د قرآن پلوشې

د القصص سوره

د ملتونو
د عروج او زوال عوامل

حکمتیار

Download from:aghalibrary.com

د ملتونو
د عروج او زوال عوامل

د بني اسرائيلو
په عبرتناکي قصې کي

حکمتيار

Download from:aghalibrary.com

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

الحمد لله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد:

دا کتاب په اصل کې د هغو درسونو مجموعه ده چې د مدرسو او ښوونځیو د استادانو یوې تربیتي غونډې ته وړاندې شوي، او په ۱۳۶۶کال کې د یوې رسالې په بڼه کې چاپ شوی، د درسونو د بحث محوري موضوع (د ملتونو د عروج او زوال عوامل د بني اسرائیلو په عبرتناکې قصې کې) وه، د القصص د سورې ټول هغه آیتونه په کې څېړل شوي وو چې د دغې قصې اساسي برخې د مخاطب مخې ته ږدي، په دې کتاب کې د القصص د سورې د بشپړ تفسیر تر څنګ د قرآن نور هغه آیتونه هم رااخیستل شوي چې د دې قصې پاتې برخې په کې څېړل شوي.

یوازنۍ قصه چې په قرآن کې په ډېر تفصیل سره راغلې د بني اسرائیلو عبرتناکه او له لوړو ژورو ډکه قصه ده، عظیم الشأن قرآن د دغې قصې ټول اړخونه او د دغه قوم د عروج او زوال ټولې پېښې څېړلې دي، او دا ئې موږ ته روښانه کړې چې څرنګه او له کومه ځایه د دې قوم د شرف او عزت دوران پیل شوی، څنګه او د

Download from:aghalibrary.com

کومو لاملونو په سبب د عزت لوړو پوړو ته رسیدلی، د زمکي خلافت، د پراخو شتمنیو وراثت او د نورو ولسونو امامت او مشري ئې په برخه شوې او د نړۍ پر ټولو قومونو هغوی ته فضیلت ورکړی شوی؟ او بیا څنګه د دغه قوم د زوال دور پیل شوی، د ذلت او سپکاوي په ژوري کندي کي پرېوتي، هر چا په سپکه سترګه ورته کتلي او د دوست او دښمن له لوري رټل شوی؟ د راپرېوتو او زوال عوامل ئې کوم وو؟ د کومو عواملو په سبب له ذلت، سپکاوي، فقر، مسکنت او د الله تعالی له غضب او لعنت سره مخامخ شوي او د نورو لپاره د پند وسیله ګرځېدلي؟! قرآن موږ ته لارښوونه کوي چي د دې او بل هر قوم او ولس د عروج، عزت او فضیلت عوامل کوم دي او د زوال او سقوط لاملونه ئې څه دي؟

عظیم الشأن قرآن د بني اسرائیلو د عروج او زوال قصه د یوې داسي لارښووونکې او تاریخي قصې په توګه څېړلي چي په ترځ کي ئې ډېر ستر ستر حقایق، عبرتناک درسونه او جامع لارښووني زموږ مخي ته ږدي. په دې قصې کي د ملتونو د عروج او زوال په اړه د الله تعالی سنن انځور شوي او اساسي عوامل ئې څېړل شوي، عظیم الشأن قرآن د دې قوم د عزت او ذلت حالتونه او لاملونه ئې د تاریخي بېلګو په توګه وړاندي کوي، دې ته باید متوجه وو چي د قرآن قصې یوازي نکلونه او قصې نه دي، د قرآن په اړه دا ډول انګېرنه په حقیقت کي د هغو مشرکینو وه چي د قرآن له عظمته بې خبره ول او د هغه مخالفت ته ئې ملا تړلې وه، هغوی به ویل چي قرآن (اساطیرالاولین) یعني د لومړنیو خلکو د قصو او نکلونو مجموعه ده، قرآن دا انګېرنه له بنسټه ردوي، د قرآن قصص په حقیقت کي تاریخي مثالونه او بېلګي دي، د قرآن هدف دا نه دئ چي د یوه قوم تېر تاریخ د قصې په بڼې کي وړاندي کړي، بلکي د قصې په ترځ کي د الله تعالی د یوه سنت، یوې قطعي او نه بدلېدونکې پرېکړي او د یوه الهي وعد او وعید تاریخي بېلګه وړاندي کوي، یوازي په دې موخه د یوه قوم د تېر تاریخ یوه برخه رااخلي او د

Download from:aghalibrary.com

مخاطب په وړاندې ئې ږدي چې د یوه ستر حقیقت عملي بېلګه وړاندې کړي.

پیغمبر اکرم علیه السلام فرمایي چې دا تاریخي بېلګې به تل تکرارېږی، تاسو به هم د هغو امتونو سنن تعقیب او د هغوی تګلارې خپلې کړې چې تر تاسو د مخه تیر شوی دي. هر دور ځانته فرعون او موسی لری او فرمایي چې زما د امت فرعون؛ ابوجهل دئ. له دې نه معلومېږي چې قرآن د شخصیتونو یادونه د دوی د معرفي لپاره نه بلکې د تاریخي څېرو او بېلګو په توګه کوي، فرعون د استبداد، ظلم، کفر او طغیان بېلګه دئ او موسی علیه السلام د حق پالونکو، عدالت غوښتونکو او مجاهدینو بېلګه، همدا وجه ده چې په قرآن کې ۷۴ځلې د فرعون نوم یاد شوی او ۱۳۶ځلي د موسی علیه السلام نوم، دا په داسې حال کې چې د محمد علیه السلام نوم یوازې پنځه ځلي راغلی. نو د قرآن (قصې) او (څېرې) په حقیقت کې تاریخي بېلګې دي چې په ترڅ کې ئې باید د فلاح او بریا لار ولټوو، عزت ته د رسېدو او له ذلت او سپکاوي نه د نجات لار وپېژنو، د هغو په څېر شو چې قرآن ستایلي، عظمتونه ئې په برخه شوي، الله تعالی ترې راضي شوی، په تأیید، نصرت او غیبي لښکرو سره ئې د دوی مرسته کړې؛ او له هغه څه ځان وساتو چې نور ئې د الله تعالی له تأیید نه محروم کړي، په زوال محکوم شوي، د عزت تهغر ئې ټول شوی، او له ذلت او سپکاوي سره مخامخ شوي.

اللهم اجعلنا من الذین انعمت علیهم، غیرالمغضوب علیهم ولا الضالین

حکمتیار

Download from:aghalibrary.com

بسم الله الرحمن الرحيم

القصص

د سورې معرفي

د دې سورې نوم القصص دئ، د سورې له ۲۵ آيت څخه اخيستل شوی، د مکي دور په منځنيو کلونو کې او د الشعراء او النمل له سورتونو وروسته نازله شوې، ۸۸ آيتونه لري، آيتونه ئې د مکي دور په منځنيو کلونو کې نازل شوو سورتونو ته ورته او اوږدوالی ئې منځنی دئ، خو هر يو ئې له څو لنډو لنډو مسجع فقرو جوړ شوی او سورې ته ئې خوندور وزن ورپه برخه کړی. آيتونه ئې ښکلی او خوندور وزن لري او په داسې صيغو پای ته رسېدلي چې د سورې د دوو لومړنيو آيتونو د (مبين) او (يؤمنون) صيغو ته ورته وزن لري، څو آيتونه ئې د وکيل او عظيم په صيغو پای ته رسېدلي چې دا هم په ډېر لږ توپير سره (مبين) ته ورته وزن لري، د مضمون جالب والي او د آيتونو ښکلي او خوندور وزن د سورې حفظول ډېر آسانه کړی، انسان کولی شي په لږ زحمت سره او په کم وخت کې دا سوره حفظ کړي.

لکه څنګه چې دا سوره په دريو مقطعاتو حروفو (ط س م) پيل شوې؛ د سورې محوري او اساسي مضامين هم درې دي، چې خلاصه ئې د سورې په آخري دريو

Download from:aghalibrary.com

آيتونو کې په دې توګه راغلې:

#Žĝß ûðqã? Ÿx ù š• Î¢ `Ï ž Jôn ‘ žw Ĵ Ü »GÅ6 ššš• øĴ #+ùãb (þã_ö? MZä$Br

š• Ĥ 4Ĵ äš$r š• øĴ M9ÏRéĝ ‰è/ «! $ÏM»f#ä ôã 7R‰Ã ƒ Ÿwr ÇÊÈ ûïÏŸ»3Ĵ

@ä qè žw Ĵ m»9Ĵ w •z#ä $g»9Ĵ «! $ì B äô? Ÿwr ÇÐÈ ûüÅ2 Îô3ß$`Ï ûðqã? Ÿwr

ÇÑÑÈ bqã_ ëè øĴr ã6tø$ã ¼ ïgô r žw Ĵ î7 Ï$d äó«

- او ته داسې نه وې چې د کتاب درتلو ته دې هيله کوله، مګر ستا د رب له لورې يوه پېرزوينه، نو د کافرانو ملاتړی مه شه.
- او دوی دې تا د الله له آيتونو نه له هغه وروسته منعه نه کړي چې درته نازل کړی شول، او د خپل رب لورې ته بلنه ورکړه او له مشرکانو څخه مه شه.
- او له الله سره بل معبود مه بله (د ده تر څنګ د بل معبود عبادت مه کوه)، له ده پرته بل معبود نشته، د ده له ذاته پرته هر څه هلاکېدونکي دي، حکم ده لره دئ او د ده په لور ګرځول کېږئ.

دا اساسي مطالب په ټولې سورې کې او د موسی عليه السلام په مفصلې او جامع قصې کې بيان شوې، د هرې موضوع لپاره د قصې يوه برخه د تاريخي او عملي بېلګې په توګه راغلې.

- د قصې له پيله مخکې د قصې موخه او هدف په ګوته شوی، بيا فرعون او د فرعوني نظام ځانګړتياوې په دې توګه ښودل شوې چې وايي هغه مغرور او متکبر وو، د خپلې لويې د ثابتولو او ساتلو په فکر کې وو، د خپل قدرت د بقا په لټه کې وو او د دې هڅه ئې کوله چې خپله لويي پر نورو تحميل کړي. خلک ئې په بېلا بېلو ډلو وېشلي وو، پر ټولنې ئې طبقاتي نظام مسلط کړی وو. عاصي او مفسد وو او په ټولنې کې د فساد اصلي عامل وو، ورپسې د دغه نظام په اړه الهي ثابت او نه

Download from:aghalibrary.com

بدلېدونکی سنت بیان شوی، چې حتماً ئې نسکوروي او هغه هم د مستضعفانو او مظلومانو په لاس، بیا د دې الهي سنت تفصیلات په ګوته کوي او ښیي چې د فرعوني نظامونو د ړنګېدو لړۍ د صالح قیادت له رامنځته کېدو او د ده په خواکې د مظلومانو له راغونډېدو پیل کېږي، د موسی علیه السلام پیدایښت، د سیند څپو ته لوېدا، د فرعون په کور کې د ده روزنه، له یوه مظلوم بني اسرائیلي نه د ظالم قبطي په وړاندې دفاع او د هغه وژنه، مدین ته تېښته، په پیغمبرۍ بعثت، د فرعون د مقابلې لپاره مصر ته تګ، له بني اسرائیلو سره یو ځای له مصره د سینا لویې صحرا ته وتل، او د قصې نورې برخې د همدغو اساسي مطالبو د ښه توضیح لپاره رااخلي او د خپل مخاطب مخې ته ئې ږدي. او په پای کې د ټولې سورې خلاصه په وروستیو دریو آیتونو کې راوړي.

Download from:aghalibrary.com

بسم الله الرحمن الرحيم

ÇÈ ÈÎ7BÉ »GÅ$M »ƒ#ä 7ü ÇÈ $qÛ

ط س م. دا د څرګند کتاب آیتونه دي.

(۲)- په دې مبارک آیت کې قرآن د (مبين) کتاب په نامه معرفي شوی، یعني دا کتاب هم په خپله واضح او څرګند دئ او آیتونه ئې هر لوستونکي ته د فهم او درک وړ دي او هم هر څه په څرګنده توګه بیانوي، په خپله څرګند دئ او هر څه څرګندوي، نه ئې د آیتونو په الفاظو کې ابهام او اغماض شته او نه داسې څه ترې پاته دي چې په دې مبين کتاب کې ئې وضاحت نه وي شوی. هر مخاطب په آسانۍ کولی شي د هغه په مقصد پوه شي او واضح مطلب ترې واخلي، او چې د هر ضروري او مهم مطلب په لټه کې قرآن ته رجوع وکړي واضح او څرګنده لارښوونه به ئې په برخه شي.

ÇÌÈ šc qãΖÏΒ÷σム5Θöθs)Ï9 Èd,ysø9$$Î/ šc öθtãöÏùuρ 4ÓyθãΒ Î*t6tΡ ÏΒ y7ø‹n=tã (#θè=ø?tΡ

د موسی او فرعون ځيني خبرونه په رښتيني توګه پر تا لولو د هغوخلکو لپاره چې ايمان راوړي.

(۳)- یعني دا د موسی علیه السلام او د فرعون د مقابلې رښتینې قصه ده، نه ناول دئ او نه داستان، ځيني برخې ئې ستا مخې ته ږدو خو د هغه چا لپاره چې د ایمان په روښانه لار د تلو هوډ او د حقیقت د پېژندو او په هغه د ایمان راوړو عزم لري.

دا مبارک آیت موږ ته په واضحو الفاظو لارښوونه کوي چې قرآن ولې د تاریخي پېښو ځيني برخې د خپل مخاطب مخې ته ږدي؟ د څه لپاره او د چا لپاره؟

مخاطب ئې هغه څوک دئ چي د ايمان په لار د تلو هوډ لري، د دوی لپاره په دغو قصو کي روښانه لارښووني دي.

قرآن د قصې په پيل کي فرعون موږ ته راښيي او د هغه نظام ځانګړتياوي په ګوته کوي چي فرعون ئې مشر او ټولواک وو. فرمايي:

---

pzyÍ$Û ß#ëèÒGó„ $ÿ«Ï© $gn=÷dr& @Ÿè_r ÇÚö‘F{$’Î Ÿxã šc öqtãöÏù bÎ)

ûïÏ‰Å¡øÿßJø9$`ÏB šc %. ¼çm¯RÎ) 4 öNèdä$|¡ÏR ¾ÄÓótGó„r öNèdä$oYö/& ßxÎn/xãƒ öNåk÷]ÏiB

ÇÍÈ

يقيناً چي فرعون په زمکي کي کبر او لويي وکړه اوسېدونکي ئې په ډلو ډلو ووېشل، غوښتل ئې يوه ډله ئې بې وزلې او کمزورې وي، زامن ئې ورحلالول او لوڼي ئې ژوندۍ پرېښودې، يقيناً چي دی له مفسدينو څخه وو.

---

(4)- دا مبارک آيت موږ ته د يوه ظالم او فرعوني نظام اساسي ځانګړتياوي داسي راښيي:

- واکمن ئې فرعون دئ چي د دغو صفاتو څښتن دئ: مغرور او متکبر دئ، د خپلي لويي د ثابتولو او ساتلو په فکر کي دئ، د خپل قدرت د بقا په لټه کي دئ او د دې هڅه کوي چي خپله لويي پر نورو تحميل کړي.
- خلک ئې په بېلا بېلو ډلو وېشلي دي، پر ټولني ئې طبقاتي نظام مسلط کړی.
- عاصي او مفسد دئ، په ټولني کي د فساد اصلي عامل دئ، که فقر او لوږه ده، که خلک د جهل او شرک په ډنډ کي غرق دي، که ظالمان پرې مسلط دي، که امنيت او عدالت نشته، د دې ټولو ناخوالو او مفاسدو اصلي عامل فرعون دئ. پر دې ټولني مفسدين حکومت کوي او فرعون د دغو واکمنو مفسدينو له ډلي نه او د ټولو

سالار دئ.

قرآن په نورو آيتونو کي موږ ته د دې مزيد تفصيلات بيان کړي او فرمايلي ئې دي چي په فرعوني نظام کي خلک په عام طور په دوو ډلو، حاکم او محکوم، ظالم او مظلوم، مستکبر او مستضعف، مرفه او فقير وېشل کېږي او حاکمه طبقه ئې له دريو ډلو جوړه شوې وي: ١- واکمن او حواريون ئې، ٢- د نظام په خدمت کي ټګمار مذهبي مشران، ٣- بډايه او شتمنه طبقه چي دغه نظام د شتمنيو خاوندان کړي.

د فرعون په اړه وايي چي دی ځان د مصر د ټولو شتمنيو څښتن او د خلکو مالک الرقاب بولي: قرآن فرمايي:

`Ë “ Ìµ ãg÷Fsû$Î É dr ŽÇÈ ã7 ù´ ’í § ø9 Éö)» ƒ A$% ¾ ïiBö% ’Î ãö qãöÏ 3" Š$R r

ÇÊÈ brŽÇ ŽèÅX ù& ÓÉs ? الزخرف: ٥١

او فرعون په خپل قوم کي په لوړ غږ وويل: اې زما قومه! آيا د مصر پاچايي زما نه ده؟ او دا نهرونه چي زما تر واک لاندي بهېږي؟ آيا نه ئې ګورئ؟

ګورئ چي قرآن فرعوني نظام داسي معرفي کوي چي ټولواک ئې ځان د هېواد د ګردو شتمنيو، نهرونو او زمکو څښتن ګڼي!! په هر نظام کي چي واکمنان ئې ځان د خلکو مالک الرقاب او د ملي شتمنيو بې رقيبه څښتن بولي او په دغو شتمنيو کي د هر راز تصرف حق ځان ته ورکوي د قرآن له نظره دا يو مفسد، ظالمانه او فرعوني نظام دئ.

همدا راز قرآن فرمايي:

ÇÑÌÈ ûüÏùÎŽô£ßJø9$# `Ï9 ¼çm¯Rr Ç{ öF{$# ’Îû 5A$yès9 šcöqtãöÏù bÎ)r يونس: ٨٣

يقيناً چي فرعون د زمکي پر سر يو متکبر او باغي وو او هغه له مسرفينو څخه وو.

قرآن دا د يوه ظالم او فرعوني نظام ځانګړتيا ګڼي چي واکمن ئې ځان ته ټولواک وايي او د ملک او ولس ټولي شتمنۍ د ځان بولي.

قرآن؛ پیغمبران علیهم السلام او د دوی تګلاره د موسی علیه السلام په څېره کي داسي انځوروي چي هم د ظالم فرعون، هم د ټګمار هامان او هم د شتمن قارون مقابله کوي، یو ئې د ظالمانه اقتدار بېلګه، بل ئې د ټګمارو مذهبي مشرانو بېلګه او درېیم ئې د حریصو شتمنو او بډایانو بېلګه. قرآن وایي چي د تاریخ په اوږدو کي تل دغو دریو طبقو د پیغمبرانو علیهم السلام مقابله کړې. دې ته مو باید پام وي چي په اسلام کي نه خاصه مذهبي طبقه شته او نه د دوی لپاره ځانګړي امتیازات، اسلام فرعوني نظام په دې خاطر محکوموي چي خلک ئې په ډلو ډلو وېشلي وو، طبقاتي نظام ئې رامنځته کړی وو، چارواکو ځان ټولواک ګاڼو او د ولس په شتمنیو کي ئې د هر راز تصرف حق ځان ته ورکاوو.

که فرعون له یوې خوا د مصر د ټولو شتمنیو واکمن دئ او له سیاسي او اجتماعي پلوه ټولواک دئ؛ خو له بلي خوا ئې له مذهبي پلوه د (الوهیت) دعوی کوله او خلکو ته ئې ویل: زه ستاسو اعلی رب یم!! خو باید وګورو چي د دې وینا معنی څه ده؟ آیا هغه په دې وینا سره واقعاً ځان ته د اله او معبود په سترګه کتلي او له ولس نه ئې د همدې خبري غوښتنه کړې؟ او که هغه ځان ته داسي مقام او منزلت ورکړی چي یوازي له اله او معبود سره ښایي؟ په دې کي هیڅ شک نشته چي له دې خبري نه د فرعون موخه هیڅکله دا نشي کېدی چي ګواکي ځان ته ئې د اعلی رب په سترګه کتلي او د همدې ادعاء ئې کړې، معنی ئې له دې پرته بل څه نه ده چي هغه ځان ته داسي حقوق او امتیازات ورکړي او له ټولو ئې غوښتي چي هغه ومني چي له الله تعالی پرته له هیچا سره نه ښایي، هیڅ بنده دا حق نه لري چي په ټولني کي ځان ته دا مقام او منزلت ورکړي. د ده د وینا معنی دا ده چي ولس ته ئې ویلي: زه د مصر ټولواک یم، دلته به یوازي زما حکم چلېږي، د جائز او ناجائز پرېکړه به زه کوم، د پرېکړو وروستۍ مرجع زه یم، له خلکو ئې غوښتي چي تر هر څه او هر چا زیات باید د ده ستاینه او لمانځنه وشي، موسی علیه السلام هم په دې

گواښي چي که له ما پرته دي بل څوک د معبود او اله په توگه غوره کړ؛ ځای دي زندان دئ:

ÇËÈ šú üÏqã ó J$`B 7 Z-èô Y “ Îöî $g»9Î Nõ‹B$Ï! A$%   الشعراء: ۲۹

وئې ویل: که له ما پرته دی بل اله ونیو نو حتماً به دي له (نورو) زندانیانو سره یوځای کړم.

یعني په دې ملک کي به د ژوند په هري برخي کي محوري او مرکزي حیثیت د فرعون وي، د ټولني هر وگړی به هم د لارښووني په برخه کي او هم د پرېکړو لپاره ده ته مراجعه کوي، په دې هېواد کي به له ده پرته بل داسي مقام او مرجع نه غوره کېږي چي ولس د لارښوونو او د منازعاتو د حل و فصل لپاره هغه ته مخ اړوي، دلته به یوازي زما احکام چلېږی او که تا بل مقام او مرجع ته د مخ اړولو جسارت وکړ نو ځای دي زندان دئ، له نورو زندانیانو سره به یو ځای په زندان کي پروت وې. هر هغه څوک چي په خپلي ټولني کي همغه مقام او منزلت غواړي چي فرعون غوره کړی وو که څه هم ځان ته د اله او معبود خطاب ونه کړي په حقیقت کي ئې ځان معبود او اله گڼلی او د الوهیت دعوا ئې کړې.

دا د فرعون او فرعوني نظام ځانگړتیاوي دي، قرآنکریم د دې لپاره دا یادونه کوي چي موږ د دې په هینداري کي فرعون ته ورته واکمنان وپېژنو او په دې پوه شو چي الله تعالی کوم نظام یو فرعوني نظام گڼي او د رانسکورولو لپاره ئې موسی لېږي؟!! له دې قصې نه د قرآن موخه دا نه ده چي موږ په تاریخ کي هغه تېر شوی فرعون وپېژنو، بلکي هدف ئې دا دئ چي موږ په دې خبري پوه کړي چي په چا کي دغه صفات وي هغه فرعون دئ او د فرعون له برخلیک سره به مخامخ کېږي. او ته به د دې فرعون داسي مقابله کوې لکه چي موسی علیه السلام د خپل دور فرعون مقابله کوله.

د فرعوني نظام واکمني څېرې

قرآن د فرعوني نظام واکمنان په دريو ډلو وېشي، د هري ډلي د مشر يادونه کوي، د (فرعون)، (هامان) او (قارون) نومونه اخلي، دا هر يو د يوې حاکمي طبقې ممثل دئ، دغه درې طبقې او په سر کي ئې دا درې مشران يوه بل ته لاس ورکوي او پر يوه ملت او هېواد حکومت کوي. په هرجاهلي نظام کي به وګورئ چي دغه درې طبقې په ګډه طبقاتي نظام چلوي، هر نظام درې اړخه لري، اعتقادي (فکري)، سياسي او اقتصادي اړخونه. فرعون د مصر د هغه وخت د حاکم سياسي نظام اړخ تمثيلوي، هامان ئې د ايديالوژيکي او فکري اړخ استازى او د دغه نظام مفکر او تيوريسن دئ، د ده طبقه ده چي فرعون ته مشورې ورکوي، مسلط فرعوني نظام توجيه کوي، د فرعون له تصرفاتو او اقداماتو دفاع کوي او د ولس د اقناع لپاره فتوا ګاني ورکوي او قارون د پانګي او شتمنۍ څښتن او د شتمني طبقې ممثل دئ. هدف له فرعون، هامان او قارون نه يوازي درې کسان نه بلکي د فرعوني نظام درې واکمني طبقې معرفي کول دي. په دې نظام کي فرعون محور دئ او هامان او قارون ئې ښى او کيڼ لاسونه.

قرآن عظيم الشان فرمايي چي الله تعالى موسى عليه السلام د دې لپاره مصر ته ولېږو چي لومړى د فرعون، بيا د هامان او په پاى کي د قارون مقابله وکړي:

`»J»dr šc qãdi 4k̂ Ç̈ÍÈ Bú ü̂ß 9»ÜùB̈r $Zî»ƒ$«Î 4›qã 7Zù™ä ß)9r

ÇÌÍÈ Ò>#x Ÿ2 Ó̈Å»™ (qä$) ù šc rã%r غافر: ۲۳-۲۴

يقيناً چي موږ موسى له خپلو آيتونو او ځرګندو دلايلو سره فرعون، هامان او قارون ته ولېږو، او هغوى وويل: دروغجن کوډګر دئ.

يعني ده ته ئې اصلي دښمنان ورښودلي، دا وضاحت ئې ورته کړى چي په مصر کي به ستا مقابله له چا چا سره وي، خو دا ئې هم ورته ويلي چي څنګه به ئې مقابله

کوې، لومړی د چا او ورپسې د چا؟ د ټولو خو په تدریج سره، داسې چې یوه ته به پر بل اولویت ورکوې، اصلي او لومړی دښمن فرعون دئ، لومړۍ مقابله باید له ده سره وي، داسې نه چې په نورو جبهاتو کې تر دې د مخه مصروف شې او تر ټولو خطرناک او اصلي دښمن درنه پاته شي!! په لومړي سر کې به د فرعون مقابله کوې، بیا د هامان او ورپسې د قارون، موسی علیه السلام د همدغو دریو طبقو په ضد د مبارزې لپاره لېږل شوی وو، څوک چې د موسی علیه السلام په لار د تلو اراده لري نو د دغو دریو خطرناکو دښمنانو مقابلې ته به ملا تړي.

له مظلومانو سره د فرعوني نظام چلند

قرآن فرمايي چې فرعون او نظام ئې له یوې ډلي سره داسې معامله کوله:

`Ë šc %. ¼çR] Ndä$¡Ï ¾ÓÕGó„r Ndä$Y/ ß/k ã Nä]Î pyí$Û ß#ÏèÒGó„

ÇÍÈ ûïÏ‰Å¡øßJù$# القصص: ۴

غوښتل ئې یوه ډله ئې بې وزلې او کمزورې وي، زامن ئې ورحلالول او لوڼې ئې ژوندۍ پرېښودې، یقیناً چې دی له مفسدینو څخه وو.

که څه هم زموږ درانه مفسرین په دې اړه بیلا بیل تعبیرونه او تفسیرونه لري چې فرعون ولې د بني اسرائیلو زامن وژل او لوڼې ئې ژوندۍ پرېښودې، ځیني ئې وايي: فرعون په خوب کې لیدلي وو چې په بني اسرائیلو کې به داسې څوک راپیدا شی چې د ده واکمني به ګواښي او د ده تخت او تاج ته به تاوان رسوي، د دې احتمالی خطر د مخنیوې لپاره ئې د بني اسرائیلو د ماشومانو په وژلو لاس پورې کړ، ځیني نور وايي چې کاهنانو د دې احتمالی خطر اطلاع ورکړې وه؛ نو ځکه ئې د بني اسرائیلو زامن وژل!! خو که د دغو آراوو جرړو ته متوجه شو راته جوته کېږي چې دغو درنو مفسرینو په دې اړه د بایبل وینا ته اعتبار ورکړی او د بایبل تر اغېز

لاندي تللي او همغه څه ئې ويلي چي محرف بايبل ويلي!! خو پورتنی آيت په ډېره واضحه توگه موږ ته لاربنوونه کوي چي د ماشومانو له وژلو نه د فرعون هدف دا وو چي د بني اسرائيلو قوم ضعيف او کمزوری کړی، غوښتل ئې د دې قوم شمېر دومره زيات نشی چي دی او اقتدار ئې وگواښي، د دې خطر د مخنيوي لپاره ئې د هغوی زامن وژل.

عظيم الشأن قرآن فرمايي چي فرعون نه يوازي دا چي خپل مخالفين د زندان تورو خونو کي اچول بلکي پرلاس او پښو ئې ورته مېخونه ټک وهل، حتی پر خپلي مېرمني ئې رحم ونه کړ، د هغې په لاسونو او پښو کي ئې هم مېخونه ټک وهل او دومره ئې وځوروله چي له الله تعالی ئې د مرگ هيله وکړه!!

د الله تعالی نه بدلېدونکی سنت

قرآن عظيم الشأن د فرعون او فرعوني نظام له معرفي وروسته او د قصې متن ته له ننوتلو مخکي، د الله تعالی هغه دائمي او نه بدلېدونکي سنت بيانوي چي د داسي ظالمانو او ظالمانه نظامونو د نسکورولو او د مظلومانو د ژغورني لپاره ئې وضعه کړی؛ فرمايي:

ﮂﮃ ﮄﮅ ﮆ ﮇ ﮈ ﮉ ﮊ ﮋ ﮌ ﮍ ﮎ ﮏ ﮐ ﮑ ﮒ ﮓ ﮔ

šc qãdi “ìr ÇÚ öF$ ’Î Nçl `Å3yJçr ÇÎÈ šú üÏO̓q$$ Nèdé Rr

ÇÏÈ šc râ‹x ts (q'ŸY2 $B Nåk÷] $Jèd Šqãã_ r ` »yJ»dr

او غواړو پر هغو پېرزوينه وکړو چي په زمکي کي ئې د بې وزلۍ لټه کېږي او پېشوايان ئې کړو او (د ټولو شتمنيو) وارثان ئې کړو او پر زمکي کي تمکين ورپه برخه کړو او له دوی نه فرعون، هامان او لښکرو ته ئې هغه څه وښيو

چې ترې وېرېدل.

(۵-۶)- يعني دا د الله تعالی نه بدلېدونکی سنت دئ چې بې وزلي ولسونه به له اسارت او محکوميت نه ژغوري، له دوی نه به د لويو لويو مستکبرو طاقتونو د پرځولو او نسکورولو لپاره کار اخلي، تر ټولو د ستر مغرور ځواک د نسکورولو لپاره به د نړۍ تر ټولو ضعيف او مستضعف قوم انتخابوي، فرعون به د خپلو غلامانو (بني اسرائيلو) په لاس له منځه وړي. الله تعالی به پرهغو کسانو احسان کوي چې په زمکې کې ضعيف شمېرل کېږي، د ضعف او ناتوانۍ لپاره ئې هڅه کېږي، استکباري نظامونو ځپلي، الله تعالی غواړي د داسي مظلومانو په لاس دا مغرور او مستبد ځواکونه نسکور کړي، دوی ته د نورو قومونو د قيادت او مشرۍ افتخار ورپه برخه کړي، نور ولسونه هم په دوی پسې اقتدا وکړي، د زمکو او شتمنيو وارثان ئې کړي، هغه درې طبقې چې په سياسي، مذهبي او اقتصادي لحاظ پرخلکو حکومت کوي، د دوی هر څه دغو مظلومانو ته په ميراث ورکړي، په زمکه کې اقتدار او تمکين دوی ته وسپاري، واک او صلاحيت دوی ته انتقال کړي، هغه ضعيف او بې وزلی ولس د دوی ځای ناستی کړي چې په وېري او خوف کې ئې ژوند کاوو، حکومتونو د دوی د وېرولو او ضعيفولو هڅې کولې، د الله تعالی سنت داسي دئ چې لومړی له دغو بې وزلو او مستضعفينو نه په فکري او اخلاقي لحاظ امامان جوړ کړي، هاماني ډله د خلکو د فکري او مذهبي قيادت له مقامه خلع کړي او دا قيادت مستضعفينو ته وسپاري، فرعونيان د ولس له سياسي او اجتماعي قيادت نه عزل کړي او دا قيادت بې وزلو ته وسپاري او په پای کې د قارون د ډلي شتمنۍ دوی ته په ميراث ورکړي. فرعون، هامان او لښکري ئې چې له څه وېرېدل او تل ئې حذر ترې کاوو، رنګ رنګ تدابير ئې نيول چې دا بې وزلي راوېښ نه شي، يو بل ته لاس ورنه کړي، د نظام په ضد پاڅون ونه کړي، الله تعالی غواړي چې دوی ته

همدا وروښيي، دوی له دې وېرېدل چي بې وزلي او مظلومان قوت ونه مومي، قيام ونه کړي او د خپل حق د لاس ته راوړلو لپاره د واکمنانو په خلاف راولاړ نه شي او د همدې لپاره ئې په استضعاف او ناتوانۍ کي ساتل، خو د الله تعالی سنت دا دئ چي پر مظلومانو او مستضعفانو به پېرزوينه او احسان کوي او فرعونيانو ته به هرو مرو هغه څه ښيي چي ترې وېرېدل.

قيادت د هر نهضت پېلامه

قرآن عظيم الشأن فرمايي چي د دې الهي سنت د تحقق لړۍ د پيغمبر له بعثت او د قايد، مشر او زعيم له راپيدا کېدو وروسته پيل کېږي، قيادت او زعامت د دې کار مقدمه ده، د الله تعالی سنت او اراده د ولسونو د مقدراتو او برخليک په ټاکلو کي همداسي ده، خو د دې سنت د تطبيق کار چي له کومه ځايه پيل کېږئ؛ هغه د پيغمبر بعثت او د قيادت رامنځ ته کېدل دي، له همدې ځايه د آزادۍ نهضتونه او د استبداد ضد خوځښتونه پيل کېږي.

قرآن د مصر د هغه مهال حالت داسي انځوروي چي په ټول مصر باندي د شديد اختناق توري ورېځې خورې وې، د اختناق حالت دومره شديد او خوف وېره دومره خوره وه چي حتی د موسی عليه السلام په شمول د بني اسرائيلو هر ماشوم هم د خپلو مېندو په غېږ کي خوندي نه وو، د فرعون جلادان د بني اسرائيلو د هر نوي زېږېدونکي ماشوم لپاره توره په لاس ولاړ ول، موسی عليه السلام په داسي سختو حالاتو کي نړۍ ته راغی چي مور ئې له دې عاجزه وه چي دی په خپلي غېږ کي وروزي، د قوم، ملت او ولس تأييد او ملاتړ خو پرېږده، حتی د خپلي مور له هغي لومړنۍ غېږې هم محروم شو، مور ئې مجبوره وه چي دی د ماشومتوب په حالت کي د اوبو څپو ته وسپاري!! خو قرآن فرمايي چي د الله تعالی سنت نه بدلېدونکی دئ، هيڅوک ئې د تحقق مخه نه شي نيولی، د چا په اړه چي الله تعالی

غوښتي وي د یوه بې وزلي او مظلوم ولس د پاڅون لارښوونه وکړي، په طوفانونو او د څپاندو او مستو سیندونو په څپو کي به ئې وساتي، د فرعون په کور کي به ئې ستر کړي، د دښمن په خوا کي او حتی د هغه په لاس به ئې روزنه وکړي!! الله تعالی غوښتل چي موسی علیه السلام داسي وروزي چي د ولس د مشرۍ وړتیاوي په ده کي وده وکړي او د ضعف او حقارت هغه احساس په ده کي را پیدا نه شي چي عادتاً په یوې مظلومي او بې وزلي کورنۍ کي د روزل شوي انسان په زړه او دماغ توره پرده غوړوي. د یوه مظلوم ولس قیادت او مشري هغه څوک نه شي کولی چي په خپله د حقارت احساس کوي، په کوم چاپېریال کي چي فقر او مسکنت وي، وېره او خوف وي او د قوم بچیان په مظلومیت، بې وزلۍ او خوف کي پیدا کېږي او ستر کېږي، گرانه ده چي په دغسي چاپېریال کي د روزل شوي او ستر شوي انسان پر زړه او دماغ د حقارت احساس وزر ونه غوړوي، د همدې لپاره حکیم خدای موسی علیه السلام د خپلي مور له غېږې جلا کړ او د فرعون کور ته ئې ولېږو چي هلته وروزل شي او د مشرتابه اړوند ځانگړتیاوي ورپه برخه کړي. قرآن فرمایي:

ÉŠ$ † Î ïŠÉøù ïøã ÏMÿÅ #Œfù ï‹ëÊ ö þ& ó › qã Ïé#‹ï $Zðm‡&r

ÇÐÈ šú üî™ öÎ$šÆ Ï ïqè% ` r Åøî ïçrŠ‘ $Rî þî“tB ÿwr ’î$ƒB ÿwr

او د موسی مور ته مو وحي وکړه چي تی ورکړه او کله چي پرې ووېرېدې نو سیند ته ئې وغورځوه، مه وېرېږه او مه غمجنه کېږه، مور ئې حتماً بېرته ستا خوا ته راگرځوونکي او د پیغمبرانو له ډلي ئې گرځوونکي یو.

---

(7)- الله تعالی د موسی علیه السلام د مور په زړه کي دا خبره واچوله چي د فرعون جلادانو ته ئې ونه سپاري، پټ ئې وساتي، تر هغه ئې پټ وساتي او تی ورکړي چي کولی شي، کله چي پوه شي نور ئې پټولی نشي نو د لرگي په صندوق کي ئې کېږدي

او په سيند کې ئې پرېږدي، زړه ته ئې دا خبره لوېدلې وه چې الله تعالی به ئې بېرته روغ رمټ ورته راوګرځوي او له ده نه به پيغمبر او د بني اسرائيلو ناجي جوړ کړي. دې همدا کار وکړ، څه موده ئې په پټه تی ورکړ، خو کله چې خطر زيات شو هغه ئې د الله تعالی په نامه او د ژوندي پاته کېدو په هيله په صندوق کې د نيل څپو ته وسپارو.

د قرآن له دې او په همدې اړه له نورو مبارکو آيتونو څو خبري معلومېږي:

- د بني اسرائيلو لپاره د مصر وضعيت داسي وو چې مېندو خپل ماشومان په خپلي غېږ کې نه شو ساتلی، دا پرېکړه شوې وه چې د دوی نارينه ماشومان به وژل کېږي.
- الله تعالی د موسی عليه السلام د مور په زړه کې دا خبره واچوله چې دی تر هغه وپاله چې خطر احساس کړې، د خطر په صورت کې ئې سيند ته وغورځوه او ډاډه اوسه چې نه يوازي بېرته به ئې روغ رمټ درته راوګرځوو بلکي هغه به د پيغمبر په توګه غوره کړو.
- مور ئې دی په صندوق کې اېښی او په سيند کې ئې پرېښی، بايبل وايي چې هغه ئې په يوه شکور کې اېښي، خو قرآن دا ادعاء ردوي او ښايي د همدې ادعاء د ترديد لپاره د صندوق يادونه شوې وي، حقيقت همدا دئ چې شکور نه يو ماشوم د اوبو پر سر ساتلی شي او نه د هغه لپاره خوندي او مصئون ګڼل کېدی شي!!

šc qãdï žc Ĵ $R"mr #x&ã óg bqà6 ‹ï šc qãdï Â#ä ýçÜ)$$

šc qãdï ßl•Ð$ÏM9$%r ÇÎÈ šú ü‹ÏÜ» z (qç$Y2 $Jèdšqãã_r `»J»dr

ŵ Ùèr #$!r ¼ç‹Ï, GR r& $Yèÿzƒ b& ó¤ã mçè) ? ŵ 7 9r 'kßã ßl Ŝè

ÇÈ šc rãâ„

نو فرعونيانو ترلاسه کړ، تر څو ئې دښمن شي او د اندېښنو سبب، يقيناً چې فرعون، هامان او لښکري ئې اشتباه کوونکي ول او د فرعون مېرمني وويل: زما او ستا لپاره يو د سترګو يخوالی دئ، مه ئې وژنئ، ښايي ګټه راورسوي يا ئې په زوی ولی، ونيسو او دا په داسي حال کي چي دوی نه پوهېدل.

(۸-۹)- له دې آيتونو نه معلومېږي چي:

- **صندوق په داسي وخت کي له سيند ه د فرعونيانو (آل فرعون) لخوا رااېستل شوی چي فرعون او مېرمن ئې هم د سيند خوا کي وو.**
- **فرعون د ده د وژلو امر کړی او مېرمني ئې ممانعت کړی او فرعون ته ئې ويلي چي هغه مه وژنه، پرېږده چي وئې ساتو؛ يا به ئې په زوی ولی، ونيسو او يا به کومه بله ګټه راورسوي، ښايي له دې خبري نه ئې مقصد دا وو چي يو بني اسرائيلي به زموږ په غېږ کي ستر شي او دا به باعث شي چي دا قوم زموږ د پېرزويني مرهون او زموږ په وړاندي مطيع او تسليم وي، زموږ په کورنۍ کي يوه ستر شوي مشر باندي به راغونډ شي او زموږ د نورو قبطي پلويانو په څېر به زموږ دفاع کوي!!**
- **فرعون، ستر مشاور ئې هامان او د دوی لښکري په دې نه پوهېدل چي په دې کار سره يو داسي دښمن په خپلي غېږ کي ساتي چي دوی ته به د ډېرو اندېښنو او غمونو باعث شي.**

قرآن دا هم وايي چي الله تعالی موسی عليه السلام ته په ماشومتوب کي داسي څېره ورکړې وه چي د هر چا مينه پرې راتله: وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّى .

---

b& Wq9 ¾hÎ ” ‰Ç9 ÕŠ$Ÿ2 bĵ %ñÌ»ù 4† › qã Ç é Š#sè x7ô &r

ï‹Å è¾ïï÷z ¢ Ó9$%r ÇÆÈ šú üZBs÷Gø$`Ë šc qãGï $gî÷ù 4?ã $Yõ/§

ïøã $YBSmr ÇÆÈ šc rãâô„ ÷W Ndr 5÷ã `ã ¾ïÎ ôNŽÇ7ù

Nà6 9 ¼çRqèÿõƒ Mš/ è÷d& #?ã ôB9Š @öd Ó9$)ù @Ó6% `Ë ì Ê #•J9$

÷Wr $gãžã §)? ö1 ¾ïBé #‹Î çRŠŠ•ù ÇÆÈ šc qßÅ »R ¼ç9 Ndr

÷W NdŽYò2 & £Å»9r ?Y m «!$ ‰ãr žc & O÷èG9r šc “ó?

ÇÊÌÈ šc qßê÷

او د موسی د مور زړه بې قراره شو، که د دې لپاره چې له مؤمنانو څخه وي د دې زړه مو نه وی مضبوط کړی، نو نږدې وه چې ښکاره ئې کړي او د ده خور ته ئې وویل: ورپسې شه! نو له ګوښې ګوښې ئې داسې تر سترګو لاندې نیولی وو چې هغوی پرې نه پوهېدل او تر دې مخکې مو تی ورکوونکې پرې منع کړې وې، نو وئې ویل: آیا داسې کورنۍ دروښیم چې درته وئې پالي او خواخوږي ئې وي؟ نو په دې توګه مو خپلې مور ته راوګرځاوو چې سترګې ئې پرې سړې شي، غمجنه نه وي او پوه شي چې د الله وعده رښتینې ده خو ډېری خلک نه پوهېږي.

(10- ۱۳)- په دې مبارکو آیتونو کې څو لارښووني ګورو:

- د موسی د مور زړه بې قراره او له صبره تش شو، بې قرارئ ئې دې پړاو ته رسېدلې وه چې نږدې وه داسې کار وکړي چې ټوله خبره بربنډه شي، خو الله تعالی صبر ورکړ، که خبره افشاء شوې وی نو ښايي د موسی تر څنګ به دا هم په مرګ

محکومېده، خو الله تعالی غوښتل چې نه یوازې موسی علیه السلام او د ده مور ژوندي پاته شي، بلکې د شاهي کورنۍ د یوه نازولي غړي په توګه د خپلې مور په غېږ کې ستر شي او پر مور ئې هغه ورځ هم وګوري چې موسی علیه السلام په پیغمبرۍ مبعوث شوی او دې ایمان پرې راوړی.

- خپلې لور؛ د موسی علیه السلام خور ته ئې ویلي چې ورپسې شه او وګوره چې د سیند څپې ئې چېرې وړي او څه ورسره کېږي.
- هغه عقلمنه او هوښیاره نجلۍ وه، په احتیاط احتیاط ورپسې روانه وه، وئې لیدل چې د فرعونیانو لاس ته ورغی، د فرعون مېرمنې له خپل سیالو مېرمنو او وینزو غوښتي چې تی ورکړي؛ خو ده د هیچا پر تي خوله نه ده ایښې.
- د موسی علیه السلام خور چې له لرې ئې د صحنې تماشا کوله، چا ته ئې ویلي چې زه داسې مېرمن پېژنم چې د ماشومانو په ښه ساتلو کې خاص مهارت لري، ځواب ئې ترلاسه کړی چې رائې وله، خپله مور ئې راوستې، کله چې هغې موسی خپل تي ته نیولی، تی ئې رودلی، د فرعون مېرمنې د ماشوم د ساتلو او پاللو دنده دې ته سپارلې.
- د الله تعالی وعدې رښتینې دي، چې دا ئې یوه بېلګه وه.

(علم) او (حکمت)

قرآن فرمایي چې موسی علیه السلام په داسې ماحول کې ستر شو چې پخې ځوانۍ ته د رسېدو پر مهال ئې هم (حکم) په برخه شو او هم (علم):

“ Ìøù š• ï‹ .r $Vüãr $VJõã ¨µ÷?#ä #“ qGó™$r ¼çn£‰ä© ÷-/ $E9r

ÇÍÈ ûüÏZÅ¡ósßJø9$

او کله چې پوخوالي ته ورسېد او تکړه شو حکمت او علم مو ورپه برخه کړ

او همدا راز نېکانو ته بدله ورکوو.

(14)- يعني کله چي موسی علیه السلام خپل قوت او کمال ته ورسېد، د ځوانۍ هغه پړاو ته چي د انسان ټول قوتونه او استعدادونه په کي کمال ته رسېږي، نو موږ ورته علم او حکمت ورکړ، دا الهي پېرزوينه يوازي د ده په اړه نه وه، دا عام الهي سنت دئ، له نورو نېکانو سره به هم دې ته ورته معامله کېږي، (و کذلک نجزی المحسنين: همدغسي ټولو نېکانو ته بدله ورکوو)، هرڅوک چي د نېکۍ لاره غوره کړي؛ دغسي به الله تعالی هغه ته نېکه بدله ورکوي، علم او حکمت به ئې په برخه کوي.

دا آيتونه موږ ته ښيي چي د قيادت او زعامت لپاره يوازي (علم) کافي نه دئ، بلکي د علم تر څنګ (حکمت) ته هم اړتيا شته، د قرآن په ځای ځای کي به دا مطلب ستاسو مخي ته راشي چي پيغمبران عليهم السلام له (علم) او (حکمت) سره د خپل امت په لوري تللي او دوی ته ئې هم د علم ښوونه کړې او هم د حکمت. يعني يوازي په حقايقو پوهېدل کافي نه دي، د حقايقو پلي کول، تطبيقول او د تطبيق په لارو چارو ئې پوهېدل ترهر څه د مخه ضروري دي. الله تعالی موسی عليه السلام ته هم علم ورکړ او هم حکمت، ګورئ چي د يوه اجتماعي انقلاب لړۍ د داسي قيادت له راپيدا کېدو پيل کېږي چي الله تعالی هم (علم) ورکړی او هم (حکمت).

بايد وګورو چي دا کوم (علم) او کوم (حکمت) دئ چي له پيغمبرۍ نه مخکي او د همدغي ځوانۍ په دوران کي د موسی عليه السلام په برخه شوی؟! آيا معنی ئې دا ده چي هغه ديني علم له مذهبي کورنۍ ترلاسه کړی او (حکمت) او د زعامت او قيادت هنر د فرعون په کور کي، ځکه مخکني آيتونه د موسی عليه السلام د روزني چاپېريال داسي انځوروي چي له يوې خوا ئې له خپلي مذهبي کورنۍ سره اړيکي

ټينګې دي او ديني پوهه له دې ځايه ترلاسه کوي او له بلي خوا د فرعون په دربار کې د شاهي کورنۍ د يوه غړي په توګه د ده لپاره د ډېر څه زده کولو شرايط برابر دي، په دې توګه الله تعالی ده ته له يوې خوا ديني علم ورکړ او له بلي خوا ئې هغه بصيرت او حکمت ور په برخه کړ چي د ولس د قيادت او مشرتابه لپاره ضروري وي، او که له دې پرته د علم او حکمت ترلاسه کولو کومه بله مرجع ئې هم په برخه شوې؟

د قرآن په ځينو نورو آيتونو کي له غور او دقت نه وروسته معلومېږي چي موسی عليه السلام د خپلي پوهي او علم ترلاسه کولو يوه بله مرجع هم موندلې وه، د يوه عالم شخصيت په لټه کي په اوږده سفر وتلی وو، څه موده ئې د هغه ملګرتيا کړې وه او له هغه ئې علم ترلاسه کړی، خو دا څوک وو؟ چېري ئې موندلي؟ څه ئې ترې زده کړي؟ قرآن د دې پوښتنو ځواب په دې توګه موږ ته راکوي:

ÇÏÈ $Yỳãn ÓÅÖ& #t Ç÷•ó 7Ï$ì Jõ B ÷•èå #_ Lm ß•ö ïw ç9Fÿï 4 › qã š^ $% ó̂r

$B=ù ÇÏÈ $YŽ Ìó 7Ï$ ’î ¼ã‹î™ ‹ƒB$ $Jß?qãn $‹Å $JĵŽ‹/ ì Jç $ó=/ $B=ù

|M‹ä‘& A$% ÇÏÈ $YÁ R #‹»d $Rìÿ™ `Ë $ZŠÉ9 ö)9 $Rä!‰î $Yï#ä ç9Fÿï A$% #–r% `

‹ƒB$r ¼çäô& b& ß»Üø 9$Žw) ç‹ï9 ¡ ø$Br |Nqçø$MŠÅ ’îù ó•÷ Á 9$’‹) $Zfr& ó̂

$TÁ|Á% $JÜí $0#ä #?ã #£?ö$ #Èr $Zä $B 7 ï%Œ A$% ÇÏÈ $Ÿ” Ìó 7Ï$ ’î ¼ã‹î™

ÇÏÈ $Vùã $Rã© `Ë ç›Ÿ¿ær $RŸ‰Zã ôÏ ∕Jôn‘ ç›Y•?#ä $RŠ$6ã ôÏ #Ÿ%ã #‰ ` qù ÇÏÈ

`9 7Rĵ A$% ÇÏÈ #Ÿôâ |Mô‹ã $ßË ÇJ‹èê b& #?ã 7ãï?& @d 4 › qã ¼ç9 A$%

þîŸ%É F™ A$% ÇÏÈ #Žöz ¾ìÎ ñŸ ïè ó9 $B 4?ã ŽöÉÁ? #ør ÇÏÈ #Žö¹ ÓéB ì‹ÜGó@

äó« ` ã ÓÍùó ? Ẍù ÓÍFè7?$Èîù A$% ÇÏÈ #\B& 7 9 ÓÂ ã& Ïwr #\Î$ ¹ ª! $ä$© bÎ

ÇÏÈ #[øË ¢ïB 7 9 ^‰ÿn éÉLm الکهف: ۶۰-۷۰

او کله چې موسی خپل زلمکي ته وویل: تر هغه به له تلو تم نشم چې مجمع البحرین (د دوو سیندونو یو ځای کېدو سیمې) ته ورسېږم یا به تر اوږدې مودې (کالونه کالونه) دروړم. نو کله چې د دواړو یوځای کېدو سیمې ته ورسېدو نو دواړو خپل کب هېر کړ، چې په عجیبه توګه ئې په سیند کې خپله لار ونیوله او ولاړ. نو کله چې تېر شول خپل زلمکي ته ئې وویل: غرمنی (خوراک) مو راته راوړه؛ په رښتیا چې له دې سفره مو ستړیا په برخه شوه (دې سفر ډېر ستومانه کړو)، وئې ویل: په یاد دې دي کله چې هغې لویي ډبرې ته مو پنا یووړه؛ نو ما کب هېر کړ، هسې شیطان رانه هېر کړ چې یادونه ئې (درته) وکړم، او په عجیبه توګه ئې په سیند کې خپله لار ونیوله. وئې ویل: همدا هغه څه دئ چې موږ ئې غواړو، پر خپلو پلونو ګام په ګام په شا وګرځېدل، نو زما له بندګانو ئې داسې یو بنده وموند چې له خپل لوري مو پېرزوینه ورپه برخه کړې وه او له خپل لوري مو ځانګړی علم ورزده کړی وو. موسی ورته وویل: آیا کېدی شي د دې لپاره ستا متابعت او ملګرتیا وکړم چې د هغه رشد او پوهې څه رازده کړې چې تا ته ئې علم درکړی شوی؟ هغه ورته وویل: ته زما په ملګرتیا کې صبر نشې کولی، څنګه به په هغه څه صبر وکړې چې پرې خبر نه یې؟ وئې ویل: إن شاء الله ما به صابر ومومې او په هیڅ کار کې به له تا سرغړاوی ونه کړم. وئې ویل: نو که زما متابعت کوې نو د هیڅ څه په اړه تر هغه ما مه پوښته چې په خپله ئې یادونه درته وکړم.

په دې مبارکو آیتونو کې څو لارښووني زموږ مخې ته اېښودل شوې:

- موسی علیه السلام ته د یوه پوه او عالم شخصیت یادونه شوې، د اوسېدو ځای ئې مجمع البحرین ښودل شوی، ده اراده کړې چې دا کس حتماً وګوري، څه

وخت ورسره پاته شي او څه ترې زده کړي. په همدې موخه خوځېدلی، یو کس ئې د خادم او ساتونکي په توګه له ځان سره کړی. د موسی علیه السلام د سفر ملګری د (فتا: غلام او خادم) په نامه یاد شوی او له دې معلومېږي چې دا د هغه وخت قصه ده؛ او دا سفر هغه مهال ترسره شوی چې موسی علیه السلام د فرعون په کور کې او د شاهي کورنۍ د یوه غړي په توګه اوسېدو او ساتونکي او غلامان ئې په خدمت کې ول، دا ځکه چې قرآن د یوسف علیه السلام ساتونکي او خدمتګاران هم په دغه نامه یادکړي.

- دا سفر اوږد او ستونزمن وو، د ده دا وینا چې یا به مجمع البحرین ته رسم او یا خو به همداسې تر اوږدې مودې دروومم، همدا مطلب افاده کوي. د هغو خلکو انتباه صحیح نه ده چې وایي: موسی علیه السلام سحر خوځېدلی، د غرمې شاوخوا مهال داسې ځای ته رسېدلی چې ستړی او وږی شوی، هملته ئې پوخ ماهي ترې ورک شوی او خضر علیه السلام ئې همیلته موندلی!!
- دا سفر د دوبي په ګرمیو کې ترسره شوی، د تودوخي له امله ئې د غرمې مهال د یوې لویې ډبرې سیورې ته پنا وړې وه.
- لکه څنګه چې د عبدالله بن عباس رضی الله عنهما په روایت کې راغلي؛ موسی علیه السلام ته ویل شوي وو چې د سفر په دوران کې به په سیند کې روان کب ستا لپاره لاربسود او نښه وي، د هغه په خوا کې دروومه، په هر ځای کې چې درنه ورک شو نو مجمع البحرین همیلته دئ او دغه عالم به همیلته وموې.
- موسی علیه السلام خپل ملګری په دې ګمارلی وو چې په سیند کې روان کب به ترنظر لاندې نیسي، که ترې ورک شو نو ده ته به اطلاع ورکوي، خو کله چې دې کب خپل مسیر بدل کړی او په بل لوري تللی نو له ملګري ئې دا خبره هېره شوې او هغه مهال ئې موسی علیه السلام ته کړې چې هغه د خوراک غوښتنه ترې کړې.
- په خپله مخه د کب تلل ښیي چې مجمع البحرین همدلته وو، کب خپله لاره

بدله کړې او په هغه لوري تللی چي له بل اړخ نه بل سیند له نیل سره یو ځای شوی، نو ځکه موسی علیه السلام خپل ملګري ته وویل: موږ د همدغه ځای (مجمع البحرین) په لټه کي وو. دې ته مو هم باید پام وي چي هغه پلي نابلد مسافر ته چي د لوی سیند په ژۍ بري خوا ته روان وي، دا ډېره ګرانه وي چي د دوو سیندونو د یو ځای کېدو ځای په دقیقه توګه تشخیص کړي، دا ځکه چي ډېر ځلي لوی سیندونه په یوه ځای کي ووېشل شي او په بل ځای کي ئې وېشل شوې څانګي بېرته سره یو ځای شي، دې ته مو هم باید پام وي چي الله تعالی کبان داسي پیدا کړي چي په ژمي کي تودو سیمو ته کوزېږي او په دوبي کي بېرته خپلو اصلي سړو سیمو ته درومي، کله کله د دوی دا ژمنی او دوبنی سفر سلګونه کیلومتره اوږد وي، د نیل کبان د دوبي (اوړي) په موسم کي له مصر نه د سودان او په یوګندا او ایتوپیا کي د نیل د سرچینو په لوري درومي.

- لکه څنګه چي د عبدالله بن عباس رضی الله عنهما په یوه روایت کي راغلي دا عالم شخص خضر علیه السلام وو، روایت داسي دئ:

عن ابن عباس أنه تمارى هو والحرّ بن قيس بن حِصْن الفزاريّ في صاحب موسى، فقال ابن عباس: هو خَضِر، فمرّ بهما أبيّ بن كعب، فدعاه ابن عباس فقال: إني تماريت أنا وصاحبي هذا في صاحب موسى الذي سأل السبيل إلى لقيه، فقال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يذكر شأنه؟ قال: إني سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: "بَيْنا مُوسَى في مَلأ مِنْ بَنِي إسْرَائِيلَ إذْ جاءَهُ رَجُلٌ فَقال: تَعْلَمُ مَكانَ أحَدٍ أعْلَمُ مِنکَ؟ قال مُوسَى: لا فَأوْحَى اللهُ إلى مُوسَى: بَلى عَبْدُنا خَضِرٌ، فَسأَل مُوسَى السَّبِيلَ إلى لُقِيِّه، فجَعَلَ اللهُ لَهُ الحُوتَ آيَةً، وقِيلَ لَهُ: إذَا فَقَدْتَ الحُوتَ فارْجِعْ فإنَّکَ سَتَلْقاهُ، فكانَ مُوسَى يَتْبَعُ أثَرَ الحُوتِ في البحْرِ، فَقال فتَى مُوسَى لِمُوسَى: أرَأيْتَ إذْ أوَيْنا إلى الصَّخْرَةِ، فإنِّي نَسِيتُ الحُوتَ، قالَ مُوسَى: ذلکَ ما كُنَّا نَبْغِ، فارْتَدَّا على آثارِهِما قَصَصًا، فَوَجَدَا عَبْدَنا خَضِرًا.

رواه البخاري، احمد، الطبري و غيرهم

دا روایت دوه خبري زموږ مخي ته ږدي: ۱- دا عالم او پوه شخص خضر علیه السلام وو. ۲- موسی علیه السلام ته ویل شوي وو چي په ژوندي ماهي پسې روان شي، په هر ځای کي چي ترې ورک شو هملته به خضر وومي. متأسفانه ډېری مفسرین د دې روایت خلاف گمان کوي چي موسی علیه السلام پوخ او وریت شوی ماهي د خوراک په توگه له ځان سره اخیستی وو، ناڅاپه ژوندی شو، سیند ته ولوېد او ترې ورک شو، او په همدې توگه د هغه ورکېدا د ده لپاره نښه وه!! خو دغو درنو مفسرینو دې ته پام نه دئ کړی چي که وریت شوی او پوخ ماهي د دوی لپاره نښه وو نو موسی علیه السلام به څنگه خپل خادم ته ویل چي هغه د خوراک لپاره راوړه؟!! په دې صورت کي خو به ئې تل له ځان سره ساتو او له خوړلو به ئې ډډه کوله.

- پورتنی روایت د عبدالله بن عباس رضی الله عنه روایت دئ چي بخاري څلور ځلي نقل کړی، او د حدیثو نورو کتابونو هم رااخیستی، په دې اړه عبدالله بن عباس رضی الله عنه ته یو بل روایت هم منسوب شوی چي وايي: وریت شوی کب ورته د نښي په توگه ټاکل شوی وو، دا روایت بخاري یوازي یو ځل نقل کړی او د حدیثو په نورو کتابونو کي یوازي مسند احمد رااخیستی، متأسفانه ځیني په همدې کمزوري روایت استناد کوي، د بخاري یو روایت مني او څلور ئې نه مني؟!! همدا یو ورته صحیح برېښي او هغه څلور ورته ضعیف!! د اسنادو له مخي یوه روایت ته ضعیف او صحیح ویل یوه خبره ده او د قرآن په رڼا کي ئې ضعیف او صحیح گڼل بېله خبره، له قرآن سره د عبدالله بن عباس رضی الله عنهما هغه روایت اړخ لگوي چي بخاري څلور ځلي رااخیستی، له دوو متعارضو روایتونو څخه به ناچار یوازي یو غوره کوو، مخصوصاً چي دواړه یوه کس ته منسوب شوي وي، د بخاري د دوهم روایت په اړه اشکال دا دئ چي که دا وریت شوی کب نښه وو نو موسی علیه

السلام څنګه د خوراک لپاره وغوښتو؟!! له دې نه خو په ډېر وضاحت سره معلومېږي چې وريت شوی کب د خوراک لپاره وو نه د نښې په توګه.

- لکه چې مخکې مو وويل په دې اړه دوه روايتونه عبدالله بن عباس رضی الله عنهما ته منسوب دي، يو د بل متعارض، يو ئې وايي چې موسی عليه السلام په سيند کې د روان کب په استقامت تلو، بل وايي چې وريت شوی کب ئې ورسره اخيستی وو چې په مجمع البحرين کې ژوندی شو او سيند ته ئې ټوپ کړل، له دې دواړو نه يوازې يو به ئې منو، په يوه وخت کې د دوو متعارضو روايتونو منل ممکن نه دي، دواړه په يوه وخت کې نشي سره تلفيق کېدی، بخاري او احمد بن حنبل دواړه رااخيستي، هغه حديث چې ما پرې استناد کړی بخاري څلور ځايه رااخيستی، شمارې ئې دا دي: ۷۴، ۷۸، ۳۴۰۰، ۷۴۷۸ او بل ئې يوازې يو ځل ئې رااخيستی، په يوه کې يوازې احمد ورسره دئ، د احاديثو بل کتاب ورسره ملګرتيا نه ده کړې، بل ئې چې ما پرې استناد کړی په ځينو نورو کتابونو کې هم راغلی، ځينو هغه روايت منلی چې يوازې او يو ځل په بخاري او مسند احمد کې راغلی. هر څوک چې د بخاري دې روايت ته ځير شي ډېرې داسې پوښتنې به ئې په ذهن کې راولاړېږي چې ځواب ئې نه مومې: دومره اوږد دئ چې نظير ئې په احاديثو کې نه تر سترګو کېږي، څو ځايه راوي په الفاظو کې د شک اظهار کوي، که وريت شوی کب د نښې په توګه ټاکل شوی وو موسی عليه السلام ولې د خوراک لپاره غوښتی؟ خضر عليه السلام څنګه د موسی عليه السلام په څېر يوه پيغمبر ته وايي: ما ته داسې علم راکړی شوی چې تا ته نه دئ درکړی شوی يا په بل روايت سره له تا سره نه ښايي، او تا ته داسې علم درکړی شوی چې ما ته نه دئ راکړی شوی او په بل روايت کې له ما سره نه ښايي؟! کوم علم ده ته ورکړی شوی وو؟ علم غيب خو نشي کېدی!! ځکه چې هغه د ملاقات پر مهال موسی عليه السلام ونه پېژندو، پوښتنه ئې ترې وکړه چې څوک يې؟ چې ورته وئې ويل موسی، نو پوښتنه ئې وکړه چې د بني

اسرائیلو موسی؟! له دې نه خو هم معلومېږي چي هغه په غیب نه پوهېدو، نو ده کوم علم درلودو چي موسی علیه السلام له بعثت نه وروسته نه درلودو؟ څوک چي دا روایت صحیح گڼي څنگه خضر علیه السلام ته علم غیب هم منسوبوي؟!! له دې روایته خو معلومېږي چي په هغو دریو مواردو کي هم د ده علم؛ خاص علم او په غیب پوهېدا نشو گڼلی. زه باور لرم چي که څوک په شفاف ذهن سره د بخاري دا دواړه روایتونه یو د بل څنگ ته کېږدي او غور پرې وکړي نو هرومرو به هغه یو غوره کوي چي ما غوره کړی، ځکه همدا روایت له قرآن سره اړخ لگوي.

- د موسی علیه السلام د سفر مربوط ابتدائي آیتونه دا دي:

$Ÿŋãn ÓÅÐ ⧠#‹ Çƒ•ó 7ŵ$ ì Jó B ÷èõ #_ Lm ß•ö Iw ŋ9Fÿï Ó › qã š^ $% ϶r

$Ð=ù ÇÏÈ $ŸŽ ÌóÅ 7ŵ$’Î ¼ã‹Î™ ‹ ƒB$Ú $JÎŋ?qãn $‹Å $JŋŽ•/ ì Jø¢ $ó=/ $Ð=ù ÇÏÈ

Mƒä‘& A$% ÇÏÈ $ŸÁR #‹»d $RÌÿ™ `Ï $ZŠÉ9 ô) 9 $Rä!‰Î $YÎ#ä ŋ9Fÿï A$% #–r% `

¼ŋäõ& Þ& ß»Üøŋ9$ žwÎ) ŋ«Ï9 ¡ õ $Br Nqtø$ M ŠÅ$ ’Îû ó•÷ Á 9$ ’‹Î) $Z‡r& Þj

ÇÏÎÈ $Ÿ” ÌóÅ 7ŵ$’Î ¼ã‹Î™ ‹ ƒB$ الکهف: ۶۰-۶۳

د دې آیتونو له هیڅ لفظ څخه نه صراحتاً او نه اشارتاً داسي معلومېږي چي وریت شوی کب ژوندی شوی او له ټوکرۍ ئې سیند ته ټوپ کړي؟ که دا کار شوی وی نو قرآن به په صریحو الفاظو هغه ته اشاره کړې وه، او که د موسی علیه السلام ملگري داسي صحنه په سترگو لیدلې وی نو له ډېري حیرانتیا به ئې یا داسي چیغه له خولې وتلې وه چي موسی علیه السلام به ئې له خوبه راویښ کړی وی او که ئې ډېر صبر کړی وی نو د ده له وېښېدو وروسته به ئې فوراً دا خبره ورته کوله، لږ تر لږه هغه مهال خو به ئې دا خبره کړې وه چي تشه ټوکرۍ ئې له ځان سره وړله، دا داسي خبره نه ده چي څوک ئې هېره کړي، او څو ساعته وروسته ورپه یاد شي،

قرآن وايي چې دواړو خپل كب هېر كړ (نسيا حوتهما)؛ د دې معنی دا ده چې دواړو دې خبري ته نه وو پام چې كب به تر نظر لاندي نيسي، قرآن ورپسې وايي چې د موسی عليه السلام ملگري وويل: له ما نه هېره شوه چې رایاده ئې كړم، شيطان رانه هېره كړه، كب په عجيبه توگه پر خپله مخه ولاړ، د دې خبري معنی دا ده چې د موسی عليه السلام ملگري په عجيبه توگه په خپله مخه د كب تگ ليدلی وو خو دا خبره ترې هېره شوې وه، هغه مهال ورپه ياد شوه چې موسی عليه السلام د خوراک غوښتنه ترې وكړه.

- كله چې موسی عليه السلام له خضر عليه السلام سره مخامخ شوی له هغه ئې غوښتي چې څه موده ئې له ځان سره د ملگري په توگه ومني او هغه څه وروښيي چې الله تعالی ده ته ورښودلي. هغه په ځواب كي دوه خبري ورته كړې: **1-** ته زما په ملگرتيا كي صبر نشې كولی، ښايي د ده حالت ته په پام سره ئې دا خبره ورته كړې، هغه ئې په سوكالۍ او رفاه كي ستر شوی زلمی موندلی او د ځان د ستونزمنو او خطرناكو سفرونو د ملگرتيا جوگه ئې نه دی گڼلی؛ نو ځكه ئې دا خبره ورته كړې. او بيا ئې ورته ويلي: څنگه به په هغه څه صبر وكړې چې پرې خبر نه يې؟ ٢- او كه سره له دې زما متابعت كوې نو د هيڅ څه په اړه تر هغه ما مه پوښته چې په خپله ئې يادونه درته وكړم. له دې نه معلومېږي چې خضر عليه السلام ډېر محتاط شخصيت وو، خپل نږدې د سفر ملگری ئې هم له خپلو اسرارو نه خبراوو، پر موسی عليه السلام ئې دا شرط ومنلو چې د اسرارو پوښتنه به نه ترې كوي، مگر هغه مهال چې دی ئې په خپله يادونه وكړي. له دې نه دا هم معلومېږي چې خضر عليه السلام په سري مبارزې بوخت وو، د دې خبري حقيقت هغه مهال موږ ته لاښه جوت كېږي چې د دوی دواړو د ملگرتيا درې پېښې په دقت سره له نظره تېري كړو. د موسی عليه السلام مخكنی د سفر ملگري له ځان سره نه بېول هم دغه مطلب په گوته كوي. موسی عليه السلام شرط مني او د صبر او اطاعت ژمنه كوي.

- له دې آیتونو نه دا خبره په ډېره واضحه توګه معلومېږي چې د دغو دواړو شخصیتونو ترمنځ دا ملاقات هغه مهال ترسره شوی چې موسی علیه السلام لا په پیغمبرۍ نه وو مبعوث شوی، دا ځکه چې له بعثت نه وروسته هغه د ټولي نړۍ لپاره لارښود شو، دا ضرورت ئې نه وو چې له خضر علیه السلام نه څه زده کړي.
- ډېره عجیبه ده، د قرآن له داسي قصې او مضمون نه چې هر مخاطب ته د سرې مبارزي درس ورکوي، غرضي او مرضي خلکو داسي افسانه جوړه کړې چې د مخاطب ذهن تخدیروي او له سره تر پایه غلط افکار القاء کوي، چېري د خضر علیه السلام هغه درې جهادي کارونه او چېري دې ته د لدني علم نوم ورکول او دا ادعاء کول چې هغه په غیب پوهېدو او کارونه ئې غیرعادي وو.

دلته باید د دې مبارک آیت په وړاندي لږ توقف وکړو، او په معنی ئې ځان پوه کړو:

ÇÏÎÈ $\Vüã $Rãì©`Ë ρÏΨK=ær $RÏ‰ZÏã ôÏiB ZπuΗôu‘ çµ»oΨ÷s?#uä !$tΡÏ$t6Ïã ôÏiB #Y‰ö7tã #y‰y`uθsù

الکهف: ۶۵

نو زما له بندګانو ئې داسي یو بنده وموند چې له خپل لوري مو پېرزوینه ورپه برخه کړې وه او له خپل لوري مو ځانګړی علم ورزده کړی وو.

د دې آیت د (من لدنا علماً) له فقرې نه ځینو متصوفینو د (لدني علم) اصطلاح رااېستلې او وایي چې دا علم د تعلیم، تعلم، لیک او لوست له لاري نه ترلاسه کېږي، آناً او له مقدمې پرته انسان ته القاء کېږي، دا اصلي او حقیقي علم بولي او هغه علم ته د پوستکي او ظاهري علم په سترګه ګوري چې د تعلیم او تدریس له لاري او په لیک لوست ترلاسه کېږي!! د دغو جنابانو په ځواب کي وایو:

- دا له ځانه جوړه شوې بې بنسټه اصطلاح ده.
- له (لدني علم) نه ستاسو مراد څه دئ؟ مراد مو (ذاتي علم) دئ، که د (الله تعالی له لوري ورکړی شوی علم)؟ که آناً او له تعلیم او لیک لوست نه پرته

ترلاسه شوی علم؟ ذاتي علم خو له الله تعالی پرته هيڅوک نه لري، د انسان علم خو اکتسابي دئ، انسان د وحي، تعليم، تدريس، ليک او لوست له لاري علم ترلاسه کوي، قرآن د پيغمبر عليه السلام په اړه فرمايي چي له بعثت نه مخکي لار تري ورکه وه، سمه لار ئې نه پېژندله:

ÇÌÈ 4_ô'ù WÍ4æ 8‰ ` rr ÇÐÈ 3‘ ‰gù w$Ê 8‰ ` rr ÇÏÈ 3‘ r$«ù $VŠÏf 8Ä Ét Ö9&

الضحی: ۶-۸

مگر نه ئې وموندلې يو يتيم او د تېکي ځای ئې درکړ؟ مگر نه ئې وموندلې يو لاروركی او لار ئې وښودله؟ او نيازمند ئې وموندلې، خو غنا ئې کړه په برخه؟

همدا راز فرمايي چي له بعثت نه مخکي نه په کتاب پوهېدو او نه د ايمان په حقيقت او معنی:

ß»J†ƒM$Ÿ r Ü»GÅ3ø9$ $B "Í‘ô‰s? |MZä. $B 4 $R̍Bs& ôÏiB %[nrâ 7ø‹s9Î) !$uZø‹ym÷rr& 7Ï9ºx‹x.ur

Þ'ŽÅ 4Ï ü'Ïö‰ôgtGs9 7R̍Î)ur 4 $RÏŠ$t6Ïã ôÏB âä!$t±®S ̍B ¾ÏmÎ/ "Ï‰öktX #Y'qçR çm»oYù=yèy_ `Å3»s9ur

الشوری: ۵۲ ÇÎËÈ ÐŠÉ)tGó¡B

همداسي مو تا ته له خپل لوري د خاص امر وحي وکړه، ته نه پوهېدې چي کتاب څه دئ او نه د ايمان (په معنی او حقيقت) پوهېدې، خو موږ داسي نور وگرځاوو چي له خپلو بندگانو نه هغه څوک پرې هدايتوو چي غواړو ئې، او بې شکه چي ته د مستقيمي لاري خوا ته لارښوونه کوې.

قرآن موږ ته لارښوونه کوي چي د هر انسان علم په حقيقت کي د الله تعالی له لوري ورکړی شوی علم دئ، د پوهي او معرفت وسايل او استعدادونه هم الله تعالی ورکړي او په يوه څه د پوهېدو مجال او شرايط هم الله تعالی ورته برابروي. قرآن په دې اړه فرمايي:

ä$© $JÎ žw)ÿ yìnÎ Ùã ôÏ ãó´ Î bqäÜŠÅ ãWr NÓyùz $Br ôÏ ôg/Ÿ‰÷ ƒ šú ü/ $B ãΝ=è÷ƒ

البقرة:۲۵۵

په داسې حال کې چې دی په هر هغه څه پوهېږي چې د دوی مخې ته دي یا ئې شاته دي او دوی د ده له علم څخه یوازې په دومره څه احاطه کولی شي چې دی ئې وغواړي،

یعني دا الله تعالی دئ چې هر چا ته علم او پوهه ورکوي، سترګې، زړه، غوږونه، دماغ او اعصاب ئې د ده په اراده ورته کار کوي، لار ورته ښیي او د ښه او بد، مفید او مضر په پېژندلو کې ئې مرسته کوي، په هر څه چې انسان علماً احاطه کوي او په کوم څه د پوهېدو توفیق ترلاسه کوي نو دا ټول د الله په خوښه او اذن او په همغه حد کې وي چې الله ئې وغواړي. د انسان پر مخ چې د معرفت هره دروازه پرانیستل کېږي او په هري نوې خبرې چې د پوهېدو توفیق ترلاسه کوي، د ده هر(کشف) او په هر سِر او راز پوهېدل ئې په حقیقت کې د الله تعالی یوه پېرزوینه ده، دا دروازه د ده له لورې ورته پرانستل کېږي، په دغو حقایقو د پوهېدو توفیق دی ورکوي او د دغو اسرارو د کشف توان دی ورکوي، چې حقیقت همداسې دئ نو تاسو ما ته ووایئ چې ولې د خضر علیه السلام علم استثنایي علم ګڼئ او د (لدني علم) نوم ورکوې؟!!

او د درېیم تعبیر په صورت کې باید پوه شئ چې له عیسی او یحیی علیهما السلام نه پرته نه الله تعالی چا ته په وړوکتوب کې فوق العاده علم ورکړی او نه ئې په پیغمبرۍ مبعوث کړی، عیسی علیه السلام ته په ماشومتوب کې یوازې څو خبرې ښودل شوې، جامع علم ئې هغه مهال په برخه شو چې انجیل پرې نازل شو.

پیغمبرانو علیهم السلام ته چې د وحې له لارې کوم علم ورکړی شوی دا هم په تدریجي توګه او د کتاب او صحیفې په بڼه کې ورکړی شوی، نه دا چې په یو ځل او په بشپړه توګه ټول علوم د هغوی زړه او دماغ ته القاء شوي، قرآن پر پیغمبر

عليه السلام په تدريجي توګه نازل شوی، دا د ټولو فقهاوو او علماءو متفقه قول او د قرآن د صريحوآيتونو مطابق نظر دئ، يوازي افراطي او غلات شيعه او ناپوه متصوفين ورسره مخالفت لري، دا په داسي حال کي چي پيغمبر عليه السلام د هري قضيې او پېښي په اړه د وحي نزول ته انتظار کړی، د وحي له راتلو نه مخکي نه پوهېدو چي څه حکم وکړي.

اوس موږ ته ووايئ چي تاسو د کوم منطق له مخي د (لدن) له لفظ نه (لدني علم) اخلئ او ادعاء کوئ چي دا علم له تعليم او تدريس، ليک او لوست نه پرته ترلاسه کېږي؟ آيا له دې حقيقته خبر نه يئ چي دا د محرف بايبل غلطه او بې بنسټه ادعاء ده چي قرآن ئې په کلکه ردوي او د قرآن لومړي نازل شوي آيتونه د بايبل د دغي ادعاء خلاف وايي چي د انسان علم اکتسابي دئ، د قرائت او ليک لوست له لاري ترلاسه کېدی شي او الله تعالی د قلم له لاري انسان ته هغه څه ښيي چي نه پرې پوهېږي: قرآن فرمايي:

ÇÌÈ ä•øŒ{ $ 7 š“ r ù‰$ ÇÌÈ @ã ôÏ3 `»|¡ SM$,={ ÇÌÈ ,={ “ Ï%©!$ 7 în È ö&$ ù‰$

ÇÎÈ ÷Lèe/ ó9 $B `»|¡ SM$ O=æ ÇÍÈ É=)$# O=æ “ Ï%©!$ العلق: ۱-۵

۱- ولوله په نوم د خپل رب، هغه چي پيدا ئې کړ. ۲- انسان ئې له څوړندو پيدا کړ. ۳- ولوله چي رب دې ډېر کريم دئ. ۴- آ چي په قلم ئې پوهه ورکړه. ۵- انسان ته ئې ورزده کړل څه چي نه پرې پوهېدو.

په دې مبارکو آيتونو کي څو مطالب خاصه توجه غواړي:

- د الله تعالی له لوري وحي د اقرأ (ولوله) په امر پيل شوې او دا ښيي چي د اسلام له نظره د (لوست) مقام او منزلت څومره لوړ دئ او څومره اهميت لري، دا د الله تعالی لومړی امر دئ، په دغه امر سره ئې د وحي لړۍ پيل کړي. او دا د ټولو هغو کمعقلو په خوله سخت ګوزار دئ چي د (لدني علم) بې بنسټه خبره ئې جوړه

کړې.

- دا د الله تعالی د کرم او پېرزويني څرگنده نښه ښودل شوې چې انسان د يوه (ځوړند توکي) له حالته هغه ځای ته رسوي چې (کامل انسان) ترې جوړ شي، ليک او لوست ورښيي، انسان يوازينی مخلوق دئ چې کولی شي د (لوستلو) له لاري د بل په خبره پوه شي او د (ليکلو) له لاري خپل معلومات خوندي کړي او خپل پيغام نورو ته ورسوي او په دې سره د خپل سلف له قيمتي تجاربو گټه واخلي، د معلوماتو د ضايع کېدو مخه ونيسي او راتلونکي نسل ته ئې انتقال کړي، له انسانه پرته دا وړتيا او امتياز په هيڅ ذيروح کي نه گورو، الله تعالی په انسان کي دا استعداد او وړتيا ايښې ده چې له (قلم) نه د تعليم او تعلم وسيله جوړه کړي، له دې اړخه ئې انسان ته پر ټولو نورو مخلوقاتو فضيلت ورکړی.
- په (قرائت)، (علم) او (قلم) سره هم انسان ته پر نورو مخلوقاتو فضيلت ورکړی شوی او هم په خپله د انسانانو تر منځ يوه ته پر بل فضيلت.
- (قلم) د زده کړې او پوهي ډېره اغېزمنه وسيله ده، په دې سره انسان د دې مجال تر لاسه کوي چې په ډېرو هغو حقايقو پوه شي چې له بلي لاري پرې پوهېدل ورته ممکن نه وو.
- لکه څنگه چي دلته د (علم بالقلم) الفاظ په دې معنی دي چې انسان ته له قلم نه د استفادې استعداد ورکړی شوی، الله تعالی د هغه په فطرت کي دا ملَکه ايښې چې قلم جوړ کړي، خپل ما في الضمير وليکي او نورو ته ئې انتقال کړي او له دې نه د زده کړې او تعليم او تعلم وسيله جوړه کړي، همدا راز په نورو آيتونو کي دې ته ورته راغلي الفاظ لکه (علمه البيان) او (علم آدم الاسماء کلها) هم هغو استعدادونو ته اشاره کوي چې انسان ته ورکړی شوي، انسان ته د (بيان) ملَکه ورکړی شوې، کولی شي خپل (مافی‌الضمير) اظهار کړي او له کلماتو او الفاظو نه په استفادې سره خپل قصد، هدف، نظر او پيغام تشريح او توضيح کړي، هغه ته د هر څه د پېژندو

او په هر څه د يوه مناسب نوم اېښودو استعداد ورکړی شوی، هغه کولی شي خپله پوهه د نومونو په قالب کي ترتيب، تنظيم او حفظ کړي او نورو ته ئې انتقال کړي. دا د انسان يوه ځانګړتيا ده، دا صفت په نورو مخلوقاتو کي نشته، په دې سره الله تعالی انسان ته پر ټولو مخلوقاتو فضيلت او شرف ورکړی.

• په اصل کي انسان (بې علمه) دئ، په تدريج سره زده کړه کوي او علم ترلاسه کوي. د انسان د پوهي او علم تفاوت د نورو ژوو له شعور او پوهي سره په دې کي دئ چي نور ژوي ثابت او محدود علم لري، له مخکي د دوی په ختېه او دماغ کي اېښودل شوی، په فطري او الهامي توګه ورته تفهيم شوې چي څنګه ژوند وکړي، کوم کوم کارونه وکړي، څه وخوري او د څه له خوراکه ډډه وکړي، څنګه مفيد او مضر سره بېل کړي، خو انسان کولی شي چي تر هغه څه زيات هم زده کړي چي په فطري او الهامي توګه ورښودل شوي او په ضمير کي ئې اېښودل شوي. دی کولی شي زده کړه وکړي، د خپلي پوهي سطحه لوړه کړي، اسرار کشف کړي او پټ حقايق ځان ته معلوم کړي، په (لوستلو)، (ليکلو) او له (قلم) نه په استفادې سره د خپلي حافظې ظرفيت لوړ او پراخ کړي او په هغه څه هم پوه شي چي نور پرې پوهېدلي او دی ترې غافل وو او له پېژندو ئې عاجز. که انسان ته له (قلم) نه د استفادې استعداد نه وی ورکړی شوی او په ليک او لوست نه پوهېدی نو د هر چا علم او پوهه به له ده سره پاتې کېده، نه به په دې توانېدو چي د نورو له پوهي او تجربو ګټه واخلي او نه به ئې خپل تجارب او علم نورو ته انتقالولی شو.

سره له دې چي عظيم الشأن قرآن (قلم)، (ليک) او (لوست) ته دومره اهميت ورکړی او سره له دې چي پيغمبر عليه السلام ته د وحي په پيل کي لومړی لارښوونه د قرائت او قلم په هکله ده او ورته ويل شوي چي قلم د تعليم او تعلم ستره وسيله ده، خو متأسفانه ځيني متصوفين دا ستر او څرګند حقيقت له پامه غورځوي او ادعاء کوي چي له قرائت، تعليم، تدريس، ليک او لوست نه پرته هم

(علم) ترلاسه کېدی شي، نو د علم د زده کړې لپاره مدرسې ته مه ځه، د عالم مخې ته مه کښېنه، کتاب او قلم پرېږده، خانقاه ته ولاړ شه، د مرشد لمن ونیسه، د کوم قبر خوا ته دېره شه، (لدني علم) به دې په برخه شي، سترګې به دې پرانیستلې شي او په غیبي حقایقو به پوه شې!! دا همغه خبره ده چې محرف بایبل ئې کوي؛

تاسو د قرآن دا علمي، دقیقه او په حقیقت او واقعیت ولاړه وینا د بایبل او د بایبل تر اغېز لاندې د تللو متصوفینو له دغې بې بنسټه ادعاء سره مقایسه کړئ چې وايي: انسان د معرفت د ونې مېوه وخوري، سترګې ئې پرانیستلې شوې او د ځان او خپل ماحول په حال پوه شو!!

بایبل وايي: آدم او حوی علیهما السلام په جنت کې د دوو ونو د مېوو له خوړلو منعه شوي وو: د (معرفت ونه) او د (حیات ونه)، او ورته ویل شوي وو چې که دا مېوه وخورئ نو حتماً مرئ!!

د بایبل له منونکو پوښتنه کوو: آدم علیه السلام ته د کومې مېوې د نه خوړلو توصیه شوې وه او ګواښل شوی وو چې که دا مېوه وخورې حتماً مرې؟ د حیات د ونې که د معرفت د ونې؟ طبیعي ده چې دا د حیات د ونې مېوه نه شي کېدی دا ځکه چې هغه خو په مرګ نه بلکې په دائمي ژوند منتج کېږي!! او د دوهمې خبرې معنی خو دا ده چې که ته د معرفت ترلاسه کولو هڅه وکړې او (د ښه او بد پېژندو د ونې) مېوه وخورې نو هرو مرو مرې، یعنې په پټو سترګو ژوند کوه، د معرفت د ونې مېوه مه خوره؛ ځکه چې دا مېوه ستا د مرګ باعث کېږي! په دې هکله خو پوښتنې لرو:

- آدم علیه السلام خو دا مېوه وخوړه، ولې مړ نه شو؟ ولې د بایبل د خدای خبره غلطه وخته؟ هغه خو ورته ویلي وو چې که دا مېوه وخورې مطمئن اوسه چې حتماً مرې!!
- د انسان د مرګ یو ستر عامل خو د بایبل د خبرې برعکس د ده عدم معرفت

دئ، هغه که له بیمارۍ مري وجه ئې دا ده چي د دې بیمارۍ د علاج دوا نه پېژني، هغه که د کوم دښمن په لاس مغلوبېږي او په قتل رسېږي سبب ئې دا دئ چي معرفت ئې ناقص دئ، د دښمن د پرځولو او د ده له شره د ځان ژغورلو په چل او چم نه پوهېږي، معرفت خو د ده د ژوند د اوږدوالي باعث دئ نه د مرګ باعث، الله تعالی به څنګه ده ته وايي چي د معرفت د وني مېوه ستا د مرګ باعث کېږي؟!!

- که چا ته د معرفت ورکول په دې توګه وی نو پیغمبرانو علیهم السلام ته به همداسي لدني علم ورکول کېدو او پر دوی به په تدریج سره د کتاب د نازلېدو ضرورت نه وو!!

راشئ د بایبل د دغي وینا په وړاندي لږ توقف وکړو، د بایبل په درېیم فصل کي، د انسان سقوط تر عنوان لاندي په لومړیو ۱۹ جملو کي دا مطالب لولو:

"مار تر ټولو هغو حیواناتو ډېر زیرک وو چي خدای پیدا کړي وو، یوه ورځ مار د ښځي خوا ته راغی او هغې ته ئې وویل: آیا رښتیا ده چي خدای تاسو د باغ د ټولو ونو د مېوو له خوړلو منع کړي یئ؟ ښځي په ځواب کي ورته وویل: موږ ته اجازه راکړی شوې چي د ټولو ونو مېوه وخورو پرته د یوې وني چي د باغ په منځ کي ده، خدای امر کړی چي د دې وني مېوه ونه خورو او حتی لاس ورنه وړو که نه نو مرو. مار ورته وویل: "مطمئن اوسه چي نه مرئ، بلکي خدای ښه پوهېږي چي کله تاسو دا مېوه وخورئ ستر ګي مو پرانستل کېږي، د خدای په څېر کېږئ او ښه له بده بېلولی شئ"، هغه ونه ښځي ته ښایسته وبرېښېده او له ځان سره ئې فکر وکړ چي "کېدی شي د دې ښایسته وني مېوه خوندوره وي او پوهه مي په برخه کړي، نو د دې وني مېوې ئې راوشکولې، وئې خوړلې او خپل خاوند ته ئې هم ورکړې او هغه هم وخوړلې" په همدې سره د دوی دواړو ستر ګي پرانستلې شوې، په خپلې بربنډتیا پوه شول، نو د انځر له پاڼو ئې د ځان پټولو جامه جوړه کړه، د همدې ورځي په مازدیګر کي، آدم علیه السلام او ښځي ئې د خدای غږ واورېدو چي په باغ کي

ګرځېدو، نو په ونو کې پټ شول، خدای آدم ته غږ کړ: اې آدمه! چیرې یې، ولې پټیږې؟ آدم ځواب ورکړ: ستا غږ مې په باغ کې واورېدو، ووېرېدم، دا ځکه چې لوڅ وم، نو ځکه پټ شوم، خدای وفرمایل: چا درته وویل چې لوڅ یې؟ آیا د هغې ونې مېوه دې خوړلې ده چې ترې منع کړی مې وې؟ آدم ځواب ورکړ: دغې ښځې چې زما ملګرې دې ګرځولې، ما ته ئې دا مېوه راکړه او ما هم وخوړه، دلته نو خدای له ښځې وپوښتل: دا څه کار وو چې تا وکړ؟ ښځې وویل: مار وغولولم!! نو خدای مار ته وویل: د دغه کار د کولو په سبب به د زمکې تر ټولو وحشي او اهلي حیواناتو زیات ملعون وې، تر څو چې ژوندی وې په خپلې سینې به خوځې، خاورې به خورې، ستا او د ښځې او ستا د نسل او د ښځې د نسل تر منځ به تلپاتې دښمني اچوم، د ښځې نسل به ستا سر ځپي او ته به د ده پنډۍ چیچې، دغه وخت خدای ښځې ته وفرمایل: ستا د زېږولو د وخت درد به درته زیات کړم، ته به په درد او کړاوو سره خپل اولاد زېږوې، د خپل مېړه مشتاقه به وې او هغه به پرتا برلاسی وي، بیا خدای آدم ته وفرمایل: له دې کبله چې د خپلې ښځې خبره دې ومنله او د هغې ونې مېوه دې وخوړله چې درته ویلې مې وو مېوه ئې مه خوره، زمکه به تر لعنت لاندې راشي او ته به په خپل ټول عمر کې په زحمت او کړاو سره خپل معاش ترې ترلاسه کوې، له زمکې به اغزي او خاشاک درته راټوکېږي او د بېدیا بوټي به خورې، د عمر تر پایه به د تندې په خولو سره ډوډۍ خورې او په پای کې به همغې خاورې ته بېرته ورګرځې چې ترې واخیستی شوې، دا ځکه چې ته له خاورو جوړ شوی یې او خاورو ته به بېرته ورګرځې، آدم خپله ښځه حوی (یعني ژوندون) ونوموله، ځکه چې دا باید د ټولو ژوندیو مور شي!!!

په دې برخې کې دومره بېهوده او د خندا وړ خبرې دي چې انسان ورته حیران شي، نه پوهېږو مسیحیان او یهودان څنګه دا خبرې د الله تعالی له لورې او د یوه مقدس آسماني کتاب خبرې ګڼي!! لاندې څو خبرو ته ئې متوجه شئ:

- وايي مار تر ټولو حيواناتو زيات زيرک دئ، حال دا چې د مار زيرکتيا تر ډېرو ډېرو حيواناتو لږ ده.
- وايي مار د ښځې د غولولو لپاره باغ ته ورغی!! نه پوهېږو د مار ئې د ښځې له غولولو سره څه؟ کوم عاقل انسان به دا خبره ومني چې مار کولی شي ښځه وغولوي!!
- وايي: مار ښځې ته وويل: خدای تاسو ته حقيقت نه دئ ويلی، دا سمه نه ده چې د دې مېوې په خوړلو سره تاسو مرئ، حقيقت دا دئ چې د دې مېوې په خوړلو سره تاسو په ښه او بد پوهېږئ، خدای په دې خاطر نه غواړي چې تاسو دا مېوه وخورئ چې په دې سره تاسو د خدای په څېر معرفت ترلاسه کوئ او په ښه او بد پوهېږئ او د ده رقيبان درنه جوړيږي، هغه نه غواړي چې رقيب ولري!! د همدې لپاره ئې تاسو د دغې مېوې له خوړلو منع کړي يئ!! بايبل وايي چې د مار خبره سمه وخته او د خدای خبره ناسمه او د حقيقت خلاف، دوی دواړو دا مېوه وخوړه، مړه نه شول، برعکس په ښه او بد پوه شول!!

قرآن دا موضوع د يوې ډېري ژوري علمي موضوع په توګه څېړلې او يوه ستر علمي حقيقت ته ئې اشاره کړې او هغه دا چې د عالم په ټولو ژوو کي يوازي انسان داسي پيدا شوی چې مجبور دئ د مفيد او مضر خوراک په هکله له بله معلومات ترلاسه کړي، نور ژوي داسي پيدا شوي چې د پيدايښت له لومړيو شېبو په دې پوهېږي چې کوم څه وخوري او کوم څه نه، په دماغ کي ئې د مضر او ګټور بوټي او دانې د تشخيص استعداد ايښودل شوی، د دغه استعداد په مرسته د پيدايښت له لومړۍ ورځې سم او ناسم خوراک معلومولی شي، د آهو بچی، وری، سېرلی، وزګوری، سخوندر، جونګی او ټول نور ژوي او بچيان ئې هغه بوټي نه په خوله کوي چې ورته مضر وي، خو د انسان بچی ډبره، خاوره، سکروټه او هر څه په خوله کوي، تر اوږدې مودې ئې بايد مور سمبال کړي او د تاواني شيانو له خوړلو ئې

وساتي، قرآن په جنت کي د آدم علیه السلام د ځای په ځای کېدو او د ممنوعه شجرې په یادولو سره دغي اساسي او مهمي خبري ته اشاره کړې، خو د بایبل لیکوال له دې نه یوه خندونکې بې بنسټه قصه جوړه کړې!!

دا ډېره ډېره مسخره خبره ده چي د دغي مېوې له خوړلو مخکي دوی خپل بربنډتوب نه احساساوو او له خوړلو وروسته پوه شول چي بربنډ دي!! او دا ځکه چي مخکي بې معرفته ول او د معرفت د مېوې له خوړلو وروسته ئې سترګي پرانستلې شوې او خپل لوڅوالی ئې احساس کړ!! حقیقت د دې خبري کاملاً عکس او دا دئ چي: الله تعالی د زمکي په سر هر ژوي ته داسي لباس ورکړی چي هم ښایسته دئ، هم ئې په ځان برابر دئ، نه ګنډل غواړي او نه اوبدل، نه زړېږي او نه شړېږي، هم ئې په ژمي کي له یخنۍ ساتي او هم په دوبي کي له تودوخي. د ځینو لباس خو دومره ښایسته دئ چي که د نړۍ ټول انسانان راغونډ شي نو نه په دې ظرافت، لطافت، ښایست او رنګ کي داسي لباس اوبدلی شي او نه ئې ګنډلی. په ټولو ژوو کي یوازي انسان هغه مخلوق دئ چي بربنډ دئ، د نورو په څېر جامه نه لري، دې ته اړ دئ چي ځان ته به جامه جوړوي، د ژمي لپاره بېله او د دوبي لپاره بېله، د قرآن له وینا معلومېږي چي انسان په سر کي داسي نه وو، وروسته بربنډ شوی، له لوڅېدو مخکي ئې داسي جامه وه چي هیڅکله به نه بربنډ کېدو، تل ئې دی پټ ساتو، نه د جامو اوبدلو ته اړ وو او نه ګنډلو ته، له دې جامو نه د یوې اشتباه په نتیجه کي محروم شو، د ممنوعه شجرې مېوه ئې وخوړه او په دې سره هغه جامه ترې وایستی شوه او بربنډ شو، لومړی ئې د ونو له پاڼو ځان ته جامه جوړه کړه او وروسته ئې نوري جامې، ځیني ئې یوازي د ځان پټولو لپاره، ځیني ئې د ښایست او سینګار لپاره او ځیني ئې د تقوی لباس، سنګین، باوقاره له ګناه نه مانع لباس. د بایبل لیکونکي د آدم علیه السلام بربنډېدا هغسي توجیه کړې، له سره لوڅ ول، خو نه پرې پوهېدل، د معرفت د مېوې په خوړلو سره پرې پوه شول!! په

مسلمانانو کې د بایبل تر اغېز لاندې راغلي خلک د آدم علیه السلام له لومړني لباس نه داسې تعبیر لري چې گواکې دا به له وړیو، ورېښمو، سنډو او یا مالوچو نه اوبدل شوې کومه جامه وه، چې د ده په قد قامت برابره گنډل شوې وه، حال دا چې اوبدلې او گنډل شوې جامه بنې آدم جوړه کړې، الله چې کومه جامه ورکوې هغه اوبدل او گنډل نه غواړي. دوی نه د قرآن الفاظو ته پام کړی او نه هغه څه ته چې هره شېبه ئې په خپلو سترگو گوري، یوې خوا ته په ملیونهاوو هغه ژوي گوري چې په ښایسته الهي جامو پټ دي او بلې خوا ته یوازې بنې آدم چې له دې جامې محروم او دې ته اړ شوی چې له وړیو، ورېښمو، سنډو، نیلون او یا مالوچو نه ځان ته جامه جوړه کړي، قرآن په دې سره یو ستر علمي حقیقت بیان کړی خو د اسرائیلي روایاتو په دام کې پرېوتو کسانو له دې نه افسانه جوړه کړې.

له کومې ورځې چې انسان له لومړنۍ الهي جامې محروم شوی او په خپل لاس د جامو جوړولو ته اړ شوی، نو همدا جامه د انسانانو ترمنځ د تفریق، تبعیض او یو پر بل د لویي او تېري وسیله گرځېدلې، نه گورئ چې په دغه جامه کې څومره ظلمونه کېږي، په عسکري او پولیسي جامو کې هره ورځ څومره بې گناه انسانان ځورول کېږي، څومره شریف انسانان د خړو جامو په سبب تحقیر کېږي، څومره ذلیل انسانان په فاخره جامو کې تر نورو ځان لوړ گڼي، نه گورئ چې یوه له خپلې جامې د گیدړې پوستکی جوړ کړی خلک پرې غولوي، بل له جامو نه د پسه په څېر بې آزاره برېښي خو په سینه کې ئې د لېوه زړه او هغه بل به په خپلو جامو سره ځان داسې ښیي چې زمری دئ خو تر گیدړ به زیات بې زړه او جبون وي. الله تعالی انسان ته د جامو جوړول ورښودلي، د دې لپاره چې ځان له تودوخې او یخنۍ پرې وژغوري او د هغه لباس ئې په دریو ډولونو وېشلی: د ځان پټولو لباس، د ښایست لباس او د تقوی لباس، خو انسان له خپلې جامې نه یا د غولولو وسیله جوړه کړې، یا د ظلم او تېري وسیله، یا یو پر بل د لویي او تکبر ذریعه!!

د بايبل دا خبره تر ټولو حيرانوونکې ده چې وايي: د همدې ورځې په مازديگر کې، آدم عليه السلام او ښځې ئې د خدای غږ واورېدو چې په باغ کې گرځېدو، نو په ونو کې پټ شول، خدای آدم ته غږ کړ: اې آدمه! چيرې يې، ولې پټيږې؟ آدم ځواب ورکړ: ستا غږ مې په باغ کې واورېدو، ووېرېدم، دا ځکه چې لوڅ وم، نو ځکه پټ شوم، خدای وفرمايل: چا درته وويل چې لوڅ يې؟ آيا د هغې ونې مېوه دې خوړلې ده چې ترې منع کړی مې وې؟ آدم ځواب ورکړ: دغې ښځې چې زما ملگرې دې گرځولې، ما ته ئې دا مېوه راکړه او ما هم وخوړه، دلته نو خدای له ښځې وپوښتل: دا څه کار وو چې تا وکړ؟ ښځې وويل: مار وغولولم!!

دلته څو خبرې د پام وړ دي:

- بايبل الله تعالی داسې معرفي کوي: په يوه وړوکي باغ کې گرځي، د گامونو غږ ئې آدم عليه السلام واورېدو، ترې پټ شو، خدای نه پوهېدو چې آدم چېرې دئ، غږ ئې ورته وکړ: اې آدمه چېرې يې؟ له دې هم خبر نه وو چې دوی دواړو هغه ممنوعه مېوه خوړلې ده!!! له آدم عليه السلام نه پوښتنه کوي: څنگه پوه شوې چې لوڅ يې؟ آيا هغه مېوه مو خوړلې چې ترې منع کړې مې وئ؟!! له دې هم نه وو خبر چې ښځې دا کار کړی!! او له دې هم چې مار غولولې وه!!
- په دې سزا هم لږ غور وکړئ چې مار ته د دغه غولولو په وجه ورکړی شوه: تل دې په سينه خوځېږې، خاورې دې خوراک شه!! پوښتنه کوو: آيا مار له دې د مخه په سينه نه په پښو خوځېدو؟ دا نور ډېر حيوانات او خزندې چې په سينه خوځېږي هغوی ته د کومې گناه سزا ورکړی شوې؟! دا څومره نامعقوله او غلطه خبره ده چې د مار خوراک خاوره ده!! هيڅ مار خاوره نه خوري، د مار خوراک خاوره نه بلکې د مرغانو، موږکانو او چنگښو په څېر حيوانات دي!!
- ښځې ته چې کومه سزا ورکړی شوې په دې هم لږ غور وکړئ: د زېږولو د وخت درد دې زيات شه!! د خاوند د اشتياق په اور وسوزې، هغه دې پر تا برلاسی

وي!! پوښتنه کوو: دغو بې شمېره حيواناتو ته چې د اولاد زېږولو په وخت کې همداسې د درد احساس کوي، د کومې گناه سزا ورکول کېږي؟! د مېږه اشتياق خپلې مېرمنې ته زيات دئ که د مېرمنې خپل مېړه ته؟ مگر دا اشتياق سزا ده؟ په ټولو ژوو کې دا اشتياق شته، دوی ته د کومې گناه په وجه دا د اشتياق سزا ورکړی شوې؟ دا اشتياق خو سزا نه بلکې د الله تعالی يوه لويه پېرزوينه ده، د انسان او حيوان د نسل د دوام يوه ستره وسيله ده، تاسو ولې دې اشتياق ته د سزا په سترگه گورئ؟ قرآن خو د ښځې او مېړه ترمنځ دا الفت، مينه او اشتياق د الهي رحمت او پيرزويني يوه ستره بېلگه گڼي!! آيا دا سمه ده چې د نارينه سلطه او برلاسی پر خپلې مېرمنې ښځې ته سزا وگڼو؟! دا برلاسی يوه طبيعي مسئله ده، په اکثرو حيواناتو کې هم د دې شاهد يو، داسې چې نارينه د ښځې ساتنه او څارنه کوي، ترې دفاع کوي، بل ئې خوا ته نه پرېږدي، اداره کوي ئې، ... دا برلاسي نه يوازې ښځې ته سزا نه شو گڼلی بلکې د ښځې لپاره يوه ستره الهي پېرزوينه ده، چرگ له خپلو چرگو دومره دفاع کوي چې پرې زخمي زخمي شي، همداسې بې شمېره نور مرغان او حيوانات، هيڅ عاقل انسان به د بايبل دا وينا د منلو وړ ونه گڼي.

بايبل ورپسې ليکي:

(خدای د حيوان له پوسته لباس جوړ کړ او آدم او مېرمنې ته ئې ورواغوست، بيا خدای وفرمايل: اوس چې آدم زموږ په څېر شوی او ښه او بد پېژني، بايد پرې ئې نږدو چې د "حيات د وني" مېوه هم وخوري او تر ابده ژوندی وي، نو خدای دی د عدن له باغه وايست، تر څو ولاړ شي او په هغې زمکې کې کار وکړي چې له خاورې ئې جوړ شوی، په دې توگه ده آدم د عدن له باغه وايست او د عدن د باغ په شرقي برخې کې ئې د اور په داسې سرو تورو سمبال فرشتې وگمارلې چې هرې خوا ته څرخي، ترڅو د حيات د وني لاره خوندي وساتي!!)

د دې کرښو د مطالبو په اړه څو پوښتنې راولاړېږي:

- مخلوقاتو ته د لباس په ورکولو کې د الله تعالی سنت داسې نه دئ چې د کوم درزي په څېر چا ته لباس جوړ کړي او ورواڼې غوندي، د بایبل لیکوال په دې نه پوهېږي چې د الله تعالی له لوري د لباس ورکولو معنی څه ده!! الله تعالی ټولو حیواناتو، ونو او بوټو ته مناسب مناسب لباس ورکړي، چې هم ئې له یخنۍ ساتي، هم له ګرمۍ او هم له حشراتو او مکروبونو، آدم علیه السلام ته هم د نورو په څېر مناسب لباس ورکړی شوی وو، خو د ممنوعه مېوې په خوړلو سره له هغه لباسه محروم شو، لومړی ئې په پاڼو ځان پټ کړ، بیا د حیواناتو په پوستکي او وروسته وروسته د ده اولاد له وړیو او تاره اوبدل شوې جامې ځان ته جوړې کړې.

د بایبل لیکوال خدای داسې معرفي کوي چې نه غواړي د ده په مخلوقاتو کې داسې څوک وي چې په ښه او بد پوهېږي، غوښتل ئې چې آدم علیه السلام د معرفت د ونې مېوه ونه خوري، خو د ده د ارادې خلاف آدم علیه السلام د هغې مېوې په خوړلو موفق شو!! اوس نو دا تدابیر سنجوي چې څنګه د دې مخه ونیسي چې آدم علیه السلام د حیات د ونې مېوه هم ونه خوري او د ده لپاره یو تلپاته حریف او رقیب نه شي!! نو ځکه ئې له یوې خوا آدم علیه السلام د عدن له باغه وایست او له بلې خوا ئې دغې ونې ته د رسېدو په لار کې داسې فرشتې وګمارلې چې په تورو سمبال وې او دا توري هم د اور توري چې هرې خوا ته څرخي او نه پرېږدي څوک ترې تېر شي!! پوښتنه کوو: که دا باغ په آسمان کې وي طبیعي ده چې له آسمانه د آدم له راکوزېدو وروسته هغه باغ ته د ده ننوتل ممکن نه وو، نو په سرو تورو سمبال فرشتې د څه لپاره ګمارل کېدې؟ او که دا په زمکي کې وو نو موږ ته ووایئ چې چېرې دئ اوس خو له داسې پهره دارانو تېرېدل آسانه شوي، که آدم علیه السلام نه شو تېرېدی اولاد ئې اوس کولی شي د حیات ونې ته د رسېدو لپاره په هلیکوپټرو سره هلته ځان ورسوي. که عادي خلک دا کار نه شي کولی پاپ ته خو ډېره آسانه ده!!

له دغو بېهوده او چټي خبرو نه هر څوک په دې پوهېدی شي چي د بايبل ليکوال څوک او د څنګه شخصيت خاوند دئ او د الله تعالی په اړه د ده انګېرني څومره بې بنسټه دي!!

قرآن د بايبل د دغو غلطو خبرو د ترديد او تصحيح لپاره فرمايي چي الله تعالی آدم عليه السلام د داسي مخلوق په څېر پيدا کړ چي معرفت ئې تر فرشتو ډېر لوړ وو، په هر څه د پوهېدو توان او استعداد ئې ورکړ، په هغه څه ئې د پوهېدو توفيق ورکړ چي فرشتې پرې نه پوهېدې او د همدې معرفت او پوهي په سبب ئې د زمکي خلافت ده ته وسپارو، د معرفت په وجه ئې دی رټلی نه دئ، د ځان رقيب او حريف ئې نه دئ ګڼلی بلکي د زمکي خلافت ئې ورسپارلی او فرشتو ته ئې امر کړی چي ده ته سجده وکړي، بايبل وايي چي فرشتې په سرو تورو د آدم مقابله کوي او قرآن وايي چي فرشتو آدم عليه السلام ته سجده وکړه او الله تعالی د زمکي او آسمان هر څه آدم عليه السلام ته مسخر کړل.

بايبل ليکي: "له دې وروسته خدای په عدن کي چي په ختيځي سيمي کي پروت دئ يو باغ پيدا کړ او هغه آدم ئې په کي ځای په ځای کړ چي مخکي ئې پيدا کړی وو!! خدای ډول ډول ښايسته ونې په دې باغ کي راپيدا کړې تر څو خوندوري مېوې ورکړي، ده د باغ په منځ کي (د حيات ونه) او (د ښه او بد د پېژندو ونه) پيدا کړه"

دا په داسي حال کي چي د حيات ونه، د معرفت ونه، د حيات اوبه او دې ته ورته نوري خبري بې بنسټه او د خيال په عالم کي جوړي شوې خبري دي، انسان داسي پيدا شوی چي خامخا به مري، الله تعالی داسي اوبه او مېوه نه ده پيدا کړې چي د هغې په خوړو سره انسان دايمي او ابدي ژوند ترلاسه کړي، د انسان معرفت اکتسابي دئ، ورو ورو زياتېږي، د تعليم، تعلم، زده کړې او تجربې په نتيجه کي ئې د معرفت او د ښه او بد د پېژندا سطحه لوړېږي، الله تعالی داسي مېوه نه ده پيدا

کړې چې د هغې په خوراک سره انسان ته د ښه او بد د پېژندو معرفت ورپه برخه شي!! قرآن د بايبل دغه وينا رد کړې او په هغو آيتونو کې چې تر ټولو د مخه پر پيغمبر عليه السلام نازل شوي او په همدې آيتونو سره د قرآن د نزول لړۍ پيل شوې فرمايي چې د انسان علم اکتسابي دئ او په ليک لوست سره ترلاسه کېږي.

تاسو به د (لدني علم) په اړه د بايبل د وينا په څرنگوالي حتماً پوه شوي وئ؛ اوس راشئ چې د متصوفينو وينا ته هم لږ ځير شو، هغوی په اصل کې دا رأيه له بايبل نه اخيستې او هغې ته ئې اسلامي رنگ ورکړی، دوی د الکهف د سورې د ۶۵آيت له دغې فقرې ((اٰتينه من لدنا علماً) نه د (لدني علم) اصطلاح راايستلې، حال دا چې د (لدن) صيغه د گڼ شمېر آيتونو په ضمن کې د نورو شيانو په اړه هم راغلې، هغوی دې ته متوجه نه دي چې د انسان هر څه د الله تعالی ېرزوينه ده، ژوند ئې، استعدادونه ئې، رزق ئې، علم او معرفت ئې، قرآن دا ټول الله تعالی ته منسوبوي او د الله تعالی پېرزوينه ئې گڼي، په ټولو هغو آيتونو کې چې دا حقيقت په کې بيان شوی همدا د (لدن) لفظ راغلی؛ لکه دا آيتونه:

ÇÏÈ ÁŠÎæ ÁŠÅm bãl© `Ë šc #äóJ$s ‘)Î;ç 7Î r النمل: ۶

او يقيناً چې تا ته دا قرآن د پوه باحکمته ذات له لوري درکول کېږي.

$ZÜB#ä $B•m óÓ$© `JÅJç N9r& $ZÅ ôã ôË ê#Ö , Gç 7 èB 3* %bJ$ ÂÉ® bÎ) (þ$%r

ÇÎÐÈ šc qß=ê÷ ŸW bèdŽYò2 &£Å9r $Rãl© `Ë $]ø% ãó« ÈäBN •J0 ïøJÎ)ô<ã

القصص:۵۷

او وئې ويل: که له تا سره د لارښوونې متابعت وکړو له خپل ټاټوبي تښتول کېږو! آيا دوی ته مو خوندي حرم داسي ټاټوبی نه کړ چې هغه ته د هر څه مېوې راوړل کېږي زموږ له لوري د رزق او روزي په توگه؟!! خو د دوی ډېری نه پوهېږي.

ß‹ïœ š• Rĵ þ7ÍÛ ÿÍ š• R‰© `Ë ’Í ó d É ‘ A$% ¼ç/‘ $ÍÌŸ2 – $ãŠ š• ÿ$Zèd

ÇÌÈ ä$ã$!$ آل عمران:٣٨

دلته نو زکریا خپل رب ته دعا وکړه، وئې ویل: اې زما ربه! له خپل لوري ما ته پاکیزه اولاد را، بې شکه چې ته د دعاګانو ښه اورېدونکی یې.

È $Lè$ ä$ ¡ Ï9$r É% ` ì$šÆ Ë ûüÿèÒ ó 3$r « $È‹Î™ ’Î bqè»)èÿ ß9 $Br

š• R‰© `Ë $Z©@èô $r $gè ÉÏ$ã9$ /ö) $ÍÉ d ôË $Yô Ì z & $Y/‘ bqä) ûïÏ%©$

ÇÐÎÈ #Ž•ÅÁR š• R‰© `Ë $Y©@èô $r $‹Ïr   النساء: ٧٥

او په تاسو څه شوي چې د الله په لار کې او د هغو بې وزلوسړیو، ښځو او ماشومانو د ژغورنې لپاره نه جنګېږئ چې وایي: اې زمونږ ربه! له دې کلي چې اهل ئې ظالمان دي مونږ وباسه او له خپلي خوا راته کوم پالونکی وټاکه او له خپل لوري راته کوم ملاتړ وټاکه.

ÇÎÈ $Šr š• R‰© `Ë ’Í ó gù #•Ÿ‰æ ’Î‹•B$ÏMR$Ÿ2 r “ ä!‘r `Ë ’ÍqJ$MÿÅ ’Ïr

مریم: ۵

او یقیناً چې زه له ځان وروسته د خپلو ورثه وو (پر حال) ووېرېدم، او مېرمن مې شنډه ده، نو ما ته له خپل لوري یو وارث را په برخه کړه.

که په دغو آیتونو کې لږ دقت وکړو او د الکهف د سورې له ۶۵ آیت سره ئې مقایسه کړو نو په دې حقیقت به پوهېدل راته ګران نه وي چې قرآن د انسان هر څه د الله تعالی عطیه بولي، چا چې د الکهف د سورې له ۶۵ آیت نه د (لدني علم) اصطلاح راایستلې هغوی باید د خپل اسلوب له مخې له دغو آیتونو نه هم (لدني رزق)، (لدني ولي و نصیر)، (لدني اولاد) (لدني قرآن) راوباسئ، خو هر عاقل انسان پوهېږي چې دا بې بنسټه او غلط اسلوب او کږکجن استباط دئ.

د خضر علیه السلام ځانګړی علم

راشئ دا هم وڅېړو چې خضر علیه السلام ته کوم ځانګړی علم ورکړی شوی وو؟ قرآن په دې اړه څه وايي؟ که په قرآن کې د خضر علیه السلام قصې ته لږ ځير شو نو ډېر ژر په دې حقيقت پوهېدی شو چې الله تعالی ده ته کوم علم ورکړی وو او ده موسی علیه السلام ته د ملګرتيا په دوران کې څه ورزده کړل، قرآن فرمايي چې هغه موسی علیه السلام ته د ملګرتيا په دوران کې درې لارښووني وکړې: ١- د يوه ظالم پاچا له منګولو د مسکينو او بې وزلو بېړۍ والو ژغورل؛ هغه هم په داسي بڼې کې چې بېړۍ وال پرې خبر نشول، ٢- د يوه مفسد، کافر او بې رحمه زلمي وژل او مؤمن مور پلار ئې له شره ژغورل، ٣- تر نړېدونکي دېوال لاندي د دوو يتيمانو لپاره ښخه شوې خزانه له غارت کېدو خوندي کول.

موسی علیه السلام له خپل عالم او مجاهد استاد نه همدا لارښووني ترلاسه کړې، د همدې لارښوونو په رڼا کې هغه دغو دريو کارونو ته ورته کارونه وکړل: له يوه مظلوم بني اسرائيلي نه د دفاع په موخه ئې يوه ظالم قبطي ته داسي څپېړه ورکړه چې پرې مړ شو، د مدين د کوهي خوا ته ئې په داسي حال کې د دوو بې وزلو نجونو رمه خړوبه کړه چې د اوږده سفر له امله ډېر ستړی او ستومانه وو، د بني اسرائيلو د نجات لپاره له مدين نه مصر ته ولاړ او د فرعون مقابلې ته ئې ملا وتړله،

د قرآن له آيتونو نه خو دا حقيقت جوتېږي چې خضر علیه السلام يو مجاهد وو، د بې وزلو او مظلومانو ملګرتيا ئې کوله، موسی علیه السلام ته ئې د جهاد درس ورکړ، نه پوهېږو دوی د دغوڅرګندو او واضحو آيتونو له کومي برخي او له کوم لفظ نه د (لدني علم) اصطلاح رااېستلې؟!! او غواړي له قرآن نه بې خبرو مريدانو ته ووايي چې که ستاسو پير او مرشد نه قرآن لوستلی شي، نه د پيغمبر علیه السلام له احاديثو خبر دئ، نه په ليک پوهېږي او نه لوست کولی شي، د هغه په اړه شک مه کوه، لمن ئې کلکه ونيسه، دا خبري بايد ستا اخلاص کم نکړي، هغه ته د مخکني

مرشد له لوري (لدني علم) ورکړی شوی او د دين په ټولو رموزو او پټو اسرارو د مرشد د يوې دعاء له امله پوه شوی!! هغه په يوې مراقبې سره کولی شي د اسرارو دروازې پرانېزي او په پټو حقايقو پوه شي!!

موسی عليه السلام له خپل عالم ملګري څه زده کړل؟

دوی د خپلو ادعاءو د اثبات لپاره د خضر عليه السلام په قصې استناد کوي، له ځينو آيتونو نه دا معنی راباسي چې خضر عليه السلام په غيب پوهېدو، او همدې ته د لدني علم نوم ورکوي، دا په داسې حال کې چې دا قصه اصلاً د دې لپاره راغلې چې وښيي موسی عليه السلام په غيب نه پوهېدو؟! له خپل عالم ملګري سره روان دئ خو د هغه د څو کارونو په وجه او موخه نه پوهېدو!! کله چې له خضر عليه السلام سره مخامخ شو هغه ونه پېژندو او پوښتنه ئې ترې وکړه چې څوک يې؟ کله چې هغه ورته وويل: موسی، نو پوښتنه ئې ترې وکړه چې د بني اسرائيلو موسی؟ له دې نه خو په وضاحت سره معلومېږي چې هغه په غيب نه پوهېدو، هيڅوک دا ادعاء نشي کولی چې د دې کس مقام تر موسی عليه السلام لوړ وو؟ قرآن خو موسی عليه السلام د هغو پنځو پيغمبرانو له ډلې ګڼي چې هيڅ انسان او هيڅ پيغمبر د هغوی مقام ته نشي رسېدی. موږ نه پوهېږو دوی د قرآن له کوم لفظ نه دا معنی اخيستې ده چې دا کس په غيب پوهېدو؟ قرآن خو وايي چې له الله تعالی پرته هيڅوک په زمکه او آسمان کې په غيب نه پوهېږي. قرآن خو د ابراهيم، موسی، ذکريا، لوط، نوح، يعقوب، محمد،... عليهم السلام قصې زموږ مخې ته ږدي چې ښيي دوی په غيب نه پوهېدل، فرشتې ئې په خوا کې ولاړې وې خو دوی د زلمو او مېلمنو ګمان پرې کاوو، د اولاد زېری ورکړی شوې، پوښتنه ئې کوله چې دا زوی به څنګه او څه وخت ورکول کېږي، څو متره آخوا ئې زوی په څا کې لوېدلی خو له حاله ئې خبر نه دئ او له غمه ئې سترګې ړندې شوې، د خپل ملګري د کارونو په کنه او حقيقت

خبر نه وو ... د خضر عليه السلام نه نوم په قرآن كې راغلى او نه دا چې هغه يو پيغمبر وو، په يوه روايت كې د موسى عليه السلام دا ملگرى د خضر په نامه ياد شوى، هيڅ په دين پوه انسان دا ادعاء نشې كولى چې د هغه مقام تر موسى عليه السلام لوړ وو.

په دې قصې كې دوه شخصيتونه انځور شوي: يو ئې اولوالعزمه پيغمبر موسى عليه السلام او بل ئې د خداى يو نېک بنده، موسى عليه السلام د هغه ليدو ته ورغلى، د ده د سيمې له حالته معلومات نه لري، هغه په خپلې سيمې كې بلد دئ، ښه او بد پېژني، موسى عليه السلام د ملگرتيا او سفر په دوران كې له خپل ملگري درې داسې كارونه گوري چې د علم غيب نه درلودو په وجه نه پوهېږي چې ولې ئې دا كارونه وكړل، له هغه وروسته پرې پوه شو چې ملگري ئې تفصيلات ورته بيان كړل، دا قصه په ډېر وضاحت سره دا حقيقت زموږ مخې ته ږدي چې پيغمبران عليهم السلام په غيب نه پوهېږي، عجيبه دا ده چې د كږو زړونو خاوندان له دغې قصې معكوسه نتيجه اخلي او د موسى عليه السلام ملگري ته علم غيب ثابتوي!!

پدې قصې كې هيڅ داسې دليل نشته چې د موسى عليه السلام ملگري ته علم غيب ترې ثابت شي، قرآن ندي ويلي چې دى په غيب پوهېدو، نه پوهېږو دوى دا انتباه له كومه ځايه اخيستې ده؟!

د ظالم او غاصب پاچا په اړه د هغه علم، د هغه ځوان له نېک عمله مور او پلار او د ده له كفر او طغيان نه د ده خبرتيا او تر نړيدونكې دېوال لاندې د هغو يتيمانو خزانه چې صالح مور پلار ئې له لاسه وركړي وو، دا معلومات ولې په علم غيب حمل شي؟ دا ولې د هغه د پراخو معلوماتو او د سيمې له حالت نه د ده د خبرتيا نښه ونه گڼو؟

له هغه پوه او عالم سړي سره د موسى عليه السلام د ملگرتيا په قصه كې څو په زړه پورې او د زياتې توجه وړ ټكې زمونږ مخې ته ايښودل شوي:

- موسی علیه السلام چي د پنځو اولوالعزمه پیغمبرانو څخه دئ له خپل عالم ملګري نه داسي څه ويني چي د ده لپاره د توجيه او منلو وړ ندي، په ظاهر کي داسي بد او قبيح ورته ښکاري چي په وړاندي ئې چوپ نشي پاته کېدی، فوراً اعتراض کوي. که څه هم ژمنه ئې کړې وه چي ترڅو پوري ده نه وي پرې خبر کړی او قضيه ئې نه وي ورته بيان کړې، تر هغې پوري به د هيڅ کار په اړه پوښتنه نه کوي، خو ګورو چي موسی علیه السلام هرځل خپل تعهد هېروي، سکوت ماتوي او له خپل ملګری نه پوښتنه کوي، اعتراض ورباندي کوي او ورته وايي: دا څه عجيب کار!! دا څومره ناوړه عمل!! او ملګری ئې هرځل ورته وايي: تا ته مي ويلي وو چي زما ملګرتيا نه شې کولی، زما پرکارونو صبرنه شې کولی، ځکه چي په راز ئې نه پوهېږې، د کارونو له اسرارو نه بې خبري د دې سبب کېږي چي بې صبره شې. دا کار درې ځلي تکرارېږي، بالآخره موسی علیه السلام اعتراف کوي چي لدې شخص سره د ملګرتيا توان نه لري او د هغه د عجيبو کارونو په وړاندي صبرنه شي کولی. که موسی علیه السلام علم غيب لرلی نو داسي به نه کېدل، نه به ئې په خپل ملګري اعتراض کاوو او نه به ئې له ملګرتيا نه پاته شوی وی، که موسی علیه السلام چي له اولوالعزم رسولانو څخه دئ، علم غيب نه لري نو بل به څوک وي چي د علم غيب خاوند وي؟!

موسی علیه السلام پدې اعتراض وکړ چي د مسکينانو کښتۍ ولي تخريب شي او ولي له سفر نه پاتې شي، خو له دې نه خبر نه وو چي څو قدمه وړاندي دې کښتۍ او مالکانو ته ئې خطر متوجه دئ، هلته د يوه ظالم پاچا پلويانو کمين نيولی، هره کښتۍ چي مومي غصبوي ئې! د موسی علیه السلام ملګری پدې خبر وو، د دې لپاره چي دا کښتۍ او غريب مالکان ئې له خطر سره مخ نه شي يو تدبير ئې وسنجاوو، کښتۍ ئې سورۍ کړه، ترڅو له سفره پاتې شي، دا کار چي د موسی علیه السلام لپاره د توجيه وړ نه وو په حقيقت کي د کښتۍ د مالکانو لپاره لوی خدمت

وو او په همدې کې د موسی علیه السلام لپاره یو لوی درس پروت وو او هغه دا چې یوه چا ته د ډېرې ګټې لپاره لږ ضرر رسول د ستاینې وړ دئ نه د اعتراض وړ.

- په دوهم ځل ئې هم د خپل پوه او عالم ملګري په کړو صبر ونشو کړی، بیا ئې اعتراض وکړ چې دا ځوان دي ولي بې موجبه ووژلو؟! له دې نه خبر نه وو چې دا ځوان یو شریر، سخت زړی، فاسد او کافر انسان دئ، مور او پلار ئې مسلمانان دي او د ده خطر دومره لوی شوی چې کورنۍ ئې تهدیدوي، دا په اصطلاح یو فاسد غړی دئ، جراحي ته ضرورت لري، د دې فاسد او خطرناک غړي قطع کول په واقع کې لدې مؤمني کورنۍ سره مرسته ده. د موسی پوه او عالم ملګري دې مؤمني کورنۍ ته لوی خدمت وکړ، د یوه شریر انسان له شره ئې وژغورله او موسی علیه السلام ته ئې دا درس وروښود چې: په سالم بدن کې د فاسد غړی جراحي ممانعت نه لري، له سالم بدن نه د هغه غړي قطع کول ضروري دي چې د اصلاح او جوړېدو امکان ئې نه وي. که اسلامي ټولنې ته د یوه شریر او فاسد انسان له خوا ګواښ او تهدید متوجه شي او تر خطر لاندې راشي چې له تصفیې او منځه وړلو پرته بله چاره ونلري، نو د دا ډول غړي له منځه وړل د اعتراض نه بلکه د توجیه او ستاینې وړ عمل دئ. دې ته مو هم باید پام وي چې کېدی شي د دې شریر هلک مور او پلار خضر علیه السلام ته د خپل بد چلن زوی په اړه شکایت کړی وي او د همدې شکایت له امله هغه د ده د وژلو پرېکړه کړې وي.

دریم ځل ئې پدې اعتراض وکړ چې ولي له هغه بخیل قوم سره د کاږه دېوال په جوړولو او له غورځېدلو نه مخنیوی کې مرسته کوي، له داسې قوم سره ولي مرسته کوي چې دومره بخیل او بې احساسه دئ چې اړ او مجبور انسان ته یوه مړۍ ډوډۍ هم نه ورکوي او ولي ئې دې خلکو ته مفت او مجاني کار وکړ؟ موسی علیه السلام د خپل ملګري پدې عمل انتقاد وکړ، ځکه هغه پدې نه وو خبر چې تردې دېوال لاندې د هغو دوو یتیمانو خزانه ده چې له مؤمنو والدینو نه په میراث ورته

پاتې ده، د موسی علیه السلام ملګري په خپل دې مفت او بې اجورې کار سره هغو یتیمانو ته غټ خدمت وکړ او په عین وخت کې ئې موسی علیه السلام ته دا لاربنوونه وکړه چې انسان ته نه ښايي تل بالمثله معامله وکړي، مناسبه نده چې د ټولني د اکثریت بدکړه او ناسمه معامله تا له کمزوري اقلیت سره له نېکي نه منع کړي. ولي ونه وايو چې د هغو یتیمانو پلار خضر علیه السلام يو امين او صالح کس ګڼلی، ورته ویلي ئې وو چې د زامنو لپاره مي تر دېوال لاندي سکې ښخوم، کله چې ستر شي نو ترې خبر ئې کړه، ده ورسره ژمنه کړې، د همدې ژمني له امله دې کلي ته راغلی چې د دېوال حالت وګوري، هغه ئې د ړنګېدو په حال کي موندلی نو ځکه ئې رغولی. دا ځکه چې هيڅوک د اولاد لپاره په داسي حال کي خزانه نه ښخوي چې هيڅوک پرې خبر نه کړي، له داسي کار نه به د ده اولاد ته څه ګټه ورسېږي؟!! کېدی شي دېوال ړنګ شي او خزانه د بل چا په لاس کي پرېوزي.

صحيح نه ده چې د ظالم واکمن په اړه علم، د صالح پلار د طاغي او عاصي زوی په اړه علم او تر دېوال لاندي د یتیمانو د خزانې په اړه علم داسي توجيه او تعبير کړو چې له قرآن سره تعارض ولري او په غيب د انسان د پوهېدا غلطه خبره ترې راووځي، دا آيتونه بايد د قرآن د نورو آيتونو په رڼا کي تفسير کړو، خضر علیه السلام په دې خبرو پوهېدو؛ دا ځکه چې دی په همدې سيمي کي اوسېدو، موسی علیه السلام ترې خبر نه وو ځکه چې هغه له بلي سيمي هلته تللی وو.

ځيني خلک د خضر علیه السلام دا وينا چې وئې ويل: (و ما فعلته عن امري: ما (د خپل زړه) په حکم دا کار نه دئ کړی) داسي تعبيروي چې ګواکي ده ته د الله تعالی له لوري په مشخصه توګه د دغه ځوانکي د وژلو امر شوی وو، خو په آيتونو کي په لږ دقت سره پوهېدی شو چې د دې وينا معنی دا ده: ما دا کار د خپل نفسي غوښتنو په حکم نه دئ کړی، کوم ذاتي غرض مي په کي نه وو، د الله دين د داسي څه کولو اجازه راکړې، په الهي دين کي د هغه چا وژل مانع نه لري چې صالح ټولنه

په کفر او طغیان گواښي، یوازې دغسې تعبیر موسی علیه السلام ته یو مهم درس گڼل کېدی شي، نه دا چې گواکې د الله تعالی له لورې خضر علیه السلام ته په مشخصه توگه د دغه ځوانکي د وژلو حکم شوی وو!!

- که خضر علیه السلام هغه کارونه د الله تعالی په ځانگړې امر او حکم سره کړی وی نو حتماً به ئې ویلي وو: ذلک مما امرني به ربي، ولي به ئې د دې الفاظو په ځای ویل چې و ما فعلته عن امري؟ نه پوهېږم کوم په ژبې پوه انسان به له دې الفاظو نه دا معنی راباسي چې فعلته عن امر ربي!! زه گمان کوم څوک چې د خضر علیه السلام له دې وینا نه دا راباسي چې (فعلته بامر ربي) جسارت کوي، او هغه خبره کوي چې قرآن نه ده کړې، او بیا که خضر علیه السلام دا کار د الله تعالی په ځانگړې حکم سره کړی وي نو په دې که د موسی علیه السلام لپاره څه لارښوونه وه؟ په دې صورت کې خو به موسی علیه السلام هم یوازې هغه مهال له چا سره مرسته کوله او یا به ئې د چا د وژلو اراده کوله چې الله تعالی ئې نوم ورته ښودلی وی!! لارښوونه خو یوازې په هغه صورت کې کېدی شي چې له هر بې وزلې سره د مرستې درس په کې وي او د هر هغه چا وژل جائز وگڼل شي چې د هغه ځوانکي په څېر کافر، بې رحمه او مفسد وي، خپله کورنۍ ئې له گواښ سره مخامخ کړې وي او مور پلار ئې خضر علیه السلام ته له خپل زوی نه شکایت کړی وي.

همداراز د خضر علیه السلام دا وینا چې وئې ویل: "فأردنا أن یبدلهما ربهما خیراً منه زکوةً و اقرب رحماً" په واضح توگه ښیي چې هغه په دې طمعه او هیله دا کار کړی چې الله تعالی د دې طاغي او کافر زوی په بدل کې د ده صالح مور پلار ته داسې زوی ورکړي چې د ده په څېر کافر، سرکښ، مفسد او بې رحمه نه وي، که خضر علیه السلام دا کار د الله تعالی په حکم کړی وی نو بیا خو د داسې څه ویلو ته قطعاً مجال نه پاته کېدو، په دې صورت کې به ده حتماً همغه مخکنۍ خبره کوله (فأراد ربک: ستا رب وغوښتل)، د (أردنا) صیغه داسې تعبیرول چې گواکې الله

تعالى او خضر عليه السلام په ګډه د دې ځوانکي د وژلو پرېکړه کړې؛ صحيح تعبير نه دئ، دا ځکه چې الله تعالى يوازې او د بل له شراکته پرته پرېکړې کوي. همداراز په اړوند آيتونو کې د (فخشينا) او ورپسې د (اردنا) صيغې راغلې، په دواړو کې د (نا) ضمير د هلک مور، پلار او خضر ته راجع دئ، دوی د هلک په اړه وېرېدلي او د هغه د وژلو پرېکړه ئې کړې، په دې کې اصلاً د الله نوم نشو شاملولی.

دا خبره صحيح نه ده چې ووايو خضر عليه السلام يو معصوم ماشوم وژلی، د هغه ځوانکي په اړه د موسى عليه السلام وينا په دې معنى نه ده چې هغه وژل شوی ځوان يو معصوم ماشوم وو، موسى عليه السلام هغه نه پېژاندو، د اعتراض مقصد ئې دا وو چې هغه داسي جرم نه دئ کړی چې د وژلو مستحق وي، د دې ځوانکي په اړه د خضر عليه السلام وينا معيار ده، د ده له وينا معلومېږي چې هغه په داسي کفر، طغيان، فساد او بې رحمۍ کې غرق وو چې نږدې وه خپله کورنۍ تباه کړي.

موسى او خضر عليهما السلام چېرې سره ليدلي؟

- د مفسرينو تر منځ په دې اړه اختلاف دئ چې موسى عليه السلام کله له خضر عليه السلام سره ليدلي، له بعثت نه مخکې که وروسته؟ د بعثت په لومړيو کې که په پای کې؟ په دې کې هم د اختلاف شاهد يو چې دا ملاقات چېرې ترسره شوی؟ مجمع البحرين چېرې دئ؟ په ټول مصر کې داسي ځای نشته چې دوه سيندونه سره يو ځای شوي وي، هغه دوه ستر سيندونه (نيل الابيض او نيل الازرق) چې نيل ترې جوړ شوی؛ د سودان په مرکز خرطوم کې سره يو ځای شوي، له مصر نه تر خرطوم پورې بل مجمع البحرين نه ترسترګو کېږي، او دا تر دوو مياشتو زيات پلي مزل غواړي، د موسى عليه السلام له وينا هم معلومېږي چې دی په اوږده سفر وتلی وو، د ده له دې وينا نه چې يا به د دوو سيندونو د يوځای کېدو ځای ته رسېږم او يا خو به تر اوږدې مودې همداسي دروم، په څرګنده توګه معلومېږي چې موسى

علیه السلام په اوږده سفر وتلی وو، په لنډ سفر کې هیڅوک دا خبره نه کوي چې یا به آخري مزل ته رسېږم او یا خو به همداسې تر اوږدې مودې روان یم. د هغو مفسرینو رأیه دقیقه ده چې له مجمع البحرین څخه د نیل د دوو څانګو د یوځای کېدا محل اخلي، دلته له بحرین نه مراد دوه روان سیندونه اخلي نه دوه ولاړې اوبه، د ولاړو اوبو لپاره د (مجمع بینهما) الفاظ کارول مناسب نه برېښي. همداراز که مراد ترې د خلیج عقبه او خلیج سویس یا د بحرالروم او بحر القلزم یوځای کېدا وی نو دا ځایونه هیڅ نښې ته ضرورت نه لري او له موسی علیه السلام نه ئې دومره اوږد سفر هم نه غوښتو چې ووایي: یا به مجمع البحرین ته رسېږم یا به کلونه کلونه (حقبا) مزل کوم.

- او دا ښيي چې دا لیدنه له بعثت نه مخکې او په مصر کې د قیام په زمانه کې شوې نه له مصر نه له وتلو وروسته، له همدې امله د موسی علیه السلام دوه کارونه د هغو لارښوونو نتیجه ګڼلی شو چې له خضر علیه السلام نه ئې په هغه سفر کې زده کړې وې، یو ئې له یوه مظلوم بني اسرائیلي نه د یوه قبطي د تېري په وړاندې دفاع، داسې دفاع چې په ترڅ کې ئې تیری کوونکی ووژل شو، او بل ئې د مدین د کوهي په غاړه له هغو دوو نجونو سره د رمې د خړوبولو مرسته چې صالح پلار ئې سپین ږیری وو او د رمې پیایلو ته اړې شوې وې. دا دواړه کارونه د خضر علیه السلام له دوو کارونو سره ډېر شباهت لري، د دغو پېښو تر منځ شباهتونه باید عادي ونه ګڼو او سطحي ترې تېر نشو، همدا راز د فرعون له ظلم نه د بني اسرائیلو ژغورنه داسې وه لکه خضر علیه السلام چې هغه مسکین جاله والان د ظالم ملک له شره وژغورل. خو د دې اعتراض ځواب به څه وي چې له بعثت نه مخکې به موسی علیه السلام ته څنګه د وحې له لارې ویل شوي وي چې مجمع البحرین ته ولاړ شي او هلته د الله له یوه صالح بنده سره وګوري؟ د دې ځواب دا دئ چې د وحې دا وینا باید همغسې وګڼو لکه چې د موسی علیه السلام مور ته وحې شوې وه

چې زوی دې وپاله، کله چې خطر احساس کړې په صندوق کې ئې کېږده او په سيند کې ئې پرېږده، بېرته به ئې درته راوگرځوو، هغه به يو پيغمبر وي، همدغسې په تفصيل سره موسی عليه السلام ته له بعثت نه مخکې د خضر عليه السلام په اړه ويل شوي وو. دې ته مو هم بايد پام وي چې قرآن د موسی عليه السلام په اړه دا خبره نه کوي چې هغه ته له خضر عليه السلام سره د ليدو په اړه وحي شوې وه.

که د قرآن الفاظو ته ځير شو نو څو خبرې زموږ مخې ته راځي: ١- دا پېښه له مصر نه بهر په بل ملک کې رامنځته شوې ده، دا ځکه چې خضر عليه السلام موسی عليه السلام ته وايي: وَ كانَ وَرَاءَهُم مَّلِكٌ يَأْخُذُ كلَّ سفِينَةٍ غَصباً: آخوا ته ئې داسې پاچا (په کمين کې) وو چې هره کښتۍ غصبوي، د دې معنی دا ده چې دا پېښه د فرعون تر واکمنۍ لاندې مصر کې نه بلکې په بل ملک کې رامنځته شوې. ٢- د موسی عليه السلام له وينا هم معلومېږي چې دی په اوږده سفر وتلی وو، ٣- کله چې موسی عليه السلام له خضر عليه السلام سره مخامخ شوی نو خپل مخکنی د سفر ملگری (غلام او خادم) ئې پرېښی او يوازې له خضر عليه السلام سره په نوي سفر کې ملگری شوی. دا ځکه چې له دې وروسته تل د تثنيې صيغې کارول شوې او دا ښيي چې له دوی سره درېيم کس نه وو، ۴- د موسی عليه السلام د سفر ملگری د (فتا: غلام او خادم) په نامه ياد شوی او له دې معلومېږي چې دا د هغه وخت قصه ده چې موسی عليه السلام د فرعون په کور کې او د شاهي کورنۍ د يوه غړي په توگه اوسېدو او ساتونکي او غلامان ئې په خدمت کې ول، ۵- د هغو خلکو انتباه صحيح نه ده چې وايي: موسی عليه السلام سحر خوځېدلی، د غرمې شاوخوا مهال داسې ځای ته رسېدلی چې ستړی او وږی شوی، هملته ئې پوخ ماهي ترې ورک شوی او خضر عليه السلام ئې هملته موندلی!!

له دغو خبرو معلومېږي چې د موسی عليه السلام دا تربيتي سفر له بعثت او مدين ته له تلو مخکې هغه مهال ترسره شوی چې موسی عليه السلام د فرعون په

کور کې اوسېدو، د دې سورې همدا ۱۴ آیت ښیي چې الله تعالی په همدې مودې کې چې موسی علیه السلام د فرعون په کور کې اوسېدو د ده د روزنې او په علم او حکمت د سمبالېدو خاص انتظام کړی وو، یو ئې همدا تربیتي سفر او له خضر علیه السلام سره د ده ځو ورځنۍ ملګرتیا وه. که وغواړو د قرآن دغه آیت د نورو آیتونو په رڼا کې تفسیر کړو نو له دې پرته بل څه نشو ویلی چې دلته هغه علم ته هم اشاره شوې چې موسی علیه السلام له خضر علیه السلام نه د هغه سفر په دوران کې ترلاسه کړی وو، ځکه قرآن په ډېر صراحت سره وایي چې هغه خضر علیه السلام ته وویل: ما په ملګرتیا قبول کړه او پرېږده هغه څه درنه زده کړم چې تا ته درښول شوي. ښایي له ځینو سره دا پوښتنه راولاړه شي چې موسی علیه السلام څنګه په یوه لنډ سفر کې دومره څه له خضر علیه السلام نه زده کړل چې قرآن ئې یادونه کوي، حقیقت دا دئ چې کله کله ځو میاشتنی سفر خو پرېږده یوه وړه پېښه او یوه وینا هم د یوه حساس انسان د ژوند مسیر بدل کړي او د معرفت دروازه ئې پر مخ پرانېزي.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

او ښار ته هغه مهال ننوت چې اوسېدونکي ئې غافل وو (د شپې او یا د غرمې په مهال په خوب ویده ول)، نو دوه سړي ئې داسې په کې وموندل چې په جګړې سره بوخت دي، دا یو ئې د ده له خپلې قبیلې او هغه بل ئې د ده د دښمن (له ښځله)، نو هغه چا چې د ده له قبیلې څخه وو د ده د دښمن په خلاف مرستې ته ورنارې کړې، نو موسی په څپېړې وواهو او کار ئې ورتمام کړ (ومړ)، وئې ویل: دا د شیطن کار وو، یقیناً چې هغه څرګند بې لار ي کوونکی دښمن دئ. وئې ویل: اې زما ربه! یقیناً چې ما پر خپل ځان ظلم وکړ، بخښنه راته وکړه، نو بخښنه ئې ورته وکړه، بې شکه چې هغه مهربان بخښونکی دئ. وئې ویل: اې زما ربه! د دې لپاره چې پر ما دې پېرزوینه وکړه، نو (له دې وروسته به) هیڅکله د مجرمینو ملاتړی نه شم.

(۱۵-۱۷)- ګورئ چې قرآن د دې قصې اتل څنګه انځوروي، په ښار کې دوه سړي د نښتې په حالت کې ګوري، یو ئې ظالم او بل ئې مظلوم، یو ئې د واکمنې طبقې او بل ئې د بې وزلې قبیلې، مظلوم او بې وزلی مرسته ترې غواړي، دی فوراً او له ځنډه پرته د بې وسه او مظلوم مرستې ته وروړاندې کېږي، په بې تفاوتۍ له صحنې نه تېرېږي، مخ نه ترې اړوي، ځان تر دې لوړ نه ګڼي چې د دوو کسانو په لانجې کې مداخله وکړي، که څه هم دی اوس د شاهي کورنۍ غړی دئ او کېدی شي چې دا مداخله او له یوه بني اسرائیلي نه د ده دفاع ډېر تاوان ورورسوي، خپل موقف له لاسه ورکړي، د فرعون له پېرزوینو محروم شي، په داسې حالت کې د ډېرو عقلمنو خلکو عقل دا ورته وایي چې غوږ مه پرې ګروه، مخ بلې خوا ته واړوه او تېر شه، ولې ځان په یوې لانجې کې اچوې!! موسی علیه السلام په دې خاطر نه شي کولی له صحنې بې پروا او بې تفاوته تېر شي چې الله تعالی حساس ضمیر ورکړی، پر یوه مظلوم انسان تېری نه شي زغملی، د خپل حساس ضمیر په حکم مداخله

کوي، هسې د خلاصون مداخله هم نه، چې که ئې یو یا دواړه خواوې ونه مني نو خپله لار وهي او صحنه پرېږدي، بلکې له مظلومه دفاع کوي، ظالم او تېرى کوونکى په سوک یا څپېړه وهي، خو دا ګوزار داسې وو چې په همدې سره د ظالم چاره وشوه، کار ئې تمام شو او ومړ، (فقضى علیه)، د موسى علیه السلام په یوه وار سره د هغه ظالم د ژوند فیصله وشوه او په قتل ورسېد. قرآنکریم دا د یوه صالح او زړه سواند قاید او زعیم د درېیم صفت په توګه وړاندې کوي او د دې قصې په ترڅ کې موږ ته وایي چې له صالح مشر سره د علم او حکمت تر څنګ داسې حساس ضمیر ضروري دئ، د ظلم او تېرې په مقابل کې چوپ او بې تفاوته نه پاته کېدل او له مظلومانو دفاع کول.

د قتل له پېښې وروسته د موسى علیه السلام په وینا کې څو ډېرې حساسې او مهمې خبرې زموږ مخې ته ایښودل شوې:

- موسى علیه السلام له همدې پېښې وروسته تصمیم نیسې چې له دې نېټې وروسته به هیڅکله د ظالمانو او مجرمانو ملاتړ او ملګرتیا نه کوم، دا له فرعون او فرعوني نظام سره د ده د تلپاتې مقاطعې او پرېکون هوډ او عزم وو!! د دې په ځاى چې دا ناڅاپې پېښه ئې د مظلوم له ملګرتیا او د نورو په شخړو کې له مداخلې منصرف کړې او ووایې چې له دې وروسته به په داسې قضایاوو کې مداخله نه کوم او ځان ته به بې ځایه ستونزې نه راپیدا کوم، برعکس له ظالمانو نه خپل برائت اعلانوي!!
- دا په حقیقت کې له فرعوني نظام سره د موسى علیه السلام د بشپړې مقاطعې اعلان وو. د علم او حکمت له ورکړې وروسته د دغو پېښو یادونه ښیې چې همدا د ده د علم او حکمت آثار او نتایج وو، یو داسې کس چې د فرعون په کور کې په ناز او نعمت کې ستر شوى وي، د فرعون مېرمنې د خپل نازولې او ګران زوى په توګه روزلى وي؛ ډېره بعیده ده چې هغه دې یوازې او له ساتونکو پرته ښار ته ننوځې او

بیا دي د دوو عادي سړو تر منځ نښتي کي مداخله وکړي او هغه هم داسي مداخله چي په ترڅ کي ئې تېرى کوونکى ووژل شي، خو الله تعالی د ده د روزني بېل انتظام کړى وو، له خضر علیه السلام سره ملگرتیا هغه ته ښودلي وو چي د مظلوم ملگرتیا به کوې. خضر علیه السلام د ملگرتیا په دوران کي د دریو پېښو په ترڅ کي هغه ته دا درس ورکړى وو چي تل به د مظلوم ملگرتیا کوې او د ظالم له منگولو نه د هغه د ژغورني لپاره به ملاتړې.

- الله تعالی ته د خپلي دعاء په ترڅ کي وایي: د دې لپاره چي تا راباندي پېرزوینه وکړه، نو له دې وروسته به هیڅکله د مجرمینو ملا تړ نه کوم!! خو باید وگورو چي موسی علیه السلام دلته کوم الهي نعمت او پېرزویني ته گوته نیسي؟! که څه هم د نعمت صیغه عامه ده او په ټولو الهي پېرزوینو ئې اطلاق کېدى شي خو دلته ئې مراد د نورو نعمتونو تر څنگ دا هم دئ چي الله تعالی د ده پرده وکړه او د قتل پېښه بربنډه نه شوه.
- دا ظریف ټکى هم زموږ مخي ته راځي چي د گناه له دنیوي سزا نه د چا ژغورنه د الله تعالی له لوري یوه پېرزوینه او بخښنه ده، لکه څنگه چي دلته گورئ چي موسی علیه السلام د قتل د پېښي بخښنه وغوښته، الله تعالی ورته بخښنه وکړه او ده د دغي بخښنې په مقابل کي ژمنه وکړه چي له دې وروسته به د مجرمینو ملا تړ نه کوم.
- قرآن د بایبل د ادعاء خلاف وایي چي دا قتل عمدي قتل نه وو، موسی علیه السلام د ده د وژلو په نیت نه دئ وهلی، په څپېړي ئې وهلی او طبیعي ده چي په څپېړي یا سوک څوک نه وژل کېږي!! د موسی علیه السلام فوري ندامت او بخښنه غوښتل په خپله دا ثابتوي چي دا یوه تصادفي پېښه وه.

b& Š#‘& þb& $pB=ù ÇÑÈ ûüÎB A« Èpó9 7R Ï ó › qã ¼çn9 A$% ¼çnã Î Ç Fó„

Mù% $J. Óî-qçx? b& ß/ìê ó › qß »ƒ A$% $Jgèî-A ã qè “ Ïk$Ï · Üq

b& ß/ìê$Br ÇÚ ö‘F{ $’Î #Y$¬7_ bqä3? b& wÎ ß/ìêbÎ Ä§ ø¯R{ $Î $Gy

ÇÊÒÈ ûüÅ Ïó Á B$# z`B bqä3?

نو په ښار کې ئې په داسي حال کي شپه تېره کړه چي وېره ئې درلوده او څار ئې کاوو، ناڅاپه هغه چا بیا ورناري کړې چي پرون ئې مرسته ترې غوښتې وه، موسى ورته وويل: يقيناً چي ته ښکاره بې لاري او دوکه شوى يې، نو کله چي ئې وغوښتل د دواړو (گډ) دښمن ته لاس واچوي، (هغه) وويل: آيا غواړې ما هم هغسي ووژنې لکه چي پرون دي يو کس ووژلو؟ له دې پرته بل څه نه غواړې چي ته هم په دې زمکي کي يو (بل) جابر شې، نه غواړې چي د مصلحينو له ډلي څخه وې!!

(۱۸-۱۹)- موسى علیه السلام سبا بیا همغه پرونی مظلوم د یوه بل قبطي تر تېري لاندي وموند، هغه بیا مرسته ترې وغوښته، دی ورروان شو خو چي ورنږدې شو هغه ته ئې وويل: ته غلط شوى يې، دا یوه غلطي ده چي له دغو ظالمانو سره په جگړو کي ښکېل کېږې، اسرائیلي داسي وانگېرله چي موسى علیه السلام دى ملامت گڼي او غواړي وئې وهي، حال دا چي موسى علیه السلام د ده د مرستي په نیت ورروان وو، خو هغه په جگ غږ ناري کړې: موسى! ته غواړې ما هم ووژنې، همغسي لکه چي پرون دي هغه بل ووژلو؟! ته هسي ځان مصلح او د مظلومانو ملگرى گڼې... په دې سره قرآن موږ ته دا راښودل غواړي چي موسى علیه السلام د

داسې يوه نااهله قوم د ژغورنې لپاره مأمور شوی، د خپل ناجي او ژغورونکي اسرار افشاء کوي، څو شېبې مخکې د يوه ناجي په سترګه ورته ګوري او د ظالمانو له منګولو د ژغورنې لپاره ده ته غړ کوي او مرسته ترې غواړي خو چې د ده پر غلطۍ ئې ګوته کېښوده او هغه ئې ملامت کړ، نه يوازې له ټولو ښېګڼو ئې انکار کوي، جابر او ظالم ئې ګڼي، بلکې دښمن ته ئې په لاس ورکوي او اسرار ئې افشاء کوي!! او په دې سره قرآن موږ ته دا هم راښيي چې بني اسرائيل لا د دې وړ نه وو چې د ظالمانو له سلطې نه د نجات لپاره د يوه مشر تر قيادت لاندې راغونډ شي او پاڅون ته ملا وتړي، له يوې خوا موسی عليه السلام مزيد روزنې ته ضرورت لري او له بلې خوا بني اسرائيل بايد څه نوره موده سختې ورځې وګوري او دې نتيجې ته ورسېږي چې د يوه مشر تر قيادت لاندې له راغونډېدو او د ظلم په خلاف له پاڅون نه پرته بله چاره نه لري!!

Ÿ J$ žc ĵ ǿ›q ƒ A$% Ǻëǿ„ þZƒ‰J$ $ÁŒ ôË ®ã ‘ ä!`r

$k]Ë I•ƒú ÇÈ šú üÛÅ»Y9$`Ë 7 9 ’ð ó ãz $ 8qè)x ï 7Î brãÜ?Û

ÇÈ ûüÜî»@9$Qö) $`Ë ÓÍÅ É ‘ A$% Ü ®Íƒ $yZ{

د ښار له لرې برخې يو سړی په منډه راغی، وئې ويل: اې موسی! درباريان راغونډ شوي ستا په اړه مشوره کوي چې ودې وژني، ووځه! زه دې له خواخوږو څخه يم. نو په داسې حال کې له وېرې سره له ښاره ووت چې څار ئې کاوو، وئې ويل: اې زما ربه! له دغه ظالم قومه مې وژغوره!

(۲۰-۲۱)- فرعون او درباريانو ئې فيصله وکړه چې موسی عليه السلام د قتل په تور اعدام کړي، له دربار څخه يو کس په عجله او تلوار سره د موسی عليه السلام

خوا ته ځان ورساوو، د درباريانو له پرېکړې ئې خبر کړ او له مصر نه د وتلو مشوره ئې ورکړه، موسى عليه السلام د خپل دوست او خواخوږي مشوره مني او د مصر د پرېښودو پرېکړه کوي. الله تعالى غوښتل چي دا د بني اسرائيلو ناجي او د فرعون په ضد د يوه ستر انقلاب قايد د هجرت په لوړو ژورو کي او د ستونزو او کړاوونو په ترخ کي وروزي او هغه زغم او صبر ورپه برخه کړي چي د انقلابونو د مشرتابه لپاره ضروري دئ. او په دې سره قرآن موږ ته لارښوونه کوي چي د ولسونو د مشرتابه لپاره د (علم)، (حکمت) او (حساس ضمير) تر څنگ هغه (صبر او زغم) ته ضرورت دئ چي د (هجرت) او له کړاوونو او ستونزو سره ئې د مخامخ کېدو په نتيجه کي د انسان په برخه کېږي. د گلانو پر بستر ستر شوی مشر نه د مظلومو او بې وزلو ولسونو دردونه حس کوی شي او نه د يوه انقلاب قيادت او لاښوونه کولی شي!!

له دې بهير نه څه مهمي لارښووني ترلاسه کوو:

- موسى عليه السلام دلته فرعونيان دظالمانو په نامه يادوي او الله تعالى ته دعاء کوي چي له دې (ظالمانو) ئې وژغوري، تر دې د مخه ئې ويلي وو چي په هيڅ څه کي به د دغو (مجرمينو) ملاتړ نه کوم، له دې معلومېږي چي موسى عليه السلام فرعونيانو ته د ظالمانو او مجرمينو په سترگه کتل، د چارواکو په ظلمونو او جرمونو ښه پوه شوی وو، د زړه له تل نه ئې له دوی کرکه درلوده او د دوی په ضد ئې د مبارزې کلکه پرېکړه کړې وه.
- د ده د دعوت او مبارزې اغېز تر دربار پوري غزېدلی وو، په دربار کي ئې هم خواخوږي پيدا کړي ول. د همدوی له ډلي نه يوه کس اطلاع ورکړه چي درباريانو ستا د اعدام پرېکړه کړې، زه دي خواخوږی يم له مصره ووځه.
- قبطيان د ښار په برې خوا کي اوسېدل، د فرعون قصرونه هم هلته وو، بني اسرائيل د ښار په لانديني برخي کي او له دوی نه ډېر لرې اوسېدل، د همدې لپاره

قرآن وايي چي (د ښار له لري برخي يو سړی په منډه راغی، وئې ويل: اې موسی! درباريان راغونډ شوي ستا په اړه مشوره کوي چي ودې وژني...) په ټولو طبقاتي نظامونو کي مرفه طبقه، واکداران او شتمن د ښارونو په يوې برخي کي او بې وزلي او نيستمن په بلي برخي کي او له دوی ډېر لري اوسېږي.

- موسی عليه السلام پرېکړه کړې چي د مدين په لوري وخوزېږي، ښايي د دې لپاره چي دا سيمه ورته نږدې وه او د فرعون له سلطې او واکمنۍ وتلې سيمه وه، د ده مخکنی سفر د جنوب په لوري وو، له خضر عليه السلام سره د ملاقات په موخه، دا لوری ئې ښايي د دې لپاره نه وي غوره کړی چي د نيل دواړو خواوو ته مېشت خلک د سودان تر سرحداتو پوري د فرعون تابع ول، په دې ټولي پراخي او اوږدې سيمي د ده واکمني مسلطه وه، دا لوری غوره کول د احتياط خلاف کار وو.
- له اوو اتو ورځو مزل وروسته د مدين کوهي ته ورسېد، چي قرآن په دې اړه فرمايي:

È‹Î¡ 9$ä!q™ ÓÍ_/Ï‰ôgƒ b& úÍ_› ‘n 4¤ã A$% šú ïtô‰tB ä!$)ù n§_q? $£J9r

šc qà)ó¡„ Ä $Y9$šÆ Ïi B pBé& Ïmøã ‰` r šú ïtô‰tB ä!$B Š‘r $£J9r ÇËËÈ

’Aó¡ Ÿw $G9$% $Jäkçö z $B A$% Èb#Šrä? Èe!&•B$ãŸ rB `Ï ‰_rr

’<Î #‡q? Oê $Jß9 4+|¡ ù ÇËÌÈ ×Ž Ÿ2 Óø © $Rq/r âã)‹Ò9$ ‘Ï‰óÁ ãÓ4Lm

ÇËÍÈ ×Ž Éù Ÿz ôÏB ¥<Î M9 R& $Jï ’Î) Éb ‘ A$)ù èe 9$

او کله چي ئې د مدين په لوري مخه کړه وئې ويل: هيله ده رب مي په سمي لاري بوځي او کله چي د مدين اوبو ته ورسېد؛ يوه ډله خلک ئې پرې ومونډل

چي (خپل څاروي ئې) خړوبول او له دوی آخوا ئې دوې ښځې ترسترګو شوې چي (خپل څاروي ئې) ایسارول، (ورته) وئې ویل: ستاسو څه حال (او مشکل) دئ؟ (دواړو) ورته وویل: تر څو چي شپانه نه وي وتلي موږ (خپل څاروي) نه شو خړوبولی، پلار مو ډېر سپین ږیری دئ (په کورنۍ کي بل نارینه نه لرو، موږ دې ته اړي شوې یو چي خپله رمه وپیایو)، (موسی علیه السلام) د دوی رمه خړوبه کړه او پخواني سیوري ته راستون شو، وئې ویل: اې زما ربه! پر ما چي دي کومي پېرزویني کړې وې، نن ورته محتاج یم.

(۲۲-۲۴)-دلته څو جالب ټکي زموږ توجه جلبوي:

- په دي لار ئې تر دې د مخه سفر نه وو کړی نو ځکه ئې وویل: هیله ده رب مي په سمې لاري بوځي.
- نجونو به یا له شپنو پاتې اوبه خپلي رمې ته ورکولې او یا خو ئې د حیا له وجهي دا نه غوښتل چي تر هغه کوهي ته رانږدې شي چي شپنو دا ځای نه وي پرېښی.
- کله چي موسی علیه السلام د رمې له خړوبولو وروسته مخکني سیوري ته راګرځي یوه ډېره زړه ژړوونکې دعاء کوي او وایي: له هغو ټولو نعمتونو محروم یم چي تر دې د مخه دي پر ما پېرزو کړي وو، نن هر څه ته محتاج یم، د فرعون په کور کي هغه سوکاله او آرام ژوند او د نن ورځي لوږه، فقر او احتیاج ئې مخي ته ودرېدلي.
- موسی علیه السلام ستومانه، وږی او د یوه خوندي پناځي په لټه کي وو، داسي سختي ورځي ئې په خپل ژوند کي نه وې لیدلې، په نعمتونو کي ستر شوی وو خو اوس تر تعقیب لاندي، یوې ګولۍ وچي مړۍ ته محتاج او د یوې شپې تېرولو خوندي ځای ته اړ دئ، د ده د دعاء په ماهیت هغه څوک ښه پوهېدی شي چي په ژوند کي ئې همداسي حالت پرې راغلی وي.

بې مناسبته ئې مه ګڼي چي که ووایم: د مدین د کوهي په خوا کي د هغه سیوري لاندي چي د موسی علیه السلام کوم حالت وو، له نته ۳۳ کاله د مخه په ما باندي همداسي حالت راغلی وو، د وخت فرعون سردار داؤد زما د اعدام پرېکړه کړې وه، تر تعقیب لاندي وم، تخار، کندز، پروان، پکتیا، غزني او پکتیکا ته ولاړم، تر څو د پنا کوم مطمئن ځای پیدا کړم، خو موفق نه شوم، په پای کي دې ته اړ شوم چي پاکستان ته ولاړ شم، له هغه وخته تر نن پوري چي کله د موسی علیه السلام دغه پورتنۍ دعاء په قرآن کي لولم، بې اختیاره مي اوښکي پر مخ راشي.

- د مجاهدینو، بې وزلو او محتاجانو مل رب د ده دعاء قبوله کړه، مطمئن او ډاډمن پناځی ورته برابر کړ چي قرآن ئې په وروستیو آیتونو کي تفصیلات بیانوي.

بایبل د کوهي د غاړي دغه پېښه یعقوب علیه السلام ته منسوبوي او تر دې عنوان لاندي (یعقوب فدان ارام ته رسي) داسي لیکي: ... یعقوب په صحرا کي د یوه کوهي څنګ ته ورسېدو... هلته شپانه راغونډ وو ... پوښتنه ئې وکړه: آیا لابان د ناحور زوی پېژنئ؟ هغوی ورته وویل: هو؛ هغه ده لور ئې راحیل له خپلي رمې سره راروانه ده، ... یعقوب په یوازي تن د کوهي له سره لویه تیږه لري کړه او د راحیل رمه ئې خړوبه کړه... بیا وروړاندي شو او هغه ئې ښکل کړه او په ژړا شو، ځان ئې ورمعرفي کړ،... هغې د کور په لوري وځغاستل او خپل پلار ئې خبر کړ... لابان راغی، خپل خوریې ئې په غېږ کي ونیو، ښکل ئې کړ او له ځان سره ئې کور ته بوت.. یوه میاشت وروسته لابان ورته وویل: زه نه غواړم چي ما ته وړیا کار وکړې، ووایه څومره اجوره درکړم... یعقوب چي د ده په کشري لور راحیل باندي زړه بایللی وو، ورته وویل: که کشره لور دې راکړې اوه کاله به ستا نوکري وکړم... لابان موافقه وکړه... اوه کاله پوره شول... لابان د واده بندوبست وکړ، ډېر خلک ئې راوبلل... چي کله شپه تیاره شوه نو د راحیل په ځای ئې مشره لور لیه د ده حجلې (د ناوې لپاره خصوصي خونه) ته ورولېږله، یعقوب ورسره نږدېکت وکړ، سهار متوجه شو

چې د راحيل په ځای ئې له ليه سره شپه تېره کړې!! نو لابان ته ورغی او ورته وئې ويل: دا دې له ما سره څه وکړل، ما د دې لپاره اوه کاله ستا خدمت وکړ چې راحيل راته راکړې، ولې دې دوکه راسره وکړه؟ هغه ځواب ورکړ: زموږ دود دستور داسې دئ چې لومړی مشره لور ودوو، يوه اونۍ صبر وکړه، راحيل هم درکوم خو په دې شرط چې د اوه کاله نور خدمت ژمنه وکړې!!! يعقوب ومنله، يوه اونۍ وروسته ئې راحيل هم ده ته ورکړه!!)

د دې جعلې قصې دغو برخو ته ستاسو پام رااړوم:

- يعقوب يوه پېغله نجلۍ چې د واده کېدو عمر ته رسېدلې وه د نورو شپنو په مخکې ښکل کړه!! داسې کار نه يوازې د هغه وخت په قبايلې ژوند کې لوی جرم ګڼل کېدو بلکې د اروپا او امريکا په لادينه مدنې ټولنو کې ئې دوه سوه کاله مخکې بېلګه نه شو وړاندې کولی، نږدې يوه پېړۍ مخکې د انګلستان د پارلمان يوه غړې خپله مېرمن د نورو په وړاندې ښکل کړه او له دې يوه لويه لانجه جوړه شوه!!
- لابان د خپلې ژمنې خلاف د کشرې لور پر ځای خپله مشره لور د شپې په تياره کې د يعقوب حجلې ته ورولېږله، هغه شپه ورسره تېره کړه، نه ئې له غږ نه وپېژنده او نه له رنګه!! د رنګ لپاره خو د بايبل ليکوال ښه حيله جوړه کړې او ليکلې ئې دي چې کله شپه تياره شوه نو لابان د راحيل په ځای ليه ورولېږله!! خو دا ئې نه دي ليکلي چې ولې ئې له غږ نه ونه پېژنده؟!!

دوه خويندې په يوه وخت يوه کس ته په نکاح کېدل ئې جائز ګڼلې او دا هغه څه دي چې قرآن ئې حرام ګڼې، الهي شريعت نه غواړي چې د دوو خويندو مينه په رقابت او کينې بدله شي، داسې نکاح دوه نږدې انسانان چې يو له بل سره پاکه او ژوره مينه لري سره لري کوي او د دوی ترمنځ رقابت او کينه راولاړوي.

قرآن د بايبل دا خبره ردوي، دا د موسی عليه السلام د قصې برخه ګڼې، د رمې پيايونکې نجلۍ يوه نه بلکې دوه ښيي او هغه چې موسی عليه السلام کورته د

تلو لپاره بللی یوه حیاناکه نجلۍ معرفي کوي او فرمايي:

8qãã$ƒ ’Î ž c Î M9$% ä$Šó ïÏŒ$ ’?ã óÅ ð? $J9%‰nÎ qãã$ú

w A$% È Á)$Î øã ¡È %r ¼qã$_ $9=ù $Y9 Mø)™ $B •ô & š• ƒÏô ‹Ï

M/'»ƒ $J9%‰nÎ M9$% ÇÎÈ ûüÏÎ»à9$ Ïq)$ šÆ B Nq U ê# , ?

%ƒÍé þÎ) A$% ÇÏÈ ûüB ($“ ‰) $N öf ó’$ÇB ž öz žc Î qÏ óö$

þÎù & f ïm óÍ»J0 ’Î•ã û? b& #?ã È G»d óLZ/$ “ ‰nÎ 7 s Åé þ&

bÎ þÎ%é F™ š• øã ¨, ® þ& %ƒÍé$Br 8‰Zã ôÏù #•ûã Mô J

È#_ ($J ƒ& 7 Z÷/r óÍ ø š• ï Œ A$% ÇÐÈ ûüÅÎ»Á 9$ šÆ B ª ! $ä$©

ÇÑÈ ®‹Å2 r Aq)R $B 4?ã ª ! $r ¥?ã šc ’rô ã Ÿù Mø Ò%

(له همدې دعاء سره سم) له هغو دوو نجونو نه یوه په حیاء حیاء کې راغله، (او موسی ته) ئې وویل: زما پلار دې غواړي چې زموږ د رمې خړوبولو په بدل کې څه درکړي، نو کله چې هغه ته راغی او ټوله قصه ئې ورته وکړه، هغه (ورته) وویل: نور نو له ظالمانو ژغورل شوی یې، یوې (لور ئې پلار ته) وویل: پلاره! دا په نوکرۍ ونیسه، تر ټولو غوره کس چې په نوکرۍ ئې نیسي هغه دئ چې پیاوړی او امین وي، وئې ویل: غواړم یوه لور مې تا ته په نکاح درکړم خو په دې شرط چې اته کاله به له ما سره د اجورې په مقابل کې تېروې او که لس کلونه دې بشپړ کړل نو دا به ستا پېرزوینه وي، نه غواړم چې زیاتی

درباندي وکړم، که خدای کول ما به له صالحینو څخه ومومې، وئې ویل: همدا دي زما او ستا ترمنځ (ژمنه) وي، په دې دواړو کي هره موده چي مي (دلته) تېروله (اختیار به ئې زما وي او) تېری به راباندي نه کېږي، وئې ویل:) په هغه څه چي وایو ئې الله شاهد او وکیل دئ.

(۲۵-۲۸)- دا مبارک آیتونه څو خبري زموږ مخي ته ږدي:

- کله چي نجوني کور ته ستنې شوي پلار ترې پوښتنه کړې چي نن ولي دومره ژر راغلئ؟ قصه ئې ورته تېره کړې او ورته ویلي ئې وو چي د کوهي غاړي کي یوه ناست مسافر زلمي زموږ رمې ته اوبه راوایستې، نو ځکه ئې یوه پسې ولېږله چي دی کور ته ورولي، ورسره روان شو، دی مخکي او هغه تر شا، کله چي وروړسېدو، (د نجونو پلار ته ئې ټوله قصه تېره کړه، هغه ورته وویل: نور نو د ظالمانو له منګولو ژغورل شوی یې، دا سیمه د هغوی له سلطې بهر ده.
- یوې لور ئې ورته ویلي: د نوکر او شپون په لټه کي وې، دا دئ یو امین او پیاوړی کس په لاس درغلی، ښه به وي چي همدا دی په شپني ونیسې. ښایي د دې لپاره ئې هغه د قوي او امین په نامه یاد کړی چي له کوهي نه ئې په یوازي سر دومره اوبه راوایستلې چي د دوی ټوله رمه ئې خړوبه کړه، او د لاري په اوږدو کي د ده تقوی، حیاء، او پاک لمنی ته متوجه شوې.
- پلار ئې له ځان سره فکر وکړ چي په کور کي د یوه نامحرم زلمي ساتل صحیح نه دئ، ښه به وي یوه لور په نکاح ورکړم، موسی ته ئې وویل: غواړم یوه لور مي په نکاح درکړم خو مشروط په دې چي اته کاله به راسره تېروي او که دي لس کاله راسره تېر کړل دا به ستا احسان وي.
- موسی علیه السلام چي د یوه ډاډمن پناځي په لټه کي وو، دا وړاندیز ئې فوراً ومانو، خو ورته وئې ویل: په دې دواړو کي هره موده چي مي دلته تېروله اختیار به

ئې زما وي او تېرى به راباندي نه کېږي.

- په همدې ئې سره ژمنه وکړه.

ګورئ چي الله تعالى د ده دعاء له ځنډه پرته قبوله کړه، د يوې نېکي کورنۍ په غېږ کي ئې پنا ورکړه، پنا ورکوونکي ورته وويل: غواړم خپل لور په نکاح درکړم، دا به ستا پېرزوينه وي چي تر اتو، لسو کلونو له ما سره پاته شې!!

الله تعالى غوښتل چي موسى عليه السلام په مدين کي د يوه نېک او صالح انسان په خوا کي واوسوي او د هغه تر روزني لاندي اته يا لس کاله پاته شي، په دې دوران کي شپني وکړي او دا ئې د تربيت او روزني بله مرحله وي، د دې مرحلې په پاى کي د مصر په لوري، د خپل قوم د لارښووني او د فرعون مقابلې ته ولاړ شي!!

د قرآن په دغو ويناوو کي څو اساسي لارښووني موږ ته شوې:

- هجرت د شخصيتونو د روزني مدرسه ده، د مظلومو ولسونو لپاره چي الله تعالى کوم قيادت غوره کوي هغه به د هجرت په لوړو ژورو کي روزي.
- موسى عليه السلام بايد د څه وخت لپاره د مصر له مختنقي فضاء او له هغه ظلماني او ضيق محيط نه چي فرعون پرې حکومت کاوو ووځي، د مدين په آزادي فضاء کي ژوند وکړي، د ظالمانو له هرراز سلطې نه د آزاد ژوند خوند وڅکي، شپني وکړي، دا شپني په خپله قيادت دئ او د قيادت رموز انسان ته ښيي.
- د پنا ځاى په لټه کي وو، الله تعالى ورته مناسب ځاى غوره کړى وو، همغه ځاى ته ئې ورساوو.

په آثارو کي راځي چي په همدى دوران کي چي موسى عليه السلام شپني کوله يوه ورځ يوه ملائکه د سېرلي په بڼه کي ورته راڅرګندېږي او ترې ځغلي، موسى عليه السلام ورپسې شي، چي هر ځل موسى عليه السلام ورنږدې شي دا بيا ترې وځغلي، په دې توګه ټوله ورځ ورپسې منډې ووهي، بالآخره هغه له ډېري ستړيا پر زمکه پرېوځي، موسى عليه السلام وروړسېږي، خو د دې پرځاى چي له ډېري

غوصې ئې ووهي؛ پښې ئې ورموښي او وايي: الله تعالی دي ما ته عفوه وکړي چې د دې سپړلي د ترېدو باعث شوم، دا مي څومره وځورولو، زه د ده د ځورولو او کړولو باعث شوم، دا د موسی علیه السلام د تربیتي دورې د بشپړتیا او تکمیل نښه وه، اوس هغه کولی شي چې خپل قوم ته ولاړ شي او د یوه زړه سواند لارښود په توګه د هغوی لارښوونه وکړي، اوس هغه وخت رارسېدلی چې دی باید د مصر په لوري وخوځېږي.

#Y$R ÍqÜ9$É Ï$_ `Ë • [R#ä ÿÏ¨Î# 'Î ‘$™r Ÿ@_F{$Ó › qãÓ4Ó% $J=ù

ϙrõ_ #& Ž/2 $g¨Ë Nä‹Ï#ä þÏè©#Y$R ÀMó $#ä þÎ (pé$Ï#dk{ A$%

ÇËÒÈ šc qèÜÁ ? Nä³è9 Í$Z9$šÆ Ë

او کله چې موسی دا موده بشپړه کړه او له خپلي کورنۍ سره وخوځېدو، د طور په یوه اړخ کي ئې اور ترسترګو شو، خپلي کورنۍ ته ئې وویل: تم شئ! زما یو اور ترسترګو شو، یا به کوم خبر (او احوال) ترې درته راوړم او یا د اور کومه سکروټه چې تاوده شئ.

---

(۲۹)-د دې مبارک آیت په اړه لاندي خبري په پام کي ولرئ:

- موسی علیه السلام خپله ژمنه ترسره او هغه موده ئې بشپړه کړه او پرېکړه ئې وکړه چې مصر ته ستون شي، له خپلي کورنۍ سره یوځای د مصر په لوري وخوځېدو.
- یوه شپه په یوې تنګۍ او کړلېچني درې کي روان وو چې لار ترې ورکه شوه، لري ئې د غره په یوې ډډې کي د اور رڼا تر سترګو شوه، ګمان ئې وکړ چې هلته به شپنو اور بل کړی وي، د کورنۍ غړو ته ئې وویل: دلته تم شئ! زما یو اور ترسترګو

شو، یا به د لاري په اړه معلومات ترې ترلاسه کړم او یا د اور کومه سکروټه چي اور پرې بل کړو او تاوده شئ.

بایبل په دې اړه داسي وایي:

"موسی د مدیان سیمي ته وتښتېدو...یوه ورځ د هغه ځای د کوهي په غاړه ناست وو اوه نجونې ئې ولیدې چي له کوهي ئې اوبه رااېستلې تر څو خپلو څارویو ته ئې ورکړي... شپنو د یترون لوڼي د کوهي له غاړي لري کړې او خپلي رمې ئې خړوبه کړې... موسی وړاندي ورغی، شپانه ئې یوې خوا بلې خوا ته کړل او له نجونو سره ئې د خپلو څارویو په خړوبولو کي مرسته وکړه...کله چي نجوني کورته ستنې شوې پلار ترې وپوښتل: نن ولي دومره ژر راغلئ؟ وئې وویل: یوه مصري راسره مرسته وکړه...پلار ورته وویل: هغه دلته راولئ... موسی ورغی، د هغه په کور کي پاته شو... هغه خپله لور صفوره په نکاح ورکړه... یوه ورځ په داسي حال کي چي موسی د رمې په پېولو بوخت وو... ناڅاپه د خدای فرشته د اور په بڼه کي د یوه بوټي له منځه ورښکاره شوه... کله چي خدای ولیدل چي موسی بوټي ته ورنږدې کېږي، د بوټي له منځه ئې پرې غږ کړ: موسی! موسی! نور مه رانږدې کېږه، څپلۍ دي له پښو وباسه، ځکه چي ته په یوه سپېڅلي ځای ولاړ یې...زه ستا د نیکونو ابراهیم، اسحاق او یعقوب خدای یم...ما په مصر کي د خپلو بندګانو کړاوونه لیدلي... راغلی یم چي دوی د مصریانو له منګولو وژغورم او هغې ښېرازه زمکي ته ئې بوځم چي شات او شیدې په کي بهېږي...هغې سیمي ته چي اوس کنعاني، هیتي، اموري، فرزي، حوي او یبوسي په کي مېشت دي اوس تا فرعون ته لېږم تر څو زما قوم له مصره وباسې...موسی وویل: زه څوک یم چي دا کار وکولی شم... خدای ورته وویل: زه درسره یم...موسی وویل: که بني اسرائیل را نه پوښتنه وکړي چي د هغه خدای نوم څه دئ چي ته ئې رالېږلی یې، څه ورته ووایم؟ خدای وفرمایل: (یم چي یم!!) دوی ته ووایه: (یم) ستاسو خوا ته رالېږلی یم، دا زما تلپاته نوم دئ، ټول خلک به

مي په دې نامه پېژني...موسی وويل: که بني اسرائيل زما خبره ونه مني په څه به ئې قانع کوم؟ ... خدای ورته وويل: عصا دي وغورځوه... وئې غورځوله چي ناڅاپه مار ترې جوړ شو... موسی له وېري په تېښته شو، خدای ورته وويل: لاس وراوږد کړه او مار تر لکۍ ونيسه... همداسي ئې وکړل او مار بېرته په عصا بدل شو... بيا ئې ورته وويل: لاس دي په خپلي جامې کي د ننه کړه... کله چي ئې لاس بېرته راوايست گوري چي د جذام په وجه د واوري په څېر تک سپين شوی...خدای ورته وويل: بيا ئې د ننه کړه... دا ځل ئې چي لاس راوايست روغ رمټ شوی وو ... موسی زړه نازړه وو، غوښتل ئې د ده په ځای بل څوک ولېږل شي... خدای پرې غصه شو... هارون ئې هم ورسره کړ او ورته وئې ويل: هارون ښه وياند دئ، دی به د خلکو په وړاندي ستا وياند وي ... موسی خپل خسر ته وويل چي مصر ته ځم ترڅو د خپلي کورنۍ احوال واخلم... هغه ورته وويل: په مخه دي ښه... د مصر په لوري وخوځېدو... خدای ورته وويل: فرعون ته ورشه، دا معجزې وروښيه... ورته ووايه چي خدای فرمايي: اسرائيل زما مشر زوی دئ... نو ځکه تا ته امر کوم چي دوی پرېږده چي له مصره ووځي او زما عبادت وکړي، که دا کار ونه کړې نو ستا مشر زوی به درته ووژنم... نو موسی له خپلي کورنۍ سره د مصر په لوري وخوځېدو...د لاري په اوږدو کي او هغه وخت چي دوی د آرام کولو لپاره تم شول، خدای ورته راڅرگند شو او موسی ئې په مرگ وگواښو... نو صفوره يوه تېره تيږه راواخيسته او خپل زوی ئې سنت کړ او د غوښي ټوټه ئې د موسی پښو ته وغورځوله او وئې ويل: د خپل زوی د نه سنت کولو په سبب دي نږدې ځان مرگ ته ورکړی وو... د همدې لپاره خدای د موسی له وژلو تېر شو!!)

د بايبل په دې قصې کي هم د محتوی له لحاظه ډېري ستونزي شته او هم له ادبي پلوه بې شمېره نواقص، دا ستونزي او نواقص هغه وخت ښه درک کولی شئ چي د بايبل وينا د قرآن له څرگندونو سره مقايسه کړئ، خو که تاسو د بايبل دا

قصه د یوه ناول لیکونکي مخي ته کېږدئ او ترې وپوښتئ چي د قصې د محتوی او ادبي جوړښت په اړه څه نظر لرې؟ نو له شکه پرته به درته ووایي: دا د یوه ضعیف او کمزوري لیکوال لیکنه ده!! ښایي د هر هوښیار انسان لپاره د بایبل دا وروستۍ وینا کافي وي چي د بایبل په ماهیت پوه شي او په دې کي شک ونه کړي چي دا کتاب د یوه داسي کم عقله انسان په لاس لیکل شوی چي نه خدای سم پېژني او نه د الهي کتابونو له لارښوونو خبر دئ.!!

کوم باشعوره انسان به دا خبره ومني چي خدای ویلي: اسرائیل زما مشر زوی دئ!! آیا دا ممکنه ده چي د الله تعالی په کتاب کي داسي غلطه او د حقیقت خلاف خبره ترسترگو شي؟! د بایبل لیکونکی دي ووایي چي له اسرائیل نه د ده مراد یعقوب علیه السلام دئ که بني اسرائیل؟ که مراد ئې بني اسرائیل وي نو بیا خو باید ویل شوي وی چي بني اسرائیل زما مشران زامن دي او که مراد ئې یعقوب علیه السلام وي نو ده خو بل ځای کي عیسی علیه السلام د خدای یوازنی زوی گڼلی!! دا متناقضي خبري څنگه سره تلفیق کوي؟ د یوازني زوی تر څنگ خو نه د بل مشر زوی شته والی ممکن دی او نه د ډېرو زامنو!! که خدای زوی درلودی نو هغه به هم خدای وو، د بایبل لیکونکی دي موږ ته ووایي چي خدای د اسرائیل په څېر دئ که اسرائیل د خدای په څېر؟ آیا ستا په خدای کي ټول هغه عیبونه شته چي په بني اسرائیلو کي شته؟ بني اسرائیل بیمارېږي، وږي او تږي کېږي، خوراک کوي، په خوراک پوري اړوند ډېري نیمگړتیاوي لري، ویدېږي، ووړ وي ستر شي او په پای کي ومري، طبیعي ده چي د دوی پلار هم باید دغسي وي!! آیا خپل خدای ته دا ټول عیبونه او نواقص راجع کوې؟!! ستا په خدای کي د بني اسرائیلو کوم صفت شته او په بنې اسرائیلو کي د خدای کوم صفت؟!! ولي هغوی ته د خدای د مشر زوی لقب ورکړی شوی؟ تر دوی خو ډېر نسلونه مخکي پیدا شوي، مشر زوی خو هغه چا ته ویل کېږي چي تر نورو زامنو مخکي پیدا شوی وي!! که دا ئې مشر زوی

وی نو کشر به ئې هم وو!! دا کشر زوی هم رامعرفي کړه!! چي څوک د پيدايښت نېټه لري هغه په دې دليل خدای نه شي کېدی چي له دې نېټې مخکي نه وو!! د چا چي زوی په يوې معيني نېټې کي پيدا شوی او له هغې مخکي نه وو نو دی به هم همداسي په يوې معيني نېټې کي پيدا شوی وي او له هغه مخکي به نه وو!! څوک چي زوی لري نو هغه حتماً پلار هم لري!! آيا د خدای په هکله دا باور د منلو وړ دئ؟!! په انسان باندي د خدای د زوی اطلاق به ډېر ناپوه او احمق انسان کوي!!

قرآن د بايبل د دې غلطي او واهي خبري په رد کي فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible] المائدة: ١٨

يهودانو او نصاراوو ويل: موږ د الله زامن او د ده محبوبان يو، ورته ووايه: نو ولي مو په خپلو گناهونو تعذيبوي؟ داسي نه ده بلکي تاسو همغه عادي انسانان يئ چي الله پيدا کړي. چا ته چي وغواړي بخښنه کوي او څوک چي وغواړي تعذيبوی ئې او د آسمانونو، زمکي او څه چي په دوی کي دي، د ټولو واک له الله سره دئ او بېرته ورتگ د ده په لوري دئ.

يعني که تاسو د خدای زامن او محبوبان وئ نو دا ستر ستر الهي عذابونه به پر تاسو نه نازلېدل، له هغه سپکاوي، ذلت او اسارت سره به ئې نه مخامخ کولی چي په مصر کي ورسره مخامخ وئ، هيڅ پلار نه غواړي چي زامن ئې په عذابونو اخته شي، تاسو خو همغه انسانان يئ چي الله تعالی ستاسو په څېر ډېر نور پيدا کړي، ستاسو او د هغوی تر منځ څه توپير شته چي ځان تر نورو غوره او د خدای زامن گڼئ؟!! زوی ته خو هغه څوک ضرورت لري چي مري، خدای به ولي زوی لري چي هيڅکله نه مري؟!! زوی او ځای ناستي ته خو هغه څوک اړ وي چي خپل

ملک په خپله، د بل له مرستي پرته او د تل لپاره نه شي سمبالولی، الله تعالی خو د زمکي او آسمانونو مالک او ټولواک دئ هغه به ولي زوی او ځای ناستی غوره کوي؟!! څنګه به هغه څوک د زوی په توګه غوره کوي چي ډېر ژر مري او د ده په لوري وردرومي؟!!

- څوک به دا خبره ومني چي الله تعالی، موسی علیه السلام په دې خاطر په مرګ وګواښو چي خپل زوی ئې نه وو سنت کړی او بیا په دې خاطر د ده له وژلو تېر شو چي مېرمني ئې د خپل سنت شوي زوی د غوښي ټوټه د موسی پښو ته وغورځوله؟!! بایبل خو وایي چي څو ورځې مخکي خدای؛ موسی علیه السلام ته ورڅرګند شو، هغه ته ئې معجزې ورکړې او د یوه پیغمبر په توګه ئې د فرعون لوري ته ولېږو، سره له دې چي ده خپل زوی نه وو سنت کړی!! که د زوی نه سنتول دومره ستره ګناه وي او د بایبل خدای دومره پرې غصه کېږي نو موسی علیه السلام ئې ولي له دې سره سره په پیغمبرۍ وټاکو؟ آیا هغه مهال دې ته متوجه نه وو او اوس د سفر په دوران کي ورته متوجه شوی؟ موسی علیه السلام ته خو لا تورات نه وو ورکړی شوی، لا د زوی د سنتولو په اړه کومه لارښوونه هم نه وه ورته شوې، ولي به ئې اوس او د سفر په دوران کي او هغه وخت چي په خوب ویده دئ په مرګ ګواښو؟!! د الله تعالی دین خو د سفر پر مهال فرایض هم معافوي، مسافر ته د روژې ځنډول جائز ګڼي، د څلورو رکعتونو لمونځ ئې ورته دوه رکعته کړی، هر الهي دین او هر واقعي مذهب به د کړاوونو او زحمت پر وخت د انسان د مکلفیتونو پېټی سپکوي، دا د مهربان الله تعالی له شأنه ډېره لري ده چي د سفر پر مهال د زوی د نه سنتولو په سبب خپل غوره پیغمبر پر مرګ تهدید کړي!! د بایبل له لیکونکي پوښتنه کوو چي د موسی علیه السلام مېرمن څنګه په دې پوه شوه چي خدای په دې خاطر پر ده غصه دئ چي خپل زوی ئې نه دئ سنت کړی؟!! او په هغه صورت کي به د ده له وژلو لاس اخلي چي د خپل سنت شوي زوی د

غوښې ټوټه د موسی پښو ته وغورځوي؟!! د بایبل منونکو ته وایو: باور وکړئ چې که له دغو غلطو او بېهوده خبرو چې بایبل ترې ډک دی او شمېر ئې زرهاوو ته رسېږي، که مسلمانانو دې ته ورته یوه غلطه خبره هم په قرآن کې موندلې وی نو (نعوذ بالله) قرآن به ئې د الله تعالی کتاب نه ګڼلو او ایمان به ئې پرې نه راوړو.

که د بایبل په سلهاوو خوشې، غلطې او بېهوده خبرې پرېږدو؛ یوازې دغه څو مسخره خبرې ئې کافې دي چې هر هوښیار انسان ئې په لوستلو سره دا کتاب په دېوال ووهي او لرې ئې وغورځوي. بایبل چې کوم خدای معرفي کوي هغه همداسې د ماشومانو په څېر عادتونه لري، په وړو وړو خبرو خپل دوستان په مرګ ګواښي او په وړو وړو خبرو ئې غصه کښېني او له خپلو پرېکړو اوړي!!! خو قرآن ګناهونه وېشي، ځیني ئې ستر ګڼي او ځیني ئې واړه او فرمایي: که له سترو سترو ګناهونو ځان وساتئ له وړو وړو به الله تعالی درته تېر شي:

Wz ÷B Nà6 ùÅ$Ïr Nä3Ζ«h™ Nä3Ψã öÏe3x ÿçΡ çμ÷Ψã βöθåκ÷] è? $B tÍ$t6Ÿ2 (#θç7Ï⊥tFøgrB βÎ)

ÇÌÊÈ $VϑƒÌ. النساء: ۳۱

که مو له هغو سترو نه ډډه وکړه چې ترې منع شوي یئ، بد، بد به درنه ورژوو او د ننوتو په عزتمن ځای کې به مو داخل کړو.

دلته سیئات د کبائرو په مقابل کې ذکر شوي او دا مطلب افاده کوي چې که له سترو سترو ګناهونو نه ډډه وکړئ نو الله تعالی به سیئات یا واړه واړه ګناهونه درته معاف کړي، خو دا ستر ګناهونه کوم دي او واړه ئې کوم؟ آیا مراد ترې یوازې دغه ګناهونه دي چې تر دې آیت نه مخکې ورته اشاره شوې؟ په ناحقه د بل مال خوړل او د نفس قتل او که معنی ئې عامه ده او ټولو هغو ګناهونو ته شاملېږي چې اسلام ورته کبائر وایي؟ او دا کبائر کوم دي؟

عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: اجتنبوا السبع الموبقات قيل

يا رسول الله وما هن؟ قال: الشرک بالله والشح وقتل النفس التي حرم الله إلا بالحق وأكل مال اليتيم وأكل الربا والتولي يوم الزحف وقذف المحصنات الغافلات المؤمنات* رواه النسائي

له ابو هريره نه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: له اوو تباه کوونکو نه ډډه وکړئ، وويل شول: يا رسول الله! دا کوم کوم دي: وئې فرمايل: له الله سره شرک، بخل او حرص، د هغه نفس وژل چي الله ئې وژل حرام کړي مګر په حقه، د يتيم مال خوړل، سود خوړل، د جګړي په ورځ شا اړول او تېښته او د مؤمنو، عفيفو او له ګناه نه د غافلو ښځو تورنول.

ګورئ چي د اسلام له نظره هغه ستر ستر ګناهونه کوم دي چي د الله تعالى د غضب باعث او د هلاکت سبب ګڼل شوي؟!! خو بايبل د دغو ګناهونو په ځاى د سر وښتان خريل او زوى نه سنتول ستر ستر ګناهونه او د الله تعالى د غضب او غصې باعث ګڼي!!

که تاسو د موسى عليه السلام او له مصر نه د بني اسرائيلو د وتلو قصه په بايبل او قرآن کي سره مقايسه کړئ نو وبه ګوري چي قرآن نه يوازي د بايبل د قصې ډېرى برخي تکذيب يا تصحيح کړې بلکي دا قصه ئې د هغي مقدمې لپاره د يوې تاريخي بېلګي په توګه وړاندي کړې چي د قصې په پيل کي ئې د خپل مخاطب مخي ته ږدي، د فرعون تر مشرۍ لاندي د يوه طبقاتي او ظالم نظام ځانګړتياوي او د دې نظام د راپرځولو په اړه د الله تعالى سنت بيانوي او د دې سنت د توضيح لپاره دا قصه د يوې تاريخي بېلګي په توګه وړاندي کوي، د قرآن قصص د بايبل په څېر هسي قصې او شجرې نه دي، بلکي تاريخي مثالونه او بېلګي دي، د قرآن هدف دا نه دئ چي د يوه قام د ژوند قصه او شجره د يوه نکل او ناول په توګه وړاندي کړي، بلکي د يوې تاريخي قصې په ترڅ کي ئې د يوه قوم د عروج او زوال عوامل څېړلي، د يوه مهم مطلب او د الله تعالى د يوې وعدې او د يوه الهي سنت او فطري قانون د

بیان او اثبات لپاره تاریخي بېلګې وړاندې کوي، هره قصه ئې ځانګړې موخه او هدف لري، په یوې مهمې خبرې د مخاطب د قانع کولو لپاره د یوه قوم د عبرتناکې قصې یوه برخه رااخلي.

[illegible]

نو کله چې ورغی؛ د ناو له ښي اړخه د یوې بختورې سیمې له یوې ونې نه پرې غږ شو؛ چې اې موسی! زه د عالمونو پالونکی رب یم او دا چې عصا دې وغورځوه، چې کله ئې هغه داسې ولیدله چې د تېز مار په څېر خوځي، شا ئې واړوله، په تېښته شو او تر شا ئې نه کتل، (الله تعالی وفرمایل) اې موسی! مخ راواړوه او مه وېرېږه، یقیناً چې ته خوندي یې، لاس دې په ګرېوان کې دننه کړه، سپین له داغه پرته به راووځي او د وېرې په حالت کې دې وزرونه (لاسونه) له ځان سره جوخت کړه، د فرعون او د ده د درباریانو په وړاندې دا ستا د رب له لورې دوه نښې او دلایل دي، دوی له شکه پرته یو فاسق قوم

دئ.

(۳۰-۳۲)- په دې مبارکو آیتونو کې څو لارښوونې شوې:

- موسی علیه السلام د رڼا په لوري ولاړ، هلته د ناو له ښي اړخه، چې په ګڼو ونو پوښل شوی وو، له یوې ونې پرې غږ شوی چې زه د عالمونو رب یم، په نورو آیتونو کې دا مطلب هم راغلی چې ورته ویل شوي څپلۍ دې وباسه، ته په یوه سپېڅلي ناو کې یې.
- ورته ویل شوي چې عصا دې وغورځوه، که ګوري چې عصا ئې د تېز ستر مار په څېر شوې او خوځي، وېره پرې راغلې، شا ئې اړولې او داسې تښتېدلی چې تر شا ئې نه کتل.
- ورته ویل شوي: مه وېرېږه، ته خوندي یې، لاس وروغزوه، وئې نیسه، بېرته به خپلې لومړنۍ بڼې ته واوړي، همدا کار ئې کړی او خپله عصا ئې په لاس کې موندلې.
- بیا ئې ورته ویلي: لاس دې په ګرېوان کې دننه کړه، سپین له داغه پرته به راووځي او د وېرې پر مهال خپل (لاسونه) له ځان سره جوخت کړه، په همدې سره به دې وېره پای ته رسي. دا دوه به د فرعون او د ده د درباریانو په وړاندې ستا د رب له لوري نښې او دلایل وي چې ستا پر حقانیت دلالت کوي.

قرآن د بایبل دا ادعاء هم ردوي چې وایي د موسی علیه السلام یوه معجزه دا وه چې لاس به ئې په جامه کې د ننه کړ نو د پېس په شان به داغجن او سپین راووت!! قرآن وایي چې لاس به تک سپین، ځلانده او بې داغه وو، نه د پېس په څېر داغجن، طبیعي ده چې څوک داغجن لاس ته د معجزې په سترګه نه ګوري، سپین ځلانده او بې داغه لاس په محاوراتو کې معمولاً د دې لپاره کارول کېږي چې د یو چا پاکوالی، پاک لمنتوب، صفايي او له ګناه او غدر نه لري والی بیانول په پام

کې وي، په ټولو ژبو کې هغه چا ته چې په غدر، دوکې او خيانت نه وي ککړ ويل کېږي: لاس ئې سپين دئ، همدا راز خپله عصا د خپل توان او ځواک او خپلو ذاتي امکاناتو لپاره د استعارې په توگه کارول کېږي، که څه هم دا دواړه د موسی عليه السلام معجزې وې، خو په دې سره موږ ته قرآن د يوه واقعي مشر دوې نوري ځانگړتياوي راښيي:

۱- د هغه لمن بې داغه وي، د هغه په شخصيت کې څوک تور داغ نه شي موندلی، پاک لمنتوب او سپېڅلي اخلاق ئې په حقانيت او رښتونولۍ شهادت ورکوي.

۲- له خپلي (عصا) سره د دښمن مقابلې ته درومي، له الله تعالی پرته په هيچا بروسه او توکل نه کوي او د نورو د تأييد او ملاتړ په اعتماد مبارزې ته ملا نه تړي.

قرآن په دې سره موږ ته دا درس هم راکوي چې که ستا (لاس سپين) وي نو د فرعون مقابله په يوې (عصا) سره هم کولی شې، الله تعالی به ستا په دغي (عصا) کې هغه قوت او ځواک ږدي چې د فرعون د مجهزو لښکرو په وړاندي درته کافي وي، قرآن په دې ټينگار کوي چې د ښکېلو ځواکونو تر منځ نښتو کې د بري او ماتې پرېکړه د تجهيزاتو، عدد او عدة له مخې نه کېږي، داسي نه ده چې مجهز لوری به خامخا بری ترلاسه کوي او د وسايلو له پلوه کمزوری اړخ به خامخا ماتې خوري، بلکي د دواړو لوريو اخلاقي او معنوي حالت د نښتو پای ټاکي، وروستۍ بريا به د هغه چا په برخه کېږي چې له فکري او اخلاقي لحاظه پر خپل حريف برلاسی وي!! دلته هم الله تعالی موسی عليه السلام ته فرمايي چې تاسو او ستاسو پلويان به زما د آيتونو په وجه برلاسي وئ، يعني ستاسو د برلاسي او پر دښمن د غلبې لپاره همدا بينات او آيتونه کافي دي.

په نورو آيتونو کې د موسی عليه السلام اوه نوري معجزي هم ښودل شوې چې تفصيل ئې د الاعراف په سورې کې وگورئ.

- ځيني ناپوه او غرضي کسان دا رڼا د الله تعالی نور او تجلي گڼي خو قرآن په

کلکه د دې انګېرنې تردید کوي او فرمایي چې موسی علیه السلام دلته او دغه مهال نه الله تعالی په خپله په سترګو لیدلی او نه د الله تعالی نور او تجلي، د غره له یوې داسي ډډې نه چې په شنو ونو پوښل شوې وه له یوې ونې ئې د الله تعالی غږ اورېدلی، د همدې لپاره په بل ځای کې وایي چې موسی علیه السلام د خپل رب د لیدو تمناء وکړه خو الله تعالی ورته وویل: ته مي هیڅکله لیدی نشې... که دلته هغه الله تعالی یا الهي تجلي او نور لیدلی وی نو څو کاله وروسته او له مصر نه د لوی هجرت په کلونو کې به ئې له الله تعالی دا غوښتنه نه کوله چې ما ته ځان راوښیه چې ودې ګورم، او دا ځواب به هم نه ورکېدو چې ته مي هیڅکله لیدلی نشې.

- همدلته په دې مأمور شوی چې د فرعون او د ده د درباریانو په لوري د پیغمبر په توګه ولاړ شي، د حق لوري ته بلنه ورکړي او له غلامۍ نه د بني اسرائیلو د آزادۍ غوښتنه وکړي.

Üc rãd ÓÅ&r ÇÌÎÈ Èqè)ƒ b& ß%{'ù $Tÿ R NÿË ãMù%' ÿ)È ' A$%

b& ß%{& þÎ) ú_Ïèù Á ã #ÿŠÍ ÓÉB ãÅö'ù $Z ¡Ì ÓÍB ß Áù qè

Ÿù $ŸÜùß $Jä9 @èÿr 7‹Å'Î 8‰Ò ã ‰à^™ A$% ÇÌÎÈ Âc qçÉ3ã

ÇÌÎÈ bqçÎ» óø$ $Jäè7?$Ç Br $Jç R& $ZÏ»ƒ$«Î $JäÎ) bqèÅƒ

وئې ویل: اې زما ربه! ما د دوی یو کس وژلی، نو وېرېږم چې وبه مي وژني، او زما ورور هارون تر ما ژبه ور او فصیح دئ، نو له ما سره ئې د مرستیال په توګه ولېږه چې زما تصدیق کوي، یقیناً چې زه له دې وېرېږم چې دروغجن به مي وګڼي، وئې ویل: مټ به دې په خپل ورور سره مضبوط کړم او تاسو دواړو ته به داسي ځواک درپه برخه کړم چې دوی دررسېدلی نه شي، زما د آیتونو

په سبب به تاسو او ستاسو پلویان او متابعین برلاسي وي.

(۳۳-۳۵)- موسی علیه السلام دا دنده تر خپل وس لوړه او درنه بولي، ځان تر دې عاجز ګڼي چې دا ستر مسئولیت په غاړه واخلي او له عهدې ئې بریالی ووځي، دوه دلایل وړاندي کوي: ۱- ما د دوی یو کس وژلی، ما ته د دښمن په سترګه ګوري، وېرېږم چې وبه مي وژني، مخکي له دې چې خپل دعوت پیل کړم. ۲- د زعامت او مشرتابه لپاره چې کوم فصاحت ته ضرورت دئ زه ترې محروم یم، تر ما هارون فصیح او ژبه ور دئ، دا دنده هغه ته وسپاره. الله تعالی هارون علیه السلام د ده د مرستیال په توګه ګماري او اطمئنان ورکوي چې دښمن هیڅ تاوان نه شي دررسولی. په نورو آیتونو کي د دې مزید تفصیل راغلی او فرمایي چې موسی علیه السلام ته وویل شو: د فرعون مقابلې ته ولاړ شه، د بنې اسرائیلو د آزادۍ لپاره، هغه بغاوت کړی، د خپلي بریا په اړه ډاډه اوسه، زما آیتونه ستا د بریا لپاره کافي دي.

- **د موسی علیه السلام د دې دواړو خبرو چې ویل ئې: (وېرېږم چې وبه مي وژني)، (وېرېږم چې دروغجن به مي وګڼي) معنی دا ده چې: ښایي ما ته د دې فرصت هم رانه کړی شي چې خپل پیغام خلکو ته ورسوم، په قتل تورن یم، له تلو سره سم به زما د وژلو پرېکړه کوي او بني اسرائیل به ما ته د شک په سترګه ګوري، ځکه چې زه څه موده د فرعون په کور کي پاته شوی یم، زما په اړه به دا فکر کوي چې د قیادت او مشرۍ شوق او تلوسه ئې د فرعون له کوره ترلاسه کړې، د دې په ځای چې ما یو پیغمبر وګڼي ما به د اقتدار وږی او د پیغمبرۍ دروغجن مدعي وشمېري!! ګورئ چې موسی علیه السلام هم د قبطیانو له غبرګونه اندېښنه لري او هم د اسرائیلیانو، هم له دوست نه او هم له دښمنه، قرآن حالات داسي انځور کړي چې موسی علیه السلام له هیڅ پلوه د مصر شرایط د ځان او خپل**

دعوت په ګټه نه ګڼي، يوازې دئ، د دې درووند پېټي د وړلو توان او حوصله په ځان کې نه ګوري، فقط يوه عصا ورسره ده، نه د دوست مثبت غبرګون ته طمع لري او نه د دښمن له پلوه څه ډاډ او اطمئنان لري، خو له دې ټولو سره سره وروستۍ فتح د ده په برخه شوه او مجهز دښمن ئې له ماتې سره مخامخ شو!!

موسى عليه السلام ته دا هر څه ناڅاپي او له تصور نه لوړ وو، دا کار ئې له خپل توان او طاقت نه لوړ ګاڼو، دا عذرونه ئې وړاندې کړي: د ژبې طلاقت نه لرم، حوصله مې کمزورې ده، يا دا پېټی د هارون په غاړه کړه، ځکه چې هغه تر ما فصيح دی او يا ئې زما مرستيال کړه!

موسى عليه السلام د لارې په اوږدو کې په ناڅاپي توګه او په داسې حال کې چې نه ئې دا ګمان کاوو او نه انتظار، د الله تعالى له لورې د پيغمبر په توګه وټاکل شو، بايبل ادعاء کوي چې موسى عليه السلام په مدين کې پر پيغمبرۍ مبعوث شوی، خو قرآن دا ادعاء ردوي او وايي چې هغه د مدين او مصر ترمنځ د طور په غره کې او هغه مهال چې مصر ته روان وو په پيغمبرۍ مبعوث شوی. قرآن د دې خبرې په کولو سره ځانګړې موخه لري، غواړي موږ پوه کړي چې موسى عليه السلام د زعامت او قيادت طمع او تلوسه نه درلوده، نه ئې کله دا خيال په ذهن کې تېر شوی او نه ئې د دې ستر کار توان او استعداد په ځان کې ليدو، په ناڅاپي توګه له دې بهير سره مخامخ شوی او دا دنده ورپه غاړه شوې او دا هم د يوه صالح مشر يوه ځانګړې نښه ده، په خپله نه د مشرۍ ترلاسه کولو تلوسه لري او نه ئې هڅه کوي، دا دئ ګورئ چې د موسى عليه السلام په څېر ستر شخصيت او د اولوا العزمه پيغمبرانو نه يو پيغمبر د مشرۍ له دندې ځان عاجز ګڼي، غواړي دا مسئوليت بل چا ته وسپارل شي، خپل عذر او ناتواني وړاندې کوي او وايي: د زعامت لپاره دوو وړتياوو ته ضرورت دئ: (پراخه حوصله) او (ښه فصاحت) چې زه له دواړو محروم يم، نه د دې درووند پېټي د وړو حوصله لرم او نه ولس ته د خپل

پيغام رسولو لپاره فصيح ژبه!!

قرآن د بايبل دا وينا هم غلطه ګڼي چې ګواکې الله تعالی موسی عليه السلام ته راڅرګند شوی، وايي چې موسی عليه السلام يوازې يوه رڼا ليدلې او يو غږ ئې اورېدلی، قرآن په دې خبرې تأکيد کوي چې په دې دنيا کې هيڅوک د الله تعالی د ليدو توان نه لري، په داسې حال کې چې موسی عليه السلام يوازنی هغه پيغمبر ګڼي چې الله تعالی ورسره خبرې کړې دي، خو د همده په اړه فرمايي چې الله تعالی ته ئې د ليدو سوال وکړ، الله تعالی ورته وفرمايل چې ما نه شې ليدئ، دې غره ته وګوره، که زما د تجلي په وړاندې ئې مقاومت وکړی شو نو ته به هم ما وليدی شې، خو کله چې الله تعالی غره ته تجلي وکړه، غر ټوټې ټوټې شو او موسی عليه السلام بې سده شو، کله چې راپه سد شو وئې ويل: ربه ! پاکي تا لره ده، زما دې توبه وي، زه لومړی هغه کس يم چې په دې خبرې ايمان راوړم چې انسان د الله تعالی له ليدو ډېر عاجز دئ او دا د بايبل د ليکونکې په خوله يو سخت ګوزار دئ چې په لسهاوو ځايونو کې ئې دا ادعاء کړې چې خدای دې او هغه ته، دلته او هلته راڅرګند شو!! موږ چې لمر ته په رډو سترګو نه شو کتلی، د زمکې او آسمانونو هغه پيدا کوونکی رب به څنګه په خپلو دغو سترګو او دلته په دنيا کې وليدی شو چې دا لمر د هغه د عظمت په وړاندې د مشنګو د دانې په څېر دئ!!؟ د لمر رڼا به د الله تعالی د تجلي په وړاندې څه حيثيت ولري؟

د لاړښود قرآن دا آيتونه د هغو متصوفينو ادعاء هم په کلکه ردوي چې ګمان کوي اولياء الله کولی شي الله تعالی په مشاهدې سره وګوري، دې ته د (شهود) نوم ورکوي، ادعاء ئې دا ده چې د روحاني ارتقاء او د سلوک يوه مرحله دا ده چې سالک خپل رب مشاهدتاً ګوري!! قرآن دا انګېرنه له بنسټه ردوي، او وايي چې انسان خو پرېږده لوی غر د الله تعالی د تجلي په وړاندې مقاومت نشي کولی. دغو متصوفينو دا عقيده له محرف بايبل نه ترلاسه کړې، په قرآن او حديث کې د داسې عقيدې

لپاره هيڅ دليل نشو موندلی، قرآن د موسی علیه السلام دا قصه د همدې لپاره رااخيستې چي د بايبل غلطه ادعاء ترديد کړي. د قرآن دا وينا او هغه هم د موسی علیه السلام د قصې په ترڅ کي د يهودانو او د بايبل د هغو پلويانو په خوله سخت سوک دئ چي د بايبل دا غلطه خبره مني چي د دوی ګڼ شمېر انبياءو الله تعالی په خپلو سترګو ليدلی او ډوډۍ ئې ورسره خوړلې!! دا آيت د ټولو هغو ټګمارانو ادعاء هم ردوي چي د (شهود) او (حضور) په نامه د الله تعالی د ليدو خبره کوي. که د موسی علیه السلام په څېر اولوالعزمه پيغمبر نشي کولی الله تعالی وګوري بل څوک به ئې څنګه وليدی شي، موسی علیه السلام لومړی او وروستی شخص دئ چي الله تعالی ورسره تکلم کړی او دا ئې په خپلو سترګو ليدلي چي نه غر او نه انسان د الله تعالی د تجلي په وړاندي مقاومت کولی شي. بخاري روايت کوي چي عائشي رضي الله عنها د محمد عليه السلام په اړه وويل:

مَنْ حَدَّثَکَ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) (وَ مَا كانَ لِبَشرٍ أَن يُكلِّمَهُ اللَّهُ إِلا وحياً أَوْ مِن وَرَاء حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسولاً فَيُوحِىَ بِإِذْنِه مَا يَشاءُ) وَمَنْ حَدَّثَکَ أَنَّهُ يَعْلَمُ الْغَيْبَ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ *

که چا درته وويل چي محمد صلی الله عليه وسلم خپل رب ليدلی دئ نو پوه شه چي دا شخص دروغ وايي، ځکه الله تعالی فرمايي: "سترګی ئې نشي ليدلی"، "او هيڅ انسان لره نه ښايي چي الله ورسره تکلم وکړي مګر په وحي سره، يا د حجاب له شا نه او يا کومه فرشته وليږي نو هغه د الله په حکم هغه څه ورته وحي کړي چي غوښتي ئې وي" او که چا درته وويل چي هغه علم غيب لري، نو دا هم دروغ وايي ځکه الله تعالی فرمايي: له الله پرته هيڅوک علم غيب نه لري.

د بني اسرائيلو د آزادۍ شعار

قرآن فرمايي چي د موسی عليه السلام له اساسي غوښتنو څخه يوه د بني اسرائيلو آزادي وه، هغه د دې ترڅنګ چي ټول مصريان؛ د فرعون په شمول؛ پر الله تعالی او آخرت ايمان، الهي دين ته تسليمېدا او له ظلم او فساد نه لاس اخيستو ته رابلي، فرعون ته په خپل خطاب کي وايي: په غلامۍ کي د بني اسرائيلو له ساتلو لاس واخله، هغوی آزاد کړه، که ئې په مصر کي نشې زغملی پرې ئې ږده چي له ما سره يو ځای له مصره ووځي، لکه څنګه چي موسی عليه السلام د بني اسرائيلو د آزادۍ له شعار سره مصر ته تللی د هر پيغمبر يو اساسي شعار د غلامي جوغ ماتول، د غلامانو په لاس پښو کي پراته زنځيرونه شلول او غلامان آزادول وو.

قرآن په دې اړه فرمايي:

7 »Y‡Å 6% Nâ¡Éèêẅr Ÿ@ƒäÂŽó] Ûí/ $ZèB @Åöü š• ĥ Ẅq¶' $R] Ẅqà}ù ç$Šïü

ÇÍÐÈ #" %ò¡$ì 7®$Ç B 4?ã ã »=¡ 9$ 7 Îc ` Ï B ƒ$«Î طه: ۴۷

نو دواړه ورشئ او ورته ووايئ چي موږ ستا د رب استازي يو نو بني اسرائيل راسره ولېږه او له تعذيبولو ئې لاس واخله، يقيناً چي ستا د رب له لوري له څرګندي نښي سره تا ته راغلي يو، او سلامتيا دي په هغه چا وي چي د لارښووني متابعت کوي.

Ÿ@ƒäÂŽó] Ûí/ $ZèB @Åö ÷b& ÇÏÈ ûüÏJ=»èø9$# É> ' ‘ âAq߉' $R] Ẅqà}ù šc ÷ãöÏù $‹ïü

ÇÐÈ الشعراء: ۱۶-۱۷

نو فرعون ته ورشئ او ورته ووايئ: يقيناً چي موږ د رب العالمين استازي يو (له دې پيغام سره) چي بني اسرائيل راسره ولېږه.

موسی عليه السلام فرعون ته وايي: ته چي پر ما د خپلو پېرزوينو او احساناتو يادونه کوې او وايې چي په خپل کور کي مي ستر کړې! د دې وجه خو دا ده چي تا

بني اسرائيل په غلامۍ کې ساتلي، د هغوی زامن دي وژل، زما مور دې ته اړه شوه چې سيند ته مي وغورځوي، په دې توګه ستا لاس ته درغلم، ولي ستا په کور کې د ستر ېدو پيغور راکوې؟!

ÇËÈ Ÿ@fäÂŽóÎ ÓÍ/ ÐN‰7ã Þ&¥?ã $k]ß? þJèË 7 üÌr الشعراء: ٢٢

خو راشئ د قرآن دا وينا د بايبل له کمزورې وينا سره مقايسه کړئ چې وايي: موسی فرعون ته وويل: د خدای قوم پرېږده چې صحرا ته ولاړ شي او د خدای عبادت وکړي!! بايبل تر دې عنوان لاندې (موسی او هارون د فرعون په دربار کې) ليکي: (د قوم له مشرانو سره له ليدو وروسته موسی او هارون فرعون ته ورغلل او ورته وئې ويل: موږ د خدای له لوري، د بني اسرائيلو د خدای له لوري؛ تا ته يو پيغام راوړی، هغه فرمايي: زما قوم پرېږده چې صحرا ته ولاړ شي او زما عبادت وکړي!! فرعون ورته وويل: خدای څوک دئ چې زه ئې خبري واورم او بني اسرائيل آزاد کړم؟... دوی ورته وويل: ... د عبرانيانو خدای موږ ته ويلي چې د دريو ورځو په مزل واټن صحرا ته ولاړ شو او هلته د خپل خدای لپاره قرباني وکړو، که دا کار ونه کړو نو هغه به مو په بيمارۍ يا جنګ سره ووژني!! فرعون د دوی خبره ونه منله، ... په بني اسرائيلو ئې شاقه کارونه لازيات کړل... فرعون ته د شکايت لپاره ورغلل، هغه ئې شکايت ته اعتناء ونه کړه... له قصره د راوتلو په وخت کې ئې موسی او هارون ته چې د قصر په خوله کې ورته منتظر ول وويل: خدای دې زموږ غچ له تاسو واخلي چې موږ مو د فرعون او د ده د درباريانو له نظره وغورځولو او زموږ د وژلو بهانه مو په لاس ورکړه!! موسی خدای ته شکايت وکړ چې ولي خپل قوم له کړاوونو سره مخامخ کوې؟ آيا زه دي د همدې لپاره راليږلی وم؟ خدای ورته وويل: اوس به وګورې چې زه له فرعون سره څه کوم؟ داسي به ئې تر فشارونو لاندې ونيسم چې نه يوازي زما قوم به پرېږدي بلکي په زور به ئې له مصره

وشړي، زه همغه خدای یم چې ابراهیم، اسحاق او یعقوب ته د قادر او مطلق خدای په توګه ورڅرګند شوم خو د خدای په نامه مې ځان ورمعرفي نه کړ!! ما له دوی سره وعده کړې ده چې د کنعان سیمه به دوی ته بخښم، ... خدای موسی ته امر وکړ چې بیا فرعون ته ورشه... هغه ورته وویل: چې بني اسرائیل زما خبره نه اوري نو فرعون به ئې څنګه واوري؟ ...)

د بایبل د دغو خبرو په وړاندې باید لږ توقف وکړو او ناسموالی ئې په ګوته کړو: د بایبل د ادعاء له مخې موسی علیه السلام د فرعون لیدو ته ورغلی او هغه ته ئې له ځانه دا خبره کړې چې د عبرانیانو د خدای پیغام ستا لپاره دا دئ چې د خدای قوم؛ بني اسرائیل پرېږده چې له مصره د دریو ورځو په واټن صحرا ته ووځي او هلته خدای ته خپلې قربانۍ وړاندې کړي، ګواکې دا یو چم او چل وو، غوښتل ئې بني اسرائیل په دې پلمه له مصره ووځي او کنعان ته ولاړ شي!! قرآن دا ادعاء ردوي او فرمايي چې موسی علیه السلام فرعون ته همغه څه ویلي چې هر پیغمبر ئې ولس او د ولس واکمنانو ته وايي، هغه ئې په الله تعالی او آخرت ایمان ته رابللی، د نورو اساسي خبرو په ضمن کې ئې هغه ته ویلي چې د بني اسرائیلو له تعذیب، ځورولو او په اسارت او غلامۍ کې د دوی له ساتلو نه لاس واخله، پرېږده چې آزاد ژوند وکړي، که ترې وېرېږې او د همدې لپاره ئې په اسارت او استضعاف کې ساتې او زامن ئې ورته وژنې نو پرې ئې ږده چې له مصره ووځي او د خپلې خوښې سیمې ته له موږ سره ولاړ شي... فرعون ورته وویل: آیا ته همغه نه یې چې ماشوم وې او موږ وروزلې او د خپل عمر څو کلونه دې زموږ خوا کې تېر کړل؟ او خپل هغه کار دې هم وکړ، حال دا چې هغه وخت ته هم (زموږ په څېر) د کافرانو له ډلې وې، وئې ویل: هغه کار مې په داسې حال کې کړی چې له لارورکو او ناپوهانو څخه وم (په ناپوهۍ کې هغه کار رانه شوی، اعتراف کوم چې هغه وخت زه هم ستاسو په څېر لار ورکی وم) نو کله چې له تاسو ووېرېدم درنه وتښتېدم، نو

زما رب راته حکم راکړ او له پيغمبرانو څخه ئې وګرځولم او دا پېرزوينه چي ته ئې پر ما منت ږدې، د دې وجه خو دا ده چي تا بني اسرائيل غلامان کړي (که دوی آزاد وی ولي به زه د خپلي مور له غېږي محرومېدم، ستا لاس ته به درتلم او ستا تر روزني لاندي به نيول کېدم او ولي به تا نن د دغي خبري منت پر ما اينښودو او خپله دا پېرزوينه به دې ما ته رايادوله؟!!) د قرآن الفاظ دا دي:

Ÿ@ƒãÂŽóÎ ÛÍ_/ $ZèB @ÅÖ Ï Ç̈ÈÈ ûüÏ-è$É ‘ ÂqŠ‘ $R̂Î wqà)ù šc ÛãÃ̈Î $‹ÏÛ

ÓÉ$ 7 G-èù |Müèr Ç̈ÈÈ ûüÏŽÅ 8Ì̍ çá ôÏ $ZŠÏ |MW9r #%‹Ïr $ZŠÏ 7 Î̂Ìç Ó9 A$% Ç̈ÈÈ

ßÏ ó-ÿù Ç̈ÈÈ û,ÎkÒ9$`Ï $Ir #Ç̂Î) $gÏèù A$% Ç̈ÈÈ šú ïÏ»3$šÆ Ï |MR̍r |Müèù

pJèÏ 7 ür Ç̈ÈÈ ûüÎ™ó3$`Ï ÓÍ_-è_r $Vôã ’Îû ’Í |= dqù Ná3ÿÅ $£9 NäZÏ

Ç̈ÈÈ Ÿ@ƒãÂŽóÎ ÛÍ_/ ßN‰7ã Ï ¥?ã $k]3? الشعراء: ۱۶-۲۲

د بايبل د ليکوال دا بد عادت دئ چي تل د خپلو قصو اتلان داسي انځوروي چي په چل او چم سره غواړي خپلو موخو ته ځان ورسوي!! او له دې نه د ليکوال مقصد دا دئ چي د بايبل منونکي او پلويان ذهناً دې ته چمتو کړي چي ومني په مکر او چل سره ځان خپل هدف ته رسول د اتلانو او پيغمبرانو کار دئ!! کاش ده داسي يوه پلمه جوړه کړې وی چي فرعون ته د منلو وړ او معقوله برېښېدی، موسی عليه السلام به څنګه د فرعون په څېر يوه ستر ظالم ته وايي چي خدای تا ته دا پيغام لېږلی چي بني اسرائيل پرېږده له مصره صحرا ته ووځي او هلته خپل خدای ته خپلي قرباني وړاندي کړي!! آيا موسی عليه السلام په فرعون باندي د داسي ساده او کم عقله انسان ګمان کاوو چي دا پلمه به ومني او د وتلو اجازه به ورکړي؟!!

قرآن د بايبل دا خبره هم ردوي چي د بني اسرائيلو مشرانو موسی عليه السلام د خپلو ستونزو لامل ګڼلی او شکايت ئې ترې کړی او ده له هغه څه شکايت

کړی چې الله تعالی له بني اسرائیلو سره کول!! د دې ادعاء په خلاف فرمایي چې موسی علیه السلام بني اسرائیلو ته د صبر او له الله تعالی نه د مرستې غوښتو توصیه وکړه:

ôÏB ã$±„ `B $gèOÍ‘qãƒ ¬! ÚÚ‘F{$# ¨bÎ) ((#ÿrçŽÉ9ô¹$#ur «!$$Î/ (#qãYŠÏètGó™$# ÏmÏBöqs)Ï9 4Óy›qãB tA$s%

ÇÊËÈ šúüÉ)-FßJù=Ï9 èpt7É)»yèø9$#ur (¾ÍnÏŠ$t6Ïã ô`ÏB الاعراف: ۱۲۸

موسی خپل قوم ته وویل: له الله مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، یقیناً چې زمکه د الله ده، له خپلو بندګانو نه ئې چې چا ته خوښه وي په میراث ئې ورکوي او نېکه پایله د متقیانو ده (وروستی بری د هغه چا په برخه کېږي چې له بې صبرۍ ځان وساتي او له الله تعالی پرته بل چا ته د مرستې لاس اوږد نه کړي).

او د بني اسرائیلو همتناک او له شهامته ډک ځواب داسي بیانوي:

š• Îôfãb& Ÿ@ö6s% ÆÏB $tRƒÏŠré& (#þqä9$s% tA$s% $uZoKø¤Å_ $tB ω÷èt/ .`ÏBur ¨bÎ) ö/ä3š/u‘ 4Ó|¤tã

ÇÊËÉÈ šcqè=yJ÷ès? y#ø‹x. tÝàZuŠsù ÚÚ‘F{$# Îû ö/ä3xÿÎ=ò‚tGó¡tƒur öNà2¨rß‰tã y7Î=ôgãƒ

الاعراف: ۱۲۹

وئې ویل: ستا له راتلو د مخه هم کړول شوي یو او له راتلو وروسته دي هم، (موسی علیه السلام) ورته وویل: امید دئ چې رب مو ستاسو دښمن هلاک کړي او د زمکې خلافت درپه برخه کړي او بیا وګوري چې تاسو څنګه عمل کوئ.

د قرآن د وینا له مخې بني اسرائیلو په مېړانې او صبر سره د موسی علیه السلام ملګرتیا کړې او د همدغه صبر په سبب الله تعالی پر دښمن بری ورکړ او د نړۍ پر ټولو قومونو او ولسونو ئې دوی ته فضیلت ورکړ. که څه هم ځینو درنو مفسرینو د بني اسرائیلو دا ځواب د ضعف او بې زړه توب نښه او د شکایت په توګه تعبیر کړی خو دا توجیه کمزورې ده، څکه چې د یونس د سورې په ۸۴-۸۶ او د

الاعراف سورې په ۱۳۷آیتونو کې په دې اړه داسې راغلي:

{(q‰$)ù ÇÎÎÈ ûüÜÎóB L$ä bÎ {(þè@q? ïøèù «!$Î L$B#ä L$ä bÎ ¤Ço)»ƒ 4 › qã A$%r

`B š• ÏGHq•Î $Y¨Ùr ÇÎÎÈ šú üÜÎ»à9$ Qöq)ù ÇZFt $Z¨è@B W $Z/‘ $Z¨è@q? «!$‘?ã

او موسیوویل: اې زما قومه! که مو پر الله ایمان راوړی وي : ÇÎÎÈ ûüÍÍÿ»3ø9$Qöq)ø9$

نو پرې توکل وکړي که مسلمانان یئ، نو وئې ویل: پر الله مو توکل دئ، اې زموږ ربه! د دغه ظالم قوم لپاره مو د آزمېښت وسیله ونه ګرځوې او په خپل رحمت سره مو له دې کافر قوم نه وژغورې.

۱۳۷ :الاعراف . {rǰ9 ¹ $JÎ @/ãÄŽóÎ Ûí/ 4?ã 4_ó¡s $š• Îï MJÎ. M ?r...

... او ستا د رب غوره وینا د بني اسرائیلو په اړه په دې سبب بشپړه شوه چې صبر ئې وکړ....

دلته د بایبل په وینا کې جدي تناقض ګورو، له یوې خوا بني اسرائیل داسې معرفي کوي چې د فرعون په غلامۍ کې راضي وو او پر موسی علیه السلام ئې دا اعتراض درلود چې ولې ئې د مرګ له ګواښ سره مخامخ کړل، خو له بلې خوا وایي چې دوی له مصر نه د وتلو په اړه له موسی علیه السلام سره موافق ول او د همدې لپاره د دوی مشران د فرعون لیدو ته ورغلي وو، پوښتنه دا ده چې هغه ولس به څنګه د یوه انقلابي مشر قیادت ومني، پاڅون ته به ملا وتړي او له ده سره به یوځای هجرت ته تیار شي چې هغه ته ئې ځواب دا وي: ستا په سبب فرعون او درباریان ئې له موږ ناراضه شوي، له موږ ئې مخ اړولی او په مرګ مو ګواښي!! آیا دا د یوه ستر پیغمبر په نسبت لوی اتهام نه دئ چې خدای ته ئې شکایت وکړ چې ولې خپل قوم له کړاوونو سره مخامخ کوې؟ آیا زه دې د همدې لپاره رالیږلی وم؟ آیا د بایبل دا ادعاء به کوم عقلمن او په دین پوه انسان ومني چې وایي: خدای موسی ته

امر وکړ چې بیا فرعون ته ورشه... هغه ورته وویل: چې بني اسرائیل زما خبره نه اوري نو فرعون به ئې څنګه واوري؟

د عصا په اړه د بایبل غلطه وینا

بایبل (د هارون عصا) تر عنوان لاندې لیکي: (خدای موسی او هارون ته وویل: دا ځل به د مصر پاچا له تاسو معجزه وغواړي، نو هارون دې خپله عصا د فرعون په مخکې پر زمکه وغورځوي، عصا به مار شي... موسی او هارون بیا فرعون ته ورغلل... هارون د فرعون او درباریانو په وړاندې خپله عصا پر زمکه وغورځوله او مار ترې جوړ شو، فرعون د مصر حکیمان او جادوګران راوغوښتل، هغوی هم د خپل جادو په مرسته همدا کار وکړ، خپلې عصاګانې ئې پر زمکه وغورځولې او ماران ترې جوړ شول، خو د هارون مار د جادوګرانو ټول ماران وخوړل...خو د دې معجزې له لیدو سره سره د فرعون زړه سخت پاته شو... بیا خدای موسی ته وویل: سبا هغه عصا درسره واخله چې مار ترې جوړ شوی وو، د نیل ژۍ ته ورشه، د فرعون تر راتلو انتظار وکړه، ورته ووایه: ... اوس به خدای داسې کار وکړي چې پوه شې هغه خدای دئ... زه به د ده په امر د نیل اوبه په یوه ګوزار سره په وینو بدلې کړم... هارون د پاچا او درباریانو په وړاندې د نیل اوبه په خپلې عصا ووهلې او په وینو بدلې شوې، ټول ماهیان مړه شول او اوبه ګنده شوې، ...خو د فرعون زړه همغسې سخت پاته شو... له دې نه یوه اونۍ وروسته خدای موسی ته وویل: فرعون ته ورشه او ورته ووایه: زما قوم پرېږده چې ولاړ شي او زما عبادت وکړي، که نه نو ټول مصر به له چنګاښو درته ډک کړم، د نیل سیند به داسې له چنګاښو ډک شي چې بهر به راووځي او ستا د قصر په لورې به هجوم راوړي... ستا د خوب خونې، د اوړو نغریو او تنورونو ته به ځان ورسوي... هارون خپله عصا د نیل سیند، چینو او حوضونو ته اوږده کړه، ټول له چنګاښو ډک شول... خو مصري جادوګرانو هم په

خپل جادو سره همدا کار وکړ او ډېرې زياتې چنګاښې ئې راپيدا کړې!! فرعون له موسی نه وغوښتل چې خپل خدای ته دعاء وکړي چې دا بلا زموږ له سره لرې کړي، ژمنه کوم چې په هغه صورت کې به بني اسرائيل پرېږدم چې ولاړ شي او د خپل خدای لپاره قرباني وکړي... موسی دعاء وکړه... ټولې چنګاښې مړې شوې ... خو بيا هم د فرعون زړه نرم نه شو... بيا خدای موسی ته وويل: هارون ته ووايه چې سبا خپله عصا پر زمکه ووهي تر څو ټول مصر له ماشو ډک شي... همداسې ئې وکړل او ټول مصر له ماشو ډک شو او پر خلکو ئې بريد پيل کړ... د مصر جادوګرانو وغوښتل چې همدا کار وکړي خو دا ځل موفق نه شول... نو فرعون ته ئې وويل: په دې کار کې حتماً خدای لاس لري... خو بيا هم د فرعون زړه نرم نه شو... ورپسې په همدې توګه د مچانو، طاعون، دانو، ژلۍ، ملخ او سختې تيارې داسې يادونه کوي لکه چې ئې د مخکنيو مصيبتونو يادونه کړې، الفاظ ئې تکراري او جملې ئې سره ورته، هرځل د هارون په عصا يو له دغو مصيبتونو پر مصريانو مسلط شوی او بيا فرعون له موسی غوښتي چې دعاء وکړي... د موسی عليه السلام د دعاء په وجه مصيبت ترې دفع شوی خو فرعون په خپل قول عمل نه دئ کړی!! په پای کې ليکي چې فرعون موسی عليه السلام ته وويل: زما له مخې لرې شه او بيا مه راځه که نه نو وژل کېږې، موسی ورته وويل: لکه څنګه چې تا وويل بيا به ما ونه ګورې، نو خدای موسی ته وويل: داسې بلا به پر فرعون او د ده پر قوم راولم چې دی به په خپله له تاسو وغواړي چې له مصره ووځئ!! د اسرائيليانو ښځو ته ووايه چې له وتلو مخکې له خپلو مصري ګاونډيو نه سره او سپين زر (په امانت) ترلاسه کړي!!! نو موسی فرعون ته وويل: خدای فرمايي: نن نيمه شپه به د مصر له منځه تېر شم، (په همدې سره به) د مصري کورنيو ټول مشران زامن ومري، د فرعون له مشره زويه چې د ده ځای ناستی دئ نيولې د هغې وينځې تر زوی پورې چې کار ئې په مېچنې سره د غنمو وړه کول وي، حتی د مصر د څارويو لومړي بچيان به هم

ومري!!! ... نو دغه وخت موسی له غصې سره د فرعون له قصره ووت،...)

دلته د بايبل ګڼ شمېر خبري د سالم عقل او صحيح الهي دين خلاف دي او قرآن ئې ردوي:

- بايبل داسي ښيي لکه چي موسی عليه السلام څو اونۍ پر له پسې د فرعون په دربار کي تېري کړې وي او په همدې مودې کي خدای په وار وار ورته راغلی او ده ته ئې د نوې معجزې ښودلو لارښوونه کړې وي، ده هم خپلي ټولي معجزې د فرعون په حضور کي او له جادوګرانو سره په مقابله کي ښودلې دي، هر څه چي ده کړي جادوګرانو هم همغه کار کړی، دوی يوازي د ماشو په پيدا کولو نه دي توانېدلي!! دا هسي يوه بې بنسټه او په خرافاتو ولاړه خبره ده، هيڅ جادوګر، که هر څومره ماهر او چالاک وي، هيڅ شی نه شي پيدا کولی، نه مړ شی او نه ژوندی، د جادوګر کمال او هنر په دې کي وي چي د خلکو ذهن تر اغېز لاندي راولي او يو شی د خپلي اصلي بڼي په ځای په بدلي بڼې کي وګوري، جادوګر له دې پرته نور هيڅ نه شي کولی، له الله تعالی پرته نه څوک په جادو سره څه پيدا کولی شي او نه په بل څه سره، د قرآن د وينا له مخي جادوګرانو خپل پړي اچولي او په جادو سره ئې د خلکو په ذهن او سترګو داسي اغېز کړی چي دوی ته دا پړي د مارانو په څېر خوځنده وبرېښي، د پړو په ماهيت کي څه تبديلي نه ده راغلې د خلکو په سترګو اغېز پرېوتی. قرآن د سحر د ماهيت په اړه فرمايي:

ÇÏÏÈ Ćëó @ $kX& Lřèìó Å `B ïøÎ @§ä Ųğ Å ăr Ųç7ïm #Œfù (qà)ø Ö/ A$%

طه: ۶۶

(موسی عليه السلام جادوګرانو ته) وويل: نه؛ بلکي تاسو ئې وغورځوئ، نو هغه وخت د دوی د سحر په وجه د دوی پړي او عصاګاني داسي ورته وبرېښېدې چي ګواکي ځغلي.

یعني جادوګرانو په خپل جادو سره یوازې دومره څه کړي چې پر زمکې پراته پړي او عصاګانې موسی علیه السلام او نورو ته داسې بربښېدلي چې ګواکې خوځي او ځغلي، د دوی په جادو سره د دغو شیانو په ماهیت کې څه تبدیلي نه ده راغلې، بلکې د خلکو ذهن ته داسې ورغلې چې دا پړي او عصاګانې د مارانو په څېر ځغلي او په دې سره د بایبل د ټولو هغو ادعاګانو تردید شوی چې وایي: جادوګرانو دا او هغه شیان راپیدا کړل!!

د ټولو معجزو موخه دا ښودل شوې چې فرعون د بني اسرائیلو پرېښودو ته اړ کړي، نه دا چې مصریان پر خدای ایمان راوړي، له کفر او شرک نه لاس واخلي او د الله تعالی دین ته غاړه کېږدي!! خو که تاسو په دې اړه د قرآن وینا ته ځیر شئ وبه ګورئ چې موسی علیه السلام فرعون او مصریانو ته جامع او بشپړ پیغام لري، د بني اسرائیلو آزادي د اساسي مسایلو په ضمن کې او د یوې ثانوي موضوع په څېر مطرح کوي.

که معجزې یوازې فرعون ته ښودل کېدې او مقصد ئې دا وو چې فرعون بني اسرائیلو ته له مصره د وتلو اجازه ورکړي، ولې ئې په ټولو مصریانو دا مصیبتونه راوستل؟ ولې ئې د ټولو مصریانو حتی د هغو وينځو مشران زامن هم ورته وژل چې مېچنې ئې چلولې؟!! آیا دا خبره د کوم انسان عقل منلی شي چې الله تعالی د مصریانو د زامنو د وژلو لپاره په خپله د مصر له منځه تېر شوی؟!! او آیا الله تعالی د چا د وژلو لپاره دې ته اړ کېږي چې زمکې ته راکوز شي او د هغه کلي له منځه تېر شي چې د کلیوالو د وژلو پرېکړه ئې کړې؟!! دا هره ورځ چې انسانان د الله تعالی په اراده پیدا کېږي او مري، داسې مري لکه چې بایبل وايي؟! او تر ټولو مسخره خبره خو لا هغه ده چې بایبل تر دې وروسته کړې او لیکلي ئې دي چې خدای به په مصر کې د بني اسرائیلو او مصریانو کورونه له دې نښې سره بېلوي چې د بني اسرائیلو د کورونو دروازې به د قربانۍ په وینو سرې شوې وي او د دغو

وينو په ليدو سره به د بايبل خدای له دغو کورونو تېرېږي، يوازې د مصريانو کورونو ته به ننوځي او د دوی مشران زامن به وژني!!!

گورئ چي بايبل دلته هم خدای داسي معرفي کوي چي بني اسرائيلو ته د غدر او خيانت لارښوونه کوي، وايي چي خدای موسی عليه السلام ته ويلي وو: د اسرائيليانو ښځو ته ووايه چي له خپلو مصري گاونډيو نه د سرو او سپينو زرو ښه ډېري گانې (په کومه پلمه) ترلاسه کړي، چي بيا ئې د وتلو په وخت کي له ځانه سره يوسي!! آيا ممکنه ده چي د زمکي او آسمانونو رب به خپلو بندگانو ته داسي د غدر او خيانت درس ورکوي!!

راشئ وگورو چي قرآن د موسی عليه السلام د قصې د دغي برخي په اړه څه وايي او د قرآن او بايبل د ويناوو ترمنځ څومره ژور توپير شته، دا څومره لوړ، جامع او اغېزناک او هغه بل څومره ټيټ، بې محتوی او بې ارزښته!!! قرآن فرمايي:

7 ϕçzÅ ϕ9r& A$% ÇÎÈ šú üÌqã ϕ J$$`Ë 7 Z-èô Ÿ “Îöî $g»9Ï Nõƒ B$ÈÍ! A$%

#Œfù ç$Á ã 4+ϑù ÇÌÈ ûüïÏ‰»ϕÁ 9$$šÆ Ë MŸà2 bÎ ýϕìÎ ÌNù A$% ÇÌÈ &üÎB ãó´Î

ÿç9ϕm Z- Jù A$% ÇÌÈ ûïÌà»Z-Ì ã$ŸÒ ø ‘ Ü #Œfù ¼ç‰ƒ í “Rr ÇÌÈ &üÎB ß$7èè ‘ Ü

#Œ$Jù ¾ìÎ ó ÅÎ Nà6 Ê ö ôË Nã _ Ìϕà b& %ƒÌã ÇÌÈ Òšîæ íÅ» ¡ 9 # ‹»d bÎ

@à6 Î š, qÊç ÇÌÈ ûïÎÅ»m ÈÉ‰ J$$’Î ç ède ç{ &r ¬Å ö (ϕ$% ÇÌÈ šc rãÜ

LâR& @d Ä $Z-Ì ŸÖšÎr ÇÌÈ ϕqèB ϕöƒ M») ‹ÜÌ ä• s ¡¡ 9$ì Üãf ù ÇÌÈ ϕšîæ A-s ™

ä• s ¡¡ 9$ä! ` $Z-ù ÇÌÈ ûüÎÎ»ó$$Ñè (qç. bÎ o• s ¡¡ 9$ßÎ® $Z-è9 ÇÌÈ bqãÜGç

`Ü©#Ç Ê Nã Îr Nè R A$% ÇÌÈ ûüÎÎ»ó$$ßtù $Zä bÎ #•ô Ÿ $Z9 ûÉ bqãèÜÌ (q$%

ŸßŠÃ ãr ŸŸ;$7ïm {ç)Ø ù ÇÍÎÈ bqãàB ŸŸ;$B {qã)ø Ó › qB Ÿ; A$% ÇÍÎÈ ûüÏ s) ßŠ$

$B ßø)ù ' ü #Œfù ç$Á ã Ó › qã 4+Ø ù ÇÍÍÈ bqçÎ »ó$Ÿßó Z9 $Rî bqãäã î "ëÎ {q$% r

É ' ÇÍÐÈ ûüÜ=»è$ É •Î $ZB#ä {ç$% ÇÍÏÈ ûïŸ‰É »™ ø s¡ 9$ 'Å ÇÍÎÈ bqãüÇ

ãã J=æ " ŸÇ$ãçÎ3 9 ¼çRÎ ŸŸã9 bŒ#ä b& ŸÖ% ¼ç9 óçB#ä A$% ÇÍÑÈ brãdr Ó › qã

ŸãY7k¹ {r 7# »=Å ôÏ /ã=ã ür Ÿã/Ÿ‰# £èÐ%{ bqçè? $ö¡=ù •ó Å9$

$YŠ $Z9 •ÿó b& ßJÖR $RÎ ÇÍÈ bqçŽ)Zã $ZÎf 4Î $RÎ ŽöÊ ŸŸw {q$% ÇÍÒÈ šú üê Hø&

ÇÎÊÈ ûüÏZBsß9$ Ar& $Yä b& $Z»‹»Ü z	الشعراء: ۲۹-۵۱

(فرعون موسی علیه السلام ته) وویل: که له ما نه پرته دي بل معبود غوره کړ له زندانیانو څخه به دي وګرځوم، (هغه ورته) وویل: (زندان ته مي لېږې) که څه هم (د خپل حقانیت د اثبات لپاره) څرګنده نښه درته وړاندي کړم؟! هغه ورته وویل: رائې وړه که رښتینی یې! نو خپله عصا ئې وغورځوله چي ښکاره مار ترې جوړ شو او خپل لاس ئې راوایست چي لیدونکو ته روڼ او ځلانده وو، (فرعون) په خپلي خوا کي درباریانو ته وویل: دا خو ډېر پوه جادوګر دئ، غواړي په خپل جادو سره مو له خپل ملکه وباسي، نو څه مشوره راکوئ؟ وئې ویل: ده او ورور ته ئې مهلت ورکړه او په ښارونو کي ټول راغونډوونکي (جارچیان او اربکي) وګماره، تر څو ټول پوه ماهر جادوګران درته راولي، نو جادوګران د معلومي ورځې ټاکلي ځای ته راغونډ کړی شول او خلکو ته وویل شو: آیا تاسو هم راغونډېدونکي یئ، تر څو د (موسی په ځای د خپلو) دغو جادوګرانو متابعت وکړو، (په خاصه توګه هغه وخت چي) دوی برلاسي شي، نو کله چي جادوګران راغلل فرعون ته ئې وویل: که موږ برلاسي شوو نو آیا موږ ته به حتماً څه انعام او اجوره راکول کېږي؟! وئې ویل: هو! او په

هغه صورت کې خو به تاسو (دربار ته) د مقربينو په ډله کې وئ!! موسی ورته ووېل: څه چې (د جادو ښودلو لپاره) غورځوئ وئې غورځوئ!! نو خپل پړي او عصاګانې ئې وغورځولې او وئې ويل: د فرعون په عزت قسم چې موږ هرو مرو غالبېدونکي يو!! نو موسی خپله عصا وغورځوله چې ناڅاپه ئې هغه څه تېرول چې دوی په درواغو جوړول، نو جادوګران په سجده پرېوتل او وئې ويل: په رب العالمين مو ايمان راوړ، د موسی او هارون په رب، (فرعون) ووېل: آيا تر دې د مخه چې زه اجازه درکړم تاسو ايمان راوړ؟!! په دې کې شک نشته چې دی ستاسو هغه مشر دئ چې جادو ئې درښودلی، نو اوس به پوه شئ، حتماً به ستاسو لاسونه او ستاسو پښې بدل بدل پرې کړم او تاسو ټول به په دار وځړوم، (دوی ورته) ووېل: باک نشته، موږ د خپل رب په لوري ورګرځېدونکي يو، طمع مو دا ده چې زموږ رب به زموږ خطاګانې په دې خاطر راته وبخښي چې لومړني ايمان راوړونکي شوو)

د قرآن په دې موجزو او مختصرو الفاظو کې هومره پراخ او ژور مطالب او لارښوونې پرتې دي چې له شرحې او تفصيل نه ئې يو کتاب جوړيږي، ځينې مهمې برخې ئې دا دي:

- فرعونان په دلايلو نه قانع کېږي، د حق د لارې مبارزين دې له ظالمو او فرعون صفته واکمنانو دا طمع نه کوي چې د دوی دلايل به ومني او له مخالفته به لاس واخلي.
- لکه څنګه چې فرعون د موسی عليه السلام مقابلې ته د مصر جادوګران راوړاندې کړل، همدا راز به تل او د تاريخ په هر پړاو کې، د فرعون ملګرې، د هر ديني تحريک په ضد، ټګمار مذهبي مشران راوړاندې کوي او د دين مقابله به په دين او د مذهب مقابله به په مذهب سره کوي، د حقپالو دعوتګرانو په ضد به د دين پلورونکو ټګمارو مذهبي مشرانو ډله لومړي خط ته لېږي.
- که غواړئ چې يو واقعي دعوتګر وپېژنئ او له دروغجن، ټګمار، دين

خرڅوونکي او مذهب پلورونکي مذهبي مشر نه ئې تفکيک کړئ نو دا به د يوه ځلانده ملاک او معيار په توګه په پام کي لرئ چي له فرعونانو سره ئې چلند څنګه دئ، د هغه مقابله کوي که د هغه مزدور دئ، د ده په ضد خوځېږي که د ده په امر او اشاره، خدای ته د تقرب په لټه کي دئ که فرعون ته!! قرآن دلته د موسی عليه السلام په مقابل کي ټګمار او د فرعون مزدور مذهبي مشران د جادوګرانو په څېره کي انځوروي چي دا ئې ځانګړتياوي ګڼي: د حقپالونکو په ضد د فرعون په امر راغونډېږي، له فرعون نه د مزد او اجورې طمع لري، تر ټولو ستر هدف ئې دا دئ چي فرعون ته ئې تقرب او نږدې والی په برخه شي او د درباريانو په ډله کي ونيول شي.

- د فرعوني نظامونو واکمنان به تل د ديني خوځښتونو په ضد په هغه دين او مذهب ترکيز کوي چي د دوی د واکمنۍ تر سيوري لاندي په ولس کي خور شوی، د قومي مذهب بڼه ئې غوره کړې، د ټولني حاکم وضعيت د الهي مقدراتو مطابق او د الله تعالی د خوښي حالت ګڼي، ولس ته په دې حالت د قناعت توصيه کوي، له مخالفت نه ئې منع کوي، ولس ته ئې پيغام دا وي چي په روان وضعيت راضي اوسه، دا واکمنان د خدای سيوری ګڼه، له دې حالت سره مخالفت له الهي مقدراتو سره مخالفت بوله!! ګورئ چي فرعون ولس ته څه وايي: ولي د موسی په ځای د خپلو مخکنيو مذهبي مشرانو متابعت ونه کړو؟!!
- خو دغه لومړي خط ته لېږل شوي مذهبي مشران، هغه چي فرعون خلکو ته ويل: د موسی په ځای ولي د دوی متابعت ونه کړو!! کله چي د موسی عليه السلام د دعوت پر حقانيت پوهېږي او ايمان راوړي، د دوی په اړه د فرعون دريځ او پرېکړه دا ده: موسی ستاسو په څېر دئ، ستاسو استاد دئ، تاسو ته هم ده د جادو ښودنه کړې، په ګډه مو دا لوبه او توطئه جوړه کړې وه، که داسي نه وی نو ولي مو زما له اجازې مخکي خپله ماتې ومنله، د خلکو په وړاندي موسی ته تسليم شوئ او

ايمان مو راوړ؟ اوس به پوه شئ چي له تاسو سره څه کوم، لاسونه او پښې به مو بدل بدل سره قطع کوم.

- کوم ځواب چي جادوگران ئې په دې وخت کي فرعون ته ورکوي، ډېر عجيب، د پام وړ او ارزښتناک دئ، وايي: هيڅ پروا مو نشته، مرگ ته چمتو يو، دا مرگ خو له دې پرته بل څه نه دئ چي موږ د خپل پالونکي رب په لوري بيايي، هسي هم مرو او د خپل رب په لوري خامخا ورگرځو!! په دې سره قرآن موږ ته له يوې خوا دا لارښوونه کوي چي پر خدای باندي ايمان انسان ته داسي جرأت او شهامت ورپه برخه کوي، دا جادوگران گورئ چي څو شېبې مخکي د فرعون په امر راغونډ شوي وو، د ده لپاره ئې د موسی عليه السلام مقابله کوله، د فرعون پر سر ئې لوړه کوله او د ده د عزت او جلال په طفيل ئې خپله بريا يقيني او حتمي گڼله، له فرعون نه ئې د اجورې طمع وه او تر ټولو ستر هدف ئې دا وو چي د فرعون د درباريانو په ډله کي ونيول شي، خو اوس او په الله تعالی باندي له ايمان نه وروسته په دوی کي دومره ژوره تبديلي راغلې چي د فرعون د گواښونو پروا نه کوي، له مرگه نه وېرېږي، مرگ د الله تعالی په لوري د تلو وسيله گڼي او پرونۍ مادي طمع ئې اوس په معنوي تلوسې بدله شوې او موخه ئې دا ده چي الله تعالی ترې راضي شي او گناهونه ئې ورته وبخښي!! له بلې خوا موږ ته وايي چي د ايمان خاوند بايد داسي وي، که تاسو په رښتيا په الله تعالی ايمان لرئ نو د فرعونانو له گواښونو به نه وېرېږئ.

- د فرعون په ځواب هم بايد غور وکړو چي موسی عليه السلام ته ئې ورکړ او وئې ويل: که له ما پرته دې بل اله او معبود ونيولو، خامخا به دې له زندانيانو څخه وگرځوم. (يعني په دې ملک کي به له ما پرته بل چا ته په دې سترگه نه گورې چي احکام صادروي او د پرېکړو حق لري، دلته خو يوازي زما احکام چلېږي او که تا د بلې مرجع دعوی وکړه نو ځای دې زندان دئ، له نورو زندانيانو سره به يو ځای په

زندان کي پروت وي)

- د قرآن د وينا له مخي نن د نړۍ نږدې ټول نظامونه فرعوني نظامونه دي، شتمنۍ د څو محدودو شتمنو په لاس کي، پراخي او اضافي اداري له ډېرو مامورينو سره، ستر ستر فوځونه او پوليس او د هغوی ملا ماتوونکي مصارف... دا ټول د عام ولس په اوږو بار وي او مصارف ئې له عام ولس نه ترلاسه کېږي، چارواکي ئې تر فرعون هم زيات بې رحمه، ظالم او مغرور، چي نه له الله تعالی وېرېږي او نه په ولس ترحم لري!!
- قرآن عظيم الشأن فرمايي: چي فرعون نه يوازي خپل مخالفين په زندان کي اچول بلکي هغوی ئې رجم کول، د دوی پر لاسونو او پښو کي ئې مېخونه ټک وهل، عادي او پردي مخالفين خو پرېږده حتی د خپلي هغي مېرمني په لاس او پښو کي ئې هم مېخونه ټک وهل چي ايمان ئې راوړی وو!!

$Br “ ŽŋöB Öś Å žvĵ ‡ ‹ »d $B (q8$% ĮM»ŸÉ $ZĠ»ƒ$«Ĩ Ć › qB Nèdä! ` $Ð=ù

ä$_ `JĨ š=æ& þĥ Ć › qã A$%r ÇÌÏÈ ûü9ïrŖ $$ZÍ$/#ä þÎ # ‹ »gĨ $ZèÜ™

&îöã Ÿw ¼çRĵ í#$!$ è7Éã ¼ç9 ãqã? `Br ¾ÍÏ‰Ÿã ôÏB 3“ ‰ßgø$

ÇÌÐÈ šc qßÎ»©9$

نو کله چي موسی څرګندي نښي ورته راوړې وئې ويل: دا خو له ځانه جوړ شوي جادو نه پرته بل څه نه دي او دا مو د خپلو مخکنيو پلرونو په ويناوو کي نه وې اورېدلې. او موسی وويل: زما رب هغه څوک ډېر ښه پېژني چي د ده له لوري له لارښوونو سره راغلی او هغه چي د (آخرت) غوره مېشت ځای به ئې په برخه وي. حقيقت دا دئ چي ظالمان نه بريالي کېږي.

(۳۶-۳۷)- دلته د موسی علیه السلام د څرګند لاربنود دعوت په وړاندې د قوم عکس العمل او د ده ځواب زموږ مخې ته اېښودل شوي:

- قوم ورته وايي: ستا ټولې معجزې له جادو پرته بل څه نه دي، دا نوې خبرې دي، زموږ د پلار نيکه له دين او مذهب سره اړخ نه لګوي، دا خبرې مو تر دې د مخه له خپلو نيکونو نه نه دي اورېدلې، ته غواړې د پلار نيکه لار پرېږدو او نوي دين ومنو؟!!
- موسی علیه السلام ورته وايي: الله تعالی ښه پوهېږي چې څوک په سمه لار روان دئ او څوک په کږې، د چا عاقبت نېک او غوره دئ او د چا بد، د هر چا د وينا او عمل په اړه بايد د الله تعالی د دين په رڼا کې قضاوت وکړو، نه دا چې له پلار نيکه نه راپاته دين او مذهب حق او سم وګڼو او په پټو سترګو پسې روان شو، په دې پوه شئ چې د ظالمانو پايله وخيمه ده، هيڅ بريا به ئې په برخه نشي او له الهي عذابه به ونه ژغورل شي.

په نورو آيتونو کې د دې پېښې تفصيلات داسي راغلي:

ôB /a _Ì¦à b& ß/Ìã ÇÈ Ðîæ ¡Å»¡9 #‹»d žc Î böãëi Öö% `B _| J$$A$%

ÇÈ ûïÎÅ»m ÈÉ‰J$$'Î @Åör ç{&r ¨Å ö #(þ$% ÇÈ brâßû #Œ$Jù ßa Ê ö

bÎ #•ô Ÿ $Z9 žc Î #(þ$% šc öãëi ë s¡¡ 9$ä! `r ÇÈ ßîæ @Å»™ è a Î š, qßû

ÇÍÈ ûüÎ S) ß$$`Ü9 ßa Îr ßèR A$% ÇÌÈ ûüÎ Î»ó$$ßtø $Zà2 الاعراف: ۱۰۹-۱۱۴

د فرعون د قوم درباريانو وويل: دا خو حتماً يو ډېر پوه جادوګر دئ. غواړي تاسو له خپل ټاټوبي وباسي، نو څه امر کوئ؟ وئې ويل: ده او ورور ته ئې مهلت ورکړه او ښارونو ته اربکي ولېږه، چې هر ماهر او پوه ساحر درته راولي. او جادوګران فرعون ته راغلل او وئې ويل: حتماً به مو څه بدله په برخه کېږي، که برلاسي شوو؟

وئې ويل: هو؛ او تاسو به خامخا له مقربينو څخه وئ.

دلته څو ټکي په پام کي ولرئ:

- درباريانو د موسى عليه السلام د معجزو له ليدو وروسته وويل چي دا حتماً يو ماهر جادوگر دئ، که خپلي مخي ته پرېښودى شي نو زمکه به درته سور اور کړي، تاسو به له اقتدار او واکمنۍ نه محروم او د دې هېواد پرېښودو ته اړ کړي، ووايئ چي څه چاره ئې وکړو، مشوره مو څه ده، له "ما ذا تأمرون" نه دا معنى هم اخيستل کېدى شي چي دوى فرعون ته ويلي چي څه امر کوې، که څه هم تأمرون د جمع صيغه ده، خو واکمنانو ته د دوى درباريان تل همداسي خطاب کوي، دا توجيه تر ټولو غوره برېښي چي درباريانو په خپل منځ کي دا خبره ياده کړې، د دوى له منځه چا ويلي چي نو مشوره مو څه ده، ټول په دې متفق شوي چي فرعون ته ووايي: موسى او ورور ته ئې مهلت ورکړه، د هېواد گوټ گوټ ته اربکي ولېږه چي له موسى سره د مقابلې لپاره تکړه جادوگران راغونډ کړي، فرعون دا مشوره منلې ده. دا ځکه چي په الفاظو کي دا نه مومو چي غونډه د فرعون په حضور کي دائره شوې او هغه درباريانو ته څه ويلي.

دلته دا پوښتنه راولاړېږي چي فرعون او درباريان ئې ولي د موسى عليه السلام له يوې معجزې نه دومره په وېره کي شول چي وايي تاسو له خپل ملک نه باسي؟! د يوه داسي ستر هېواد مطلق العنان واکمن چي له شام نه تر ليبيا پوري او د مديترانې له ساحله تر حبشې پوري غزېدلى وو، څنگه له تش لاسي موسى عليه السلام او د ده له بې وزلي او مريي قوم نه دا وېره احساس کړه؟! ځواب ئې دا دئ چي:

١- د همدغه بې وزلي قوم يوه ستر او نامتو مشر يوسف عليه السلام په دغه ستر هېواد حکومت کړى وو، د مصر اکثريت اوسېدونکو له هغه سره کلکه مينه درلوده او د ده په څېر د يوه مهربان، زړه سواند، امين او مدبر مشر غوښتونکي

ول، د غافر (المؤمن) سورې په ۳۴ آيت کې ويل شوي چې کله فرعون د موسی عليه السلام د وژلو خبره وکړه د ده له درباريانو نه يوه کس چې ايمان ئې راوړی وو خو خپل ايمان ئې نه ښکاره کړی وو له موسی عليه السلام نه په ډېرو اغېزناکو الفاظو دفاع وکړه، دوی ته ئې يوسف عليه السلام ورپه ياد کړ او وئې وويل: تر دې د مخه يوسف له ښکاره نښو سره درته راغلی وو، د هغه له وفاته وروسته تاسو ويل چې الله به بيا داسي پيغمبر راونه لېږي، دا آيت ښيي چې د موسی عليه السلام د دعوت اغېز حتی تر دربار پوري غځېدلی وو.

۲- د موسی عليه السلام دعوت داسي وو چې له فرعوني نظام نه د بغاوت معنی ئې درلوده، فرعونيان پوهېدل چې که په مصريانو کې دا دعوت خور شي نو د دوی اقتدار له ستر ګواښ سره مخامخ کوي.

فرعون ته د جادوګرانو په وينا کې موږ ته د سرکاري مذهبي مشرانو خصوصيات معرفي شوي، دوی د واکمنانو په حکم راغونډېږي، له حکامو نه د خپلو فتوی ګانو اجوره ترلاسه کوي، ستر هدف ئې دا وي چې د دربارونو تقرب ئې په برخه شي.

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاعراف: ۱۱۵-۱۱۷

(جادوګرانو) وويل: اې موسی! ته ئې غورځوې (خپله عصا) او که موږ لومړني غورځوونکي شو (د خپلو پړو او عصاګانو)؟ وئې ويل: وئې غورځوئ، نو کله چې دوی وغورځول د خلکو سترګې ئې په جادو (سره اغېزمني) کړې، وئې وېرول او ستر جادو ئې وړاندي کړ. او موسی ته مو وحي وکړه چې خپله عصا وغورځوه، نو ناڅاپه دې هغه څه ښوی تېرول چې دوی په دوکې او چل ول سره جوړ کړي وو.

په دې آیتونو کې څو خبرې شوې:

- جادوګرانو موسی علیه السلام ته وویل چې ته خپله معجزه ښیې او که موږ پر پېږدې چې خپل هنر وړاندې کړو؟ د وینا الفاظ ئې داسې وو چې غوښتل ئې دوی ته د لومړیتوب موقع ورکړی شي. موسی علیه السلام ورسره موافقه کوي.
- د دوی هنر د لاس چالاکي او د خلکو سترګي دوکه کول او تر اغېز لاندې نیول وو، داسې څه ئې وښودل چې خلک ئې وویرول، د جادو ستره مظاهره ئې وکړه.
- الله تعالی موسی علیه السلام ته وحي وکړه چې خپله عصا وغورځوي، عصا ئې فوراً د جادویي پړو او عصاګانو په ښوی تېرولو پیل وکړ.

’Åør ÇÈ ûïìÉ ¹ (qç)R$ 7ï$Zd (qçâù ÇÈ bqèJè/ (qç. $B @Ü/r ‘,tø$ì %qù

ÇÈ brãdr 4 › qãÉ ‘ ÇÈ ûüï>»è$É •Î $ZB#ä (þq9% ÇÈ ûïÏ‰É »™ ä•s ¡ 9$

الاعراف: ۱۱۹-۱۲۲

نو حق واقع او محقق شو او هغه څه باطل او محوه شول چې دوی کول. هلته نو مغلوب او ذلیل شول. او جادوګران په سجده پرېوتل. وئې ویل: په رب العالمین مو ایمان راوړ. د موسی او هارون په رب.

حق غالب شو، د فرعونیانو هڅې هدر ولاړې، په دې مقابلې کې مغلوب شول، د کبر او لویي پایله ئې سپکاوی او ذلت وو، د چا په هنر او کمال چې دوی تکیه کړې وه؛ هغوی نه یوازې ماتې وخوړه بلکې د موسی علیه السلام د دعوت پر حقانیت پوه شول، د الله تعالی په وړاندې په سجده پرېوتل، په رب العالمین باندې ئې خپل ایمان څرګند کړ، ټولو خلکو دا صحنه په خپلو سترګو لیدله، فرعونیان په خپلې لومې کې نښتي ول، هغه څه وشول چې دوی ترې وېرېدل.

þZ/‰ J$$’Î qç3è3B ÖJ9 #‹»d bÎ (#9 bÈ#ä b& @6% ¾iÎ LèYB#ä ãqãèö A$%

§e7# »-Å ôÏ3 Nä-ã_ ör Nä3ƒ‰ƒ& £èÜ%_{ ÇÊÈ bq¢è? $ ö¡ ù $g-d& $k]3 {qã_Ì÷ ö

ï c & Wĵ $Z3 Äĳ? $Br ÇÊÈ bq¢) Zä $Yĥ 4<ĵ $Rĵ {þ& % ÇÊÈ šú üÈKô_ & Nä3Z7k¹ _{

ÇÊÈ ûüĎ Îóä $Z@q?r #Ž¹ $Yøã ø Ì $Z/‘ $Z! ` $9 $Zĥ ÏM»ƒ$«Ĭ $ZB#ä

الاعراف ۱۲۳- ۱۲۶

فرعون وویل: آیا له دې مخکې چې زه اجازه درکړم ایمان مو راوړ؟ دا حتماً ستاسو داسې یو پټ تدبیر دئ چې په دې ښار کې مو ترسره کړ د دې لپاره چې اوسېدونکې ئې ترې وباسئ! نو ژر به پوه شئ (چې څه درسره کوم). حتماً به ستاسو لاس پښې یو د بل خلاف پرې کړم، بیا به تاسو ټول پانسي کړم. وئې ویل: یقیناً چې موږ د خپل رب لوري ته بېرته ورګرځېدونکي یو. او له دې پرته په بل څه موږ نه رټې چې د خپل رب په آیتونو مو له هغه وروسته ایمان راوړ چې موږ ته راورسېدل، اې زموږ ربه! پر موږ صبر راولېږه او په داسې حال کې مو وفات کړه چې مسلمان وو.

فرعون چې په خپلې لومې کې نښتی وو، له یوې خوا باید ولس ته څه ووايي او له بلې خوا جادوګرانو ته چې د ده دښمن ته تسلیم شوي او دی ئې له ستر سپکاوي سره مخامخ کړی، د همدې لپاره وايي: تاسو ولې زما له اجازې مخکې ایمان راوړ؟ پکار خو دا وه چې زما تر پرېکړې مو انتظار کړی وی، دا حتماً ستاسو چل ول وو، موسی ستاسو د ډلې مشر دئ، په ګډه مو دا دسیسه جوړه کړې ده، غواړئ د دې ښار اصلي اوسېدونکي ترې وباسئ، نو اوس به د خپلې توطئې سزا حتماً وګورئ، د لاس پښو پرې کېدا او په دار ځوړېدا مو سزا ده!!

په دې مختصرو الفاظو کې ډېر زیات ستر ستر حقایق او درسونه پراته دي، موږ ته لارښوونه کوي چې د مظلومو او محکومو ولسونو د وېرولو لپاره د فرعونانو وینا څه وي؟ خلکو ته څه وايي؟ له څه نه ئې وېروي؟ دوی له یوې خوا ولس ته د

عدالت غوښتونکو په ضد وايي: دوی د نظام په ضد توطئې کوي، غواړي امنيت له منځه يوسي، ستاسو هېواد په سور اور بدل کړي، تاسو د هېواد پرېښودو ته اړ کړي او له بلي خوا ئې وېروي، هم له نظام سره د مخالفت له سختي سزا او هم د مخالفينو د برلاسي له خطرناکو عواقبو نه.

خو د جادوګرانو په ځواب کي څو مهمي خبري ترسترګو کېږي:

- هغه کسان چي تر ايمان د مخه د فرعون په حکم خوځېدل، د اجورې لپاره ئې د موسى عليه السلام مقابلې ته ملا تړلې وه، لويه هيله ئې دا وه چي د دربار تقرب ئې په برخه شي، له ايمان راوړو وروسته نه يوازي د فرعون له سختو ګواښونو څخه نه وېرېږي، بلکي مرګ د خپل رب په لوري د تلو وسيله ګڼي، فرعون ته وايي چي زموږ جرم فقط دا دئ چي د نښو او دلايلو له ليدو وروسته مو د الله تعالى په آيتونو ايمان راوړی، له الله تعالى نه د صبر او استقامت غوښتنه کوي، غواړي مرګ ئې د مسلمان مرګ وي، يعنى اوس ئې وېره په خپل ايمان او اسلام ده، يوازي له دې وېرېږي چي د تعذيبونو په وړاندي بې صبره نه شي او داسي څه ته اړ نشي چي له اسلام او د الله تعالى له اوامرو نه د مخالفت په معنى وي!!

’Í ÔÏ‹'ù ” Îöî »9Ĵ ôË Nà6 9 àMðÎã $B ‖ J%$gƒ'»7 ãöqãèi A$%r

’Îþr 4† › qãÏ»9Ĵ #<Ĵ ßÎÔ& þJè©$[mž À ’Ík@èô $¨Î ÈÜÏ9$’?ã ß»J»gƒ

Îöó Ç Ú óRF$ † Î ¼çŠqãã_r qè Ž9óFÖ$ ÇÌÑÈ ûüÎÉ»3%$š Æ Ë ¼çZ3V

¼çŠqãã_r ç»Rõ z'ù ÇÌÈ šc qã_öã Ÿ $ZŽ9Î Nò&R& ‡ßr Ès%$

ÇÍÈ šú üÏÎ»@9$ è7É»ã šc %Ÿ2 #ø öÝR$ ÉŠ%$ ’Î Nò»Rõ6Zù

ÇÍÈ šc rǰÇ ZãŸ þJ»ŠÉ$Pöïr í$Z9$’‹Î šc qãÂ/ pB‹Í NßZü_r

ûüÏmqç»J9$šÆ Ïi Nèd þJ»ŠÉ$Pöïr pzè9 $‹R‰9$íÉd ’Î Nßg»Yè7ør

ÇÍÈ

او فرعون وويل: اې درباريانو! ستاسو لپاره له ځانه پرته بل معبود نه پېژنم، نو اې هامانه! خټه په اور راته پخه کړه او لوړه ماڼۍ راته جوړه کړه چې د موسى د معبود لوري ته لوړ شم او يقيناً چې زه ئې له دروغجنو څخه ګڼم. او ده او لښکرو ئې په زمکې کې په ناحقه لويي وغوښته او ګمان ئې وکړ چې زموږ لوري ته به نه راګرځول کېږي. نو دی او د ده لښکري مو ونيول او سيند ته مو وغورځول، نو وګوره چې د ظالمانو پايله څنګه وه؟! او له دوی نه مو داسې ډله جوړه کړه چې د اور په لوري بلنه ورکوي او د قيامت په ورځ به ئې (هيڅوک) مرسته ونه کړی شي. او په دې دنيا کې مو لعنتونه ورپسې کړل او د قيامت په ورځ له قبيح او رذيل ګڼل شوو څخه دي.

(۳۸-۴۲)- د دې مبارکو آيتونو ځيني جامع لارښووني دا دي:

- فرعون خپلو درباريانو ته هم وايي چې ستاسو لپاره له ځانه پرته بل معبود نه پېژنم. يعني هغه خپلو درباريانو ته هم د غلامانو او بندګانو په سترګه ګوري، له دوی سره ئې هم معامله د بادار او غلام معامله وي.
- هامان ته وايي دنګه ماڼۍ راته جوړه کړه، خو تر دې نامه لاندې چې غواړي بر لاس شي او خلکو ته دا وښيي چې هلته ئې د موسى رب نه دئ موندلی، هغه دروغ وايي چې رب ئې بر په آسمان کې دئ!! ځان ته لوړه ماڼۍ جوړوي خو د رژيم له مخالفينو سره د مقابلې تر نامه لاندې، هر فرعون همداسې کوي، د دنګو ماڼيو له

جوړولو نه د فرعونانو موخه يوازې دا نه وې چې د مرفه او له تعيشه ډک ژوند شرايط ځان ته برابر کړي بلکې پر دې برسيره غواړي عام ولس تر خپل رعب او هيبت لاندې راولي.

- هامان ته دنده سپاري چې دا دنګه ماڼۍ به له پخو خښتو جوړوي، خو بايد وګورو چې آيا دا د مصر موجود اهرامونه همغه دي چې فرعون جوړ کړي؟ آيا دا ستري ستري ډبري چې د اهرامونو په جوړولو کې کارول شوې؛ ډبري دي که له خټو جوړې شوې پخې خښتې چې د وخت په تېرېدو سره په ډبرو بدلې شوې؟ ځيني دا ادعاء کوي چې اهرامونه له داسې سترو سترو تيږو جوړ شوي چې له درې سوه کيلومتره لرې سيمې نه د غلامانو په واسطه راوړل شوې دي، په خپله د اهرام شاوخوا نږدې سيمې کې داسې ډبري نه موندل کېږي!! له پرمخ تللو وسايلو پرته د داسې تيږو راوړل او هغه هم په دومره لوی شمېر کې او بيا يوه د بلې د پاسه اېښودل ډېر ګران کار دئ. که دا اهرامونه همغه وې چې قرآن ورته ګوته نيسي نو په بشپړ يقين سره ويلی شو چې تيږې ئې په اصل کې ستري ستري پخې خښتې دي چې د زمانې په تېرېدو سره په ډبرو بدلې شوې. ما څو کاله مخکې د يوې څېړنې تفصيلات واورېدل چې ويل ئې د اهرامونو په ځينو برخو کې داسې سوري وموندلې شوې چې له ايرو ډکې وې، همدا راز د جهاد په کلونو کې مې د شلمان غره په ډډې کې داسې معبدونه وليدل چې په دېوالونو کې ئې پلنې ډبري کارول شوې وې او د ډبرو تر منځ خټه، خو دا خټه د اوږدې مودې په تېرېدو سره تر سمنټو هم زياته کلکه او ډبرينه شوې وه.

- فرعون او لښکرو ئې د استکبار لار غوره کړه، غوښتل ئې خپله لويي په ناحقه توګه پر خلکو ومني، د دنګو قصرونو او ماڼيو جوړول ئې د همدې ناحق استکبار نښه وه، د هرې زمانې فرعونان به همداسې ومومئ. له الله تعالی غافل، له آخرته بې پروا، ځان تر نور لوړ ګڼل، خپله لويي پر نورو منل او نورو ته د حقارت په سترګه

کتل، د تاریخ د ټولو فرعونانو مشترک خصلتونه دي.

- الله تعالی د کبر او ظلم سزا ورکړه، د عذاب په منګولو کې ئې ونیول، په بحر کې ئې له خپلو لښکرو سره یو ځای غرق کړل.
- وګوره چې د ظالمانو پایله څنګه ده، د تاریخ هر فرعون ته همدا او دې ته ورته پایله منتظره ده.
- داسې ډله ترې جوړه شوه چې خلک ئې د اور په لوري بلل، د دوی په ملګرتیا کې خلک په اور کې پرېوتل، او د آخرت له عذابه خو ئې هیڅوک او هیڅ څه نشي ژغورلی، هلته به هیڅ مل او مرستندوی ونه مومي.
- په دنیاکې به هم خلک پرې لعنتونه وایي او په آخرت کې به هم د رټل شوو او سپک شوو په ډله کې وي.

4‹r\(W$šc rãÌ$$Z8=d& $B Ÿ‰è/ .`Ë |=»FÅ6 $$Ó›qã $Y¬?#ä 6)9r

ÇÍÌÈ brã©.Gƒ NßĪè9©9 pZJôm‘r “‰èdr Ä $Y=Ï •Ä$Á/

او یقیناً چې موسی ته مو له هغه وروسته کتاب ورکړ چې مخکني پېړۍ وال مو هلاک کړل، خلکو ته د بصیرت اسباب، لارښود او رحمت؛ ترڅو پند واخلي.

---

(۴۳)- دا آیت موږ ته ښيي چې:

- موسی علیه السلام ته له هغه وروسته کتاب ورکړی شو چې الله تعالی فرعون او فرعونیان هلاک کړل.
- د دې کتاب ځانګړتیاوې دا وې: ۱- د بصیرت وسیله وو، هر څه ئې خلکو ته معرفي کول، د دوی سترګې ئې پرانیستلې، د نور او رڼا په څېر وو چې دوی ئې له تیارو ایستل، ۲- د ژوند په ټولو اړخونو کې ئې د دوی لارښوونه کوله. ۳- او د الله

تعالی د رحمت او پېرزوینو دروازې ئې د دوی پر مخ پرانیستلې.

دا مبارک آیت ښیي چې بني اسرائیلو تر هر څه د مخه یوه لارښود مشر ته ضرورت درلود چې د فرعون له غلامۍ ئې وژغوري، له آزادۍ وروسته ئې لارښود کتاب ته ضرورت وو چې د ژوند اړوند ټولي برخي ئې تنظیم کړي. په همدې کتاب د عمل کولو په نتیجه کې به د الله تعالی د رحمت او پیرزوینو نیکمرغه وزر پر دوی وغوړېږي.

`Ë |MŸä $Br •bF{$ Ó›qã 4ÍŞ $Y‰öÒ% óΟçlöMé$É‹Ïg2 |MZä $Br

$Br ãΝÍöã$ ãΝåŠã ArŞÜGù $Ztrã‹è $RÙ±S& $ZÅ»9r ÇÎÎÈ šú ïΥ‰ÎŞ»±9$

$Zà2 $ZÅ»9r $ZΪf#ä NöÎŞæ (qè? šú ïΔB ÈΦd& þ_ Î $ƒ΄r$0 |MZà2

`Ë pZJôm§ `Å»9r $Y‰Š$R óΟçlΪfqÜ9$É‹Ïg2 |MZä $Br ÇÎÎÈ šú ‚Îì‹Ã

brãΞ2 ‹Ff NöÎ-é9 š• Îö% `Ë 9ƒÉR `Ë NöÎ9?& $B $Y‰qö% ‘ÉZçÏ š• Î¢

ÇÎÏÈ

او ته هغه مهال په غربي اړخ کې نه وې چې موسی ته مو کار سپارلو او له شاهدانو څخه هم نه وې. خو موږ د پېړیو پېړیو نسلونه راپیدا کړل او اوږده عمرونه پرې تېر شول، او ته په مدین کې هم مېشت نه وې چې زموږ آیتونه پرې لولې خو موږ د پیغمبر لېږونکي وو. او ته د طور په اړ خ کې هم نه وې چې موږ غږ کړ خو اما ستا د رب له لوري یوه پېرزوینه ترڅو هغه قوم انذار کړې چې تر تا د مخه هیڅ خبرداری ورکوونکی نه دئ ورغلی، تر څو پند

واخلي.

(۴۴-۴۶)- د دې مبارکو آیتونو څو حساسو خبرو ته جدي توجه وکړئ:

- پیغمبر علیه السلام ته ویل شوي چي ته هغه مهال د طور د ناو په غربي اړخ کي حاضر نه وې چي موسی علیه السلام ته تورات ورکول کېدو او هغه مهال هم حاضر نه وې چي د خپل قوم اویا مشران ئې له ځان سره طور ته بېول چي د الله تعالی له لوري د تورات د احکامو د ترلاسه کولو شاهدان وي. او په مدین کي هم مېشت نه وې چي په هغه پوري اړوند آیتونه اوس قوم ته اوروې، او هغه مهال هم د طور په اړخ کي حاضر نه وې چي موږ موسی علیه السلام ته غږ کړ، په پیغمبرۍ مو مبعوث او د فرعون مقابلې ته مو لېږلو، دا حقایق د وحي له لاري تا ته ښودل شوي. په دې پېښو پېړۍ پېړۍ او اوږده عمرونه تېرې شوي، هغه پېښي تا په خپلو سترگو نه دي لیدلې، موږ اراده وکړه چي تا د پیغمبر په توگه ولېږو، زما د آیتونو په ترڅ کي دا پېښي هغو خلکو ته بیان کړې چي تر تا د مخه هیڅ پیغمبر نه دئ ورغلی، په مکرره توگه دې خبري ته گوته نیول چي ته دلته او هلته نه وې، څه چي وایي نه ستا د سترگو لیدلې پېښي او حوادث دي او نه له کوم مخکني پېغمبر نه اورېدلې خبري، بلکي د وحي له لاري تا ته ویل شوې، دا ښیي چي دلته یوه مهم مطلب ته اشاره کول په پام کي دي او هغه دا چي مسیحیانو د مسیح علیه السلام په اړه وویل چي هغه نور وو، تر ټولو مخلوقاتو مخکي د الله خوا ته د یوه روڼ ستوري په څېر موجود وو، اوس شته او تل به وي، په مسلمانانو کي هم داسي خلک راپیدا شول چي د بایبل تر اغېز لاندي ئې د پیغمبر علیه السلام په اړه همغه خبري وکړې چي مسیحیانو د مسیح علیه السلام په اړه کولې، دا مبارک آیتونه د هغو ټگمارانو او لارورکو پر خوله سخت گوزار دئ چي وایي پیغمبر علیه السلام په هر ځای کي هر وخت حاضر دئ، د همدې لپاره هغه ته د (حضور) لفظ کاروي!! دوی دا ادعاء

هم کوي چې پیغمبر علیه السلام له آدم علیه السلام او ټولو مخلوقاتو نه مخکې پیدا شوی، وايي د آسمانونو او زمکې له پیدا کېدو زرګونه کاله مخکې د نور په څېر ځلېدو، په ظاهر کې تر ټولو وروسته خو په باطن کې تر ټولو مخکې دئ، دا همغه څه دي چې بایبل ئې د عیسی علیه السلام په هکله وايي، دوی دا ټولې خبرې له محرف بایبل نه اخیستې او په هغوی کې ئې یوازې دومره تصرف کړی چې د مسیح علیه السلام په ځای ئې د محمد علیه السلام نوم راوړی، دوی د قرآن دې وینا ته هم پام نه کوي چې آدم علیه السلام د محمد او عیسی علیهما السلام په شمول د ټولو انسانانو لومړی جد دئ، آدم علیه السلام له خاورې پیدا شوی او ټول انسانان د ده له نطفې، د دغو لارورکو متصوفینو افکار د قرآن د صریح آیتونو خلاف او له یهودو او نصاراوو اخیستل شوي افکار دي.

- بایبل وايي: عیسی د خدای کلمه ده، کلمه د خدای صفت دئ، صفت له خدای نه بېل نه دئ، نو عیسی خدای دئ!! دې جنابانو ته وایو: د خدای کلمه یوه نه بلکې دومره دي چې قرآن ئې داسې بیانوي: که بحر مداد (د قلم رنګ) شي، د زمکې د سر ټولې ونې قلمونه شي، اوه بحرونه نور ورسره یو ځای شي او د الله تعالی کلمې ولیکي، نو رنګ به خلاص شي خو د خدای کلمې به لا پاتې وي!! دا د عالم هر شی د الله تعالی د یوې کلمې مظهر دئ، د الله تعالی د (کن) په امر سره راپیدا شوی!! دا جنابان هسې د الفاظو په چکر کې لوېدلي دي، یوازې عیسی د خدای کلمه ګڼې او کلمه یوه، په دې هم نه پوهېږې چې کلمه شی نه دئ او په کلام سره له متکلم نه کوم شی نه بېلیږي، کلمه مستقل وجود نه لري، داسې نه چې عیسی علیه السلام یا د عالم دا ټول مخلوقات د الله تعالی له ذات نه رابېل شوي، بلکې دا هر څه د الله تعالی په یوه فرمان (کلمې) له نشت نه راپیدا شوي.

بایبل تر دې عنوان لاندې (مسیح زموږ دنیا ته راغی) لیکي: په ازل کې، مخکې له دې چې څه پیدا شي، (کلمه) وه او د خدای په خوا کې وه، هغه تل ژوندی وو او

دی په خپله خدای دئ، چې څه شته د ده په وسیله پیدا شوي، داسې څه نشته چې ده نه وي پیدا کړي، دا تلپاته ژوندی خلکو ته نور او رڼا بخښي!!

- یوحنا وايي چې مسیح د خدای په خوا کې یوه کلمه وه! انسان شو، زمکې ته راغی او زموږ په منځ کې ئې ژوند وکړ!! پوښتنه کوو: د دې خبري معنی څه ده؟ دا خو یوه نامکمله او نامفهومه جمله ده، کلمه خو وجود نه لري، کلمه او لفظ خو (شی) نه دئ چې د خدای په خوا کې ئې وګڼو، کلمه خو د متکلم د ارادې او فکر مظهر دئ او د دې ښودنه کوي چې متکلم څه غواړي او څه وايي، د دې ناقصې جملې بشپړه بڼه دا ده چې ووایو: مسیح د الله تعالی د یوې داسې کلمې مظهر دئ چې مریمې علیها السلام ته ئې القاء کړه، الله تعالی فیصله وکړه چې مسیح له پلار نه پرته او یوازې له مور نه په فوق العاده توګه پیدا شي، دا فرمان ئې صادر کړ، مسیح د هغې کلمې مظهر دئ چې دا الهي فرمان ئې منعکس کړ، قرآن هم د مسیح علیه السلام په هکله د (کلمه) لفظ کاروي خو د یوه بشپړ، مکمل او واضح آیت په ترڅ کې او فرمايي:

&ŠÅJ$$JR ¨, s$$žvÎ «!$'?ã (q9qà)? Ÿwr Nà6 Ï ƒÏŠ 'Î (qè? Ÿw É=»GÅ6 $$@d'»ƒ

«!$$ Î (qãZÏB$«ù (çmZÏiB Óyrâr NƒóÉB 4'n<Î) $ygs)ø9r& ÿ¼çmçGyJÎ=Ÿ2 r «!$$ Ú^ qß' NƒóÉB ßûøó Ó|¤Š

b& ÿ¼çm sZ$' ysö6ß r ×m9Î) ª!$$JR) Nà6 ©!#Zöz (qßgtFR$ pW»=O (q9qà)? Ÿwr (¾Ï&Î#ßâr

ÇÊÐÊÈ Wx‹Å2 r «!$$ Î 4".r (ÇÚ ö'F{$'Î $Br Ï N ºq»J¡¡9$'Î $B ¼ã©!¢ (Ó$s ¼ã Šc qä3ƒ

النساء: ۱۷۱

اې اهل کتابو! په خپل دین کې غلو مه کوئ او د الله په هکله له حق نه پرته بل څه مه وایئ، بې شکه چې مسیح د مریمې زوی خو یوازې د الله رسول او د ده هغه کلمه وو چې مریمې ته ئې القاء کړې وه او د ده یوه روح، نو پر الله او پېغمبرانو ئې ایمان

راوړئ او مه وایئ چې درې دي، ډډه وکړئ، چې دا درته غوره دئ، الله خو یوازنی اله دئ، له دې نه منزه دئ چې کوم زوی ئې وي، څه چې په آسمانونو کې دي او څه چې په زمکې کې دي ټول د ده دي او الله د وکیل په توګه کافي دئ.

د بایبل منونکو ته وایو: یوازې مسیح نه بلکې د عالم هر (شی) د الله تعالی د یوې کلمې مظهر دئ، یوحنا هم د الله تعالی د یوې کلمې مظهر دئ، د الله تعالی له کلمې نه د یوحنا په څېر یو انسان جوړ شوی، یوحنا باید د الله تعالی د کلمو شمېر لږ تر لږه هومره وګڼي لکه د عالم د ټولو موجوداتو شمېر. جنابه! ته له یوې خوا وایې چې مسیح کلمه وو، له بلې خوا وایې هغه تل ژوندی وو او پر دې سربېره وایې چې هغه په خپله خدای وو!! دا درې خبرې هومره متناقضې دي چې یوازې ستر ناپوه او جاهل به په یوه وخت کې ټولې منې!! نه کلمه تلپاتې ژوندی (شی) ګڼلی شو، نه پر خدای د کلمې اطلاق کولی شو او نه د خدای په خوا کې بل شی په خپله خدای ګڼلی شو!!

[illegible]

« $šÆ Ï “ Ÿ¨ä Îöí Î ç1qd ì 7@$ÇÉ Ï @ Ê ô Br Ÿ¨ä qd š c qâ ÎŸ

ÇÍÈ ûü Ïî Î=à 9$# Pö) ø9$# “ Ï ö ku Ÿw © !$# c Î)

او که دا نه وی چي کله دوی ته د هغه څه له امله کوم مصيبت ورورسېږي چي په خپلو لاسونو ئې ترسره کړي نو وايي به: اې زموږ ربه! ولي دي کوم پيغمبر راونه لېږو چي ستا د آيتونو متابعت مو کړی وی او له مؤمنانو څخه شوي وی؟! نو کله چي زموږ له لوري حق ورغی وئې ويل: ولي ده ته هم موسی ته د ورکړی شوو (معجزو) په څېر (معجزې) نه دي ورکړی شوې؟! آيا تر دې د مخه په هغه څه کافران نشول چي موسی ته ورکړی شوي وو؟ وئې ويل: دوه کوډي (سحر) چي يو د بل ملاتړ کوي، او وئې ويل: موږ له هر يوه انکار کوونکي يو. ورته ووايه: د الله له لوري داسي کتاب راوړئ چي تر دې دواړو ښه لارښود وي چي متابعت ئې وکړم کي رښتيني يئ. نو که ئې ځواب درنه کړ (ستا بلنه ئې ونه منله) نو پوه شه چي دوی د خپل هوی او هوس متابعت کوي، او تر هغه چا به زيات بې لاري څوک وي چي له الهي لارښووني پرته ئې د خپل هوس متابعت کړی، يقيناً چي الله داسي ظالم وګړي نه هدايتوي.

(۴۷-۵۰)- په دې مبارکو آيتونو کي لاندي لارښووني شوې:

- کله چي خلکو ته د خپلو ناروا کړنو، شرک، ظلم او فساد له امله مصيبتونه ورسېږي نو خدای ته مخه کړي، ژمنه کوي چي د الله تعالی بندګي او د هغه د پيغمبر اطاعت به کوي، شکايت کوي چي الله تعالی ولي تر دې د مخه چي موږ په ګناهونو کي غرق شو او دا سزا راکړی شي کوم پيغمبر راونه لېږو، د دوی په

ځواب کي ویل شوي: دا دئ الله تعالی پیغمبر درولېږو، خو تاسو د دې په ځای چي په خپلو ژمنو عمل وکړئ، ایمان راوړئ او له ګناهونو لاس واخلئ وایئ: ولي ده ته هغه معجزې نه دي ورکړی شوې چي موسی علیه السلام ته ورکړی شوې وې؟!! دوی ته ویل شوي چي آیا د موسی علیه السلام له ټولو معجزو سره سره له ده او معجزو ئې انکار ونه شو؟ ستاسو پلرونو د هغه معجزو ته د سحر په سترګه وکتل او تاسو د محمد علیه السلام دعوت ته، دواړه مو کوډي او سحر او یو د بل موئید وګڼل.

- پیغمبر علیه السلام ته ویل شوي چي دوی ته ووایه: نو تاسو داسي کتاب راوړئ چي تر تورات او قرآن ښه وي چي زه ئې متابعت وکړم، زه خو د هدایت په لټه کي یم، د همدې لپاره مي قرآن د لارښود په توګه منلی، که تر دې غوره لارښود کتاب موندل کېدی هغه به مي غوره کړی وو، که تاسو په رښتیا د حق او هدایت په لټه کي وئ نو تر تورات او قرآن به غوره لارښود کتاب چېري وي؟!
- څوک چي نه تورات مني او نه قرآن هغه د هوی او هوس بنده دئ، نه د حق پروا لري او نه د هدایت په لټه کي دئ، تر ټولو ستر لاروړکی او په ضلالت کي پرېوتی انسان هغه دئ چي د خپل هوس بنده وي، د داسي ظالمانو په وړاندي د هدایت دراوازې تړل شوې او الله تعالی له هدایته محروم کړي.

ãgZ÷#ä `ƒ%$ÇÎÈ šc rã©Gƒ bÎ*sù Aö)9r $Zù r ô)9r *

ÿmÎ $ZB#ä (pè% bÎÖã 4 ã#Ejr ÇÎÈ bqäÎ sã¾mÎ Nèd ¾ÏFö `Ï = »G9$#

Nèd•ô & bqä?sã 7 í9réÇÎÈ ûüÏJÎó`Ï $Zä $R) $Zîs `Ï ‘, s$#ç

Nßg»Z%- $£Ïr p¥h¡ 9$ þZ¡ s$# brâ‘ô ƒr (rç ¹ $JÎ È#?$#

ŠŠ9r $Yè Hå& $Z9 (qã%r çz ã (qã Ê •ã& qó $(qãÜ ™ #Œ)r ÇÎÈ šc qà)ÿYã

ÇÎÈ ûüÏîg»yø$Ó Ëö;tÏ W ŠŠ,øæ N»=™ ö/Å3è Hå&

او يقيناً چي دا وينا مو په پرله پسې توگه ورته کړې ده؛ په دې هيله چي پند واخلي. هغه چي تر دې د مخه کتاب (په حقيقي معنی) ورپه برخه شوی هغوی ايمان پرې راوړي، او کله چي پرې ولوستی شي وايي: ايمان مو پرې راوړی، بې شکه چي دا زموږ د رب له لوري حقيقت دئ، يقيناً چي موږ تر دې د مخه منقاد او غاړه ايښودونکي وو. دوی ته به له دې امله خپل اجر دوه ځلي ورکړی شي چي صبر ئې وکړ او په ښېگڼې سره بدي دفعه کوي، او له هغه څه چي موږ ورروزي کړي انفاق کوي. او کله چي چټي خبره واوري مخ ترې اړوي او وايي: موږ ته خپل عملونه او تاسو ته خپل عملونه، پر تاسو دي سلام وي، موږ جاهلان نه غواړو.

(۵۱-۵۵)- د دې مبارکو آيتونو اساسي لارښوونې دا دي:

- الله تعالی په پر له پسې توگه دوی ته خپله وينا اورولې، اوس د قرآن په بڼې کي او تر هغه مخکي د انجيل او تورات په صفحاتو کي، د دې لپاره چي پند واخلي.
- چا چي تر قرآن مخکي پر تورات او انجيل ايمان راوړی هرو مرو به پر قرآن هم ايمان راوړي او د قرآن په اورېدو سره به حتماً وايي: چي دا له شکه پرته زموږ د رب له لوري دئ، هره وينا ئې رښتينې ده، موږ تر دې د مخه خپل رب ته منقاد وو او په همغه څه مو عمل کولو چي قرآن ئې اوس له موږ غواړي.
- دوی ته به هم په مخکنيو کتابونو د ايمان راوړلو او په مقتضاء ئې د عمل کولو اجر ورکړی شي او هم پر قرآن د ايمان راوړلو او عمل کولو. دا ځکه چي دوی د

صبر لمنه کلکه نیولې وه، په ښېګڼو سره ئې بدي دفعه کوله او هغه څه ئې د الله تعالی په لار کي لګول چي الله تعالی ورکړي وو او کله چي به ئې کومه خوشې او چټي خبره واورېده مخ به ئې ترې اړولو او ویل به ئې: موږ ته خپل عملونه او تاسو ته خپل عملونه، هر څوک به د خپل عمل جزا او سزا ګوري، هر چا ته خپل عمل ښه ښکاري، تاسو ته سلامتي غواړو خو موږ ناپوهان او جاهلان نه خوښوو او مجالست او ملګرتیا ئې نه غواړو.

---

a=æ qèr ât±„ `B “Ï‰ö ©$£Å»9r M6ô7n& ôB “Ï‰ö Ÿw 7Rĵ

ÇÎÏÈ šú ïÏ‰Fgßßg

یقیناً چي ته هغه څوک نشې هدایتولی چي خوښ دي دئ، خو الله چي هر څوک وغواړي هدایتوي ئې، او هغه هدایتېدونکي ډېر ښه پېژني.

---

(۵۶)- د دې مبارک آیت په وړاندي باید لږ توقف وکړو او څو مهمو برخو ته ئې ځیر شو:

- پیغمبر علیه السلام ته ویل شوي چي دا ستا په واک کي نه ده چي څوک له هدایته برخمن کړې او د ایمان راوړو سعادت ئې په برخه کړې، ستا دنده ایمان او سمې لارې ته د دوی بلنه ده، دا پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي چي چا ته په سمې لارې د تلو توفیق ورکوي او څوک ترې محروموي.
- په دې اړه د الله تعالی پرېکړه د هغه جامع او کامل علم له مخي کېږي چي د هدایت کېدونکي په اړه ئې لري. ته نه پوهېږې چي څوک د دې سعادت وړ دئ او څوک ترې محروم، الله تعالی د هغه چا په وړاندي د هدایت دروازه پرانېزي او په سمې لار د تلو توفیق ورکوي چي وړتیا ئې لري، تا ته نه د دوی وړتیا معلومه ده او نه د زړه کیفیت او نه دا چي دوی په سمې لار د تلو مجال او اراده لري که نه.

- دا مبارک آیت د هغو لارورکو خرافي عقیده ردوي چې وايي: پیغمبر علیه السلام د الله تعالی د پېرزوینو وپشونکی او مُقَسِم دئ، د الله تعالی د عنایاتو له خزانو هر چا ته هر څه ورکولی شي، پیر او مرشد کولی شي له لري واټنه؛ حتی له خپل قبر نه؛ مریدانو ته روحاني فیوضات ورسوي!! که پیغمبر علیه السلام نشي کولی خپل غیرتي او د ده ستر حامي او مدافع تره ابوطالب ته د ایمان راوړو سعادت ورپه برخه کړي او په روحاني فیض سره د هدایت دروازه د هغه پر مخ پرانېزي بل څوک به څنګه دا کار وکولی شي؟!! آیا د عظیم الشأن قرآن دغه مبارک آیت کافي نه دئ چې داسي خرافي عقاید په دېوال ووهو او په دې باور وو چې الله تعالی هیڅوک د خپلو عنایاتو او پېرزوینو د خزانو واکمن نه دئ ټاکلی او د دې خزانو کلیاني ئې هیچا ته نه دي سپارلې، په خپله او د خپل بنده وړتیاوو ته په پام سره پرېکړه کوي چې چا ته څومره ورکړي او څوک ترې محروم کړي.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

او وئې ویل: که له تا سره د لارښووني متابعت وکړو له خپل ټاټوبي تښتول کېږو! آیا دوی ته مو داسي حرم یو خوندي ټاټوبی نه کړ چې هغه ته د هر څه مېوې راوړل کېږي زموږ له لوري د رزق او روزي په توګه؟!! خو د دوی ډېری نه پوهېږي. او له کلو نه مو څومره هغه ترې هلاک کړل چې پر خپل معیشت له پولو واوشتل، نو دا ئې د دوی مېشت ځَي چې له دوی وروسته

مېشتیا په کي نه وه مگر ډېره لږ، او موږ (ئې) په مېراث وړونکي وو.

(۵۷-۵۸)- د دې مبارکو آیتونو لارښووني دا دي:

- پر پیغمبر علیه السلام د ایمان نه راوړلو او د ده له ملگرتیا نه د اجتناب یو اساسي او لوی سبب دا ښودل شوی چي وېرېدل د ده د ملگرتیا له امله به د دوی ژوند، مال او ثروت له گواښونو سره مخامخ شي. نن هم له اسلام نه د مخ اړولو، له مسلمانانو سره د نه پیوستون او د ظالمانو، مفسدینو او کافرانو د ملگرتیا یو لوی عامل همدا دئ، شتمن په خپلو شتمنیو وېرېږي او د اقتدار خاوندان په خپلو کرسیو، او د رفاه او تعیش خاوندان د مرفه او سوکاله ژوند له لاسه ورکولو نه.
- دا مبارک آیت دا حقیقت هم زموږ مخي ته ږدي چي د دې سورې د نازلېدو په مهال په مکه مکرمه کي د اختناق، خوف او وېري څه حالت وو او قریشو له مسلمانانو سره څنگه چلند کاوو، دوی د خوف او وېري داسي حالت رامنځته کړی وو چي ډېرو د دوی د تعذیبونو له وېري ایمان نشو راوړی.
- الله تعالی هغو ضعیف النفسه خلکو ته چي د قریشو له وېري ئې له ایمان راوړلو ډډه کوله، خپلي سوکالي، بې خطره او مرفه ژوند ته ئې پر ایمان ترجیح ورکوله فرمایي: چي نه گورئ د ایمان د یوې نښي (کعبې) په طفیل ئې دا حرم څنگه خوندي او د امن ځای وگرځولو، نه گورئ چي له هري خوا؛ د هر موسم؛ راز راز مېوې ورته رادرومي؟! تاریخ ته رجوع وکړي، صفحات ئې واړوئ او وگورئ چي د هغو خلکو شمېر څومره دئ چي مرفه ژوند ئې درلود، خپل معیشت او سوکاله ژوند هغه پړاو ته رسولي ول چي تېری ئې وکړ او له پولو واوشتل او له همدې امله هلاک شول؟! دا دي تشي او وراني مانۍ ئې د عبرت لپاره ترې پاتې، چي لږ خلک د لنډې مودې لپاره په کي پاته شوي، هر څه ئې الله تعالی ته په میراث پرېښودل. نو سره له دې څنگه د ایمان راوړلو له نتایجو وېرېږئ او د سوکاله او

مرفه ژوند له بدو پایلو وېره نه لرئ.

قرآن په بل ځای کې دا حقیقت په دې اغیزناکو الفاظو بیانوي:

bqãBsãeÜ»6e÷Ôù& Nûgïqm ôÏB â $Z9$s# Ö , Gãr $Z¨B#ä $B•m $Zù _ $R& (r•/ N9r&

ÇÏÐÈ brãàõ3t ƒ «!$# ÏJèè÷Ïr   العنکبوت: ۶۷

آیا وئې نه لیدل چې موږ (له مکې نه) خوندي او باامنه ټاټوبی جوړ کړ، په داسې حال کې چې د دوی شاوخوا ته خلک تښتول کېږي، نو آیا پر باطل ایمان راوړي او د الله د نعمت ناسپاسي کوي؟!

Nûgøæ (qè/ Wwqß'' $gÏBé& þî] èZ/ 4Ó®m 3" •à)ø9$# 7Î=ôgãB 7/'' b%. $Br

ÇÎÒÈ šc qßJÎ»ß $gè=÷dr&ur wÎ) #"• à)ø9$# ’Å5Î=ôgãB $Zà2 $Br $ZÏF»f#ä

او ستا رب تر هغه د کلیو هلاکوونکی نه دئ چې په مرکزي برخې کې ئې یو پیغمبر ونه لېږي، چې زما آیتونه پرې ولولي او موږ د کلیو هلاکوونکي نه یو مګر دا چې اوسېدونکي ئې ظالمان وي.

---

(۵۹)- دلته د عذابونو د نزول په اړه الهي سنت بیان شوی، الله تعالی تر هغه پر یوه قوم د عذاب لېږلو پرېکړه نه کوي چې پیغمبر ئې نه وي ورلېږلی، هغه هم په داسې سیمې کې چې ټولو ته مرکزي حثیت ولري، او له هغه ځایه ټولو ته د ده دعوت په آسانۍ ورسېږي، او تر هغه د یوه ولس د هلاکولو فیصله نه کوي چې ظلم ئې څرګند شي. قرآن دا مطلب په بل ځای کې داسې بیانوي:

brãÿóó¡„ öNèdr Nåk/ÉjèãB ª! $šc %. $Br öNÍkÏù |MRr& Nåk/ÉjèãB ª! $šc %Ÿ2 $Br

ÇÌÌÈ   الانفال: ۳۳

او الله داسي نه دئ چي دوی تعذیب کړي په داسي حال کي چي ته (اې پیغمبره!) لا په دوی کي يې او الله په داسي حال کي د دوی تعذيبوونکی نه دئ چي دوی د بخښني غوښتونکي وي.

دلته هم د عذابونو د نزول په اړه الهي سنت بيان شوی، د عذاب په راتلو کي د ځنډ دوه وجوهات ښودل شوي: په ولس کي د داعي شته والی او په دوی کي د داسي خلکو شته والی چي توبه به کوي او له کفر، شرک او گناه نه به لاس اخلي.

الله تعالی دا ځواب هغه چا ته ورکړی چي په خپله خوله د عذاب نازلېدل غواړي او وايي: ولي په موږ باندي له آسمانه ډبري نه راورېږي؟ الله تعالی فرمايي: زما سنت دا دئ چي د پيغمبر په شته والي کي او تر هغه چي په خلکو کي د توبې او استغفار امکان وي زه خپل عذاب نه نازلوم!!

گورئ چي الله تعالی دا ځواب هغه چا ته ورکړی چي په خپله خوله د عذاب نازلېدل غواړي او وايي: زموږ له شديد مخالفت سره سره ولي په موږ باندي له آسمانه ډبري نه ورېږي او ولي په کوم بل عذاب نه اخته کېږو؟! الله تعالی فرمايي: زما سنت دا دئ چي د پيغمبر په شته والي کي او تر هغه چي په خلکو کي د توبې او استغفار امکان وي زه خپل عذاب نه نازلوم!! په دې سره قريشو ته ويل شوي: تاسو د پيغمبر عليه السلام وژل او شړل غواړئ، خو په دې نه پوهېږئ چي د ده شته والی د الهي عذاب د راتلو مانع دئ، تاسو په خپل لاس هغه ستنه ړنگول غواړئ چي د دردناک الهي عذاب چت ئې تم کړی. د عذاب په راتلو کي د ځنډ وجه دا نه ده چي تاسو د الهي عذاب مستحق نه يئ، بلکي وجه ئې دا ده چي د الهي سنت مطابق د راتلو نېټه ئې نه ده رارسېدلې او موانع له منځه نه دي تللي.

راشئ د قرآن دا دقيقه او عادلانه وينا د بايبل له هغي وينا سره مقايسه کړئ چي په همدې اړه او د يونس عليه السلام د بعثت په ارتباط ئې کړې، بايبل ليکي: "خدای يونس ته دا پيغام ولېږو: د نينوا لوی ښار ته ولاړ شه او اوسېدونکو ته ئې

وواېه چې خدای داسې فرماېي: زه ستاسو له شرارتونو غافل نه يم، ډېر ژر به مو هلاک کړم!!

که پر الله تعالی د ايمان په رڼا کې دې خبرو ته ځېر شو نو پوهېږو چې دا نه الهي پيغام کېدی شي او نه د يوه پيغمبر رسالت، داسې پيغامونه يوازې هغه څوک لېږي چې له يوه قوم سره د جنگ اراده لري، داسې پيغامونه د هيټلر او موسوليني په څېر جلادانو ته منسوبول صحيح دي خو الله تعالی ته ئې انتساب لوی ظلم او ستر جسارت دئ، الله تعالی د خپل رحمت او پېرزويني په سبب او د خلکو د هدايت لپاره پيغمبران لېږي، د عذاب پرېکړه هغه وخت کوي چې د خلکو د هدايت ټولي هڅې ناکامې شي، ولس خپل پيغمبر ته د رد ځواب ورکړي، اتمام حجت وشي، نه د زړه سواندو پيغمبرانو عليهم السلام مسلسل دعوت څه نتيجه ورکړي او نه ئې معجزې، په دې وخت کې خلک په الهي عذاب گواښل هم معقول کار دئ او هم عادلانه، خو له دې د مخه گواښل له مهربان رب سره نه ښايي!!

قرآن د قريشو په ځواب کې او هغه مهال چې ويل ئې: دا ولې پر موږ الهي عذاب نه راځي، د عذاب نه راتگ ښيي چې موږ په حقه يو؛ فرمايي:

{ÿ|ãŸ2 $Br Q#•s$Ÿ‰É óJ$Çã šc r‰Ÿ/ Nèdr ª!$# NåkÉeã ÷w& óOß9 $Br

b‰. $Br ÇÌÍÈ bqß-ê/ ÿw Nèd Ÿò2 £Å9r bqà)GßJø9$# ÷wÎ) ÿ¼çnät!$#‹Ï9÷rr& bÎ) ÿ¼çnät!$#Ï9÷rr&

šc rãõ3? óOçFZä.$JÎ/ >#‹èyèø9$#(qè%räù pz'Ÿ‰óÁ?r [!6 ãŸ÷wÎ) ÏMø7øt9$# y‰YÏã NåkèX

ÇÌÎÈ الانفال: ۳۴-۳۵

او الله به ئې ولې په عذاب نه اخته کوي، په داسې حال کې چې له مسجدالحرام نه (د خلکو) مخنيوی کوي، او دوی ئې (حقيقي) متوليان نه دي، حقيقي متوليان خو ئې يوازې متقيان دي، خو د دوی ډېری نه پوهېږي. او د بيت الله خوا ته د دوی لمانځنه

(او عبادت) له شپېلکي او چکچو پرته بل څه نه وي، نو په سبب د هغه کفر چي تاسو کولو دا عذاب وڅکئ.

يعني دوی د الهي عذاب ور دي، دا ځکه چي په کفر او د خدای پالني خلاف په خپلي دښمنۍ کي هغه پړاو ته رسېدلي چي له مسجدالحرام نه د خلکو مخنيوی کوي، دا په داسي حال کي چي ځان د مسجد الحرام متوليان ګڼي، د دې په ځای چي خلک د مسجدالحرام په لوري راتلو او د الله تعالی عبادت ته تشويق کړي، په دې لار کي خنډونه راولاړوي، دوی په خپله او په خپلو بدو عملونو سره د الله تعالی لوري ته د خلکو د راتلو په وړاندي خنډ او مانع دي، د مسجد الحرام حقيقي متولي خو داسي نه وي، دوی ئې حقيقي متوليان نه دي، دا سپېڅلې دنده چي کومي ځانګړتياوي غواړي په دوی کي نشته، حقيقي متوليان خو ئې متقيان دي، دوی له تقوی محروم او د ګناهونو په ګنده ډنډ کي تر ستوني غرق، جاهل او ناپوه دي، په دې هم نه پوهېږي چي د بيت الله متولي بايد څنګه وي!! هغه څوک څنګه ځان د مسجد الحرام متولي ګڼي چي د بيت الله خوا ته ئې عبادت له شپېلکيو او چکچو پرته بل څه نه وي؟!

له مسجدالحرام نه د دوی د ممانعت دوه صورتونه وو: يو دا چي خپل مخالفين به ئې نه ورته راپرېښودل، له چا سره چي به د دوی دښمني راولاړه شوه هغوی به ئې مسجدالحرام ته له ننوتلو منعه کول او دوهم دا چي د دوی عملونه داسي وو چي د دين په خلاف به د خلکو د کرکي او نفرت باعث وو، کله چي د دين له حقيقت نه بې خبره خلک، د دين مدعيان په ګناهونو او فسادونو کي غرق ګوري له دين نه ئې زړه تور شي او ګمان کوي چي د دې دين اصلي ماهيت همغه دئ چي موږ ئې د دغو خلکو په کړو وړو کي ګورو، که په دې دين کي د اصلاح قوت وی نو خپل پلويان به ئې اصلاح کړي وو، د دوی اخلاقي او عملي وضعه به دومره کرکجنه نه وه، نو ځکه دې ته زړه نه ښه کوي چي د دغه دين خوا ته راشي.

دا آیت د واقعي خدای پال بنده او دوکه شوي دیندار او د الله د دین د واقعي او صادق خادم او دروغجن او ټګمار خادم د پېژندو لپاره یو دقیق محک او معیار زموږ مخې ته ږدي، د الله تعالی مخلص بنده هغه دئ چې:

- د شعائر الله، دیني مقدساتو او خدای پالونکو درناوی کوي.
- د هغه چا مخې ته نه خنډ کېږي او دښمني ورسره نه کوي چې د الله تعالی د عبادت تکل کوي، نه یوازې مخې ته ئې نه خنډ کېږي بلکې مرسته ئې کوي.
- د عبادت په وخت کې به د ده په څېرې، الفاظو او حرکاتو کې په څرګنده توګه احساس کړې چې په الله تعالی ایمان لرې، له هغه وېرېږي، هغه ته طمعه لري.
- الفاظ ئې د طمعي الفاظ او حرکات ئې د الله تعالی په عظمت له اعتراف نه راولاړ شوي حرکات دي، د یوه هیبت وهلي، خاضع، خاشع او محتاج بنده په توګه د ستر ټولواک په وړاندي ولاړ او په زاریو زاریو سره دعاء کوي.

خو هغه چې دوکه شوی دیندار یا د دیني مقدساتو ټګمار خادم دئ داسې به ئې ګورې چې:

- نه ئې په څېرې کې له الله تعالی نه د وېرې او هیبت نښې او آثار تر سترګو کېږي، نه په الفاظو کې او نه په حرکاتو کې.
- د عبادت په وخت او معبد کې به ئې په لهو و لعب بوخت وومې، همغسې لکه چې قریشو به د طواف په وخت او د بیت الله خوا ته شپېلکې کول او چکچې به ئې وهلې او همغسې لکه چې نن ځیني خلک د ذکر په حلقو کې ډول او دبلې ته غورځي، پرځي، څنې اچوي، قوالي سندري وایي، د هو هو چیغې وهي او د جذبې په نامه مستي کوي.
- له خدای پالونکو سره به دښمني کوي، کافر ته به پر مؤمن ترجیح ورکوي، له خدای او دین نه منکر او باغي انسان سره به دوستي کوي او د هغه چا په ضد به ئې

مرسته کوي چې ديندار دئ او د الله په عبادت او لمانځني بوخت.

د دوی په مقابل کي د ديانت او ديني مشرتابه دروغجن مدعي هغه دئ چې:

- ديني او مذهبي منصب په ميراث ورته پاته شوی، د نېک پلار بد ځای ناستی، له هغو ځانګړتياوو نه بې برخي چې د مذهبي قيادت او مشرتابه لپاره ضروري دي.
- د دې په ځای چې په قول او عمل سره خلک د دين لوري ته تشويق کړي په خپله د دين په وړاندي خنډ وي، واقعي دين ته د خلکو د راتلو مانع ګرځي.

žöz «Ì $‰Ÿã $Br $gç/Îr $‹R‰9$í4š s9$B FJù ãó« `Ï OçÏré$Br

ÇÏÈ bqè=É)÷è? Ÿxsùr& 4’s+ö/r&

او (له راز راز) شيانو نه چې څه تاسو ته درکړی شوي دا ټول د دنيوي ژوند متاع او د ښايست (اسباب) دي، او څه چې له الله سره دي هغه غوره او تر ټولو زيات پاته کېدونکي دي، نو آيا تعقل نه کوئ؟!

---

(۶۰)- دلته د مخکني مطلب په دوام کي ويل شوي چې ستاسو هر څه يا د څو ورځو ژوند لپاره د تمتع او ګټې اخيستو وسايل دي او يا د زينت او ښايست اسباب، دې ته د هدف په سترګه مه ګورئ، تر هغه څه ئې غوره مه ګڼئ چې د ايمان په نتيجه کي ئې د الله تعالی په خوا کي ترلاسه کوئ، هغه غوره دي او تلپاته.

$‹R‰9$í4š s9$Bì »FB çm»ZèG B `J. Ïm‹É)9 qßgù $ZY¡ m #‰ôãr çm»R‰ôãr `Jù&

ÇÏÈ ûïÎØ óss3ßJø9$# `ÏB ÏpJ»uŠÉ)ø9$# Pöqtƒ qèd §NèO

نو آيا هغه چې د غوره وعدې ژمنه مو ورسره کړې چې هغه به ورسره مخامخ کېدونکی وي د هغه چا په څېر دئ چې د دنيوي ژوند متاع مو ورپه برخه

کړې بيا به هغه د قيامت په ورځ له حاضر کړی شوو څخه وي؟!

---

(۶۱)- دلته دوه کسان د مخاطب مخې ته انځور شوي: يو ئې هغه چې الله تعالى غوره وعده ورسره کړې، دا له ده سره شوې وعده په دنيا او آخرت کې هرومرو ترسره کېدونکې ده، او بل ئې هغه چې دنيوي متاع ئې ورپه برخه کړې خو د قيامت په ورځ به د الله تعالى په وړاندې د محاسبې لپاره حاضر کړی شي, ووايئ کوم يو بختور دئ، د کوم په څېر کېدل غواړئ؟

A$% ÇÏÈ šc qBã‹? ó߸ä ûïÿ%$ “ äl.Žã ûø Aqà‹ù Nû/Ï$Zã Pq/r

$Z/q î $J. Nß $Z/qô $Z/qô ûïÿ%$ äîwàd $Z/‘ Aq)$Ñ Ïõã ¨,m ûïÿ%$

ßäé$.Žã (qãš$Ÿ@ šr ÇÏÈ šc r߸ç/ R/} (þÇ. $B š• ø) $RÎ$?

ÇÏÍÈ br߸Gö (qç. Nß ÿ) > # ‹ è$(ã ‘r Nç (q çÉ Fó„ Ó-ù Óèdqã‰ù

او هغه ورځ چې ورغږ به کړي او وبه وايي: زما هغه شريکان چېرې دي چې (زما د شريکانو) گمان مو (پرې) کاوو؟ هغه کسان چې (الهي) وينا ئې په اړه ترسره شوې وايي به: اې زموږ ربه! دا همغه دي چې موږ بې لارې کړي ول، همغسې مو بې لارې کړي ول چې موږ په خپله بې لارې شوي وو، ستا په وړاندې (ترې) بې زاره کېږو، دوی زموږ عبادت نه کاوو. او وبه ويل شي: خپل شريکان (مرستې ته) دروبلئ! نو وروبه ئې بلي خو دوی ته به ځواب نه ورکوي او عذاب به وگوري (او وبه وايي) ای کاش چې لار ئې موندلې وی.

(۶۲-۶۴)- دلته د قيامت په ورځ د هغو دوو کسانو دردوونکی حالت انځور شوی چې يوه ئې بل بې لارې کړ، يو ئې د مال، جاه او اقتدار خاوند وو، د نورو مشری

ورپه غاړه وه، خو بې لارې وو، بل ئې په همدې بې لارې مشر پسې روان وو او د دې په ځاى چې د الله تعالى بندگي وکړي د همدې مشر د غلامۍ او بندگۍ کړۍ ئې په خپلې غاړې کې اچولې وه، په حقيقت کې ئې هغه د خپل رب شريک گرځولي وو، الله تعالى به پوښتنه ترې وکړي: هغه ذوات چېرې دي چې گمان مو کاوو زما شريکان دي؟!! کشران به ساکت وي او مشران به ځواب ورکړي: دا دي هغه خلک چې موږ بې لارې کړي ول، همغسې مو بې لارې کړي ول چې موږ په خپله بې لارې شوي وو، لکه چې موږ په خپله خوښه د ضلالت لار غوره کړې وه، دوى هم په خپله خوښه او زموږ له جبر او اکراه پرته په موږ پسې راغلل او بې لارې شول، اوس ستا په وړاندې خپله بې زارې ترې اعلانوو، او وايو چې دوى زموږ عبادت نه کاوو، بلکې د خپل هوس بندگان ول، کشرانو ته به وويل شي: خپل شريکان (مرستې ته) دروبلئ! نو وروبه ئې بلې خو دوى ته به ځواب نه ورکوي او په بدل کې به ئې الهي عذاب تر سترگو شي او وبه وايي: اى کاش چې په سمه لار تللي وى.

- گورئ چې دلته د لاروړکو مشرانو اطاعت داسې ښودل شوى لکه هغوى په الوهيت کې له الله تعالى سره شريکول، د قرآن په گڼ شمېر نورو آيتونو کې هم په پټو سترگو د بې لارې مشرانو اطاعت د شرک مترادف ښودل شوى، په دنيا کې ئې له دوى طمعه درلوده، دغې طمعې د دوى اطاعت ته چمتو کول، نو ځکه به د قيامت په ورځ ورته وويل شي چې اوس ئې هم مرستې ته دروبلئ، دوى به بيا هم ورغږ کړي خو هيڅ ځواب به ترلاسه نه کړي، له خپل شرک او د لار ورکو مشرانو له غلامۍ نه به بې بيزاره وي خو هيڅ گټه به نه وررسوي.

âß6RF $ßÍžã öM‹Üèù ÇÏÎÈ ûüî™ ö3ß$Dçó_ & #Œ$B ãAqà)‹ù öΝÍ‰Š$Zãƒ Pöqƒr

ÇÏÏÈ šc qßä$¡ Fƒ Ÿw öΝßgù 7ÍBöqƒ

او هغه ورځ چي ورغږ به کړي او وبه وايي: پیغمبرانو ته مو څه ځواب ورکړ؟ نو په دې ورځ به خبري ترې ورکي شي او يو به بل نشي پوښتی.

(۶۵-۶۶)- د قیامت په ورځ به ترې پوښتنه وشي چي خپل خپل پیغمبر ته ستاسو ځواب څه وو؟ کله چي هغوی تاسو ته بلنه درکوله چي پر الله تعالی او آخرت ایمان راوړئ څه ځواب مو ورکړ؟! له هغوی نه به ځواب ورک شي، خبره به نشي کولی، د ویلو لپاره به څه نلري او يو به له بله پوښتنه هم نشي کولی.

`Ë šc qã ƒ b& ó¤èù $[sî» ¹ Ÿ@Ïår `B#är >$? `B $B'ù

ÇÏÈ šú üÛîÏø$

او هغه چي توبه ئې وکړه، ایمان ئې راوړ او صالح عمل ئې وکړ نو هیله ده چي له بریالیو څخه وي.

---

(۶۷)- د پورتنیو دوو ډلو په مقابل کي هغه خلک دي چي له کفر او شرک نه لاس اخلي او د خپل رب لوري ته ورګرځي، ایمان راوړي او صالح عملونه کوي، هیله ده چي همدا توبه، ایمان او صالح عمل ئې بریا په برخه کړي، ولي دلته د (عسی) لفظ کارول شوی چي د یقین په ځای احتمال په ګوته کوي، ځیني مفسرین وايي چي کله دا لفظ د الله تعالی له لوري وي نو د یقین معنی ورکوي، خو غوره توجیه دا ده چي توبه، ایمان او صالح عمل د ثبات او دوام غوښتنه کوي، يو ځلي کار نه دئ چي د هغه له مخي وروستی او یقیني پرېکړه وشي، که ثبات او دوام ونه کړي کېدی شي دا توبه، ایمان او صالح عمل په یقیني بریا منتج نشي.

«‹$`»s ö3 äž•Ïø$Šg šc %Ÿ2 $B âFø r ãt±„ $B ßøt š• š‘r

$Br bdârßß •`Åê $B Ð-è/ š• Ï“r ÇÏÈ bqà2 Îôç$Bã 4?»è?r

ãr ó•ÅÝ$ 4‹rWs’ÎîôtøÇçÙ qè`vÎ m»9Î w ª! $qèr ÇÏÈ šc qâèã

ÇÐÈ bqã_ èÏìør Ïmøš$

او ستا رب چې څه غواړي پیدا کوي ئې او غوره کوي ئې، اختیارول (ئې) له دوی سره نه دئ، پاکي الله لره ده او لوړ دئ له هغه څه چې دوی ئې (ورسره) شریکوي. او ستا رب په هغه څه هم پوهېږي چې د دوی سینې ئې پټوي او په هغه څه هم چې ښکاره کوي ئې. دی هغه الله دئ چې له ده پرته معبود نشته، ستاینه مخکې او وروسته ده لره ده، او حکم (صادرول) د ده (کار) دئ او د ده لوري ته گرځول کېږئ.

(۶۸-۷۰)- دا مبارک آیتونه د توحید او شرک په اړه څو ستر ستر حقایق زموږ مخې ته ږدي:

- پر الله تعالی د ایمان معنی دا ده چې هغه یوازنی خالق او پیدا کوونکی ومنو، او دا د الله تعالی کار وگڼو چې څه او څوک د کوم ځانگړي کار لپاره غوره کوي او د هغه کار د ترسره کولو توان او توفیق ورکوي، په دې دواړو کې هیڅوک له الله تعالی سره شریک نه کړو، نه په خلقت کې او نه غوراوي او اختیار کې، الله تعالی له دې ډېر لوړ وبولو چې څوک په دې چارو کې ورسره شریک وي. په دې باور وو چې الله تعالی په هر څه پوهېږي، په پټو او ښکاره، حاضر او غائب، ماضي، حال او مستقبل، هغه یوازنی معبود ومنو، له هغه پرته هیڅوک او هیڅ څه د لمانځنې او عبادت وړ ونه گڼو، له هر عیب او نقص لوړ او د ټولو ستاینو وړ، پرېکړې د ده له لوري صادرېږي، قضایا ده ته راجع کېږي او د هر څه په اړه وروستۍ پرېکړه د ده

لوري وي، او په پای کې د ده لوري ته ورگرځول کېږو.

- او شرک یعني دا چې له الله تعالی پرته د بل چا په اړه دا عقیده ولرو چې د پیداینبت په چارو کې ونډه لري، بل ته د مال او اولاد ورکوونکی، له بېماریو رغوونکی، له کړاوونو ژغورونکی او د مشکلاتو حلوونکی وبولو، یوه ته ئې هغه اوصاف او صلاحیتونه منسوب کړو چې د الله تعالی لپاره مختص دي او بل ته ئې هغه واکونه او اختیارونه ورکړو چې الله تعالی هیڅ مخلوق ته نه دي ورکړي، له الله تعالی پرته بل چا ته لمن ونیسو، مرسته ترې وغواړو، لمانځنه ئې وکړو او په وړاندې ئې د دعاء لاسونه اوچت کړو، حاضر او ناظر ئې وبولو او په غیب پوه ورته ووایو او په دې باور وو چې هغه مو له لرې غږ اوري او دعاء مو په خپله او یا پر الله تعالی قبلوي!!

î»9Ï ôB þJ»ŠÉ#$Qöÿ 4Ï #‰Bž ¨@ø$Šàé6 øæ ª! $Ÿè_ bÎ óOç‹ä‘& @è

Ÿè_ bÎ óOç‹ä‘& @è ÇÐÊÈ šc qãèJó¡@ Ÿxsù& 4 Ï‹Ï‹Ä Nàé6 ‹ÏŠù«‡ $Šçô

Nàé6 ‹ÏŠù«‡ $Šçô î»9Ï ôB þJ»ŠÉ#$Qöÿ 4Ï #‰Bö™ ‘$k]9$Šàé6 øæ ª! $

$ã9 Ÿè_ ¾ÏmÏJômš `Br ÇÐËÈ šc rçŽÇ7öè Ÿxsù& 4 ïmŠÏù šc qãZ3ó¡@ 9øŠÎ

ÇÌÈ brãä3ô±@ öNä3=è9r ¾Ï&Î#ôÒùù `B (qäóGö;Ï9r ïmŠÏù (qãZ3ó¡KÏ9 ‘$gY9$#r Ÿ@ø$

ووایه: که الله دا شپه د قیامت تر ورځې دربانډې تلپاتې کړي، له الله پرته بل معبود څوک دئ چې رڼا درته راوړي؛ نو آیا نه اورئ؟! ووایه: که الله دا ورځ د قیامت تر ورځې دربانډې تلپاتې کړي، له الله پرته بل معبود څوک دئ چې شپه درته راوړي چې پکې آرام وکړئ، آیا نه گورئ؟! او د خپلې پېرزوینې له

امله ئې شپه او ورځ درته جوړه کړه چې پکې آرام وکړئ او چې د ده فضل ولټوئ او ترڅو شکر وکړئ.

(۷۱-۷۳)- په دې مبارکو آیتونو کې د مخکني مهم مطلب د اثبات لپاره څو دلایل وړاندي شوي:

- **دا ستاسو شپه چې د خاص مصلحت له مخې په خاص او دقیق تناسب ټاکل شوې، کله لنډه او کله اوږده شي، خو خپل دقیق او ثابت تناسب مراعاتوي او په دې سره د زمکې پر سر د انسان لپاره لازم او ضروري شرایط برابرېږي، که په دې تناسب کې تغییر راشي نو د زمکې پر سر به هیڅ ژوی پاته نشي، نه انسان، نه حیوان او نه هغه وني او بوټي چې انسان ته مېوې او دانې جوړوي، که الله تعالی وغواړي چې دا شپه دومره اوږده کړي چې د قیامت تر ورځې دوام وکړي، لمر او زمکه له حرکته ودرېږي؛ آیا داسې ذات مومئ چې شپه مو په ورځې بدله کړي؟ که داسې څوک نه مومئ نو څنګه له الله تعالی پرته بل چا ته د دعاء لاسونه لوړوئ او مرسته ترې غواړئ؟!!**
- **که الله تعالی وغواړي چې دا ورځ مو تلپاتې کړي او د قیامت تر ورځې ئې اوږده کړي؛ آیا داسې څوک مومئ چې ورځ پای ته ورسوي او شپه راولي چې تاسو د هغې په غېږ کې څو شېبې آرام وکړئ؟! که داسې ځواک په ټول عالم کې په نظر نه درځي نو ولې له الله تعالی پرته بل چا ته لمن غوړوي او مرستې ته ئې دربلئ؟!!**
- **مګر دې ته پام نه کوئ چې الله تعالی شپه او ورځ داسې پیدا کړي چې تاسو ورته اړ یئ، شپه د خوب او آرام لپاره او ورځ د معیشت د تأمین لپاره، تاسو خوب ته ضرورت لرئ، داسې یوه فرصت ته چې په ورځني کار کې خپله مصرف شوې انرژي او قوت جبران کړئ، دمه وکړئ، اعصاب مو لږ آرام وکړي او سټریا مو رفع شي، الله تعالی ته داسې پیدا کړي یې چې له څه وخت کار نه وروسته خوب**

درباندي غلبه وکړي، په خپله راشي، ستا له اجازې او موافقې پرته راشي، لاس، پښې دروتړي او له ځان سره دي بوځي، د خوب مهار ئې ستا په واک کي نه دئ درکړی، بلکي ستا مهار ئې د هغه لاس ته ورکړی، چي کله ستومانه شې او ستا ستوماني او ضعف هغه ځای ته ورسېږي چي نور نو هيڅ کار نه شې کولی، ناڅاپه دي خوب خوا ته راشي، ستا کار درباندي متوقف کړي، ستا د وجود بېلابېلو برخو ته دا فرصت ورکړي چي خپلي نيمګړتياوي پوره کړي، خپله ستوماني رفع کړي او د راتلونکي پړاو لپاره کار ته ځان چمتو کړي، ګورې چي (ستا په خوب) کي څومره ستر مصلحت او حکمت پروت دئ!! که (خوب) نه وی او يا ئې مهار د انسان په واک کي وی، څومره ستر ستر مصيبتونه به ئې انسان ته راولاړ کړي وو؟!! حريصو انسانانو به خپل ټول توان او ځواک په لنډي مودې کي مصرفاوو، خپله روغتيا به ئې په خطر کي اچوله او خپل ژوند به ئې د مرګ له ګواښ سره مخامخ کاوو!! تاسو د دغه (خوب) لپاره دوو شيانو ته ضر ورت لرئ: تياره او خاموشي، نه په رڼا کي سم او ژور خوب کولی شئ او نه له شور او ځوګ نه ډک محيط کي، ناڅاپي ګورې چي شپه ستا مرستي ته راشي، خپل تور وزر په هر څه او هر ځای وغوړوي، غږونه خاموش شي، هر د غږ خاوند د خوب غېږ ته پناه يوسي او په دې سره ستا د خوب لپاره مناسب شرايط برابر شي. بيا تاسو د خپل ژوند مخکي بيولو او د خپل معاش او رزق، روزي د تأمين لپاره ورځي ته ضرورت لرئ، ترڅو د هغې په رڼا کي هر څه وپېژنئ، مفيد له مضر نه تفکيک کړئ، دوست له دښمن نه بېل کړئ او په خپل چاپېريال کي د شته توکو د کارولو امکان ترلاسه کړئ. د زمکي او آسمانونو خالق زمکه داسي جوړه کړې او د زمکي او لمر ترمنځ فاصله او د زمکي حرکت په خپل محور او د لمر په محور ئې داسي تنظيم کړی چي کله د زمکي پر سر شپه وي او کله ورځ، نه شپه هومره اوږده وي چي زمکه تر ضرورته زياته سړه شي او نه ورځ هومره اوږده چي زمکه تر لازم حده زياته توده شي، بايد يوه په بلي پسې راشي،

تر هغه ستا خوا ته پاتې شي چې ضروري وي، ستا اړتيا رفع کړي، خپل کارونه ترسره کړي، بېرته ولاړه شي او خپل ځای بلي ته خالي کړي!! که دا دقيق نظم نه وی، شپه او ورځ تر خپل اوسني وخت لنډه يا اوږده وی، د لمر او زمکي تر منځ واټن کم يا زيات وی، د زمکي چورلېدل او خوځېدل تند يا سست وی، نو د زمکي پر سر به ژوند ممکن نه وو.

ÇÐÍÈ šc qßã“÷ öÇZä šú ïÏ%©$ “ ä$Ÿ2 Žä ûüÏã Aqà)Šù Mô ƒÏŠ$Zã Pq/r

-‡ ¨, s $Ïb& (#þqßÎè ù NäZ»dö ç(qè$d $Ÿ¨ùà)ù #%‹ ô© pBé& Èà2 `Ï B $Yã“Rr

ÇÐÎÈ šc rãŸø/ ƒ(#qçR$Ÿ2 $B Nåk]ã @|Êr

او هغه ورځ چې ورغږ به کړي او وبه وايي: زما هغه شريکان چېري دي چې (زما د شريکانو) گمان مو (پرې) کاوو؟ او له هري ډلي به يو گواه راوباسو او وبه وايو: خپل دلايل راوړاندي کړئ، نو پوه به شي چې حق د الله په خوا دئ او هغه څه به ترې ورک شي چې له ځانه ئې په دروغو جوړول.

(۷۴-۷۵)- دلته د قيامت د ورځې مخکنی صحنه له يوه بله اړخه انځور شوې: الله تعالی به له مشرکانو نه پوښتنه وکړي چې هغه معبودان مو چېري دي چې د زما د شريکانو گمان مو پرې کاوو، بيا به له هر قوم نه د هغوی پيغمبر د گواه په توگه راوړاندي کړی شي چې د دوی په خلاف به گواهي ورکوي، بيا به دوی ته وويل شي چې خپل دليل او شاهد وړاندي کړئ! پوه به شي چې حق د الله تعالی په خوا دئ، دوی نه د خپل شرک په دفاع کي کوم عذر وړاندي کولی شي، نه دليل او نه گواه، هغه شرکي افکار او له ځانه جوړ کړي دروغجن معبودان به ترې ورک وي او مرسته به ئې نشي کولی!!

$B Î-q2ã3ø$`Ë ø Ÿ÷?#ãr bÎgä ÏÓô7ù Ï› qãÏ Ïó% `Ë šc %Ÿ2 brã% bÎ)

bÎ) Ÿy•öø? Ÿw ¼çmãöqs% ¼çms9 A$% øŒÎ) Ïpº§qà)ø9$# ’Í<'ré& Ïpö6ÁãèÎ/ é&þqãZtGs9 ¼çmptÏB$xÿtB bÎ)

Ÿwr 0•Åz Fy$# u‘#!$# ª!$# š•9?#ä $J‹Ïù ÆtGö/$#r ÇÐÏÈ úüÏmÌy•ÿø9$# =Ït ä Ÿw ©!$#

Ÿwr š• øŠs9Î) ª!$# `¡ômr& $JŸ2 `Åômr& $‹R‘‰9$# šÆÏB š7 7Š;ÅÁR š[Ÿ?

ÇÐÐÈ úïÏ‰Åó ßÏ$#=Ït ä Ÿw ©!$# bÎ) ÇÚö‘F{$# ’Îû Š$|¡xÿø9$# Æ÷ö7s?

يقيناً چي قارون د موسى له قومه وو، چې پر دوى ئې تېرى وكړ، له خزانو مو دومره وركړې وې چي كونجياني به ئې يوې ځواكمني ډلي ته درنې وې، كله چي خپل قوم ورته وويل: (په دې) مه وياړه، يقيناً چي الله وياړونكي نه خوښوي، په هغه څه كي چي الله دركړي د آخرت كور ولټوه او خپله دنيوي برخه دي هم مه هېروه او همغسي (له نورو سره) ښېګڼه كوه چي الله له تا سره ښېګڼه كړې او په زمكي كي فساد مه لټوه، يقيناً چي الله مفسدين نه خوښوي.

۷۶-۷۷دلته څو خبرو ته توجه ولرئ:

- له قارون سره مبارزه هغه مهال رامنځته شوه چي موسى عليه السلام له بني اسرئيلو سره يو ځاى له مصره ووتل، د سينا په صحرا كي د اوسېدو په دوران كي د ده ستونزه راولاړه شوه.
- دا ښيي چي له قارونانو سره مقابله او په ټولني كي اقتصادي اصلاحات بايد د انقلاب له بري وروسته او هغه مهال پلي او ترسره شي چي د فرعونانو واكمني نسكوره شوې وي، په مبارزې كي دې موضوع ته پاملرنه زيات اهميت لري، تر څو

چي انقلاب بري ته نه وي رسېدلی ټوله توجه باید یوې جبهې ته مبذول شي، خپل ټول توان طاقت باید اصلي دښمن او لومړنۍ جبهې ته متوجه کړو، په نورو جبهو کي او د دوهمي او درېیمي کچي له دښمنانو سره په نښتو کي ښکېل نشو، مګر دا چي دښمن ئې زموږ مخي ته راوړاندي کړي، دا سوره موږ ته لارښوونه کوي چي د مبارزې په لومړي پړاوو کي باید خپل ټول توان طاقت د ستر دښمن په ضد جنګ ته سوق کړو، په نورو جبهو کي ثانوي او غیرضروري فعالیتونه متوقف کړو او په بل جنګ او په وړو جبهو کي له مصروفېدو ډډه وکړو. دا صحیح نه ده چي په یوه وخت کي په ډېرو جبهو کي مصروف شو او په ګڼ شمېر محاذونو کي خپل محدود ځواک ووېشو. دښمنان باید درجه بندي کړو، لومړی باید د لوی او اصلي دښمن چاره وکړو، حج موږ ته همدا درس راکوي چي د جمراتو د رمي په ورځو کي لومړۍ ورځ د جمرة الکبرٰی د رمي ورځ ده، جمرة الاولٰی او جمرة الوسطٰی په دوهمه او درېیمه ورځ رمي کېږي، په لومړۍ ورځ د دواړو لخوا نه آرام تېرېږو، له رمي نه ئې ډډه کوو او ځان جمرة الکبرٰی ته رسوو، لوی دښمن ته، د وړو دښمنانو ترشا ولاړ دښمن ته، اصلي کار چي ترسره شي واړه او فرعي کارونه له څه زحمت نه پرته ترسره کېږي، زموږ تېره تجربه؛ د شوروي اتحاد ماتې؛ په همدې حقیقت شهادت ورکوي. پیغمبر علیه السلام سود هغه مهال تحریم کړ چي مکې ته د فاتح په توګه ننوت او انقلاب پر اصلي او ځواکمن دښمن وروستۍ بریا ترلاسه کړه.

- قارون د بني اسرائیلو له یوې قبیلې څخه وو، د فرعون ملګرتیا ئې کوله، د همدې ملګرتیا له امله د ډېرو شتمنیو خاوند شو، له مصره د بني اسرائیلو د وتلو پر مهال دی هم دې ته اړ شو چي له قوم سره یو ځای ووځي، ځان ئې په مصر کي خوندي نه لیدو، له وتلو پرته ئې بله چاره نه درلوده. خو د بغاوت لار ئې غوره کړه، له خپلو شتمنیو نه په استفادې سره د فساد خورولو په لټه کي وو.
- د قوم صالح شخصیتونو ورته نصیحت وکړ چي له فساده لاس واخله، له خپلي

شتمني داسي کار واخله چي هم دي آخرت ښه شي او هم خپله دنيوي برخه تر لاسه کړې، له محتاجو خلکو سره داسي احسان وکړه لکه چي الله تعالی له تاسره احسان کړی. خو ده نصيحت کوونکو ته همغه ځواب ورکړی چي هر مفسد او له الله تعالی غافل بډای او شتمن ئې ورکوي، قرآن د ده ځواب په دې توګه رانښيي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

وئې ويل: له دې پرته بل څه نه دي چي ما ته راکړل شوی (مال او دولت) زما د هغي پوهي او هنر نتيجه ده چي زه ئې لرم، آيا په دې نه پوهېدو چي الله تر ده د مخه ډېر داسي خلک هلاک کړل چي زور ئې تر ده زيات او راټول کړی (مال او دولت) ئې تر ده ډېر وو؟ او له مجرمانو نه د دوی د ګناهونو (د څرنګوالي او لاملونو) پوښتنه نه کېږي.

---

(۷۸)- د قارون ځواب دا وو: څه چي لرم زما د هنر او کمال؛ او زيار او زحمت نتيجه ده، په لاس ته راوړو کي ئې نه د چا د احسان او پېرزوني مرهون او پوروړی يم او نه ئې چا ته په څه ورکولو مکلف!! الله تعالی ده او ده ته ورته مغرورو او بخيلو شتمنو ته په ځواب کي فرمايي: آيا نه پوهېږي چي تر ده د مخه مو داسي شتمن خلک هلاک کړل چي هم ئې ځواک او قوت تر ده زيات وو او هم ئې شتمنۍ، خپل قوت او شتمنيو مغرور کړي ول او غرور او بخل باعث شو چي د الله تعالی په سخت عذاب اخته شي، هغه مهال چي د الله تعالی عذاب پرې نازلېدو نو د ګناهونو (د څرنګوالي او لاملونو) پوښتنه نه ترې کېده، دا ورته نه ويل کېدل چي شتمني دي

څنګه او له کوم هنر او کمال نه په استفادې سره او د کومي ګناه د ارتکاب له لاري تر لاسه کړه؟!! له هر مجرم بدای سره به همدا معامله کېږي.

$‹R‰9$o¢Š s ß$šc r%ƒÌ ãšú ïÏ%©$!A$% ¾ïnF^ƒÎ ’Î ¾ïnBq% 4‘ ã l •, ù

A$%r ÇÐÈ 5Šhã á m r&! ¼çR] ãrã% š† Îré $B ©ÏW B $Y9 Mø»ƒ

@ÏJãr šÆ B#ä ôJÏ ŽöZ « $Ü #q0 bà6 ‡ŕr NèÏ $(qêré šú ïÏ%©$

Ú öR $íÎ #%Îr ¾ïnÎ $Yÿ ¡ ƒú ÇÑÈ šc rŽÉÁ 9$ž] $g9) ã Ÿr $[¹

`Ë šc ‰. $Br « $ Èrß `Ë ¼çRr ŽÇ Zƒ pï `Ë ¼ç9 b%Ÿ2 $Jù

bqã)ƒ Ä$ ôR $Î ¼çR%3B (q J? šú ïÏ%©$ x7ô &r ÇÑÈ `ƒÎ Ç GY$ ÏB$

b& wöq9 ã‰ ƒr ¾ïnÎ $7ã ôÏ ã$±„ `Jï šX ôJ $ ã Ýö ©$žc (3‡r

ÇÑÈ brã »3 $& Îïã Ÿ ¼çR(3‡r $ZÎ #¡ , 9$Yøã ª! $£B

نو د خپل قوم په وړاندي له خپل شأن او شوکت سره راووت، هغو چي د دنيوي ژوند په لټه کي ول وئې ويل: کاش زموږ هم دغه حالت وی چي د قارون په برخه شوی! يقيناً چي دی د لويي برخي خاوند دئ او هغو چي علم ئې په برخه شوی وو وئې ويل: افسوس ستاسو په حال، الهي ثواب او بدله هغه چا ته چي ايمان ئې راوړی او نېک عمل ئې کړی (تر دې ډېر) غوره دئ او دا خو يوازي د صابرانو په برخه کېدی شي، نو دی او د ده کور مو په زمکه کي ښخ کړ، نو له الله پرته ئې نه کومه ډله وه چي مرسته ئې وکړي او نه وو

له انتقام اخيستونکو څخه، او هغه چې پرون ئې د ده د مقام او مرتبې تمنا کوله داسې شول چې ويل ئې: او هو ! خبره خو دا وه چې په حقيقت کې دا الله دئ چې د خپلو بندگانو نه چې چا ته وغواړي رزق ورته پراخوي او تنگوي، که دا نه وی چې الله پر موږ احسان وکړ نو موږ به ئې هم په زمکې کې ننويستلي وو، او هو! حقيقت خو دا دئ چې کافران هيڅکله نه شي ژغورل کېدئ.

(۷۹-۸۲)- دلته د ولس په وړاندې د قارون د څرگندېدو او د ده حالت ته په پام سره د خلکو د دوو ډلو ويناوو او غبرگون ته په دې توگه گوته نيول شوې:

- ولس ته به له غولوونکي شأن او شوکت سره، په فاخره جامو کې او په گاڼو سمبال راووت.
- ضعيف النفسه، له آخرته غافل او په دنيوي لذتونو پسې لالهاندو خلکو به د ده غولوونکي حالت ته په پام سره ويل: ای کاش موږ ته هم همغسې څه راکړی شوي وی چې قارون ته ورکړی شوي، هغه خو له شکه پرته ډېر بختور دئ.
- د ايمان او علم خاوندانو به دغو ضعيف النفسو وگړو ته ويل: افسوس ستاسو په حال، الهي ثواب او بدله هغه چا ته چې ايمان ئې راوړی او نېک عمل ئې کړی تر دې ډېر ډېر غوره دئ او دا خو يوازې د صابرانو په برخه کېدی شي، هغه چې پر خپل حلال رزق اکتفاء کوي او حرامو ته لاس نه غزوي.
- الله تعالی قارون او د ده کور او کورنۍ يو ځای په زمکه کې ښخ کړل، له الله تعالی پرته ئې نه داسې ډله وموندله چې مرسته ئې وکړي او نه ئې په خپله له ځانه دفاع کولی شوی.
- چا چې پرون د ده د مقام او مرتبې تمنا کوله، د ده د پايلې په ليدو سره ئې وويل: خبره خو دا ده چې په حقيقت کې دا الله دئ چې د خپلو بندگانو رزق

پراخوي او تنگوي، که الله تعالی پر موږ احسان نه وی کړی نو موږ به ئې هم په زمکي کي ننويستلي وو، حقيقت خو دا دئ چي کافران هيڅکله د خپل کفر او ظلم له بدو پايلو نه ژغورل کېږي.

#Ŝ$ ¡ ù Ẅr ḈJ ǿŖ $’Î #vœã br‰ƒÌãẄ ûÎïÖ $gèø ä Åy $â#$!$ 7 ü

ÇÑÌ ûüÉFßü è7É è0$r

دا اخروي کور خو د هغه چا لپاره ټاکو چي په زمکي کي نه لويي غواړي او نه فساد، او غوره پایله د متقيانو ده.

---

(۸۳)- الله تعالی د آخرت غوره مېشت ځای د هغه چا لپاره ټاکلی چي نه په زمکي کي د خپلي لويي په لټه کي وي او نه د فساد خورولو په لټه کي، د دنيا او آخرت نېکه پايله د هغو متقيانو ده چي له کبر او فساد نه ډډه کوي.

گورئ چي قرآن په څومره حکيمانه انداز د قارون او د ده د شأن او شوکت تر اغېز لاندي د تللو ضعيف الايمانو کسانو حالت او پايله بيانوي او د دوی په وړاندي د واقعي مؤمنانو حالت څنگه انځوروي؟!! قرآن فرمايي چي موسی عليه السلام د فرعون، هامان او قارون مقابلې ته لېږل شوی وو، قارون د موسی له قومه او اسرائيلي وو خو د خپل قوم په ضد له فرعون سره ملگری شوی او په ټولو تېريو کي ئې د هغه ملگرتيا کوله، قارون په خپل کور کي له ټولي کورنۍ سره په زمکي کي خسف شو او فرعون له خپلو لښکرو سره په سيند کي غرق شو.

راشئ وگورو چي بايبل په دې اړه څه چټيات ويلي: بايبل تر دې عنوان (وټي) لاندي ليکي چي خدای موسی ته وفرمايل: اسرائيليانو ته ووايه چي د خپلو جامو په لمنو کي له تاره جوړ شوي وټي (ځونډي) په شنه تار وځړوئ او دا به تل ستاسو د ټولو نسلونو لپاره يو دود وي، دغه وټي به تاسو ته زما احکام درياد‌وي!! او ورپسې د

موسى علیه السلام په ضد د رؤبین د قبیلې د دریو مشرانو د بغاوت یادونه کوي او لیکي چي په دې کي د لاویانو د قوم دوه سوه پنځوسو منتخبو مشرانو هم برخه اخیستې وه، غوښتل ئې د موسى علیه السلام مشري پای ته ورسوي، ... موسى دوی ته وویل: آیا ستاسو لپاره مخکني امتیازات کافي نه دي، چي اوس د کاهني مقام هم غواړئ؟ ... موسى غصه شو او خدای ته ئې وویل: نور نو د دوی قرباني مه قبلوه... سبا ټول قوم د موسى په وینا د عبادت د خیمې خوا ته راغونډ شو، ... د خدای جلال ټولو اسرائیلیانو ته راښکاره شو، خدای موسى او هارون ته وویل: د دې قوم له څنګه لري شئ چي فوراً ئې هلاک کړم... خو موسى او هارون په سجده پرېوتل او وئې ویل: ... آیا د یوه کس د ګناه لپاره په ټول قوم غصه کېږې؟ ... نو خدای وویل: اسرائیلیانو ته ووایه چي د قورح، دوتان او ابیرام له خیمو لري شي.... همداسي ئې وکړل... ناڅاپي زمکه وچاوده او دا درې کسان له خپلو کورنیو سره په کي ښخ شول... بیا د خدای له لوري یو اور راغی او هغه دوه نیم سوه کسان ئې وسوزول (دا دوه نیم سوه کسان چي په توطئې کي ئې برخه اخیستې وه د معبد خادمان وو، سپېڅلني به ئې دودول، هر یوه څان ته د سپېڅلنیو دودولو سامان او لوازم جوړ کړي وو او له قربانیو او هدیو نه به ئې خپله برخه ترلاسه کوله).... یوه ورځ وروسته اسرائیلیانو بیا له موسى نه شکایت وکړ... بیا خدای په ورېځو کي راښکاره شو... څوارلس زره اوه سوه کسان ئې ترې ووژل شول!!! لیکي چي شخړه د زعامت پر سر وه، خلکو د هارون مشري نه منله... په پای کي دا لانجه داسي پای ته ورسېده چي خدای موسى ته وویل: ټول مشران دي خپلي عصاګاني تا ته راوړي، په هري عصا د هغه د خاوند نوم ولیکه... د عهد صندوق خوا ته ئې کېږده... هغه څوک چي زه ئې د مشرۍ لپاره غوره کوم عصا به ئې غوټۍ وکړي... همداسي ئې وکړل... سبا چي د عبادت خیمې ته ننوت نو وئې لیدل چي د هارون عصا غوټۍ کړې، ګل ترې ټوکېدلی او بادام ئې کړی... موسى ټولي عصاګاني راوایستې او هر چا خپله عصا

واخيسته... خو سره له دې اسرائيليانو خپل شکايتونه تر مخکې نه هم زيات کړل. ښايي ويل به ئې چې موسی (عليه السلام) د هارون د عصاء په ځای د بادام د وني تازه څانګه ودرولې!!

داسي معلومېږي چې د بايبل ليکونکي په تورات يا انجيل کي د قارون د خسف کېدو خبر لوستی او ده ترې دا قصه جوړه کړې، په دې کي هيڅ شک نشته چې په تورات او انجيل کي به د قارون قصه په همغه بڼي کي راغلې وي چې په قرآن کي راغلې، قرآن د بايبل دا قصه له بنسټه ردوي او د قورح په ځای د قارون نوم اخلي او فرمايي چې دی له فرعون سره د خپل قوم په ضد ملګری شوی وو، د ډېرو شتمنيو خاوند وو، دا شتمنۍ ئې هم د دغي ملګرتيا په وجه ترلاسه کړې وه، د موسی عليه السلام مخالفت ته ئې ملا تړلې وه او له خپلو شتمنيو سره په ځمکه کي ښخ شو.

šú ï‰$“ “øä Xù þ¥ǩ¡ 9$ ä$_ `Br $k]B žöz ¼ãù þ¥ ¡ s$ ä! ` `B

ÇÑÍÈ šc qèJè÷ (q$. $B žwÎ) Ñ$«ǩ¡ 9$(qè ä

څوک چې له ښيګڼي سره راشي نو ده ته به تر هغې غوره ورپه برخه شي، او څوک چې له بدو کړنو سره راشي نو بدعملو ته به له خپلو کړنو نه پرته د بل څه سزا نه ورکول کيږي.

---

(۸۴)- په دې مبارک آيت کي ويل شوي چي:

- الله تعالی نېک عملو ته تر خپلو عملونو غوره بدله ورکوي، او بدعملو ته د خپلو بدو عملونو مطابق سزا ورکوي.

`B a-e& pî$@è 3$èB 4kÎ š, š!•9 šc #äöq)$$š• øã Ú •ù “ ï‰$bÎ

ÇÑÎÈ ãüîB @»=Ê ’Îqè ôBr 3‘ ‰ûŠÎ ä!`

يقيناً چا چې پر تا دا قرآن فرض کړی حتماً تر موعود مقامه ستا رسوونکی دئ، ووایه: زما رب هغه څوک ښه پېژني چې له لارښووني سره راغلی او هغه چې په څرګندې بې لارۍ کې دئ.

---

(۸۵)- یعني چا چې دا ذمه واري تا ته سپارلې ده چې دا قرآن به تر خلکو رسوې، هغوی ته به ئې ورزده کوې او د قرآن د تعلیماتو مطابق د خپل ژوند سمبالولو ته به ئې رابلې، هغه به هرومرو خپلې وعدې ترسره کړي، تا به هغه لوړ مقام ته ورسوې چې وعده ئې درسره کړې، د معاد لغوي معنی د وعدې مهال او ځای دئ، هم ئې په اخروي وعدو اطلاق کېدی شي او هم په دنیوي وعدو، خو د آیت سیاق او سباق او ټول هغه مضمون ته په پام سره چې تر دې آیت مخکې راغلی او پر فرعون او قارون د موسی بریا او برلاسي او د ده د دښمنانو په بحر کې غرقېدا او په زمکې کې ښخېدا په کې راغلې؛ ښیي چې دې ته ورته وعدې ترې مراد دي. یعني له خپلو دښمنانو سره به ستا روانه مبارزه هرومرو په همغه څه پای ته رسي چې الله تعالی ئې له تا سره وعده کړې، د حق بشپړه غلبه او د باطل زوال.

د دوی د تبلیغاتو پروا مه کوه، په ځواب کې ئې ووایه: زما رب تر ټولو ښه پوهېږي چې څوک له لارښوونو سره راغلی او څوک په څرګندې بې لارۍ او ضلالت کې دئ.

Ÿù š• Î¢ `Ë ßJô‘ žwÎ Ü»GÅ6 ß$š• øÎ #+ùãb& {ßã ö? MZä $Br

ÛM9Ÿ Réó Î ‰è/ «! $ÏM»f#ä ôã 7R‰Ý ƒ Ÿwr ÇÑÏÈ ûïÌÿ»3ù #ŽÎgß ûðqä3?

ìB ǎ̃6? Ẅr ÇÑÈ ûüÅ2 Îô3Ŝ` B ûðqã? Ẅr š• Îf 4ĵ ǎš$r š• øĵ

ǎ3ţø$ǎ ¼ŗgô r ǔvĵ î7 ï$d ǎó« @ä qè ǔvĵ ㎜9ĵ w •z#ä $g»9ĵ «! $

ÇÑÑÈ bqã_ëèö?ĵr

او ته داسي نه وې چي د کتاب درتلو ته دي هيله کوله، مگر ستا د رب له لوري يوه پېرزوينه، نو د کافرانو ملاتړی مه شه. او دوی دي تا د الله له آيتونو نه له هغه وروسته منعه نه کړي چي درته نازل کړی شول، او د خپل رب لوري ته بلنه ورکړه او له مشرکانو څخه مه شه. او له الله سره بل معبود مه بله (د ده تر څنگ د بل معبود عبادت مه کوه)، له ده پرته بل معبود نشته، هر څه هلاکېدونکي دي مگر د ده ذات، حکم ده لره دئ او د ده په لور گرځول کېږئ.

(۸۶-۸۸)- دا وروستي درې آيتونه چي د دې مبارکي سورې خلاصه زموږ مخي ته ږدي لاندي لارښووني لري:

- پيغمبر عليه السلام ته ويل شوي چي تا دا هيله او انتظار نه درلود چي کتاب درباندي نازل شي او په پيغمبرۍ مبعوث شي، بس الله تعالی اراده کړې وه چي پر تا او ستا پر امت رحم وکړي، همغسي لکه چي موسی عليه السلام؛ نه پر پيغمبري د گمارل کېدو انتظار درلود او نه ئې ځان د دې ستر منصب لپاره مستعد او جوگه گڼلو، له اته - لسو کلونو مسافرۍ او تبعيدي ژوند وروسته مصر ته روان وو، د لاري په نيمايي کي ئې رڼا تر سترگو شوه، خوا ته ئې ورغی او هملته په نابېره توگه او د خپل تصور او انتظار خلاف پر پيغمبرۍ وگمارل شو او د فرعون مقابلې ته د بني اسرائيلو د ژغورني لپاره ولېږل شو، لکه څنگه چي د ده بعثت د دې قوم لپاره د

الله تعالی یوه پېرزوینه وه همداسي ستا بعثت هم ستا د امت لپاره یوه ستره الهي پېرزوینه ده، ته هم د دوی د نجات لپاره مبعوث شوی یې.

- لکه څنگه چي موسی علیه السلام ژمنه کړې وه چي له دې وروسته به هیڅکله د مجرمینو ملاتړ نه کوم ته هم هیڅکله د کافرانو ملتیا او ملاتړ مه کوه.
- پام کوه چي د دښمنانو تهدید او تطمیع دي تا دې ته ونه هڅوي چي د الله تعالی د آیتونو له متابعت نه امتناع وکړې، د الله تعالی د حکمونو مطابق عمل کوه، د خپل رب لوري ته بلنه ورکوه او په هیڅ څه کي د مشرکانو په څېر مه کېږه.
- د الله تعالی تر څنگ د بل معبود عبادت مه کوه، له ده پرته بل معبود نشته، له الله تعالی پرته هر څه هلاکېدونکي دي، حکم صادرول، حکمیت کول، د قضایاوو او پېښو په اړه پرېکړې کول مختص ده لره دي، او تاسو ټول به د ده لوري ته ورگرځول کېږئ.

دلته د القصص مبارکه سوره پای ته ورسېده.

سُبْحَانَکَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

د بني اسرائیلو د قصې نورې برخې

لکه څنګه چې ګورئ د القصص په مبارکې سورې کې د بني اسرائیلو د عبرتناکې قصې ځینې برخې په تفصیل سره راغلې او نورو برخو ته ئې یا په ایجاز او اختصار سره اشاره شوې او یا اصلاً نه دي راوړل شوې، د دې لپاره چې په دې کتاب کې مجمل او پاتې برخې هم ذکر شي؛ دا غوره برېښي چې د نورو سورتونو هغه آیتونه هم د لوستونکو مخې ته کېږدو چې د بني اسرائیلو د عروج او زوال عبرتناکه قصه څېړي، په دې سره به دا کتاب یوازې د القصص د سورې تفسیر نه وي بلکې د بني اسرائیلو د تاریخ لوړې ژورې به ئې په نسبتاً مفصله توګه څېړلې او د هغه په ترڅ کې به ئې د ملتونو د عروج او زوال عوامل په ګوته کړې وي.

د قرآن په نورو سورتونو کې راغلې چې کله موسی علیه السلام مصر ته ستون شو او خپل دعوت ئې پیل کړ او په ضمن کې ئې فرعون ته بلنه ورکړه، هغه او درباریانو ئې انکار وکړ، ده ته ئې د کوډګر خطاب وکړ او خلکو ته ئې وویل: موسی د بې امنیو باعث دئ، فساد خوروي، که خپلې مخې ته پرېښودی شي تاسو به له

مصره وتلو ته اړ کړي، څه چې تاسو ته ښيي زموږ د کوډګرو کوډو ته ورته دي، نه دی د خدای پیغمبر دئ او نه ئې دعوت الهي دعوت، د مصر ټول ماهر کوډګران ئې راغونډ کړل چې د ده مقابله وکړي، قرآن په دې اړه فرمايي:

8‘‹ƒr ÇÚ öR$’Î (r%Ågã ¼çBöqr 4›qã â‹?& böqãèöÏù Qöqs% `ÏB _|yJø9A%r

ÇÊÈ šc rãÎg»s% óOßgs%öqùs $R¯Ρr Nèdä$¡¡Ï ¾ÓÕGóΣr Nèdä$Zö/r& ã@Ée)s)ãΣ A$% šÏ• Fgø#ärs

ôÏB ãb$±„ `B $gèWÌqã ¬! ÚöF$žc Î (#ÿrçÉ9ô¹$r «!$$Î (#qãÎèGÓ$#öBöqs)Ï 4›qã A$%

$B Ïø‰èt/ .`ÏBr $Z‹ÏŠù? b& ÈöAö6s% `ÏB $Yƒ Ïréé(#qä9$% ÇÊÑÈ šú üÉ)GßJù=Ï p7É)»yèø9$r ¾ÍnÏ$6Ïã

•ãZ‹ù ÇÚ öF$’Î Nà6 ÿÏ÷ Góƒr Nà2 ïr߉ã šÏ• Îgã b& Nà5š‘ 4¤ã A$% $YKÏ⁄Å

ÇÊÒÈ bqè=Jè? #ø‹Ÿ2　　　　　　　　　　　　　　　　　الاعراف: ١٢٧-١٢٩

او د فرعون د قوم مشرانو وويل: آيا موسی او قوم ئې پرېږدې چې په زمکې کې فساد خور کړي، تا او ستا خدايان پرېږدي؟ وئې ويل: حتماً به ئې زامن ووژنو او ښځې به ئې ژوندۍ پرېږدو، په داسې حال کې چې موږ پرې برلاسي يو. موسی خپل قوم ته وويل: له الله مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، زمکه خو له شکه پرته د الله ده، له خپلو بندګانو ئې چې چا ته غوښتې وي په ميراث ئې ورکوي او نېکه پايله د پرهېزګارانو ده. وئې ويل: ستا له راتلو د مخه هم کړول شوي يو او له راتلو وروسته دې هم، (موسی عليه السلام ورته) وويل: اميد دئ چې رب مو ستاسو دښمن هلاک کړي او د زمکې خلافت درپه برخه کړي او بيا وګوري چې تاسو څنګه عمل کوئ.

د قوم مشرانو له فرعون نه د موسی عليه السلام او د ده د پلويانو په ضد د قاطع او پرېکنده اقدام غوښتنه وکړه، هغه ته ئې وويل چې دوی هم له نظامه بغاوت کړی او هم له مذهبه، نه تا مني او نه ستا خدايان. د فرعون ځواب دا دئ: د

دوی په ضد د هر څه کولو توان لرو، زموږ تر لاس لاندي دي، زامن ئې ورته وژنو او ښځې ئې د دې لپاره ژوندۍ پرېږدو چي د وينځو په توګه زموږ خدمت وکړي. دا د هر فرعون او فرعوني نظام منطق دئ، مخالفين نشي زغملی، يو وژني، بل په اسارت کي ساتي، د مخالفتونو د ځپلو لپاره له خپلي سلطې او واکمنۍ کار اخلي.

په دې دوران کي چي بني اسرائيل له سختو ستونزو او کړاوونو سره مخامخ دي راشئ وګورو چي موسی عليه السلام څه توصيه ورته کوي؟ موسی خپل قوم ته وويل: له الله مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، زمکه خو له شکه پرته د الله ده، له خپلو بندګانو ئې چي چا ته غوښتي وي په ميراث ئې ورکوي او نېکه پايله د پرهېزګارانو ده.

د موسی عليه السلام په دې وينا کي څو اساسي لارښووني د هر مؤمن لپاره ګورو:

- له الله تعالی مرسته وغواړئ، بلي خوا ته د اميد سترګي مه اړوئ، له بل چا مرسته مه غواړئ.
- د ګواښونو، ستونزو او کړاوونو په وړاندي صبر وکړئ.
- په دې پوه شئ چي د زمکي حقيقي ټولواک الله تعالی دئ، دا پرېکړه د ده له لوري کېږي چي چا ته ئې په ميراث ورکړي، له چا ئې بېرته واخلي او د ده په ځای ئې چا ته وسپاري.
- نېکه پايله د پرهېزګارانو ده، د هغو ځان ساتونکو چي له الله تعالی پرته بل ته طمعه نه کوي، له بې صبرۍ ځان ساتي او دا پرېکړه د بل چا په واک کي نه ګڼي چي د زمکي واکمني به چا ته سپارل کېږي.

ګورئ چي موسی عليه السلام په هغه سخت او ستونزمن حالت کي چي دی او ټول پلويان ئې ورسره مخامخ دي، خپلو مؤمنو پلويانو ته توصيه کوي چي مرسته بايد يوازی له الله تعالی وغواړئ، د ستونزو او مشکلاتو په وړاندي صبر وکړئ، او

په دې باور ولرئ چې د زمکې رښتینی او یوازنی څښتن لوی الله دئ، هغه به د دې فیصله کوی چې له خپلو بندگانو نه ئې چا ته په میراث ورکړي. د دې قضیې فیصله د الله تعالی له لوري کېږي چې زمکه او په هغې کې واکمني او اقتدار چا ته په میراث ورکړی شی، د دې خبري اختیار چې زمکه چا ته په میراث ورکړي شي، د زمکي پر سر هیچا ته نه دئ سپارل شوی، لوی څښتن‌تعالی دا پرېکړه له عرش نه صادروي، موسی علیه السلام خپلو مؤمنو پلویانو ته همدا ویل چې په دی کې به شک نه کوئ، که ستاسو او ستاسو د دښمن حالت هر ډول وي، دا فیصله به مالک المک خدای کوی. "إن الارض لله: زمکه یقیناً د الله ده"، "یورثها من یشاء من عباده: له خپلو بندگانو نه چې چا ته وغواړی په میراث ئې ورکوی"، "والعاقبة للمتقین: او نېکه پایله د پرهیزگارانو ده"، د کومو پرهیزگارانو؟ هغه چې له الله تعالی پرته له بل چا استعانت نه غواړي، په ستونزو، مشکلاتو او محرومیتونو کې هم پرته له خدای نه بل چا ته امید نه ساتي، بل چا ته لاس او لمن نه اوږدوی. څوک چې صبر، حوصله، ثبات او استقامت له لاسه نه ورکوي، او په دې اړه هیڅ شک نه لري چې دا زمکه چې مالک ئې خدای دئ چا ته چې ئې وغواړي هغه ته ئې په میراث ورکوی، د دغو متقیانو او پرهیزگارانو عاقبت نېک دئ.

د موسی علیه السلام قوم د صبر مظاهره وکړه، ورته وئې ویل: ستا له راتلو د مخه هم کړول شوي یو او له راتلو وروسته دي هم، (موسی علیه السلام ورته وویل: امید دئ چې رب مو ستاسو دښمن هلاک کړي او د زمکي خلافت درپه برخه کړي او بیا وگوري چې تاسو څنگه عمل کوئ.

قوم په ځواب کې ورته وویل: ستا له راتلو نه مخکې هم اذیت شوي یو او ستا له راتلو وروسته هم، داسې نده چې یوازې ستا په راتلو سره دا مصیبتونه پر موږ نازل شوي، پروا ئې نشته، موږ په همدغو مصیبتونو کې لوی شوی یو، تر دې د مخه هم دا موږ وو او دا مصیبتونه.

که څه هم ځينو مفسرينو دا وينا د بني اسرائيلو د شکايت وينا ګڼلې، خو حقيقت دا دئ چې د دوی تعبير کمزوری دئ، د بني اسرائيلو وينا به په هغه صورت کې شکوه او شکايت ګڼل کېده چې ويل شوي وی: ستا له راتلو نه وروسته په موږ دا د مصيبتونو دور پيل شوی، خو د دوی دا وينا چې ستا تر راتلو د مخه هم زموږ همدا حالت وو، معنا ئې دا ده چې ستا په راتلو سره دا مصيبتونه پر موږ نه دي نازل شوی، پروا ئې نشته، دا خبره د دوی صبر او استقامت څرګندوی، همدا علت دئ چې موسی عليه السلام د دوی د صبر له مشاهدی وروسته هغوی ته وايي: هيله ده چې الله تعالی ستاسی دښمن هلاک کړي او د زمکي خلافت تاسي ته وسپاري او بيا به ګوری چې تاسی څه کوئ؟ ځکه که دا د صبر مظاهره نه وای نو موسی عليه السلام به کله هم دوی ته نه وو ويلي: اوس نو هيله من يم چې ستاسی د دې صبر په نتيجه کې به الله تعالی ستاسی دښمن هلاک کړی، تاسی ته به د زمکي خلافت دروسپاری او بيا به ګوری چې تاسی څه کوئ؟ د دغه آيت تر ټولو غوره او حقيقی توجيه همدا ده، عظيم الشأن قرآن دا د يوه ضعيف النفسه او بې صبره ټولګي نښه ګڼې چې کله له کوم مصيبت سره مخامخ شی نو خپل لاړښود او مشر ته شکايت کوي او وايي: ستا په خاطر موږ له دې مشکلاتو او کړاوونو سره مخامخ شوی يو.

وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِندِكَ ... النساء: ۷۸

په دې وينا سره بني اسرائيلو موسی عليه السلام ته ډاډ ورکړی چې بې صبري به نه کوي، په کړاوونو کې پاخه شوي يو، ستا له راتلو وروسته زموږ د ځورولو او کړولو لړۍ نه ده پيل شوې، تر دې د مخه هم ځورول شوي يو، د دوی د دې وينا په ځواب کې موسی عليه السلام وفرمايل: إن شاء الله چې ستاسو رب به دښمن هلاک کړي، د دې زمکي خلافت به تاسو ته وسپاري، بيا به وګوري چې تاسو به څه کوئ؟

دې ته مو بايد پام وي چې دا مطلب هغه مهال مسلمانانو ته اورول شوی چې

دوی په مکې مکرمې کي له ورته ګوابنونو سره مخامخ ول، ځورول کېدل، وژل کېدل او هجرت ته مجبورېدل، په دې سره دوی ته ویل شوي چي ستاسو دریځ، وینا، صبر، مقاومت، پرالله تعالی توکل باید همغسي وي لکه ستاسو د مخکنیو مؤمنو ورونو.

په دې مودې کي الله تعالی پر مصر رنګ رنګ عذابونه نازل کړل، د قرآن د وینا له مخي په مصریانو باندي دا عذابونه او مصیبتونه نازل شوي: قحطي، د حاصلاتو کموالی، طوفان، ملخان، کنې، چنګابني، ویني، خو قرآن وایي چي د دې مصیبتونو وجه د دوی ګناهونه وو او هدف ترې دا چي دوی پند واخلي او له خپل کفر، شرک، ظلم او فساد نه لاس په سر شي.

ÇÌÈ brãž2 ¤ƒ ÓgÈè9 ÏN°•JV9$`Ï <È)Rr ûüÏZÅ9$ bqãäÏ A#ä $Rõ {&ô)9r

الاعراف: ۱۳۰

او یقیناً چي فرعونیان مو په قحطي او د حاصلاتو په کموالي سره ونیول تر څو پند واخلي.

Ṃ»=Á ÿB Ṃ»ƒ#ä P$!$r íŠ$ÿÒ9$r Ÿ@ÿà)à$r Š#•gø$r b$ùqÜ9$ NÍÕã $Zù™ö'ù

ÇÌÌÈ šú üBÍ•gC $Bq% (qÏ%.r (rŽò6 GÓ$Ù

الاعراف: ۱۳۳

نو طوفان، ملخان، کنې، چنګابنې او وینه مو د بېلابېلو نښو (په توګه) پرې راولېږل او دوی لويي وکړه او یو مجرم قوم وو.

د دې آیت د (مفصلات) له لفظ نه په څرګنده توګه معلومېږي چي دا مصیبتونه په یوه وخت او یو په بل پسې نه دي نازل شوي بلکي په بېلابېلو وختونو کي نازل شوي، یو کال قحطي راغلې، یو کال د باغونو او زمکو حاصلات کم شوي، یو کال ملخانو د دوی پر فصلونو برید کړی، یو وخت طوفان پرې راغلی، بل وخت کنې او بیا چنګابني پرې مسلطي شوې او یو وخت د دوی اوبه د سرو وینو په څېر

شوې او دا د بايبل د دې ادعاء خلاف ده چې وايي دا ټول حوادث د څو اونيو په منځ کې او د موسی او هارون عليهما السلام په لاس او هغه وخت تر سره شوي چې دوی د فرعون له جادوګرانو سره مقابله کوله، د بايبل ادعاء هم د عقل او واقع خلاف ده او هم د قرآن د وينا خلاف!! د الله تعالی سنت دا دئ چې له مصيبت نه وروسته خپلو بندګانو ته د توبې او تجديد نظر موقع ورکوي، که پند وانه خلي، بل او بل مصيبت پرې راولي، په يوه وخت د ګڼ شمېر مصيبتونو يو په بل پسې راتلو سره د توبې او تجديد نظر مجال ختمېږي.

د فرعون د مشر زوی مړينه

بايبل تر دې عنوان لاندې ليکي: خدای په نيمه شپه کې د ټولو مصريانو ټول مشران زامن ووژل، د فرعون له مشر زويه د هغه غلام تر زويه چې ترزمکې لاندې تور زندان کې پروت وو... په دغه شپه فرعون او درباريان راويښ شول ... ټولو په جګ غږ ژړا پيل کړه... فرعون په همدغه شپه موسی او هارون راوغوښتل او ورته وئې ويل: ژر له مصره ووځئ او اسرائيليان هم درسره بوځئ، خپل څاروي هم درسره روان کړئ... خو له وتلو مخکې ما ته دعاء وکړئ، ... نورو مصريانو هم اسرائيليانو ته وويل: له مصره ووځئ... دوی له مصريانو نه ډېر سره او سپين زر هم واخيستل... او په دې توګه ئې د مصر ټولي شتمنۍ له ځان سره يوووړې... شمېر ئې له ښځو او ماشومانو پرته نږدې شپږ سوه زره سړي وو... اسرائيليانو څلور سوه دېرش کاله په مصر کې تېر کړل...

دلته د بايبل څو عجيبو خبرو ته لږ ځير شئ: خدای په نيمه شپه کې مصر ته راغی، د مصر په ټولو کورونو وګرځېدو، له هغه کوره تېر شو چې دروازه ئې په وينو لړلې وه، د هر مصري کور ته داخل شو، د هغه مشر زوی ئې ورته وواژو، په دې وخت کې د اسرائيليانو شمېر نږدې دوه مليونه وو، طبيعي ده چې د مصريانو

شمېر به هم لږ تر لږه څلور مليونه وو، که هره کورنۍ لس کسان وګڼو نو د مصر د کورونو شمېر به شپږ لکه وو، د بايبل خداى چې د انسان په څېر دى او تګ ئې هم انسان ته ورته، ګام په ګام مخکې ځي، په پاتې نيمې شپې کې په دې شپږ لکه کورونو ګرځېدلى، شا وخوا څلور لکه مصري ځوانان ئې وژلي، بيا په همدې پاتې نيمې شپې کې فرعون موسى او هارون ځان ته غوښتي، هغوى ته ئې له مصره د وتلو او ده ته د دعاء کولو خبره کړې!!! په همدې شپه د اسرائيليانو ښځو د خپلو مصري ګاونډيو له مېرمنو نه ښه ډېر سره او سپين زر ترلاسه کړي، هومره چې د مصر ټولي شتمنۍ ئې د ځان کړې او له ځان سره ئې وړې!!! نه پوهېږم مسيحيان او يهودان کومې بلا وهلي چې داسې مسخره خبري مني، که يو ناول ليکونکى وغواړي چې ډېر حيرانووکى ناول وليکي نو دا هڅه خامخا کوي چې خبري ئې څه نا څه په عقل برابرې وي، که ډېر هوښيار خلک ئې ونه مني نو ځيني کم عقله خلک خو ئې ومني، خو د بايبل ليکونکي د دې پروا نه ده کړې، مسيحيان او يهودان ئې داسې موندلي چې ګران درواغ تر آسان رښتيا ژر مني، د زوړ تاريخ هره خبره ورته مقدسه برېښي!! هر څه چې د دوى پلرونو ته منسوب شي او د انجيل او تورات په نامه وړاندې شي له تعمقه پرته ئې مني!!

بايبل تر دې د مخه ليکلي چې په مصر کې د يعقوب عليه السلام د مېشتېدو په وخت کې د ده د کورنۍ د ټولو غړو شمېر اويا کسان وو او اوس ليکي چې څلور سوه دېرش کاله وروسته کله چې له مصره وتل نو يوازې د نارينه وو شمېر نږدې شپږلکه وو، يعني د ښځو او ماشومانو په شمول به لږ تر لږه دوه مليونه ول او د دې معنى دا ده چې په دې مودې کې د دوى شمېر نږدې اته ويشت زره پنځه سوه ځله زيات شوى، که د بايبل دا له مبالغې ډکه محاسبه ومنو نو دا دوه مليونه يهودان بايد له نورو څلور سوه دېرشو کلونو تېرېدو وروسته اوه پنځوس مليارده شوي وي، چې دا د ټولې نړۍ د موجوده نفوس نږدې لس برابره دئ او بيا په تېرو نږدې دوه

نيم زرو کلونو کې به د دوی شمېر څومره شوی وي؟!! آيا دا محاسبه ډېره خندونکې نه ده؟ ښايي د بايبل ليکونکي به غوښتلي وي چې همغه زړه بې بنسټه خبره رښتينې کړي چې بايبل خدای ته منسوب کړې او ويلي ئې دي: د يهودانو شمېر به د آسمان تر ستورو او د زمکې تر شګو هم زيات شي!! خو نن او په ۲۰۰۹ ميلادي کال کې د يهودانو مجموعي شمېر شپږو مليونو ته نه رسېږي!! بايبل دا خبري په داسي وخت کې کړې دي چې د شمېرو په اړه ئې چا درواغ نه شوی ثابتولی، هغه وخت خو به تر زرو زيات رقم هم نه وو، چا دا محاسبه ورسره کوله چې اويا کسيزه کورنۍ څنګه په ۴۳۰ کلونو کې (يعني پنځه نسله وروسته) دوه مليونو ته ورسېده؟!! په دومره مودې کې خو د سويانو په څېر د هغو حيواناتو شمېر هم دې حد ته نه شي رسېدی چې هر ځل ډېر بچيان زېږوي!! بايبل دې ته هم پام نه دئ کړی چې په مصر کې بني اسرائيلو ډېر بد ژوند درلود، فرعون د دوی زامن ورته وژل، په دې صورت کې خو بايد د دوی شمېر د زياتېدو په ځای کمېدی!! که زياتېدل ومنو، نو په ۱۹۹۸کال کې د دوی د نفوس وده په کال کې ۱،۹% وه که د بايبل په خاطر دا ۲% وګڼو نو د دوی شمېر بايد په ۴۳۰ کلونو کې نږدې درې لکه پنځوس زره وی نه دوه مليونه!!

له دغو غلطو ارقامو او په ارقامو باندې د بايبل له ترکيز نه د بايبل په ماهيت پوهېدی شئ، په لارښود کتاب کې د ارقامو، شجرو او نومونو په ځای په اساسي مفاهيمو ترکيز کېږي او لارښوونو ته اهميت ورکول کېږي، قرآن د ارقامو په اړه فرمايي چې په دې ځان مه مصروفوئ، دا هومره ارزښت نه لري چې له چا سره پرې مناقشه وکړئ او خپل وخت پرې ضايع کړئ، د اصحاب کهف د قصې په ترڅ کې فرمايي چې په دې له خلکو سره بحثونه مه کوئ چې د دوی شمېر څومره وو او څو کلونه په غره کې پاته شول، بس همدومره کافي ده چې ووايئ: دا د مؤمنو زلميانو يوه ډله وه، په خدای ئې ايمان راوړ، د ظالمو واکمنانو له وېرې ئې غره ته

پنا یووړه او الله تعالی د اوږدې مودې لپاره په خوب ویده او ژوندي وساتل، نه د دوی شمېر په ګوته کوي او نه دا وايي چې څو کلونه په غره کې پاته شول، فرمايي:

ÇÊÈ “ ÿÿd öΝèδ$oΨ÷ƒyŠyρuρ öΝÍκÍh5tÎ/ (#θãΖtΒ#u ×πuŠ÷FÏù öΝåκ¨ΞÎ) 4 Èd,ysø9$$Î/ Νèδr't6tΡ y7ø‹n=tã Èà)tΡ ßøtªΥ

الکهف: ۱۳

موږ د دوی قصه په رښتیني توګه درته بیانوو، دوی یوه داسي ډله وه چې په خپل رب ئې ایمان راوړ او موږ ئې ایمان ورمضبوط کړ.

د خپل قوم په اړه د دوی نظر داسي بیانوي:

#%ø/Î) #·Î) (#þθßsÎ=øè? `s9uρ öΝÍκÉJ¯=ÏΒ ’Îû öΝà2ρß‰‹Ïèãƒ ÷ρr& öΝä.θßϑã_ötƒ öΝà6ø‹n=tæ (#ρãygôàtƒ βÎ) öΝåκ¨ΞÎ)

ÇËÉÈ

الکهف: ۲۰

که دوی دربانديي برلاسي شي نو یا به مو د ډبرو په ویشتلو سره وژني او یا به مو خپل مذهب ته وراړوي او په دې صورت کي به هیڅکله بریا درپه برخه نه شي.

د دوی د شمېر په اړه د قصه خوښو وینا او د دوی په مقابل کي د مسلمان داعي دریځ داسي په ګوته کوي:

Ï=øtóø9$$Î/ $Rϑô_u‘ öΝåκæ5ù=x. öΝåκâÏŠ$y™ ×π|¡÷Ηs~ šχθä9θà)tƒuρ öΝåκæ5ù=x. öΝåκâÏ/#§‘ ×πsW»n=rO šχθä9θà)uŠy™

Ÿξsù 3 ×@‹Î=s% ωÎ) öΝßγßϑn=÷ètƒ $¨Β ΝÍκÌE£‰ÏèÎ/ ãΝn=ôãr& þ’În1§‘ è% öΝåκæ5ù=Ÿ2 öΝåκßΨÏΒ $Î/ è&öθn=÷ètƒ $tΒ šχθä9θà)tƒuρ

ÇËËÈ #Y‰ymr& öΝåκ÷]ÏiΒ ΟÎγŠÏù ÏMøtGó¡n@ Ÿωuρ #\ÎγsA [ä!#tÏΒ ωÎ) öΝÍκÏù Í‘$yϑè? الکهف: ۲۲

وايي به: درې ول او څلورم ئې د دوی سپی وو او وايي به: پنځه ول او شپږم ئې د دوی سپی وو، دا هسي په تیاره کي کاڼي ویشتل دي او وايي به: اوه ول او اتم ئې د دوی سپی وو!! ووایه: زما رب د دوی له شمېره ښه خبر دئ، یوازي لږ کسان پرې پوهېږي، د دوی (د شمېر) په اړه له سر سري بحثه پرته له چا سره شخړه مه کوه او د دغو خلکو له هیچا نه د دوی په اړه پوښتنه مه کوه.

کله چې تشدد نتیجه نه ورکوي:

ځومره چې فرعون او فرعونيانو د موسی علیه السلام د پلویانو په ضد خپل تشدد زیات کړ همدومره نهضت قوت وموند، د موسی علیه السلام د پلویانو او د فرعون د مخالفینو شمېر زیات شو، فرعون پرېکړه وکړه چې ځان د هغه دین مدافع وښیي چې له پلار نیکه نه مصریانو ته په میراث پاته دئ او موسی علیه السلام له دې دین نه باغي وښیي، دا د دیني خوځښتونو یوه ځانګړتیا ده چې دښمنان ئې په یوې مرحلې کي ځان د دین مدافعان او نهضت له دین او دیانت نه د باغي په توګه وړاندي کړي، د دین په جامه کي د دین مقابله کوي، همغه شعارونه ورکوي چې نهضت عنوان کړي، فرعون د دین ساتونکی شي او موسی (ع) د دین مخالف!! فرعون صالح او صلح غوښتونکی شي او موسی د بې امنیو او فساد عامل!!، خو کله چې تبلیغات هم بې اغېزه پاته شي، نه د نهضت د مزید ځواکمنیدو او خورېدو مخه ونیسي او نه له نهضت سره د ولس د یو ځای کېدو، نو د شخصیتونو د ترور او وژني مرحله راورسېږي، د عام وژنو او د بني اسرئیلو د زامنو د ذبح کولو په ځای د موسی علیه السلام د وژلو پرېکړه کېږي، قرآن فرمایي چې په دې پړاوکي دښمن دوه کاره کوی:

۱ـ همغه شعارونه عنوانوي چې نهضت عنوان کړي، هغه هم د دین مدافع او خواخوږی شي.

۲ـ د شخصیتونو د ترور پرېکړه کوي.

قرآن په دې اړه فرمایي:

ﭐ ﯕ ﯖ ﯗ ﯘ ﯙ ﯚ ﯛ ﯜ ﯝ ﯞ ﯟ ﯠ ﯡ ﯢ ﯣ ﯤ ﯥ ﯦ ﯧ ﯨ ﯩ ﯪ

ﯫ ﯬ ﯭ ﯮ ﯯ ﯰ ﯱ غافر: ۲۶

او فرعون وویل: ما پرېږدئ چې موسی ووژنم، او هغه دي خپل رب (مرستي ته)

وروبلي، زه ویرېږم چې ستاسو دين بدل نکړي او يا په زمکه کې فساد خور نه شي!

گورئ چې هغه په پټه يوه خبره کوي او په ښکاره يې په څرگنده بله، خپلو درباريانو ته د تړلو دروازو تر شا وايي: ما پرېږدئ چې موسی ووژنم، موسی دې خپل خدای مرستې ته وروبلي، خو کله چې له عام ولس سره مخامخ کيږي وايي: زه وېرېږم چې موسی ستاسو غوره دين بدل نه کړي او په مصر کې بې امني او فساد خور نشي!! دا دئ گورئ چې هغه ستر مفسد اوس دا دعوی کوي چې موسی عليه السلام فساد خوروي، هغه له الله تعالی باغي او د دين ستر دښمن اوس د دين حامي شوی، قرآن په دې سره موږ ته لارښوونه کوي چې دا د هرې ديني مبارزې يوه مرحله ده، د پيغمبرانو عليهم السلام په خط روانو نهضتونو باندې هرومرو دا مرحله راځي، د مبارزې په يوه خاص پړاو کې به دښمن هم د نهضت شعارونه عنوانوي، د دين په جامه کې به د دين مقابله کوي، موږ د خپلې مبارزې په جريان کې په وار وار دا حقيقت په خپلو سترگو وليد، په وار وار همداسې وشول، د کمونيستانو په ضد د مبارزې په دوران کې هغه پړاو راغی چې له الله تعالی منکر او د دين سرسختو دښمنانو به خپلې ويناوې په بسم الله الرحمن الرحيم شروع کولې او په من الله التوفيق به يې ختمولې، بې اودسه به په لمانځه ودرېدل، د لمانځه فيلمونه به يې په تلويزيون کې ښودل کېدل، د شئون اسلامي وزارت يې جوړ کړ، ويل يې چې دولت يې څلرويشتو زرو ملايانو ته معاش ورکوي، د مجاهدينو په اړه به يې ويل چې دوی جوماتونه ورانوي او ملايان وژني!! عظيم الشأن قرآن دغه مرحله د نهضت د يوې طبيعي او حتمي راتلونکې مرحلې او د يوه سنت په توگه معرفي کوي، او په دې سره د الله د لارې مجاهدينو ته لارښوونه کوي چې له داسې پړاو سره مخامخ کېدو ته ذهناً چمتو وي، هغه ورځ به راځي چې فرعون ووايي: إني اخاف أن يبدل دينكم: زه ويرېږم چې ستاسې دين بدل نکړي!! ستاسو د غوره پلرني دين په اړه اندېښنه لرم، داسې نه چې موسی په خپل سحر او جادو او په

خپلو جادويي ويناوو سره ستاسو پلرنی لرغونی دين او مذهب بدل کړي، هغه لوی مفسد، د طيقاتي نظام سالار، چې ولس ئې په ډلو ډلو ويشلی وو، د بني اسرائيلو زامن ئې ذبح کول، لوڼي ئې د وينځو په توګه ساتلې، پردې مظلوم او بې وزلي قوم ئې ټول هغه ظلمونه او ناروا وي له کلونو کلونو رااېسی روا ګڼلې، هغه ئې په استضعاف او ذلت کي ساتلی، د يوه بشپړ قوم فرد فرد د مريي او وينځې په توګه د فرعونيانو په دربارونو کي د ذلت شپې ورځې تيرولې، د همدې ظالم او طبقاتي نظام بې رحمه سالار؛ له ډېرو ظلمونو، تړلو او وژلو وروسته وايي: وېرېږم چي په هېواد کي بې امني خوره نشي!! دا خبره پرون روسانو تکرار کړه، نن ئې امريکايان تکراروي، پرون کمونيستانو وکړه؛ نن ئې د امريکا د فوځونو په زور مسلط شوي لنډه غر غربپالان کوي!! روسانو يو نيم مليون بی ګناه افغانان ووژل، ټول هېواد ئې په کنډوالو بدل کړ، کلي او کورونه ئې په توپونو او بمونو ويجارکړل؛ خو سره له دې به ئې ويل: مجاهدين پلونه ورانوی، مدرسی، جوماتونه او مکتبونه ورانوی، نن امريکايان همدغه تبليغات کوي، په داسي حال کي چي په کليو، ښارونو، مدرسو او جوماتونو بمونه وروي، د خلکو د غم او ښادي په غونډو ډزي کوي، هره ورځ په لسګونو افغانان په خپلو وينو کي رغړوي، خو وايي چي مجاهدين مکتبونه، مدرسې او جوماتونه او عام المنفعه تأسيسات ورانوي، په خپل لاس به په دغو ځايونو کي بمونه منفجر کړي چي مجاهدين پرې تورن کړي، ګورئ چي هماغه د فرعون خبره پرون د روسانو په خوله تکرارېده او نن د امريکايانو په خوله. او دا ښيي چي د قرآن قصې تاريخي بېلګې او مثالونه دي چي تل به تکرارېږي، د تاريخ په هر پړاو او د زمانې په هر موړ کي به يو فرعون وي او په مقابل کي ئې يو موسی، او دا مبارزه به د فرعون په غرقېدا پای ته رسي.

که څه هم موسی عليه السلام په دې توګه لېږل شوی چي په لومړي سرکي به د فرعون مقابله کوي، د دښمن د متحدي جبهې له دريو اړخونو څخه به لومړی د

فرعون (د سیاسی حاکمې طبقې سالار) په خلاف د جنگ جبهه پرانېزي، خو کله چي فرعون گوري چي د بني اسرائیلو د زامنو وژلو هم څه نتیجه ورنکړه، او د قرآن په اصطلاح : و ما کید الکافرین الافی ضلال: او د کافرانو کید او توطئه له دې پرته بله پایله نه درلوده چي معکوس نتایج ورکړي، د موسی علیه السلام د وژلو پرېکړه هم عملی نه شوه، نو له خپلو درباریانو سره مشوره کوي چي اوس څه وکړو؟ قرآن د دوی د ځواب په اړه داسي فرمايي:

ÇÈ ûïÎÅ»m ÈÉ‰ J$’Î û@Åür ç{ &r #Å ü (q8% الاعراف: ۱۱۱

وئې ویل: د ده او د ورور معامله ئې وروسته کړه او ټولو ښارونو ته اربکي ولېږه چي ښه پوه او ماهر جادو گران درته راولې.

پوه او ماهر جادو گران راغونډ شول، قرآن دا ساحران په دې توگه موږ ته معرفي کوي. ۱- د فرعون دسترگو په اشاره خوځېږي .۲ـ د فرعون اربکي ئې راغونډوي او د فرعون په ایماء او اشاره د حق مقابله کوي. ۳ـ د حاکم نظام په خدمت کي دي. ۴ـ له فرعون نه د اجر او بدلی هیله لري.

دا د هغوی خصوصیات دي، که فتوی ورکوی هم د هغه په اشاره ئې ورکوی، که مقابلی ته راوځي نو د فرعون په امر راوځي، د هغه په اشاره راغونډېږي، د بدلې هیله هم له هغه څخه لري او تر ټولو ستر هدف ئې دا دئ چي دربار ته مقرب او نږدې شی. عظیم الشأن قرآن د ساحرانو د پیژندلو معیارونه په گوته کوي هلته چي فرمايي:

ÑèR A$% ÇÎÈ ûüÎ»ó$ßtø $Zä bÎ #•ô Y($Z9 ûÉ bqãçÏ (q8% ä s ¡ 9$ä!` $£=ù

ÇÎÈ ûüÎs) 8`Ü 9#]Î ä3R)r الشعراء: ۴۱-۴۳

نو کله چي جادوگران راغلل فرعون ته ئې وویل: موږ ته به څه اجر او بدله حتماً وي که بریالي شوو؟ هغه (ورته) وویل: هو! تاسی به له مقربینو څخه وئ (زما له نږدې

درباريانو څخه او د درباريانو په فهرست کې به نيول کېږئ).

تاسو د روسانو د اشغال په دوران کې وليدل چې د مجاهدينو د مقابلې لپاره رياست شئون اسلامي او پلاروطنه ملي جبهه جوړه شوه، و موليدل چې د اسلامی شئونو رياست ئې په وزارت بدل کړ، امريکايانو په همدې موخه لويه جرگه، منتخب پارلمان او ستره محمکه رامنځته کړل، قاضيان ئې د روزنې لپاره ايټاليا ته ولېږل، ديني مدرسې ئې جوړې کړې، همغسې لکه چې فرعون د نهضت په خلاف لومړی د ساحرانو جبهه پرانيستله، غوښتل ئې د دوی په ذريعه د موسی عليه السلام مقابله وکړي او مصريانو ته ئې ويل: که دا ساحران بريالي شول ټول به په گډه د هغوی متابعت کوو!!

ÇÌÈ bqãÜGµC LêR& @d Ä $Z=ï ŸŠïr ÇÌÑÈ 5qè=B 5ö ¨M»)‹Üï ä•s¡ 9$ ìÜã ù

ÇÍÈ ûüÎ7Î»óW$Sã (qç. bÎ) o•s¡ 9$SÎ7ÏR $Z=è9 — الشعراء:۳۸-۴۰

کوډگران د معلومي ورځې ميقات ته راغونډ کړی شول او خلکو ته وويل شول: آيا تاسو هم غونډېدونکي ياست؟ تر څو د سحره وو متابعت وکړو که غالب شول.

سحره چې د حاکم نظام په خدمت کې دي او د اربکيو په ذريعه را غونډېږي او د مسابقې ميدان ته سوق کېږي، دوی د عام ولس د راغونډولو وسيله گرځوي، خلکو ته وويل شول: که دا سحره غالب شول د دوی متابعت به کوو، خو کله چې همدا سحره ماتې خوري، د موسی عليه السلام د دعوت پر حقانيت پوهېږي، ايمان راوړي، گورئ چې فرعون ئې په مرگ او لاس پښو قطع کولو گواښي !!

$ö¡ =ù •óŠÅ9$Sã J=æ "Ï‰Sãçî3 9 ¼çR] Šã9 bŒ#ä b& Ÿ@ö% ¼ç9 óOçYB#ä A$%

ÇÍÈ šú üè ø& Šã Y7Ïk¹ {r 7# »=Å ôÏB /ã=ã ör Šã /Ï‰ƒ ƒ£èÜ% { bqçè?

الشعراء: ۴۰

فرعون وویل: پر ده مو ایمان راوړ، مخکې تر دې چې زه درته اجازه درکړم، دی ستاسو هغه مشر دئ چې سحر ئې درښودلی، نو ژر به پوه شئ (چې څه درسره کوم؟)، لاسونه او پښې به مو حتماً یو د بل خلاف پرې کړم، او هرومرو به تاسو ټول په دار وځړوم،

په دې سره قرآن موږ ته وايي: هغه مذهبي مشران چې د فرعون د غلامۍ کړۍ په غاړه اچوي او د هغه په امر د مجاهدينو مقابله کوي پايله ئې دا ده چې د فرعون له لوري به په مرگ گواښل کېږي!! دوی ته به ويل کېږي چې تاسو له مجاهدينو سره پټې اړيکې درلودې.

له ساحرانو نه چې چا ايمان راوړ د فرعون د گواښونو پروا ئې ونه کړه، او د قرآن د وينا له مخې ئې د گواښونو په وړاندي ځواب دا وو:

$Yä b& $Z»‹»Ü z $YŠ‹ $Z9 •ÿø b& BJÕR $R̂ ÇÎÈ bqç̂) ZŠ $Zĥ 4̂) $R̂ ŽöÊ Ÿw (q8$%

ÇÎÈ ûüZBs)ÏSÁÄr&		الشعراء: ۵۰-۵۱

پروا ئې نشته، یقیناً چې موږ دخپل رب لوري ته گرځېدونکي يو، زموږ طمع دا ده چې زموږ رب زموږ خطاگاني راوبخښي، په دې چې موږ لومړني مؤمنان شوو.

هغوی اوس نه يوازي له مرگه نه وېرېږي بلکې وايي مرگ موږ له خپل معبود خدای سره وصلوي، تر ايمان راوړلو د مخه ئې له فرعون نه اجر او معاوضه غوښتله خو اوس د دوی مادي طمعه په معنوي تلوسې بدله شوې. هغوی اوس له خپل رب نه پرته له بل هيچا نه طمع نلرې او څه نه غواړي. له موسی عليه السلام نه هم څه نه غواړي، د هغوی مادي حرص او طمعه، د چوکۍ او اقتدار تلوسه، اوس په معنوی تلوسې بدله شوې، اوس يوازې له خپل رب نه طمعه لري، خو د هدايت او مغفرت طمعه، د فرعون له خوا د لاس پښو په قطع کولو گواښل کېږي، په مرگ او په دار ځړولو، خو هغوی وايي: موږ د دې پروا نلرو، باک ئې نشته، موږ د خپل رب لوري

ته تلونکي يو، اوس زموږ هيله دا ده چي الله تعالی زموږ ګناهونه راته وبخښي!!
ګورئ چي ايمان څومره ژوره تبديلي په دوی کي راوسته، اوس ئې له مرګه وېره
ختمه شوې، مرګ له خپل معبود رب سره د يو ځای کيدو وسيله ګڼي.

دا په يوه قوم کي د ايمان اثرات دي، هغه قوم چي په خوف او وېري کي ئې
ژوند کاوو، د فرعون لپاره ئې د موسی عليه السلام مقابله کوله، ايمان د دوی په
شخصيت کي دو مره ژور بدلون او انقلاب راوست، له دې خبري نه هدف دا دئ
چي موږ ته د ايمان اغېز راوښيي او په دې مو پوه کړې چي د حقيقي ايمان اغېز
داسي ژور او پراخ وي، کله چي حقيقي ايمان زړونو ته لار پيدا کړي حتماً به دې ته
ورته نتايج ورکوي، همدا راز موږ ته ښيي چي دا د ايمان غوښتنه ده، چيرې چي
ايمان وي هلته به دغسي له مرګه نه وېرېدل، زړورتيا، جرئت او شهامت وي،
حريص، طماع، بخيل، جبون او ډارن خلک په دې ليار د تلو اهليت نلري، بلکي
هغسي خلک ايمان راوړلی او ساتلی شي چي د طمعی، حرص او بخل پر ځای
قناعت لری او قرباني ته چمتو وی، دا قوم اوس ګورئ چي له موسی عليه السلام نه
هم طمعه نلری، هغه ته هم نه وايي چي ستا په خاطر زموږ لاس پښې قطع کېږي،
ستا په خاطر په دار ځړول کېږو، له داسي سختو ستونزو او مشکلاتو سره دي
مخامخ کړي يو، دا هم نه وايي، بلکه ورته وايي: زموږ طمع دا ده چي زموږ رب
زموږ خطاګاني راوبخښي، په دې چي موږ لومړني مؤمنان شوو.

ايمان انسان ته د (حرص) په ځای (قناعت) ورکوي، ايمان انسان ته جرئت او
شهامت ورکوی، له مرګ نه ويره ئې په جرئت بدلوی، او حتی د شهادت په تمنا ئې
بدلوي، عظيم الشأن قرآن د صحابه وو په اړه فرمايي چي هغوی ټولو له الله نه د
شهادت تمنا کوله. فرمايي:

ÇÎÈ braãZ? ŁãR&r ŗqßç÷&' ô)ù ŗöö)ü b& ÈÓ6 `Ë NöJ$böýJ? Łãäô)9r

آل عمران: ۱۴۳

او يقيناً چې تاسو له دې نه مخکي چې له مرگ سره مخامخ شئ د هغه تمنا مو کوله، نو دا دئ ومو ليدو په داسي حال کي چې ورته کتل مو.

دلته له مرگه نه وېرېدل او د الله په لار کي د شهادت تلوسه، د ايمان نښه گڼل شوې او د پېغمبر عليه السلام ټولو صحابه وو ته په خطاب کي ويل شوي چې تاسو ټولو د شهادت تمنا کوله، په دې مبارک آيت کي څو مهمي خبري توجه غواړي:

- صحابه وو د شهادت تلوسه درلوده.
- د احد په جگړي کي ئې د دې تمنا د تر سره کېدو فرصت تر لاسه کړ.
- د دې صحنې د نظارې په ځای بايد له هغې نه د خپل آرمان د ترسره کېدو په اړه استفاده شوې وی.

د هجرت پرېکړه

کله چې مصر د بني اسرائيلو لپاره د اور په کندي بدل شو، الله تعالی موسی عليه السلام ته امر وکړ چې له خپلو ټولو پلويانو سره يو ځای د سينا په لوري هجرت وکړي، د هجرت لپاره معينه شپه وټاکل شوه، معينه شپه د دې لپاره وټاکل شوه چې د فرعون تر خبريدو مخکي او له دې نه وړاندي چې دوی را ايسار کړي او د هجرت مخه ئې ونيسي، له مصر نه په زيات واټن کي لري شوي وي، ټول قوم د موسی عليه السلام په ملگرتيا په شپه کي له مصره وځي.

هجرت د پيغمبرانو سنت دئ، هجرت دمدنيتونو د جوړولو مقدمه ده او هجرت د انقلابی بدلونو پيل دئ. پر ولسونو کله کله داسي حالت راشي چې يا به هجرت کوي او يا به د تل لپاره په ذلت کي پاته کېدا مني، بني اسرائيل هجرت ته چمتو شول، راشئ وگورو چې قرآن د بني اسرائيلو د وتلو څرنگوالی څنگه بيانوي، او بايبل په دې اړه څه وايي؟ آيا دا وتل ئې د فرعون په اجازه گڼي؛ همغسي چې

بايبل وايي او که له فرعونه د بغاوت په توګه؟ آيا د مصريانو زلمي زامن په سيند کي غرق شوي که په خپلو کورونو کي وژل شوي؟ د شپې لخوا وتل ئې د دې لپاره وو چي فرعون په همغه شپه د وتلو امر ورته کړی وو او که د دې لپاره چي د فرعون له خبريدو د مخه ډېر مزل ووهي او که د فرعون لښکري ئې تعقيبوي نو وئې نه شي نيولی؟!!

قرآن فرمايي چي الله تعالی موسی عليه السلام ته د هجرت امر وکړ، ورته وئې ويل چي د شپې شپې بني اسرائيل مخکي او ته تر شا له مصره ووځئ، فرعون به له خپلو لښکرو سره په تاسو پسي درځي، د نيول کېدو وېره مه کوئ... د قرآن الفاظ دا دي:

ÇÌÈ bqè•ø6 ÓÍ ãä_ Nä3Î #qè‘ •ó 7‡$tB äzr ÇÌÈ bqã7FB Nà6 RÎ ¸x ø “ Š$7ÏèÎ Îó 'ù

ûüÎgÅ » ù $kŽÏù (qçR. 7Jèƒr ÇÌÈ 5ƒÌ. 5Q$)Br 8rãâr ÇÌÈ 5bqãŠr Mƒ Z_ `ÏB (qä• ? Ö.

$Br ÚÚ óÊ[$r â$J¡ 9$ $NÍkŽö ã M3/ $Jù ÇÈÈ `ƒÌ z#ä $Bqö% $g»YØ ¨r 7Ï º‹ . ÇÐÈ

šc qãdä `ÏB ÇÌÈ ÈÎûÎgÎ ß#‹ è¯$ `ÏB ©ÿƒãÂŽó Î ûÎ/ $Yøg U 6)9r ÇÐÈ `ƒÌàZ B (qçR.

ÇÌÈ ûüÎ» è¯$ ’?ã Aû 4?ã Nßg»Rø‹z $Ï‰)9r ÇÌÈ ûüÎ÷É9$ `ÏB $ŠÏ%æ b%. ¼çRÎ

ÇÌÌÈ êú ûîÎB (Ô=/ ïÏšÎ $B ÏM»ƒ Ÿ$ `ÏB Mßg»Y÷?#är		الدخان: ٢٣-٣٣

زما بندګان په شپې کي روان کړه، يقيناً چي ستاسو تعاقب به کيږي او بحر آرام او ولاړ پرېږده، بې شکه چي دوی غرقېدونکی لښکر دئ، څومره باغونه، چيني، فصلونه او د اوسېدو غوره ځايونه ئې پرېښودل او هغه نعمتونه چي چړچي ئې په کي کولې؟!! همداسي او بل قوم ته مو په ميراث ورکړل، نو نه آسمان او زمکي پرې وژړل او نه مهلت ورکړی شو!! او يقيناً چي بني اسرائيل مو له هغه سپکوونکي عذابه وژغورل، له فرعونه؛ يقيناً چي هغه د مسرفينو له ډلي نه يو ستر متکبر وو او

يقيناً چي په پوهي سره مو (بني اسرائيل) پر ټولو نړۍ والو غوره کړل او هغه نښي مو ورکړې چي څرگندي آزمويني په کي وې.

همدا راز فرمايي:

[illegible] أَسرِ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] إِسرَائِيلَ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

الشعراء: ٥٢-٦٨

او موسی ته مو وحي وکړه چي زما بندگان په شپه کي روان کړه،(دوی ترمخ او ته ئې تر شا)، يقيناً چي ستاسو تعاقب به کېږي، نو فرعون ښارونو ته اربکي ولېږل، (او وئې ويل) : دا يو لږکی ټولگی دئ او دا دوی دي چي زموږ غصه ئې راپارولې او يقيناً چي موږ يو محتاط ټولی يو، نو له باغونو او چينو مو وايستل او له خزانو او غوره بنگلو، همداسي؛ او بني اسرائيلو ته مو په ميراث ورکړل، نو د لمر خاته پر مهال ورپسې شول او کله چي دواړو ډلو يو بل سره وليدل د موسی ملگرو وويل: شک نشته چي موږ وموندل شوو (دا دئ موږ ته راورسېدل)، وئې ويل: داسي نه ده؛

یقیناً چې زما رب راسره دئ، هغه به حتماً (د نجات) لار راښیي، نو موسی ته مو وحي وکړه چې دا سیند په عصا ووهه، نو وچاود او هره برخه ئې د ستر غره په څېر (پر ځای ولاړه) وه، هغه ځای ته مو وروستني هم رانږدې کړل او موسی او ټول هغه کسان مو وژغورل چې له ده سره ول، بیا مو وروستني غرق کړل، یقیناً چې په دې کې ستره نښه ده او ډېری ئې ایمان راوړونکي نه ول او یقیناً چې ستا رب مهربان عزتمن دئ.

گورئ چې موسی علیه السلام په هغه سخت حالت کې، چې له هري خوا لار پرې بنده، د دښمن مجهز فوځ ئې تر شا، مخې ته بحر حایل او ملگري ئې هم وېرې اخیستي، خو دی په همدې حالت کې ډاډه او مطمئن دئ او د الله تعالی مرستې ته سترگې په لار او د همدغه ډاډ او اطمئنان په وجه الله تعالی ورته وفرمایل: اوس نو دا بحر په خپلې عصا ووهه، یعني دا الهي مرسته د هغه ډاډ او اطمئنان نتیجه وه چې موسی علیه السلام وښوده او خپلو ملگرو ته ئې وویل: گمان مه کوئ چې موږ ونیول شوو او د دښمن په لاس کې پرېوتو!! الله تعالی راسره دئ؛ هغه زموږ د ژغورني ذمه وار دئ!!

ښایي هیڅ هوښیار او د حساس ضمیر خاوند به دا ضرورت احساس نه کړي چې د قرآن دا بلیغه، اغېزناکه او عبرتناکه وینا د بایبل له هغي پرېوتې او گډې وډې وینا سره مقایسه شي، دې ته د انسان زړه په رپېدا راشي، د سر وېښتان ئې ځیږ شي، دا آیتونه ئې له ځان سره همغي صحنې ته بوځي، داسي احساس ورسره راپیدا شي چې دا هر څه په خپلو سترگو گوري، یوه ډله د سیند په څپو سره وژغورل شي او بله په همدې څپو کې غرقه شي، یوه ته سیند په خپلې سینې لار ورکوي او بل ته خپل کومی پرانېزي، له یوه سره بې وزلي او وېري اخیستي ملگري دي او له بل سره مغرور او مجهز فوځ، یو د آزادۍ لپاره خوځېدلی او بل د غلامۍ په زنځېرونو کې د یوه مظلوم ولس د ساتلو تکل کوي، یو پر الله تعالی توکل کوي،

د هغه په امر خوځېدلی او خپله لار په خپلې عصا پرانېزي او بل د خدایۍ دعوی کوي، يو د بنګلو، باغونو او خزانو خاوند دئ او بل تش لاسی ولس، له هر څه محروم، د وطن پرېښودو ته اړ، ... خو ګورئ چې وروستۍ فتح او بریا د چا په برخه کېږي او له ماتې سره څوک مخامخ کېږي؟!! پرېکړې له عرشه صادرېږي نه د زمکې پر سر له قصرونو نه، داسې نه ده چې د زور او ځواک خاوندان به تل برلاسي وي او په هرې نښتې کې به بریا د دوی په برخه!! نه ګورئ چې فرعون له کوم برخليک سره مخامخ شو؟!! آيا له خپل لښکر سره يو ځای غرق نه شو؟ او شتمني ئې بني اسرائيلو ته په مېراث پاتې نه شوه؟!!

د فرعون غرقېدا داسې پېښه ده چې انکار ترې ډېر ګران دئ، د مصر فرد فرد له خپل پلار نيکه نه اورېدلې او سينه په سينه تر ننه رارسېدلې، د فرعون په موميايي شوي کالبت باندي؛ وروستيو علمي څېړنو هم ثابته کړه چې هغه په اوبو کې د غرقېدو په وجه مړ شوی، بايبل هم دا قصه رااخيستې ده خو هسې د يوې پېښې په توګه، له قصې مخکې او وروسته به داسې څه په نظر در نه شي چې د قصې د بيانولو موخه او هدف ګڼل کېږي، خو وګورئ چې قرآن په دې اړه څومره عبرتناکه وينا لري:

#Œ|ۚ ¼ûL´m #r¶ãr $\ó/ ¼çŠqã_r ãöqãèö ôŠçè7Ø'ù •ó 7@$Ÿ©/ãÅŽó|ۚ ûÍ_7Î $R©q»_r

$\&r Ÿ©/ãÅŽó|ۚ {þã/ ¾Ïî ôMZB#ä üÏ%!$ wÎ) ¼ m»9Î) Iw ¼çR& àMZB#ä A$% ä•óøóŽ$çŸ2 'Š&

Pöx$ãÜ Ç̈È ûüÏ‰Åôÿ÷ßJ9$ `Ï èMZär @ö6 |M÷ÁãL ô‰s%r `»«Ýä Ç̈È ûüÏJÎ=ó¡J9$ `Ï B

$Z6ð/#ä ôã Ä $Z9$ `Ï #ZŽÏ. bÎ)r ¨Z/#ä 7ÿùz ôJ9 šc qãGÏ 7Ï‰7Î 7ŠÉ Z¢

Ç̈È šc qè=Ïÿ»óó9 یونس: ۹۰-۹۲

او بني اسرائيل مو له سينده تېر کړل، نو فرعون او لښکري ئې د ظلم او تېري په

قصد ورپسې شول، تر هغه چې غرقېدا راګېر کړ، وئې ویل: په دې ایمان راوړم چې له هغه معبود پرته بل معبود نشته چې بني اسرائیلو پرې ایمان راوړی او زه (نور د الله تعالی په وړاندې) له غاړه اېښودونکو او تسلیم شوو څخه یم!! اوس! او په داسې حال کې چې مخکې دې سرکښې کوله او له مفسدینو څخه وې؟!! نو نن به دې بدن وژغورو تر څو هغو کسانو ته (د عبرت) ننبه وې چې له تا وروسته (راځي او پاته) دي او د خلکو ډېری زما له آیتونو غافل دي!!

بایبل د دغو اساسي خبرو له کولو عاجز دئ، قصه د قصې لپاره راوړې نه د کوم اوچت او سپېڅلې مقصد لپاره !!

دا هم د قرآن یو بل اعجاز دئ چې د فرعون د جسد په اړه ئې وینا رښتینې ختلې، جسد ئې تر نن پورې د عبرت په توګه پاته دئ او دښمن اعتراف کوي چې هغه د قرآن له وینا سره سم په اوبو کې د غرقېدو په وجه مړ شوی!!

د نجات د ورځې لمانځنه

بایبل (د فصح عید) تر عنوان لاندې داسې کاږي: خدای موسی او هارون ته وویل: له دې وروسته به ستاسو لپاره دا میاشت د کال لومړۍ او تر ټولو مهمه میاشت وي... هر کال به د دې میاشتې په لسمه هره کورنۍ یو وری تیاروي، که د کورنۍ شمېر کم وي په خپل ګاونډ کې له بلې وړې کورنۍ سره دې ګډ شي، دا وری یا سېرلی به نر، بې عیبه او یو کلن وي، د همدې میاشتې د څوارلسمې په مازدیګر دې ټول اسرائیلیان دا وري قرباني کړي او د هغوی وینې دې د دروازو د ولاړو تیرانو او د هغو خونو د دروازو پر سر وشیندي چې د وري غوښه په کې خوړل کېږي، په همدې شپه دې دا غوښه وریته کړي او له پتیرې ډوډۍ او ترخو سابه سره دې وخوري، غوښه به اومه او په اوبو کې پخه شوې نه خوري، بلکې ټوله به د سر، پښو، زړه او ینې په شمول وریته او ټوله به د همدې شپې تر سهاره

خوري، که څه پاتې شوه هغه به سوزوي (د دې لپاره چي غير يهودي ته ئې تر پاتې کېدو سوزول غوره دي!!)، د وري له خوړو مخکي به خپلي څپلۍ په پښو کوئ، خپله عصا به په لاس کي نيسئ او د سفر لپاره به تيارېږئ...دا مراسم به د خدای فصح په نامه يادېږي، دا ځکه چي زه خدای يم او نن شپه به د مصر له سيمي تېرېږم او د مصريانو ټول مشران زامن او د دوی د څارويو لومړي پيدا شوي بچيان به وژنم او د دوی خدايانو ته به سزا ورکوم، کومي ويني چي تاسو د دروازو پر تيرانو شيندلې دا به د دې نښه وي چي دا کورونه ستاسي دي، زه به ئې په همدې سره پېژنم، له هغوی به تېرېږم او يوازي مصريان به وژنم!!! هر کال به د دې ورځي په ياد جشن نيسئ، په دې جشن کي چي اوه ورځي به وي يوازي پتيره ډوډۍ خورئ، په لومړۍ ورځ به خمېره له کوره بهر وړئ... ځکه که څوک په دغو ورځو کي د خمېره شوو وړو ډوډۍ وخوري له اسرائيليانو نه به شړل کېږي، په لومړۍ او اوومه ورځ به ټول په ګډه د خدای عبادت کوئ، په دغو دوو ورځو کي به د خوراک له برابرولو پرته بل هيڅ کار نه کوئ!! بايبل دلته دا خبره درې ځلي تکراروي چي په دغو اوه ورځو کي به يوازي پتيره ډوډۍ خورئ، په کور کي به خمېره نه ساتئ، ځا چي خميره ډوډۍ وخوړله له اسرائيليانو نه به طرد کېږي!!! دا به تر ابده پر تاسو واجب وي... دا د دې لپاره چي په دغي ورځي ما له مصره وژغورلئ!!!

لکه چي ګورئ دا برخه هم له ډېرو مسخره او خندوونکو خبرو ډکه ده، چي ځيني ئې دا دي:

- آيا دا عجيب مذهب نه دئ چي د يوه کلن وري حلالول، وريتول او په خپله ئې خوړل يو مهم مذهبي کار ګڼي؟!! داسي نه چي هغه حلال کړئ او د الله تعالی په نامه ئې فقيرانو او مسکينانو ته ورکړئ!! قرباني خو دې ته ويل کېږي چي څوک له يوه غوره شي؛ د يوه سپيڅلي هدف لپاره تېر شي، نه پوهېږو چي د داسي وريتي غوښي خوړلو ته څنګه د قربانۍ نوم ورکوئ؟!!

- آیا کېدی شي الهي دين انسانانو ته ووايي چې د خپلو کورونو او خونو دروازې د قربانۍ په وينو ولړئ؟!! آيا داسي دين به د سالم فطرت خاوند ومني؟!! او په خاصه توګه چې دا په وينو د دروازو لړل د دې لپاره ضروري ګڼي چې خدای ته د يوې نبښي په توګه وي او په دې سره پوه شي چې دا کور او دا خونه د اسرائيليانو ده، نو هلته به له ننوتلو ډډه کوي او د دوی زامن به نه وژني؟!!!
- ګورئ چې د بايبل له نظره مهم مسايل کوم دي؟ د ثواب کار کوم دئ او د ګناه کار کوم؟ خدای په څه راضي کېږي او په څه ناراضه کېږي؟ د بايبل خدای د پتيري ډوډۍ په خوړلو راضي کېږي او د خمېره ډوډۍ په خوړلو دومره غصه کېږي چې خوړونکی ئې له خپل نازولي قوم نه د شړلو او رټلو وړ ګڼي!!! آيا داسي دين ته څوک الهي دين ويلی شي؟ آيا هغه دين يو انساني دين کېدی شي چې د انسان د ژوند اړوند ټول مهم او اساسي مسايل ئې له پامه غورځولي وي او ترکيز ئې په دغسي مسايلو وي؟!!

قرآن وايي چې فرعون ټولو ښارونو ته اربکي ولېږل، لوی فوځ ئې برابر کړ، د هغوی په ستنولو او وژلو پسې ووتل:

ÈÉ‰J%$'î bqãdï Ÿ©™ö'ù ÇÎÈ bqã7F®B /ä3Ï¨Î) ûr ĭ$6ëÏî Îó ‹Î ó › qã 4›Ï $Zøm#r

ì ‹Ü9: $Ŗr ÇÎÈ bqãÍ$ó9 $Z9 Nå)r ÇÎÈ bqè‰ þBÈ ÄÅ9 äîwàd bÎ ÇÎÈ ûïÎÅ»m

ÇÎÈ brâÉ»m　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　الشعراء: ۵۲-۵۶

او موسی ته مو وحي وکړه چې زما بندګان په شپې کي وباسه (او په دې پوه شه چې) حتماً به ستاسو تعاقب کېږي. نو فرعون ټولو ښارونو ته اربکي ولېږل وئې ويل: دا يوه وړوکې ډلګۍ ده، او يقيناً چې دوی زموږ لپاره غصه کوونکي دي، او بې شکه چې موږ يوه محتاطه ډله يو.

په دې مبارکو آيتونو کي څو اساسي خبري تر ستر ګو کېږي:

- موسى علیه السلام ته د هجرت حکم شوی خو په دې توګه چې قوم مخکې او دی تر شا، پیغمبر علیه السلام هم لومړی خپل ټول اصحاب له مکې نه رخصت کړل او ترټولو وروسته ده هجرت وکړ. موسى علیه السلام ته هم همداسې وینا شوې وه.
- دا هجرت د شپې له لوري پیل شوی او په ډله ییزه توګه وو.
- دوی ته ویل شوي وو چې دښمن به ورپسې وځي، د دوی د نیولو، راستنولو او وژلو هڅه به کوي.
- فرعون ویلي چې دا یوه کوچنۍ ډله ده، د ګوتو په شمېر، چې مقصد ئې یا په دروا‌غو د دوی شمېر کم ښودل او د خپلو جنګالیو روحیه لوړول وو؛ همغسې چې تل د اقتدار خاوندان د خپلو مخالفینو په اړه وايي، همغسې لکه چې کمونیستانو او روسانو به د مجاهدینو په اړه ویل چې دا د ګوتو په شمیر اشرار دي، په سلوکي ۹۸ ولس له موږ سره دئ، او همغسې چې نن امریکایان د مجاهدینو په اړه همدا خبره کوي، خپلو لښکرو ته د فرعون دا وینا؛ یوازې د فرعون خبره نده بلکې هر فرعون د حقپالو په خلاف تل همدا خبره کړې چې دوی په ټولنه کې وجاهت او نفوذ نلري، محدود شمیر کسان دي، (ان هؤلاءلشرذمة قلیلون: په رښتیا چې دا یوه وړوکې ډلګۍ ده!!) او یا په دې سره قرآن د بایبل هغه وینا ردوي چې وايي: له مصر نه د وتلو پر مهال د بني اسرائیلو شمېر دومره وو چې یوازې د جنګیالیو شمېر ئې شپږ لکه وو، یعني لږ تر لږه دوه ملیونه.
- د(انهم لنا لغائظون) د فقرې دوه ژباړې کېدی شي: ۱- دوی زموږ غصه کوونکې دي، زموږ غصه ئې راپارولې ده، اوس به خپله غصه پرې سړوو، ۲- دوی موږ ته په غصه دي، که د وتلو اجازه ورکړو د غچ اخیستو هڅه به کوي. خو له الفاظو چې کوم مطلب په آسانۍ او ژر اخیستل کېږي دوهمه ژباړه ئې افاده کوي. ورپسې آیت هم د دې تأیید کوي، یعني د احتیاط تقاضاء دا ده چې دوی له مصر نه

وتلو ته پرې نږدو که نه موږ ته به ستونزې راولاړې کړي.

موسی علیه السلام او ملګري ئې له بحر سره مخامخ کېږي، د تېرېدو لار نه مومي، له شا نه د فرعون لښکري رانږدې کېږي، دوی ځان په محاصره کې ویني، موسی علیه السلام ته د سخت اضطراب، پرېشانۍ او نا امیدۍ په حال کې وايي: موږ محاصره شوو، د دښمن لاس ته ورغلو، د خلاصون او نجات لاره نشته، له محاصرې نه د وتلو امکان نه مومو، قرآن په دې اړه فرمايي:

ÇÏÈ bqä‘%s39 $R] ¥› qä Ü » s ô & A$% È$èô f $#äÂ•? $£=ù الشعراء: ٦١

کله چې دواړو ډلو یوبل ولیدل، د موسی یارانو وویل: موږ ونیول شوو!

په دې سره قرآن موږ ته لارښوونه کوي چې ښايي پر تاسو هم داسي حالت راشي، د محاصرې حالت او هرى خوا ته د نجات د امکاناتو فقدان او د ټول قوم او د سفر د ملګرو اضطراب او پرېشاني، خو لکه چې الله تعالی دغه پریشان او نهیلي قوم ته چې ځان ئې په سختي او نه ماتېدونکې محاصره کې لیدو، له نجات او ژغورنې مأیوس وو، په پای کې نجات ورکړ؛ همداسې به تاسو ژغوري، په دې شرط چې د موسی علیه السلام په څېر صبر وکړئ، بې همته نشئ او خدای ځان ته کافي وګڼئ، قرآن په دې سخت حالت کې د موسی وضعیت داسي انځوروي:

ÇÏÈ ÈûïÏ‰ôgu™ ’În 1u‘ zÓÉ b] x. A$% الشعراء: ٦٢

وئې ویل: نه؛ هیڅکله (داسي نه ده)، له ما سره زما رب دئ، حتماً به ما ته لار ښیي.

یعني موسی علیه السلام په همدې سخت حالت کې ډاډه او مطمئن دئ چې الله تعالی به ئې ژغوري، په خپلې بریا باور لري، د همدغې سختې محاصرې او د خپلو ملګرو د نهیلۍ په حالت کې د خپلې بریا په اړه شک نلري، که څه هم مخې ته بحر، شا ته د دښمن مجهز لښکر، د سفر ملګري مضطرب او پرېشانه، هومره چې وايي: نور نو موږ ونیول شوو، محاصره یو، له دې محاصرې نه د وتلو امکان

نشته!! د تنګسې او اضطراب په دغسې سخت حالت کې مطمئن وو او خپلو يارانو ته ئې اطمئنان ورکاوو او ويل ئې: داسې نده لکه چې تاسو ګمان کوئ، له ما سره زما رب دئ، هغه به د نجات لار راښيي، هغه به د نجات لاره زموږ پرمخ پرانېزي.

عظيم الشأن قرآن فرمايي چې د همدې اطمينان له امله موږ ورته وويل چې اوس نو دا بحر پخپلې عصا ووهه، بحر شق شو، او د موسى عليه السلام او د ده د ملګرو د تېرېدو لپاره د بحر په زړه کې وچه لاره پرانيستل شوه، دا هر څه د موسى عليه السلام د هماغه اطمئنان نتائج وو، هماغه ډاډ او سکون او د خپل رب په وعدو پوخ باور او د راتلونکې په اړه ډاډ او اطمئنان، د موسى عليه السلام او د ده يارانو د ژغورنې او خلاصون باعث شو. په دې کې د هر مؤمن او مجاهد لپاره ستر درس دئ، او لارښوونه ورته کوي چې که له داسې حالت سره مخامخ شوئ چې موسى عليه السلام او د سفر ملګري ئې ورسره مخامخ شول، که په دې حالت کې د صف قائد او د مبارزې ملګري ئې صبر وکړي، د خپلې فتحې او بريا په اړه هيله من وي، پر خپل رب ئې توکل وي، له هغه مرسته وغواړي او هغه ځان ته کافي وګڼي، الله تعالى به ئې هرومرو مرسته کوي او د نجات لارې به ئې پر مخ پرانېزي، ډېر ځلې داسې شوي چې يو هيله من، صابر او متوکل شخصيت د يوه ستر قوم او لښکر د خلاصون باعث شوی، او ډېر ځلې يو نهيلی او ويريدونکی قائد د يوه لوی لښکر د ماتې باعث شوی، په جنګونو کې ډېر ځلې ليدل شوي چې د يوه لوی بريدکوونکی، برلاسي او غالب لښکر په يوه ګوټ کې يوه ډارن او جبون کس نورو ته غږ کړی چې دښمن له هرې خوا محاصره کړي يو او تعداد ئې زيات دئ، د دې جبون فوځي غږ په ټول لښکرکې دومره ويره او خوف راپيدا کړی چې هغه د فتحې او بريا په حال کې لښکر ماتې خوړلې، وېره پرې مسلطه شوې، له وارخطايۍ او پريشانۍ ئې سنګرونه پرېښې، داسې وېرې اخيستې چې زمکې ځای نه ورکولو او په هيڅ لورې کې ئې د امان او ټېکې ځای نه موندو، همدا راز بله ډله به ګورې چې د ماتې په حال

کې ده، خو د صفوفو له منځه به يو زړه ور او توريالی پر نورو غږ کړي چې ډاډه اوسئ، مقاومت وکړئ، تاسو بريالي يئ، دښمن په تيښته دئ... د دې هيله من او ډاډمن انسان دا همتناک غږ به د همدی کمزوري او نهيلي او د ماتي په حال کي لښکر د فرد فرد په زړه کي د بري هيله راژوندۍ کړي، مړاوې روحيه به ئې راژوندۍ کړي، په هغوی کي به د ثبات او استقامت عزم او د قربانۍ جذبه راپيدا کړي او همدا همتناک غږ به د دې باعث شی چي ماتې په فتحي او بريا بدله شي.

د قرآن له وينا معلومېږي چي د بني اسرائيلو ژغورنه د موسی عليه السلام د هغه اطمئنان نتيجه وه چي د الله تعالی د تأييد او حمايت په اړه ئې ښودلې، د قرآن الفاظ دا دي:

Šöqö9$ 5ö ï @ä b%3ù ,=ÿR$ï •ó 7ø$ 8$Á èĥ >Îõ Ï$Èõ ó › qã 4Ï $Yŏm ‡'ù

ÇÏÎÈ ûüÏèHød& yçèB `Br Ó › qã $Zöüur ÇÏÍÈ ûïÌ z F$S0 $Yÿ9ør ÇÌÎÈ ÉŠàèø$

الشعراء: ۶۳-۶۵

نو موسی ته مو وحي وکړه چي بحر په خپلي عصا ووهه، نو وچاود او هره برخه ئې داسي وه لکه لوی غر، او هلته مو وروستني هم رانږدې کړل، او موسی مو وژغورو او ټول هغه چي له ده سره ول.

يعني دا وحي او د بحر چاودېدا د هغه وينا نتيجه وه چي موسی عليه السلام د خپل مأيوس او وېرېدلو ملګرو په وړاندي وکړه.

قرآن د دې پېښي په يادولو سره هر باايمان داعي او مؤمن مجاهد ته لارښوونه کوي چي په داسي سختو شېبو کي بايد مأيوس نشي او د خپل رب د مرستي او تأييد په اړه ئې باور او اعتماد کمزوری نشي.

د فرعون غرقېدا

کوم بحر چي موسی عليه السلام او د ده د سفر ملګروته ئې په خپلي سينې لار

ورکړه، د دوی لپاره وچاود، وچه لار ئې ورته پرانیسته، او دواړه برخې ئې تر هغه لوړې ولاړې وې چې دوی له بحر نه آخوا تېر شول، همدا بحر د فرعون او د هغه مغرورو لښکرو لپاره خپل کومې پرانیستې وو، ټول ئې له خپل ستوني تېر او غرق کړل، دا ده د الله تعالی د قدرت حیرانوونکې کرشمه، یو د بحر په څپو کې ژغورې او بل په همدغو څپو کې وژني، دا پېښه به بیا او بیا هم تکرارېږي، کله په یوې بڼې کې او کله په بلې بڼې کې!!

šú üÎÿ» î $k]ã (qçŸY2 r $Zï»ƒ$«Î (qç/x. ßÎ'Î ÉŠ$$s’Î ßgsY»oø%tù ßgΡr'Î/ $Zô)FR$$sù

ÇÊÌÏÈ الاعراف:۱۳۶

نو انتقام مو ترې واخیست او په سیند کې مو غرق کړل، د دې لپاره چې زما آیتونه ئې تکذیبول او ترې غافله ول.

د الله تعالی د قدرت د نخښو درواغ ګڼل، غفلت او بې باکي د دې سبب شوه چې په بحر کې غرق شي، دا همغه څپې دي چې دوه ځلې ئې موسی علیه السلام وژغورو، په ماشومتوب کې هم او هغه مهال هم چې د یوه ستر تاریخي کاروان مشري ئې کوله.

نو اې د الله د لارې مجاهده! کېدی شي د مبارزې په دوران کې ته او یاران دې هم له داسې لوړو، ژورو او هسکو، ټيټو سره مخامخ شئ، خو د دې طوفانونو او حوادثو له لوړو او ژورو به وېره نلرې، هیله ده چې د دغو پېښو په لوړو ژورو کې حکیم خدای تاسې همغسې وژغورې لکه چې موسی علیه السلام ئې د هغه بحر په چاودلو سره وژغورو چې فرعون ئې په کې غرق کړ، او لکه چې تر ده د مخه ئې د نوح علیه السلام کشتۍ د هغه طوفان په څپو کې وژغورله چې د ده دښمنان او مخالفان ئې د همدې طوفان په څپو کې ډوب کړل، ښايي ستا مخې ته به هم د داسې طوفانونو څپې راشي خو مطمئن اوسه چې دا طوفانونه د یوه مظلوم او با ایمانه قوم د

نجات او خلاصون لپاره او د بل ظالم ټولګي د ځپلو، نسکورولو او غرقولو لپاره دي، د ستونزو او کړاوونو په دوران کې باید ستا دريځ همغسي وي لکه د موسی علیه السلام، داسي نه چي په سختو شېبو او د مشکلاتو او ستونزو په وړاندي د خپل رب له عنایاتو مأیوس او ناهیلی شې او د یأس په وجه مبارزه په نیمایي کې پرېږدې او دښمن ته تسلیم شې. موسی علیه السلام په الهي وعدو باور وکړ، د دې باور او اعتماد پایله بریا او فتحه وه، فرعون الهي وعده او وعید دروغ وګڼل؛ پایله ئې غرقېدا وه.

د فرعون له غرقېدو وروسته څه وشول؟

قرآن په دې اړه فرمايي:

ÓÉ$$g/Ì»óBr ÇÚ öF{$šX Í»±B šc qàÒÌFó¡çtƒ (#qçR%. šú ïÏ%©!$Pö)ø9$$Zø/r&r

$B $RöBšr (#rçŽ9 ¹ $Jî Ÿ@ƒÏäÂuó Î) ûÓÍ_/ 4’n?ã Ó_ó¡sß$# šÎ/ u‘ MJÎ. Mß?r $kŽÏù $Zø»/

الاعراف: ١٣٧ ÇÌÐÈ šc qä©Ìè÷ƒ (#qçR%Ÿ2 $Br ¼çmãBöqr Üc öqãöÏ ßZóÁ ƒ šc %.

او هغو خلکو ته مو چي په بې وزلۍ کي ئې د ساتلو هڅه کېده، د هغې زمکي ختیزي او لوېدیزي برخي په میراث ورکړې چي برکت مو په کي اچولی وو او ستا د رب نېکه وینا د بني اسرائیلو په اړه له دې امله بشپړه شوه چي صبر ئې وکړ او هغه څه مو هم ویجاړ کړل چي فرعون او د ده قوم جوړول او هغه څه هم چي دوی لوړول.

دلته څو اساسي خبري غور او دقت غواړي:

- آیا دا بابرکته زمکه په خپله د مصر زمکه وه، که د مصر تر ولګې لاندي کومه بله زمکه او که شام او فلسطین چي په قرآن کي څو ځایه په همدې نامه یاده شوې؟

ځیني مفسرین په دې عقیده دي چي د فرعون له مرګه وروسته مصر د بني

اسرائيلو په لاس کي پرېوتی، دوی د قرآن په ځينو آيتونو د خپلي رأيي په تأييد کي استناد کوي، ځيني نور تاريخي رواياتو ته په پام سره وايي چي بني اسرائيل مصر ته بېرته نه دي ګرځېدلي بلکي خپل سفر ته ئې د فلسطين په لوري دوام ورکړی او زياته موده د سينا په بيديا کي لالهانده پاته شوي، که څه هم تاريخي روايات، مخصوصاً په بايبل متکي روايات قطعاً د اعتبار وړ نه دي، خو په قرآن کي داسي صريح اشاره نه مومو چي مصر ته د بني اسرائيلو د بېرته ستنېدو خبره ترې ثابته شي، داسي معلومېږي چي د فرعون سلطه د سيند ختيځي غاړي ته هم غزېدلې وه، دلته ځيني ښېرازه سيمي بني اسرائيلو ته په لاس ورغلې، وروستنی آيت هم دې ته اشاره کوي چي دوی له سيند نه له تېرېدو وروسته مخامخ صحرا ته نه دي کوز شوي بلکي مېشتو سيمو ته داخل شوي، خو دا چي ولي دلته نه دي تم شوي، ولي ترې وتلي او کله، په دې اړه څه ويل ګران دي.

- دا آيت ښيي چي بني اسرائيلو په لومړي سر کي د موسی عليه السلام صادقانه ملګرتيا کړې، د الله په لار کي ئې ستونزي ګاللې او صبر ئې کړی او د دغه اخلاص او صبر په وجه الله تعالی خپل تأييد او نصرت د دوی په حال شامل کړی.
- آيا د فرعونيانو د جوړ کړی شوو او لوړ کړی شوو څخه مراد د دوې وسلې، جنګي ګاډي، او قصرونه دي؟ جنګي وسايل خو ئې يقيناً په سيند کي غرق او ټول ويجاړ شول خو قصرونه ئې څنګه ويجاړ شول؟ دا ښيي چي د فرعون له مرګه وروسته په مصر کي ګډوډي، وراني او بې امني رامنځته شوې، نظام په بشپړه توګه له منځه تللی، ډېر دولتي تأسيسات ويجاړ شوي، طبيعي ده چي کله د مصر د مجهز فوځ تر ټولو منظم ځواک او فرعون ته وفادار قطعات له منځه تللي، د فرعون ځای ناستی زوی هم وژل شوی وو، نو له سختو مخالفتونو سره مخامخ ديکتاتوري او استبدادي نظام نشو کولی داسي صدمه په آسانۍ وزغمي، دا آيت د هغو کسانو رأيه ترديدوي چي ګمان کوي يوازي د سيند په غاړه د مصري فوځ ځيني قطعات غرق

شوي او نوره هيڅ تبديلي نه ده راغلې.

همدا راز قرآن فرمايي:

Óúí/ $g»Y÷ø#Šr 7Ïÿ‹. ÇÎÑÈ 5Ïƒì. 5$)Br ÷qãär ÇÏÈ 5Oqãär ,M»Z_ `Ï B Nßg»Yô_•z'ù

ÇÎÈ ©Ïƒäîó) الشعراء: ۵۷-۵۹

نو له له باغونو، چينو، خزانو او غوره ځايونو نه مو وايستل، همداسي مو بني اسرائيلو ته په ميراث ورکړل.

بل ځای فرمايي:

ûüÏ3Å»ù $kŽÏù (#qçR%. 7Jè÷Rr ÇÊÏÈ 5Ïƒì. 5$)Br 8rãär ÇÊÏÈ 5Oqãär ,M»Z_ `Ï B (#qä.?ó.

$Br ÞÚö‘F$#r âä!J¡¡9$# ÞÎÍÕã ôM3/ $Jù ÇÊÑÈ `ƒÌz#ä $Bqö% $g»Y÷ø#Šr 7Ïÿ‹. ÇÊÐÈ

ÇÊÒÈ `ƒÌàZB (#qçR%. الدخان: ۲۵-۲۹

ځومره باغونه، چينې، فصلونه او د اوسېدو غوره ځايونه او هغه نعمتونه ئې پرېښودل چي پکي خوشحاله ول، همداسي مو بل قوم ته په ميراث ورکړل، بيا نه زمکي او آسمان پر هغوی وژړل او نه په انتظار کي پرېښودی شوي ول.

الله تعالی مزيد وخت ورنکړ، په زمکه او آسمان کي هيڅوک پيدا نشو چي د دوی په حال تأسف وکړي او اوښکي پرې توی کړي، ځکه هغوی له الله تعالی سره د خپل تعلق په شلولو سره د آسمانونو او زمکي له هر څه سره خپلي اړيکي شلولې وې، د الله تعالی له تأييد نه د محرومېدا په سبب د هر څه له تأييد نه محروم ول، له دی ظالم قوم نه هر څه مظلوم قوم ته په ميراث پاته شول. باغونه، فصلونه، چينې، بنگلې او ټول هغه نعمتونه چي الله تعالی ورکړي وو، ټول په ميراث تری پاته شول، د اقتدار په دوران کي ډېرو خلکو د دوی ستاينه او مداحي کوله، د هغوی په وړاندي ئې غوړه مالی کوله، د هغوی خدمت ته ئې ملاتړلې وه، د وفادارۍ دعوی ئې

کوله، ویل ئې د دوی په خاطر هري قربانۍ ته چمتو دي، په ښو او بدو کي ئې هغوی تأییدول، خو کله چي الله تعالی غرق کړل، نو بیا په زمکه او آسمان کي داسی څوک نه وو چي د هغوی لپاره ئې اوښکي توی کړې وی، الله تعالی تر خاصي نېټي او تر هغه ظالمانو ته مهلت ورکوي چي خپل حجت پری اتمام ته ورسوي، بیایی کلک نیسي، د عذاب دا نېټه ثابته او نه بدلېدونکې ده، نه ئې د ظالمانو زور او تزویر بدلولی شي او نه د دوی د پلویانو ډېروالی او شمېر، کله چي دا عذاب نازل شي هیڅ څه او هیڅوک ئې مرسته نشي کولی: لکه چي قرآن فرمایي:

šú ïÎÅ »R Æ Ï Oß9 $Br ó•Åy $ $‹R‰9$ † Î óßèJã ôMÜÎm ûïÏ%©!$š• Í»9ré

ÇËËÈ آل عمران: ۲۲

دوی هغه دي چي عملونه ئې په دنیا او آخرت کي حبط او تباه شوي او هیڅ مرستندوی ورته نشته.

نه به په دنیا کي له خپلو کړنو او هلو ځلو څه ترلاسه کړی شي او نه په آخرت کي او نه به داسي څوک ومومي چي په دنیا او آخرت کي ئې له خپل شوم عاقبت نه وژغوري، دوی هیڅ مرستندوی نه لري، هیڅوک ئې له زړه نه او په اخلاص سره مرسته نه کوي، که نن ډېر د دوی د مرستي او حمایت تیږي په سینه وهي او د دوی لپاره لاس تړلي ولاړ دي، چي د ربښتیا ورځ راشي، نو یو کس به هم د دوی مرستي ته راوړاندي نه شي او مرسته به ئې ګټه ورونه رسوي.

څوره امت

بل لوري ته الله تعالی بني اسرائیل د عزت او سرلوړۍ هغه اوچت مقام ته ورسول چي پر ټولو نړۍ والو دوی ته فضیلت ورکړی شو، د ټولو آزادي غوښتونکو لپاره امامان شول، لکه چي قرآن فرمایي:

ÇËÍÈ bqãZÏ%qã $uZÏ»ƒ$«Î {qçR%x.ur ({rçŽy9|¹ $£J9 $RÌøBr'Î šcr߉öku‰ ZpJÍ¬r& öNåk÷]ÏB $oYù=yèy_ur

السجده: ۲۴

له دوی نه مو هغه امامان جوړ کړل چې زموږ په حکم ئې د خلکو لارښوونه کوله، د دې لپاره چې صبر ئې وکړ او زما په آيتونو ئې يقين درلود.

د نورو لپاره امامان او پيشوايان شول، د نورو لپاره ئې د هادي او مرشد حيثيت تر لاسه کړ، وجه ئې د دوی صبر او د الله تعالی په آيتونو باور او يقين وو.

په دې توګه ګورو چې الله تعالی بني اسرائيلو ته د څو خبرو په سبب پر نورو قومونو فضيلت ورکړ او د عزت او شرف لوړو پوړو ته ئې ورسول:

- پر الله تعالی او د هغه پر پيغمبر موسی عليه السلام ئې ايمان راوړ.
- له فرعون نه ئې د بغاوت لار غوره کړه.
- د ايمان په لار کې ئې د ستونزو او کړاوونو په وړاندې صبر وکړ.
- د الله تعالی په لار کې ئې هجرت وکړ.

اوس راشئ وګورو چې د دې قوم زوال څنګه پيل شو او د ذلت عوامل ئې کوم وو؟

ژوندی بُت او مړه بُتان

له بحر نه په تېرېدو سره بني اسرائيل له داسې قوم سره مخامخ شول چې د بُتانو عبادت ئې کاوو، په مصر کې د ژوندي بُت عبادت کېدو او دلته د مړو بُتانو، اکثراً دا مړه بُتان هم د هغو ژونديو بُتانو انځورونه وي، دوی د ژوندي بُت مقابله وکړه؛ راشئ وګورو چې له مړه بُت سره به د دوی چلند څنګه وو؟ قرآن په دې اړه فرمايي:

{qè%$s% 4 öNçl°; 5$uZô¹r& #'n?tã bqàÿä3÷ètƒ 7Qöqs% 4'n?tã (#öqs?r'sù tóst7ø9$# Ÿ@ƒÏäÂuŽó Î) ûÓÍ_t6Î/ $tRø—uq»y_ur

ãlwàd bÎ ÇÌÌÈ bqèygB Rqü NäRÎ A$% pgÎ#ä óß9 $J. $y»9Î $Z©@èô_$Ó › q3»ƒ

qèr $y»9Î Nà6 ‹Éó ‹ $Züî A$% ÇÌÌÈ šc qèJèƒ (qç. $B @Ü»/r ïšÎ Nèd $B ŽÉGãã

Nà6 RqãqÝ„ šc qãèÎ É#ä ôÏB Nà6 »ZøŠU& øŒÎr ÇÊÍÉÈ šú üÏJ»èø9$# ’?ã Nà6 =Òù

`Ï B öÑx/ Nà6 Ï9ºŒ ’Îr Nèä$¡Î šc qãŠó FÓƒr Nèä$Yö/ bqè=)ã É#‹è9$# äþqß™

ÇÊÍÊÈ ÒOŠÏàã Nà6 În§ الاعراف: ۱۳۸-۱۴۱

او بني اسرائيل مو له بحره تېر کړل، نو په داسي قوم راغلل چي د خپلو بُتانو په وړاندي ئې اعتکاف کولو، وئې ويل: اې موسى! موږ ته د دوی د معبودانو په څېر يو معبود وټاکه، وئې ويل: په رښتيا تاسو يو جاهل قوم يئ. يقيناً دا خلک چي په کوم مذهب دي، هغه ويجاړ او خراب دئ او څه چي دوی کوي باطل دي. آيا له الله پرته بل معبود درته ولټوم حال دا چي هغه تاسو ته پر ټولو خلکو فضيلت درکړ. او هغه وخت درپه ياد کړئ چي له فرعونيانو نه مو وژغورلئ، چي بد بد عذابونه ئې درکول، ستاسو زامن ئې وژل او ستاسو ښځې ئې ژوندی پرېښودې او په دې کي ستاسو د رب له لوري ستر آزمېښت وو.

گورئ چي له دې وروسته د موسى عليه السلام د اوږدې مبارزې بل پړاو پيل شوی، د داخلي مبارزې پړاو، د خپلو پلويانو په ليکو کي له انحرافاتو سره مبارزه، لومړی انحراف شرک دئ، لکه چي توحيد د ټولو ښېگڼو بنسټ دئ همداراز شرک د ټولو انحرافاتو او مفاسدو بنسټ دئ، هره گناه له دغه گنده ډنډه خړوبه کېږي. موسى عليه السلام په مصر کي د دې فرصت نه وو ترلاسه کړی چي خپل قوم په فکري لحاظ ښه وروزي، ټول کالونه ئې له فرعوني نظام سره په کلکي او دوامداري مبارزې کي تېر کړل، د همدې لپاره گورو چي بني اسرائيل د يوه بُت پالونکي قوم له ليدو سره سم له موسى عليه السلام نه د بُت په څېره کي د يوه

مجسم معبود مطالبه وکړه، د دې جاهلانه غوښتني په ځواب کي موسی علیه السلام وفرمایل:

- تاسو یو ناپوه قوم یئ، داسي غوښتنه یوازي جاهلان کوي.
- د دغو خلکو مذهب خوشی او ویجاړ مذهب دئ او عبادت ئې باطل.
- آیا له الله تعالی پرته بل معبود درته ولټوم، حال دا چي هغه تاسو ته پر ټولو خلکو فضیلت درکړ.
- د الله تعالی هغه پېرزوینه درپه یاد کړئ چي له فرعونیانو ئې وژغورلئ، چي بد بد عذابونه ئې درکول، ستاسو زامن ئې وژل او ستاسو ښځي ئې ژوندۍ پرېښودې.
- هغه بدي ورځي هم د آزمېښت لپاره وي او دا ژغورنه هم ستاسو د رب له لوري ستر آزمېښت وو، چي وګوري تاسو څه کوئ، د الله تعالی پېرزویني په پام کي ساتئ که د عصیان او بغاوت لار غوره کوئ.

من او سلوٰی

د سینا په لویي او وچي صحرا کي مهاجر بني اسرائیل له دریو اساسي ستونزو سره مخامخ شول: تودوخه، د ځان او خپلو ځارویو لپاره د ښځناک اوبه او خوراک نه موندل. الله تعالی دا درې واړه ستونزي ورته حل کړې، قرآن په دې اړه فرمایي:

oŽô ã óLY0$Ñß»YèÖ%r ÇÎÈ bqä‰è/ ¾ïÎr Ètø$Î šc r‰ö pB£é‹› qã Öq% `Ïr

š, $Áèĥ >ÎõÑ$Âc & ÿyqäö% ç8)ó KŎ$ËÌ é‹› qã 4Ì $Zøm÷&r $VBé$Û$7Ŏ&

$Züßr NG/Žô B <¨ $Ré@à2 NÎæ 6% $Zéã oŽô ã F^0rç¥B ôM ¡ f 7R$ı •f Û0$

ôà6 »Y%-‘ $B ÏM»6ŏÛ `Ï ((qè2 3‘ qù¡ 9$r Æ J$Ñĝøæ $Z0R&r N»Jó$Ñĝøæ

Çˆ̈È šc qßÎâ/ Nå¦ ÿ R& (þç Ÿ2 `Å»9r $RqßŸ=ß $Br الاعراف: ۱۵۹-۱۶۰

او د موسى د قوم يوه ډله په حقه (دخلکو) لارښوونه کوي او په همدې سره عدالت قايموي. او دوى مو په دولسو قومي ټوليو ووېشل او موسى ته مو هغه مهال وحي وکړه چي قوم ئې اوبه ترې وغوښتې، چي دا ډبره په خپلي عصا ووهه، نو دولس چينې ترې راوخوټېدې، داسي چي هري قبيلې خپل اوبه خوړ وپېژندو او پر دوى مو ورېځې سيورى کړ او من او سلوىٰ مو پرې نازل کړل، (ورته ومو ويل) د هغه رزق پاکيزه پاکيزه وخورئ چي موږ درروزي کړي او پر موږ ئې ظلم نه دئ کړى بلکي پر خپل ځان ئې ظلم کولو.

په دې مبارکو آيتونو کي د موسى عليه السلام د قوم په اړه څو خبري شوې:

- يوه ډله ئې حقپاله وه، خلک ئې د حق په لوري بلل او په همدې سره ئې په ټولني کي عدالت قايمولو.
- دوى په دولسو قومي ټوليو وېشل شوي وو؛ يعنى يو قوم وو چي دولس قبيلې ئې وې.
- کله چي د سينا په ستري بيديا کي له سختي تندي سره مخ شول او له موسى عليه السلام نه ئې د اوبو غوښتنه وکړه، الله تعالى موسى عليه السلام ته وحي وکړه چي دا ډبره په خپلي عصا ووهه، نو دولس چينې ترې راوخوټېدې، داسي چي هري قبيلې خپل اوبه خوړ وپېژندو.
- کله چي د صحرا سختي تودوخي تنګ کړل نو الله تعالى د ورېځو سيورى پرې جوړ کړ.
- کله چي د دوى ټول خوراکي توکي ختم شول نو الله تعالى من او سلوىٰ پرې نازل کړل او ورته وئې ويل: د هغه رزق پاکيزه پاکيزه وخورئ چي موږ درروزي کړي.

- دوی د الله تعالی د دغو پېرزوینو پاس ونه ساتو، د عصیان او بغاوت لاره ئې غوره کړه او په دې سره ئې پر خپل ځان ظلم وکړ او له سپکاوي، ذلت او فقر سره مخ شول.

په بل ځای کې الله تعالی همدغه نعمتونه دوی ته ورپه یادوي او فرمايي:

$B ËM»6ŝÛ `Ë (qèä 3‘ qù ; 9$r £JŋS ŠŠ3øæ $ZŒ‘R&r P$Jóŋ$ Šà6 øæ $Yù‑ßr

ÇÎÈ bqßÎâ / NßS ; ãR& (þq. `Å»9r $Rqß=ß $Br NŠ3»Y%-‘ البقرة: ۵۷

او د ورېځو مو پرتاسو سیوری جوړ کړ او پر تاسو مو من او سلوٰی نازل کړل، له هغو پاکیزه وو نه چې درروزي کړي مو دي وخورئ، پر مونږ ئې ظلم نه دئ کړی بلکې پر خپل ځان ئې ظلم کولو.

په دې آیت سره نه یوازې بني اسرائیلو ته هغه نعمتونه ورپه یاد شوي چې د هجرت په دوران کې الله تعالی ورپه برخه کړل، له مصر نه د شام په لوري د تلو په وخت کې، د سینا په تودې او وچې بیدیا کې او هغه وخت چې د دوی کیږدۍ هم شړېدلې وې او د صحرا ګرمي هوا سخت ځورول، الله تعالی په دوی باندې یو په بل پسې داسې ورېځې راواستې چې هم ئې له ګرمۍ وساتي او هم ئې د اوبو ضرورت رفع کړي، سېل سېل مرزان به راتلل او دوی به نیول، هر سهار به د بیدیا د بوټو په سر داسې خوندور څه راپیدا کېدل چې دوی به راغونډول او په خوند خوند به ئې خوړل، خو دوی د هجرت په دې ژوند او یو ډول خوړو صبر ونشو کړی، موسی علیه السلام ته ئې په څرګندو الفاظو وویل چې نور نو تر دې زیات صبر نه شو کولی، د دغه بې صبرۍ په وجه له دې نعمتونو نه محروم او په فقر، لوږه او ذلت محکوم شول، د بني اسرائیلو په دې قصې کې هر مسلمان ته د دې سبق ورکړی شوی چې که د الله په لار کې هجرت وکړئ، د رزق او روزي ضامن مو الله دئ، د بني اسرائیلو د من او سلوٰی په څېر به تاسو ته روزي درکوي، خو که بې صبري

وکړئ او په نیمه لار کې ودرېږئ او سفر نیمګړی پرېږدئ، د دوی په برخلیک به اخته شئ. الله په هیڅ‌ا ظلم نه کوي، د خپلې لارې پر مجاهد او مهاجر خو ئې په هیڅ صورت کې نه کوي، څنګه ممکنه ده چې دوی یوازې او بې اسرې پرېږدي، بني اسرائیل چې له کومو بدو پایلو سره مخامخ شول، دا د دوی د ظلمونو سزا وه.

د سینا په لویې صحرا کې چې د ژوند هیڅ ډول امکانات نشته، سیوری نشته، اوبه نشته، دانه او مېوه نشته، الله تعالی د بني اسرائیلو لپاره د رزق او روزي انتظام وکړ. وریځې ئې د هغوی پر سر سیوری کړ، من او سلوی ئې ورته راپیدا کړل او له کلکې ډبرې ئې دوولس چینې ورته راوایستلې.

قرآن په دې قصې سره موږ ته ډاډینه راکوي چې الله تعالی د هر هغه چا لپاره د رزق او روزي ذمه وهلې چې د ده په لارکې هجرت وکړي، رزاق خدای د دوی د رزق او روزي ضامن دئ، دوی ته به له حلالې او آسانې لارې رزق او روزي ورکوي، دا تل په تاریخ کې تکرار شوې، د شوروي اشغالګرانو په ضد د جهاد په دوران کې هم موږ د دې الهي وعدې مصداق په خپلو سترګو ولید، چا د دې تصورکولی شو چې د درې نیمو میلونو مهاجرو لپاره به د پاکستان په سپېرو ډاګونوکې د رزق او روزي او اوسېدو امکانات برابر شي؟ چا ګمان کولو چې نړۍ به نږدې پنځو ملیونو افغان مهاجرینو ته پناه ورکړي؟ دا ومو لیدل چې د بني اسرائیلو د هجرت قصه دلته ټکي په ټکي او ګام په ګام تکرار شوه!!

د من او سلوی تر عنوان لاندې په بایبل کې دا خبرې د غور وړ مومو: (بني اسرائیلو بیا له موسی او هارون نه شکایت وکړ او وئې ویل: کاش چې په مصر کې پاته وی او همهلته خدای وژلې وی، هلته به له غوښو د ډکو دېګونو خوا ته کښېنستو او چې څومره مو زړه غوښتل خوړه مو، خو اوس به په دغې دښتې کې چې تاسو ورته راوستلو ډېر ژر له لوږې ومرو... خدای موسی ته وویل: اوس به له آسمانه دوی ته ډوډۍ راولېږم... هرڅوک کولی شي له خپله کوره ووځي او د

همغي ورځې لپاره ډوډۍ جمع کړي... غواړم په دې حکم سره دوی وآزمويم چې زما اطاعت کوي که نه... د جمعې په ورځ کولی شي د دوو ورځو خوراک جمع کړي...دوی ته ووايه چې هر مازديگر به غوښې خوري او هر سهار به په ډوډۍ مړېږي... د همغي ورځې په مازديگر ډېر مړزان راغلل او د دوی شا و خوا سيمه ترې ډکه شوه... او سهار پرخه پرېوته او کله چې پرخه ختمه شوه وړې وړې دانې ترې پاتې شوې چې د واورې دانو ته ورته وې... يوه له بله ئې وپوښتل: دا څه دي؟ موسی ورته وويل: دا همغه ډوډۍ ده چې خدای درکړې چې وئې خورئ... خدای فرمايلي چې هره کورنۍ د خپلې ورځنۍ اړتيا په اندازه ترې جمع کولی شي... د هر کس لپاره يو عومر (نږدې دوه نيم ليتره)،... نو دوی بهر ووتل او په ټولولو ئې لگيا شول، چا ډېر او چا کم غونډ کړل خو کله چې ئې وتلل نو وئې ليدل چې چا ډېر غونډ کړي وو زيات ونه ختل او چې چا لږ غونډ کړي وو کم ونه ختل... هر چا خپله ټاکلې برخه ترلاسه کړې وه!!! موسی ورته وويل: هيڅ څه به ئې تر سبا پورې نه ساتئ... خو ځينو د موسی خبرې ته اعتناء ونه کړه، څه ئې سبا ته ساتلي ول... خو سهار متوجه شول چې ټول خوسا شوي او چينجي په کې راپيدا شوي... موسی هارون ته وويل: له دې من څخه يو عومر (نږدې دوه نيم کيلو) په يوه لوښي کې وساته چې راتلونکو نسلونو ته د پند او عبرت لپاره پاته شي... چې دغه بيا (د عهد صندوق) کې له نورو مقدسو شيانو سره کېښودی شو!!!

دلته د بايبل د وينا ضعيف ټکي دا دي:

- اسرائيليان ئې داسې انځور کړي لکه چې په مصر کې دوی ډېر مرفه ژوند درلود، داسې چې له غوښو د ډکو دېگونو خوا ته به کښېنستل او چې څومره به ئې زړه غوښتل خوړله به ئې!! دا په مصر کې د اسرائيليانو د بد ژوند، فقر، لوږې او د غلامۍ د ژوند يو معکوس او غلط تصوير او د حقايقو خلاف وينا ده، که اسرائيليانو په مصر کې داسې مرفه ژوند درلودی نو هيڅکله به له موسی عليه السلام سره

هجرت ته نه وو تیار شوي!!

- وايي: خدای له دوی سره وعده کړې وه چې مازديګر به غوښه او سهار به ډوډۍ ورکوي، خو سهار ئې د ډوډۍ په ځای سپيني دانې وموندې او موسی ورته وويل چې همدا همغه ډوډۍ ده چې خدای ئې وعده درسره کړې وه!! په دانو باندي د ډوډۍ اطلاق نه شي کېدئ، د خوراک، روزي او رزق په نامه يادېدی شي خو هيڅوک دا غلطي نه کوي چې دانو ته د ډوډۍ نوم ورکړي.
- دا خوشې او بې بنسټه خبره ده چې وايي: که چا ډېر غونډ کړي وو يا لږ، چې کور ته ئې يووړل او وئې تلل نو همغه يو (عومر) ترې جوړ شو!! دا هم بې بنسټه خبره ده چې دوی ته ويل شوي وو د ورځني خوراک په اندازه به ئې راټولوئ او د سبا لپاره به ئې نه ساتئ!! د دوی جرم دا نه وو چې زيات ئې غونډ کړي وو ځکه په خپله بايبل وايي چې زيات غونډولو کومه ګټه نه وررسوله، په تللو کي به ډېر هم يو عومر ختل او لږ هم!! ذخيره کول ئې هم دوی ته ګټه نه رسوله ځکه دا به تر سهاره خوسا کېدل!! د بايبل ليکونکی دي دا معما حل کړي چې يو ځای وايي: چې چا دا (من) د سبا لپاره ذخيره کړي وو سبا ئې هغه خوسا او ګنده شوي ومونډل، بل ځای وايي چې د جمعې په ورځ به ئې د شنبې د ورځې لپاره هم ټولول، ځکه چې په دې ورځ له کار کولو منع شوي وو او بيا ليکي چې موسی عليه السلام هارون عليه السلام ته وويل چې د (من) يو (عومر) راټول کړه چې د راتلونکو نسلونو لپاره ئې وساتو او دا ئې (د عهد په صندوق) کي کېښودل!!! دا خبره به کوم عقل ومني چې يو شي هم په يوه شپه کي ګنده کېږي او هم د راتلونکو نسلونو لپاره په ساتلو نه ګنده کېږي!!!

قرآن د بايبل دا ادعاء ردوي او وايي چې اسرائيليانو بې صبري وکړه او موسی عليه السلام ته ئې وويل: تر څو به په دې يو ډول خوراک صبر کوو؟ تر څو به همدا صحرا وي او دا من و سلوىٰ؟!!

ãMî.è$)Ê $Z9 óÌ ŀả š• /‘ $Y9 ãš$ì ŽΪh°r ϕ$èÛ 4?ã ŽÉÁΡ `9 4› qß»f ÓÇè (ir

” ÏΙ$š c qÆ‰7Gó@& A$% $gÎÁ/r $kÅ%ãr $gÎBqèr $gÎ$Vr $gÎ/ .`Ï ÏÚ öF$

Dôgŏæ M/ÎÃr Óέþ™ $B Nà6 9 bŷù # ŀóÁ B {qäÎ$ öz qè ” ÏΙ$ 4† Ïš& qè

ÏM»f$«Î šc rãΩÅ3 {qß. óg R'Î 7Ï ‹ $šÆ Ï 5= Öó Î rã$/r èŽ 6 ó J‡ ã$É9$

ÇÏÈ šc rß‰ètf {qç$Ÿ2 ï {qÁã $ÿ 7Ï ÉÛ$ŃÎöó Î `¿ÎŸ9$šc qè)f/r « $

البقرة: ۶۱

او هغه وخت چي تاسو وويل: ای موسی! په يوه رنگ خوراک هيڅکله صبر نه شو کولی!! نو خپل رب ته دي زمونږ لپاره دعاء وکړه چي موږ ته هغه څه راوباسي چي زمکه ئې راشنه کوي: له ساگ سابه ئې، تره او بادرنگ ئې، غنم ئې، نسک ئې او پياز ئې، وئې ويل: آيا د هغه څه په عوض کي چي غوره دئ هغه څه غواړئ چي راټيټ او ناغوره دئ، مصر ته کوز شئ، چي هلته هغه څه ترلاسه کړئ چي تاسو ئې غوښتنه وکړه، نو سپکاوی او خواري ورباندي وتپل شوه او د الله په غضب اخته شول، دا په دې خاطر چي د الله آيتونه ئې تکذيبول او پېغمبران ئې په ناحقه وژل، دا هم په دې سبب چي عصيان ئې وکړ او تېری ئې کاوو.

د قرآن له دې وينا معلومېږي چي په مصر کي د بني اسرائيلو خواړه؛ ساگ، تره، بادرنگ، غنم، نسک او پياز وو، له موسی عليه السلام نه ئې همدا غوښتل، نه د غوښو ډک دېگونه.

بايبل تر دې عنوان (له ډېري اوبه!) لاندي ليکي: اسرائيليانو په رفيديم کي له موسی اوبه وغوښتې او ورته وئې ويل: ولي دي له مصره راوايستلو؟ آيا دلته دي د دې لپاره راوستلو چي له تندي ومرو؟ موسی خدای ته وويل: زه له دې قوم سره څه وکړم؛ نږدې ده ما سنگسار کړي!! خدای ورته وويل: د بني اسرائيلو ځيني مشران

درسره واخله، د حوريب غره ته ولاړ شه، هلته به زه د يوې ډبرې خوا ته ستا په څنګ کې ودرېږم، په خپلې عصا دې ډبره ووهه چې اوبه ترې وبهېږي...موسی همداسې وکړل او اوبه ترې وبهېدې... دلته اسرائيليانو له خدای سره مجادله وکړه او وئې ويل آيا خدای زموږ په منځ کې شته...نو ځکه موسی دا ځای مريبه (يعني د شخړې او مجادلې ځای) ونوماوو!!

قرآن د بايبل دا وينا هم تصحيح کوي او فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible] البقرة: ۶۰

او کله چې موسی عليه السلام د خپل قوم لپاره د څړوبه کېدو غوښتنه وکړه، نو (ورته) ومو ويل: دا ډبره په خپلې عصا ووهه، نو په دې سره له هغې دولس چينې راوخوټېدې، هري ډلې خپل اوبه خوړ وپېژندو، د الله له رزق نه وخورئ او وڅښئ او په زمکې کې فساد کوونکي مه ګرځئ.

په دې آيتونو کې له يوې خوا د بايبل دا خبره رد شوې چې وايي: اسرائيليانو له خدای سره شخړه وکړه او وئې ويل چې که خدای زموږ په منځ کې وي نو چېرې دئ؟ ولې ئې موږ په خپلو سترګو نه ګورو؟!! قرآن فرمايي نه يوازې دوی دلته شخړه نه ده کړې بلکې دلته د دوی تر منځ د راتلونکو شخړو مخه هم نيول شوې، دلته دولس چينې راوخوټېدې، د هرې قبيلې لپاره بېله چينه، او دا د دې لپاره چې د اوبو په سر ئې لانجه راولاړه نه شي. له بلې خوا د الله د لارې مجاهد او مهاجر ته ډاډ ورکړی شوی چې الله ستا د رزق او روزي ذمه وار دئ، که الله وغواړي نو له ډبرې نه تاسو ته چينې راايستی شي، همغسې لکه چې بني اسرائيلو ته ئې د سينا په لويې وچې صحرا کې له ډبرې نه دولس چينې راوايستې، الله تعالی هغه ولس ته د

ډاډه او پراخ رزق او روزي تضمين ورکوي چې ايمان راوړي، د دين په نسبت التزام ولري او د الله په لار کې جهاد ته ملا وتړي، د روزي په سر د دوی ترمنځ د شخړو راولاړېدو مخه به هم نيسي او الله به عزت او سوکالي ورپه برخه کوي.

دلته د بايبل ادعاء دا ده چې خدای د هغې ډېرې خوا ته ولاړ وو، موسی عليه السلام ليدو، خو اسرائيلي مشرانو نه ليدو، د دې خبرې پر سر شخړه راولاړه شوه چې آيا خدای همدا اوس زموږ په منځ کې شته که نه؟!! له خپل خدای او له موسی سره ئې شخړه وه، خدای ته ئې ويل: که ته زموږ په منځ کې يې نو موږ ته ځان راوښيه!! موسی ته ئې ويل: که خدای دلته وي نو ولې ئې موږ نه ګورو؟!! لانجه حل نه شوه، نو ځکه موسی عليه السلام دا ځای د مريبه په نامه ياد کړ!!! سل حيف او افسوس په هغه عقل چې داسې مسخره خبرې مني او هغه د الله تعالی د کتاب خبرې ګڼي!!!

د زوال او ذلت پړاو

قرآن د بني اسرائيلو د زوال ټول اساسي عوامل په دقت او تفصيل سره څېړلي، چې شرک، د الله تعالی له اوامرو سرغړاوی، د پيغمبر مخالفت، له جهاد نه ډډه، خپلمنځي اختلافات، بې صبري، په حلال رزق قناعت نه کول او مذهبي حيلې د دې عواملو عمده برخې دي، قرآن په دې اړه فرمايي:

äŠ$Î]R& ŠNäŠi Ÿ@è_ ŠĜ] ŠNäøæ «Î$pJèÏ (rãäŠ$Éq)»ƒ ¾ïhBq)Ï Ó4› qãŠ A$% ŠĜr

Ú öR{ $(qèãŠ $ŠEq)»ƒ ÇËÈ ûüÏ»èŠ$`Ï #%n& ÏNsãŠ9 $B NãŠ9?#är %Zqè3 NãŠ=è_r

(qè$% ÇËÈ ûüïÎÅ»z (qç]) ZFù ŠaÍ$/Š& #?ã (r%?ö Ÿwr NãŠ9 ª! $=G. ÓÉŠ$p™£)ŠŠ$

(qã_ãø' bÎù $gZŠ (qã_ãø' 4Lm $g=äz ŠR `9 $R]r ûüïÍ$7_ $Bq% $kŽÏ bÎ) Ó› q3»ƒ

$JÏÕã ª! $Nè% šc qè$/† ûîï%$ `B ÈX ã ‘ A$% Ç!È šc qè Å‘Š $Rî ù $gzB

Oç ä bÎ (þ è@ qGù «! $’?ã r bqç Î î N3Rî ù qç3 ù zŠ #Œî ù šU $6 $ SÏÕã (qèz Š$

MR& ó= d$ ù $gŠÏ (qã#Š $B #%/& $g=ä z ôR `9 $RÎ ó›qB»f (q$% Ç!È ûüÏ Bs B

ÓÅr ÓÅ ÿR ž Î ã Ï î (x w ’Î É ‘ A$% Ç!È šc r Bé»% $Y(gd $RÎ x ï»)ù š• š r

¡ Z™ `Šé/ö ¡ Ïõã ôB Sè $gRî ù A$% Ç!È ûü É Å»ÿ $ Ï ö)$ šú ÷/r $YY÷/ ø ã$

المائدة: ۲۰-۲۶ Ç!È šú ü É Å»ÿ $ Ï ö)$’?ã ¨ û Xù Ç Ú ö{ $’Î šc qß Ïf

او کله چې موسی خپل قوم ته وویل: اې زما قومه! پر تاسو د الله پېرزوینې رایاد کړئ؛ کله چې ئې په تاسو کې پیغمبران راپیدا کړل، تاسو ئې پاچایان وګرځولئ او هغه څه ئې درکړل چې په ولسونو کې ئې هېچا ته نه وو ورکړي. اې زما قومه! دغې مقدسې زمکې ته چې الله درته لیکلې ورننوځئ او شا ته شا ته مه کېږئ، که نه نو زیانمن به راوګرځئ. وئې ویل: اې موسی! په دې کې خو یو پیاوړی قوم دئ او موږ به تر هغه هیڅکله ورداخل نشو چې دوی ترې ووځي، که ترې ووتل بیا به ورننوتونکي شو. له دغو چې وېرېدل، دوو سړیو ئې چې الله پرې پېرزوینه کړې وه، وویل: له دروازې پرې ورننوځئ، نو کله هم چې ورننوتئ تاسو به بریالي وئ او که مؤمنان وئ نو پر الله باید توکل وکړئ. وئې ویل: اې موسی! تر څو چې دوی پکې وي موږ به هیڅکله ورداخل نشو، نو ته او رب دې لاړ شئ او وجنګېږئ، موږ به همدلته ناست یو! وئې ویل: اې زما ربه! زما په واک کې خو له خپل ځان او له خپل وروره پرته نور څه نشته، نو موږ او دغه فاسق قوم په خپلو کې سره بېل کړه. وئې فرمایل: نو دا تر څلوېښتو کلونو پرې حرامه شوه، په زمکې کې به لالهانده ګرځي، نو پر دې فاسق قوم تأسف مه کوه.

په پورتنیو آیتونو کې بني اسرائیلو ته هغه ورځې ورپه یاد شوې چې موسی

عليه السلام دوی جهاد ته وبلل، ترې وئې غوښتل چې فلسطين ته ننوځئ، له عمالقه وو نه ئې ونيسئ، دا ستاسو پلرنی ټاټوبی دئ، الله تعالی درسره وعده کوې چې دا سيمه به بېرته تاسو ته سپارې، که له جهاده ډډه وکړئ، زيان کوئ او له سپکاوي او ذلت سره مخامخ کېږئ، دوی د نه ځواب ورکړ، موسی عليه السلام د سيمې او د دښمن د وضعيت څېړنې لپاره يو پلاوی وليږو، پلاوی له سيمې بېرته راوګرځېد، له دوو پرته نورو د جنګ مخالفت وکړ او وئې ويل چې دښمن ډېر ځواکمن دئ، موږ ئې له مقابلې عاجز يو، ته ئې د ايستلو چاره وکړه، له خپل رب نه وغواړه چې دوی وباسي، د دوی له وتلو وروسته به سيمې ته ننوځو، د پلاوې دوو چې وېره ئې له الله تعالی وه، نه د دښمن له زور او ځواکه، وويل: که د دښمن ظاهر ځواکمن بريښي، په حقيقت کې ډېر بې همته او ډارن دئ، ستاسو له بريد سره سم به تښتې او سيمه به پرېږدي، د ايمان تقاضا خو دا ده چې پر خپل رب توکل وکړو. قوم په ځواب کې وويل: اې موسی! پدې پوه شه چې موږ تر هغه دې سيمې ته هيڅکله نه ننوځو چې دښمن ترې وتلی نه وي، ته دې له خپل رب سره ولاړ شه او وجنګېږئ. موسی عليه السلام له خپل بې همته او جبون قوم نه خپل رب ته په داسې الفاظو شکايت وکړ چې ترې معلومېږي له خپل قوم نه سخت مأيوس شوی، په ځای ئې د بل باهمته او توريالي قوم د ملګرتيا هيله لرې او دا شکايت او هيله په دې الفاظو بيانوي: زما ربه! له ځان او خپل ورور نه پرته بل څوک راسره نشته، ته مو له دې فاسق قوم نه بېل کړې!

الله تعالی د دوی په اړه پرېکړه وکړه چې تر څلوېښتو کلونو به په صحرا کې لالهانده ګرځي، د ټېکې ډاډمن ځای به نه مومي، موسی عليه السلام ته ئې وفرمايل: اې موسی! دا د دوی د فسق او له جهاد نه د انکار سزا ده، ته ئې پر دردناک حالت تأسف مه کوه.

دا قصه بني اسرائيلو ته هم او د قرآن هر مخاطب ته هم دا حقيقت په ګوته

کوي چې الله تعالی ولي د بني اسرائيلو په ځای په بل قوم کې پيغمبر مبعوث کړ؟ وجه ئې دا وه چې نور نو دا قوم د دې وړ نه وو، دوی په سختو شپو ورځو کې خپل ناجي لاربنود او پيغمبر موسی عليه السلام يوازې پرېښود، دوی د پيغمبرانو د ملگرتيا وړ نه دي، په دوی کې د جهاد او د الله تعالی په لار کې د قربانۍ جذبه مړه شوې، په کورنيو شخړو کې ډېر تکړه دي، يو د بل ويني ته تږي خو د حق په لار کې جهاد ته ئې ملا ماته ده، له راتلونکې قصې نه هم معلومېږي چې په دې قصې کې همدا مطلب مراد دئ,

همداراز قرآن فرمايي:

pÖm (qãqèr óÇ©ž ß] øm $gÿ‡B (qè=2 r pƒö)s%ø9$# íÉd (qãZä3ó™$# Ÿ@‹Ï% øŒÎ)r

A£‰6ù ÇÌÈ šú üÏZÅ¡ósßJø9$# ߉ƒÍ\“ y™ 4 öNà6 ÏG»«Ÿü z öNä3s9 öÏÿøó ¯R #Y‰¤f ß™ >$t7ø9$# (qè=äz÷Š$#r

šÆÏiB #Y—ô_ÍhR öNÍgøŠn=tã $uZù=y™ö‘r'sù öNçlm; Ÿ@‹Ï% “Ï%©!$# ŽöxîZwöqs% öNåk÷]ÏB (qßJn=sß šúïÏ%©!$#

ÇÊÏËÈ šcqßJÎ=ôàtƒ (qçR%Ÿ2 $yJÎ/ ä!$yJ¡¡9$#

الاعراف: ۱۶۱-۱۶۲

او کله چې دوی ته وويل شو: په دې کلي کې مېشت شئ او له هره ځايه ئې چې غواړئ وخورئ او ووايئ: بخښنه (درنه غواړو) او په دروازې سجده کوونکي ننوځئ، چې گناهونه مو درته وبخښم، نېکانو ته به ئې حتماً زيات کړو. خو د دوی ظالمانو دوی ته له ويل شوې وينا پرته بله وينا په بدل کې خپله کړه، نو په دې سبب مو پر دوی له آسمانه د اضطراب عذاب نازل کړ چې ظلم ئې کولو.

بني اسرائيلو ته وويل شو چې پر دښمن بريد ته چمتو شئ، خو دې ته مو پام وي چې د بريا او فتحې په وجه مغرور نه شئ، مفتوحه سيمو ته د مغرورو فاتحانو په څېر داخل نه شئ، د دوی ويناوو ته ورته ويناوي مو په ژبه رانشي او برياوي د خپل تدبير او د خپلو متو د زور نتيجه ونه گڼئ. برعکس الله ته د مطيع او ساجد

بنده په څېر داخل شئ او له الله نه د خپلو ګناهونو او اشتباهاتو معافي وغواړئ. خو دوی په برياوو مغرور شول او د ظالمو او فاسقو فاتحانو کړه وړه او وينا ئې تکرار کړه، د همدې لپاره هغه له بريا او فتحې نه ترلاسه شوې خوشحالي، سکون او اطمئنان ئې بېرته په اضطراب او پرېشانۍ بدل شو. په دې کې د الله د لاري مجاهدينو ته ډېري مهمې لارښووني شوې، له برياوو او فتوحاتو نه وروسته له کبر او غرور نه ځان وساتئ، د نيول شوو سيمو له اوسېدونکو سره د مغرورو فاتحانو سلوک مه کوئ، دا ستاسو فتح په اضطراب او ماتې بدلوي.

بايبل هم د اعداد په کتاب کې ليکلي چې د خدای په حکم سره اسرائيليان څلوېښت کاله په صحرا کې لالهانده ژوند ته اړ شول، خو وروسته ليکي چې دوی د سيحون پاچا ټول هېواد سره له پلازمېنې او نورو ښارونو ونيوو!! دلته څو خبري په پام کې ولرئ:

- د قرآن له وينا معلومېږي چې اسرائيليانو د موسی عليه السلام په ژوند کې جهاد نه دئ کړی، کله چې ده جهاد ته رابللي دوی د رد ځواب ورکړی.
- د بايبل له نورو برخو هم معلومېږي چې دوی څلوېښت کاله په صحرا کې لالهانده ژوند کړی. بايبل ليکلي چې خدای لوړه کړې وه چې د اسرائيليانو دا نسل به پرې نږدي چې موعود زمکې ته داخل شي.
- په دې اساس په يقين سره ويلی شو چې د اعداد دا قصه بې بنسټه او سراسر جعلي ده او د بايبل د مخکنيو ويناوو خلاف ده.

د اعداد يوه بله خندوونکې قصه هم واورئ: ... د بالاق پاچا، بلعام (د باعور زوی) ته د يوه پلاوي په لاس دا پيغام ولېږو: يو لوی قوم له مصره راوتلی او زما سيمې ته راروان دئ، هيله کوم چې راشه او دا قوم زما لپاره په خپلې دعاء سره د لعنت وړ وګرځوه...پلاوی له نقدو پيسو سره بلعام ته ورغی... بلعام ورته وويل: شپه دلته وکړئ، زه به له خدايه پوښتنه وکړم چې دا کار وکړم که نه؟ په دې شپه

خدای د بلعام خوا ته راغی او هغه ته ئې وویل: دا خلک څوک دي؟ ده ورته وویل: دا د موآب د پاچا بالاق لخوا راغلي او زه ئې د لعنت کولو لپاره غوښتی یم... خدای ورته وویل: له دوی سره مه ځه او په دې قوم باندي لعنت مه وایه... بلعام پلاوي ته وویل: خدای ما ته د تلو اجازه رانه کړه... پلاوی بېرته ولاړ... بالاق تر مخکني مهم پلاوی له دې پیغام سره ورولېږو... ښه بدله به درکړم... چي څه غواړې هغه به درکړم ... بلعام ورته وویل: که له سرو زرو ډک قصر هم راکړئ نه ځم...د خدای د امر مخالفت نه شم کولی... خو بیا هم نن شپه پاته شئ زه به له خدایه پوښتنه وکړم چي اجازه راکوي که نه؟ ...هغه شپه خدای بلعام ته وویل: له دوی سره ولاړ شه خو هغه کار به کوې چي زه ئې در ته وایم...سهار ئې پر خپل خره کته واچوله او له پلاوي سره وخوځېدو...خو خدای د ده په تلو غصه شو...فرشته ئې ولېږله چي لار ئې خنډ کړي... د بلعام خره فرشته ولیده چي دوه توري ئې په لاس کي او په لار کي ولاړه ده، وترېدو او له لاري پټي ته واوښتو، خو بلعام وواهو او لاري ته ئې سم کړ...بیا د خدای فرشته په یوه تنګ ځای کي چي دواړو خواوو ته ئې دېوالونه وو، ودرېده، خره چي فرشته په لار کي ولاړه ولیده نو دېوال ته داسي نږدې تېر شو چي د بلعام پښه له دېوال سره ولګېده، هغه بیا خر لاري ته سم کړ، بیا فرشته لږ لاندي په داسي ډېر تنګ ځای کي ودرېده چي خر نه شو تېرېدئ، نو خر پرېوت، بلعام پرې غصه شو او په لرګي ئې وواهو، په دې مهال خدای خر په خبرو راووست او وئې ویل: ما څه کړي؟ ولي دي درې ځلي ووهلم؟ بلعام ورته وویل: د دې لپاره چي زه دي مسخره کړم، کاش توره راسره وی چي ته مي همدلته وژلی وی!! خره ورته وویل: آیا تر دې د مخه مي کله هم داسي کار کړی؟ بلعام وویل: نه! په دې وخت کي خدای د بلعام سترګي پرانستې او هغه د خدای فرشته ولیده چي توره په لاس په لار کي ولاړه ده! نو د هغې په وړاندي په سجده پرېوت، فرشتې ورته وویل: ولي دي دا خر درې وارې وواهو؟ زه راغلې یم چي ستا مانع شم، دا

ځکه چې ستا دا سفر د تمرد له وجهې دئ، دې خره درې وارې زه ولیدم او له ما ئې لار چپه کړه، که دا کار ئې نه وی کړی نو ته مې وژلې او هغه مې ژوندی پرېښود!!! بلعام اعتراف وکړ چې ما ګناه کړې، متوجه نه شوم چې تا زما لار نیولې، نو اوس که ته زما له تلو سره موافق نه یې بېرته خپل کور ته ستنېږم، فرشتې ورته وویل: له دوی سره ولاړ شه خو همغه کار به کوې چې زه ئې درته وایم،... پاچا ترې وپوښتل: ولې له لومړي پلاوي سره رانه غلې، آیا ګمان دې کاوو چې ښه شکرانه به درنه کړم؟ هغه ورته وویل: اوس راغلی یم، خو د څه ویلو توان نه لرم، څه چې خدای زما پر ژبه جاري کړي همغه به وایم!! ... پاچا دی له ځان سره د حصورت کلي ته بوت، هلته پاچا پسه او غویی قرباني کړل او له غوښې ئې څه بلعام او د پلاوي غړو ته ورکړه، سهار ئې دی له ځان سره د بموت غره ته وخېژاوو، له هغه ځایه ئې د اسرائیلیانو یوه برخه لیدلی شوی، بلعام پاچا ته وویل: دلته د قربانۍ اوه ځایونه جوړ کړه او اوه پسونه او اوه غویي د قربانۍ لپاره حاضر کړه، پاچا همداسي وکړل، بیا ئې پاچا ته وویل: دلته د خپلو سوزېدونکو قربانیو په خوا کې ودرېږه، زه ځم چې وګورم خدای زما ملاقات ته راځي که نه، نو بلعام د یوې غونډۍ سر ته وخوت، بلعام خدای ته وویل: ما د قربانۍ اوه ځایونه او د هر یوه پر سر اوه پسونه او اوه غویي حاضر کړي، په دې وخت کې خدای د بلعام په لاس بالاق ته دا پیغام ولېږو:

بالاق پاچا زه له موآب نه دلته راوستم چې د اسرائیل قوم لعنت کړم،

زه څنګه هغه څوک لعنت کړم چې خدای نه دي لعنت کړي؟

زه ئې د ډېرې له سره ګورم، د لوخړو په څېر دي، بې شماره بې حسابه

کاش دومره بختور وی چې د یوه اسرائیلي په توګه مړ شوی وی!

کاش پای مې د اسرائیلیانو په څېر وی!

پاچا ورته وویل: دا دې څه کار وکړ؟ تا خو د لعنت په ځای دوی ته برکت ورکړ!

ده ورته ووېل: زه خو هغه څه وایم چې خدای ئې راباندې وایي!!

بیا ئې بل غره ته بوتلو، هلته ئې هم د قربانۍ اوه ځایونه جوړ کړل ... مخکنی بهیر تکرار شو او د ده له خولې اسرائیلیانو ته ښېرا ونه ختله،... بیا ئې درېیم غره ته بوتلو هلته ئې همغه کارونه وکړل، د اسرائیلیانو ډېره ستاینه ئې وکړه،... څلورمه وحي پرې نازله شوه... د عمالیقیانو او قینیانو چې له اسرائیلیانو سره جنګېدل، د دوی د ماتې او تباهۍ وړاندوینې ئې وکړې... بیا بلعام او پاچا خپل خپل ځای ته ستانه شول!!

دا خندوونکې قصه په نقد نه ارزي، جمله جمله ئې د خندا وړ ده، ډېر احمق انسان به ئې ومني، هغه څوک به ئې مني چې د بلعام خر ترې هوښیار وي!! څو خبرې ئې چې ټوکو ټکالو ته ورته دي بیا تکراروم:

- بلعام د خدای په اجازه خوځېدلی خو خدای ئې په روانېدو غصه شوی!!
- خر ئې فرشته ګوري او دی ئې له لیدو عاجز دئ!!
- د فرشتې په لیدو سره خر لار بدلوي خو فرشته له خپله ځایه نه شي خوځېدی او مخه ئې نه شي نیولی!!
- فرشتې غوښتل بلعام ووژني خو خره ترې بچ کړ!!
- بیا ئې له وژلو تېره شوه او له پاچا سره ئې د تلو اجازه په دې شرط ورکړه چې همغه کار به کوي چې فرشته ئې ورته وایي او دا همغه خبره وه چې خدای د اجازې په وخت کې بلعام ته کړې وه!!
- پاچا پر دریو غرونو یوویشت د قربانۍ ځایونه جوړ او یو ویشت غویي او یوویشت پسونه ئې حلال کړل خو بلعام اسرائیلیانو ته د ښېرا په ځای دعاء کوله!!
- دغه بلعام چې لرې لید ئې تر خپل خره هم لنډ وو او سترګې ئې تر هغه کمزورې، د دریو قومونو د راتلونکې په اړه وړاندوینې وکړې!! او بایبل وروسته لیکي چې دی په خپله لنډه موده وروسته ووژل شو!!

چا چې جهاد کړی وي حتماً به ئې ډېر بلعامان تر سترګو شوي وي، د دښمن لپاره مجاهدينو ته ښېرا کوونکي، خو چې مجاهدين برلاسي شوي همدغو بلعامانو ورته ويلي: موږ هلته په خوله ښېرا او په زړه کې دعاء درته کوله!! د قرآن په الفاظو سره : (إنا كنا معكم: يقيناً چې موږ د دښمن په خوا کې ستاسو ملګري وو)!! انګرېزانو هم د افغانستان د اشغال په وخت کې ډېر بلعامان د دوو سترو سترو سره افغانستان ته راوستل، يو له عراقه او بل له هند نه، د موسى عليه السلام بلعام د غرونو پر سر د قربانۍ ځايونه جوړول او دوی د غرونو او غونډيو پر سر څهل ګزي زيارتونه، هغوی هم د قربانۍ له ځايه ترصد کاوو او دوی هم له دې زيارتونو نه د ترصد لپاره کار اخيست!!

مذهبي حيله

په اسرائيلو کې مذهبي حيله رائج شوه، مذهبي مشرانو به ئې د حرامو د حلال ګرځولو لپاره داسې چلونه خلکو ته ښودل چې صريح حرام ته به ئې د حلال رنګ ورکړ، قرآن د دې يوه بېلګه په دې توګه بيانوي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

É # ‹ è ä þ Ÿ Ý „ Æ B þ J » Š Q ÿ 4 Î Û ǎ æ û ÷ è ò 9 7 ‘ š c © ? ó Î r Ç È

Ç È Ò ë m § Ò ã ó 9 ¼ ç Î r Å U $) è ß ß / ì ¡ 9 š • ‘ b Î الاعراف: ۱۶۳-۱۷۰

او د هغه کلي په اړه ترې وپوښته چې د بحر په غاړه (پروت) وو، چې د شنبې (په ورځ) به ئې تېرى کاوو، چې کبان به د دوى د شنبې په ورځ له هر لوري څرگند ورته راروان ول، او چې د شنبې ورځ به ئې نه وه نو نه به ورته راتلل، همداسې مو د دې لپاره آزمويل چې فسق ئې کاوو. او کله چې د دوى يوې ډلې وويل: ولې هغو خلکو ته وعظ کوئ چې الله ئې هلاکوونکى يا په شديد عذاب سره تعذيبوونکى دئ، وئې ويل: ستاسو رب ته د عذر په توگه او د دې لپاره چې ښايي ځان به ترې وساتي. خو کله چې دوى هغه څه هېر کړل چې پند پرې ورکېدو، هغه مو وژغورل چې له بدو کړنو ئې مخنيوى کاوو او ظالمان مو د دې لپاره په بد عذاب اخته کړل چې سرغړاوى ئې کاوو. نو کله چې دوى له هغه څه نه سرغړاوى وکړ چې ترې منعه شوي ول، ورته ومو ويل: رټل شوې بيزوگانې شئ. او کله چې ستا رب دا خبره په ډاگه کړې وه چې پر دوى به د قيامت تر ورځې داسې څوک مسلط کړي چې په بد عذاب به ئې اخته کوي. يقيناً چې ستا رب په عذاب ورکولو کې سريع دئ او يقيناً چې هغه مهربان بخښونکى دئ.

په دې مبارکو آيتونو کې د بني اسرائيلو د يوې قبيلې په قصې کې د اړوند سورې اساسي مضامين د يوې بلې تاريخي بېلگې په ترڅ کې زموږ مخې ته اېښودل شوي، دا د بحر غاړې ته مېشت قوم وو، دنده ئې د کبانو نيول، ورته امر شوى وو چې د شنبې په ورځ به له ښکاره ډډه کوي، همداسې لکه مسلمانانو ته چې ويل شوي د جمعې د لمانځه لپاره به له کاره لاس اخلئ، دوى د الله تعالى له امره سرغړاوى وکړ، په نورو مواردو کې هم او په دې خاص مورد کې هم، په نورو مواردو کې ئې فسق او سرغړاوى مقدمه او دا ئې پايله او تتمه وه، الله تعالى د همدې

لپاره د شنبې په ورځ له هر لوري دوی ته ماهیان راوستل، دوی د دغي ممنوعه ورځې د ښکار لپاره مذهبي حیله جوړه کړه، ماهیان به ئې په ډنډونو کي بند کړل خو په سبا به ئې راوایستل او ادعاء به ئې دا وه چي موږ د شنبې د ورځې احترام ساتلی، ځینو دوی ته نصیحت کاوو او له دې کاره ئې منعه کول، ځینو نورو به نه یوازي د دوی ممانعت نه کولو بلکي نصیحت کوونکي به ئې ترټل چي ولي خپل وخت ضایع کوئ؟ د څه لپاره ځان له دوی سره په لانجه کي غورځوئ؟ پرېږدئ چي الله تعالی په خپله سزا ورکړي، یا ئې هلاک کړي یا عذاب پرې راولېږي، کار ئې دې ځای ته ورسېدو چي د ټولني اکثریت دین ته شا کړه، الله تعالی هغه خلک وژغورل چي له بدو کړنو ئې مخنیوی کاوو او ظالمان ئې د دې لپاره په بد عذاب اخته کړل چي سرغړاوی ئې کاوو.

د دوی سرغړاوی مزید عام او پراخ شو او الله تعالی د دوی په اړه پرېکړه وکړه چي د رټل شوو بیزوګانو په څېر مسخه شي او د قیامت تر ورځې داسي څوک پرې مسلط کړي چي په بد عذاب به ئې اخته کوي. دا ځکه چي الله تعالی د ظالمانو په نیوني او مواخذې کي سریع دئ او د توبه کوونکو لپاره مهربان بخښونکی.

دلته دا پوښتنه راولاړېږي چي دا مسخه جسمي وه که معنوي؟ که جسمي وه نو د پیغمبر علیه الصلاة و السلام د حدیث له مخي مسخه شوي خلک مري او هیڅ نسل نه ترې پاته کېږي، خو دلته د آیت په وروستۍ برخي کي ویل شوي چي پر دوی به د قیامت تر ورځې داسي څوک مسلط کړي چي په بد عذاب به ئې اخته کوي، د دې معنی خو دا ده چي د دوی نسل نه یوازي پاته شوی بلکي تر قیامته به پاته وي. دغه مطلب ته په پام سره ویلی شو چي یا خو دا مسخه معنوي مسخه وه، د بیزوګانو په څېر سپک، ذلیل او مقلد قوم ترې جوړ شوی او یا خو یوه ډله ئې په جسمي توګه هم مسخه شوې او له منځه تللې، نور ئې پاته شوي. دې آیت او لاندې

حديث ته په پام سره دا رأيه ارجح برېښي چي مسخه ئې معنوي وه.

عن عبد الله بن مسعود قال رجل يا رسول الله القردة والخنازير هي مما مسخ ؟ فقال النبي صلى الله عليه وسلم إن الله عز وجل لم يهلک قوما أو يعذب قوما فيجعل لهم نسلا وإن القردة والخنازير كانوا قبل ذلک رواه مسلم

عبدالله بن مسعود رضي الله عنه روايت کوي چي يوه سړي وپوښتل: يا رسول الله! آيا دا بيزوګاني او خنزيران همغه خلک دي چي مسخه شوي؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: يقيناً چي الله داسي نه کوي چي کوم قوم هلاک کړي يا ئې په عذاب اخته کړي او بيا ئې نسل ترې پرېږدي، دا بيزوګاني او خنزيران تر دې د مخه موجود وو.

اختلاف او تشتت

د دوی د زوال يو بل عامل خپلمنځي اختلافات وو، په ډلو ډلو ووېشل شول، قرآن په دې اړه فرمايي:

Nş»Röq/r š• ÏÜŒ brŠ Nåk÷]ÏiB šc qßsÎ=»¢Á9$# ãNåk÷]ÏiB $YJtBé& ÇÚ öF{$# † öNßg»uZ÷èsÜs%r

ÇÊÏÑÈ bqãèÅ_ötƒ öNßg¯=yès9 ÏN$t«Íh¡¡9$#ur ÏM»uZ|¡ptø:$$Î/ الاعراف: ١٦٨

او په زمکي کي مو په ډلو ډلو خواره واره کړل، ځيني ئې صالح دي او ځيني ئې تر دې راټيټ، په ښو او بدو (شيبو) مو وآزمويل چي راوګرځي.

دا آيت ښيي چي بني اسرائيل له پراخ تشتت او تفرق سره مخ شوي، په زمکي کي خواره واره شوي، يوه وړه ډله ئې روغه او سمه او نور ئې پرېوتي او ټيټ، الله تعالى کله په خپلو نعمتونو آزمويلي او کله په نقمتونو، په دې موخه چي پند واخلي او بېرته سمي لاري ته راوګرځي.

bqãèÅ_ötƒ 4ŠF{$# ‹»d Ú •ä brä{ù'tƒ ="GÅ3ø9$# (qèO÷‘ur ×#ù=yz óOÏdÏ‰÷èt/ .`ÏB #‹=Üù

ž v b& É »GÅ$$ß »V‹ Ï NÎ Ï ã õ {sãÓ9& çrä ¢ ų ¼ã#Ï ŐÚ •ã NÎ Î ų bÎ r $Z9 ãyóã™

Ẍ ù& bqà)G ƒ šú ï%©!Ï9 ×öz äÅ F$$ã#!$ r ïŠÏ $B (qß ‘Šr ¨, s$ ž v Î « ! $’ ?ã (qä)ƒ

ÇÊÏÉ bqè=É)è?

الاعراف: ۱۶۹

نو تر دوی وروسته داسي (بد) پاته شوني ترې پاته شول چي کتاب ئې په میراث یووړ، په داسي حال کي چي د دې خسیسي (دنیا) مال متاع به ئې (پرې) ترلاسه کاوو او ویل به ئې: خدای به ئې حتماً راته وبخښي او که همداسي مال متاع بیا ورته رامخه کړي بیا ئې اخلي، آیا د کتاب دا ژمنه نه وه ترې اخیستل شوې چي د الله په اړه به له حق وینا پرته بل څه نه وایي؟ او هغه څه ئې لوستلي وو چي په دغه (کتاب) کي وو او د آخرت کور هغه چا لره غوره دئ چي تقوی کوي، آیا تعقل نه کوئ.

دا مبارک آیت څو مهمي لارښووني لري:

- دوی ته کتاب په میراث پاته شو، داسي نه چي کتاب ئې غوره کړی، د کتاب په محتوی کي له غور او دقت نه وروسته ئې هغه د الهي لارښود کتاب په توګه منلی، بلکي د یوه میراثي توکي په څېر ئې ترلاسه کړی، محتوی ته ئې له پامه پرته او د احکامو په وړاندي ئې له التزام نه پرته.
- د دوی ملایانو او مذهبي مشرانو په دې موروثي کتاب دنیوي خسیسي ګټي ترلاسه کولې، له کتاب نه ئې دام او دکان جوړ کړی وو، خلک ئې پرې غولول او له دوی نه ئې شکراني ترلاسه کولې، خو هر ځل چي به دوی دا کار وکړ، په کومي فتوی به ئې څه زهر زقوم په برخه شول، نو پټ به ئې له ځان سره وویل: زموږ مجبوریتونو ته په پام سره به خدای حتماً دا ګناه راوبخښي!! خو لا به څو ورځي نه وې تېري چي همدا سپک کار به ئې بیا او بیا تکرار کړ، دا په داسي حال کي چي له الله تعالی سره ئې ژمنه کړې وه چي د الله تعالی او د ده د دین په اړه به افتراء نه کوي، له ځانه به دروغجني فتواګاني نه ورکوي، دین به نه خرڅوي، الهي احکام به

د دنيوي اغراضو لپاره نه پېتوي، نه د کومي طمعي په وجه او نه د کومي وېرې په وجه، او دا ټول په داسي حال کي چي دوی دغه الهي احکام په کتاب کي لوستلي او نورو ته ئې هم ورزده کړي. دا ئې هم په کتاب کي ترسترګو شوي وو چي څوک له داسي کارونو ځان وساتي د آخرت غوره کور به ئې په برخه شي!!

دا هغه ستره جفا ده چي له هر الهي کتاب سره شوې، دا هغه ستر ظلم دئ چي تل دين پلورونکو او ټګمارو مذهبي مشرانو له دين سره کړی، دا همغه فتنه ده چي تل په هغو قومونو کي راولاړېږي چي الهي کتاب د يوه ميراثي توکي په څېر ترلاسه کړي.

ÇÈ ûüÛïá ä$ô & B‹Âçw $R] o4‹Á 9$(q5$%&r É »F2å$ šc q3Å Jãûï%$r

الاعراف: ۱۷۰

او هغه چي په کتاب تمسک کوي او لمونځ اقامه کوي، يقناً چي د دغو مصلحينو اجر نه ضايع کوو.

په دې مبارک آيت کي د مخکنۍ ډلي په مقابل کي د يوې بلي ډلي يادونه شوې چي قرآن ئې د مصلحينو په نامه يادوي او دا ئې ځانګړتياوي ګڼي:

- دوی په الهي کتاب تمسک کوي، په هر څه کي د دوی مستمسک د الله تعالی کتاب وي، په وينا، قضاوت او عمل کي، دا کتاب ئې هم خپل لارښود وي او هم نورو ته په همدې کتاب لارښوونه کوي.
- لمونځ اقامه کوي، هم خپلي اړيکي له الله تعالی سره ټينګوي او هم نور دې ته رابلي چي په لمانځه سره خپلي اړيکي له الله تعالی سره ټينګي کړي.

له دې مبارک آيت نه په ډېر وضاحت او صراحت سره معلومېږي چي د ټولني د اصلاح کار له دغو دوو لارو پرته له بلي لاري امکان نه لري، په الهي کتاب تمسک او د لمانځه اقامه، په کومي ټولني کي چي الهي کتاب هېر کړی شو، شا ته وغورځول شو، بل څه ته پرې ترجيح ورکړی شوه، جوماتونه ئې له معنوي پلوه

ویجاړ شول، امامت ئې د غلطو او دین پلورونکو خلکو په لاس کې پرېوت، هیڅکله به ښېرازه نشي، سمه ورځ به ئې په برخه نشي او د اصلاح هره هڅه به ئې بې نتیجې پاته شي.

له الله تعالی سره کړې ژمنې ماتول

پر بني اسرائیلو یو په بل پسې مصیبتونه راغلي، د مصیبتونو په دوران کې ئې له الله تعالی سره د بندګۍ، اخلاص او صداقت ژمنه کړې، د تورات نازلېدو پر مهال ئې په دې کتاب د عمل کولو تعهد کړی خو هر ځل ئې خپلې ژمنې او تعهدات مات کړي، قرآن فرمايي:

$Y(qèÔûgßÏöÏ̂r ȩm ÏöÏ äŠÏRF$ÎgÎ=r « $ÏM»f$«Î NÍdÌøÿä r Og)»V‹Ï NÍÕø)tR $Jù

ÇÊÎÎÈ Wx‹Î% žwÎ) bqãBÏsãX ù NÍdÌøÿäÎ $høæ ª! $Ì 6Û @/ 7#ù‍ä النساء: ۱۵۵

نو د خپلو ژمنو د ماتولو په وجه او د الله پر آیتونو د دوی د کافرېدو په سبب او په ناحقه د پیغمبرانو د وژنې او د دوی د دې وینا له امله چې زړونه مو په پردو کې دي، بلکې الله د دوی د کفر په وجه پرې مهر لګولی، نو ایمان نه راوړي مګر ډېر لږ.

په دغو مبارکو آیتونو کې د بني اسرائیلو هغو انحرافاتو ته ګوته نیول شوې چې الله پرې مواخذه کړل او له دردناک عذاب سره ئې مخامخ کړل:

- خپلې ژمنې ئې ماتې کړې.
- د الله له آیتونو نه ئې انکار وکړ.
- د انبیاءو د وژلو لپاره ئې ملا وتړله.
- د خپل ذهن زیږنده جعلي مذهب په نسبت ئې داسې ړوند تعصب پیل کړ چې د هغه په خلاف د هیڅ دلیل اورېدو ته تیار نه وو.
- په خپل کفر کې هغه ځای ته ورسېدل چې الله تعالی د دوی پر زړونو مهر

ولګاوو او د هدایت دروازې ئې پر مخ وتړل شوې.

همداراز د المائدې سورې په ۱۳ آیت کي فرمايي:

`ã Oî 6 ö$šc qèÌtã pz‹Å»% öNåk÷]ÏiB ‹$Yùè_r öNåk÷Zè9 öNåk)»V‹ÏB NÍkÅÒ)gR $JÎû

Wx‹Î% žwÎ) öNåk÷]ÏiB 7pÏR{ 4?ã ßìÏÖ? ãA#"? Ÿwr ¾ÏmÎ/ (rãÅe2èŒ $£JÏiB $yàm (qÝ¡Sr ¾ÏmÏèÅÊ#qB

ÇÊÌÈ šúüÏZÅ¡ósßJø9$# =Ïtä †©!$# cÎ) 4 ôxxÿô¹$#ur öNåk÷]tã ß#ôã$$sù öNåk÷]ÏiB المائده: ۱۳

نو د خپلو ژمنو د ماتولو په وجه مو ورټل او د دوی زړونه مو سخت کړل، کلمې له خپل خپل ځایه کږوي او له هغه څه ئې برخمن کېدل هېر کړل چي پند پرې ورکېدو او تل به د دوی له یوه او بل خیانته خبریږې، مګر لږ ئې، نو ترې تېر شه او مخ ترې واړوه، بې شکه چي الله داسي محسنین خوښوي.

په دې مبارکو آیتونو کي د یهودانو څو هغو خصلتونو ته ګوته نیول شوې چي الله تعالی د همدې په سبب ورټل او زړونه ئې ورسخت کړل، د همدې په وجه د هر چا له لوري رټل شوي او هر څوک په سپکه سترګه ورته ګوري او د همدې له امله له الهي هدایته محروم شوي:

- خپلي ژمني ماتول.
- هغه لارښووني شا ته غورځول چي د پیغمبرانو علیهم السلام په لاس ئې په برخه شوې وې.
- پرله پسې خیانت، له دوست او دښمن سره، له الله تعالی او د ده له بندګانو سره.
- دا خیانت پکي عام شوی، له لږو پرته ټول پرې اخته شوي.

له دوی سره په معامله کي د څو لارښوونو توصیه کېږي: د دوی له کړو وړو سترګي پټول، مخ ترې اړول او ښېګڼه ورسره کول، دا ځکه چي الله تعالی ښېګڼې او نېکان خوښوي.

همدراز فرمايي:

Ÿ@ ¹ qãb& ÿinÎ ª! $•B& $B šc qãÜ)ƒr ¾inÉV‹B Ï‰e/ .`B « $%ôã bqàÒ)Zƒ ûïÏ%!$#r

ÇËÎÈ Í#!$#!$âpš ÛL;r pè•9$#Ü9 7Í»9réÉ Ç Ú ö‘F{$#’Î brß‰Å¡øÿãr الرعد:۲۵

او هغه چې د الله عهد له هغه وروسته ماتوي چې ژمنه ئې پرې کړې او هغه څه قطعه کوي چې الله ئې د وصلولو امر کړی او په زمکي کې فساد کوي، دوی ته لعنت دئ او دوی لره بد ټاتوبی دئ.

Ÿ@ ¹ qãb& ÿinÎ ª! $•B& $B bqãÜ)ƒr ¾inÉWŠB Ï‰e/ .`B « $%ôã bqàÒ)Zƒ ûïÏ%!$#

ÇËÐÈ šc rçŽÅ» , $#Nèd š• Í»9réÉ Ç Ú ö‘F{$#’Î šc rß‰Å¡øÿãr البقرة:۲۷

هغه (فاسقان) چې الهي ژمني له ټينګولو وروسته ماتوي او هغه غوښوي چې الله ئې د وصلولو امر کړی او په زمکه کې فساد کوي، همدا دوی خاسر او تباه شوي دي.

له دې آيت نه په ډېر صراحت سره معلومېږي چې د فطري اړيکو شلول او هغه څه قطع کول چې الله ئې د وصلولو امر کوي، د هغو فاسقانو کار دئ چې له الهي هدايت او لارښووني نه محروم دي او د الله په کتاب د ايمان راوړو سعادت ئې نه په برخه کېږي او دا همغه مطلب دئ چې د بقرې د سورې په سر کې راغلی، او هغه دا چې د قرآن له لارښوونو نه هغه څوک ګټه اخيستی شي چې يو صفت ئې (د الصلوة اقامه) وي، لمونځ په حقيقت کې د اقامه صلوة تر ټولو ستره بېلګه ده، دا هم د انسان او الله ترمنځ او هم د انسانانو ترمنځ د اړيکو د مضبوطولو تر ټولو مؤثره او اغېزمنه ذريعه ده، د همدې لپاره الله تعالى د لمانځه ادا کولو لپاره د اقيموا الصلوة صيغه غوره کړې.

ŸwÎ) N䪟«?#ä $B (#räé& bÎ) 7Ï#r ¼çR& (#þqZßr ×@ß ¼çR(. Ms6tqù Ÿ@6yø9$# $Z)tGR (Î)r

ÇÊÐÊÈ bqà)Gs? /ä3ª=yè9 ÏmŠÏù $B (#rãä.øŒ$#r الاعراف: ۱۷۱

او کله چې مو غر پرې راپورته کړ، داسې لکه چې چترۍ وي او ګمان ئې وکړ چې

پرې راپرېوتونکی دئ، (ومو ویل:) هغه څه په زور سره (ټینګ) ونیسئ چې تاسو ته مو درکړ او هغه څه ئې په یاد کړئ چې په هغه کې دي، ترڅو مو ځان ساتنه په برخه شي.

دلته بني اسرائیلو ته خپلې هغه ژمنې ورپه یادوي چې د تورات د نازلېدو په مهال ئې کړې وې، دوی له الله تعالی سره په داسې حال کې ژمنه کړې وه چې لوی غر ئې پر سر داسې راپورته شوی وو لکه چترۍ، هره شېبه ئې ګمان کاوو چې غر پرې راپرېوځي، ژمنه ئې دا وه چې د الله تعالی په کتاب به کلکې منګولې لګوي او لارښوونو ته به ئې تل پام کوي.

که له بني اسرائیلو نه په دې توګه ژمنه ترلاسه شوې وه، په نورو قومونو هم دې ته ورته حالات راځي، د مصیبتونو غرونه ئې پر سر سیورۍ وغوړوي، له سترو سترو ګواښونو او خطرونو سره مخامخ شي، په دې وخت کې الله تعالی ته مخه کړي، له ګناهونو نه د لاس اخیستو او په اخلاص او صداقت سره د الله تعالی د بندګۍ ژمنې کوي. په افرادو باندې هم دې ته ورته حالتونه راځي او همداسې له الله تعالی سره ژمنې او تعهدونه کوي.

\#ø šÆ Šè/ö ÿiĥ ãM»)‹Ë § Gù Ÿõ èÎ $g»Zô J2ør \#ø šú üV»=0 Ó›qã $Rö ã°rr

ûiŸ‰ ÅŷpöC$Ÿ@‹î™ ôÎG? Ÿwr öÎô &r ’Îû ’ÎÓÍ_yèz $šc rãd ÏŠÅ4 Ó›qã A$%r

ÇÊÍÈ الاعراف: ۱۴۲

او له موسی سره مو د دېرشو شپو ژمنه کړې وه او بیا مو په لسو نورو بشپړې کړې، چې په دې سره ئې د رب وعده بشپړې څلوېښت شپې شوې، او موسی خپل ورور هارون ته وویل: په قوم کې مې نیابت وکړه، د اصلاح په کار بوخت اوسه او د مفسدینو په لار مه ځه.

الله تعالی موسی علیه السلام وروغوښت چې د بني اسرائیلو د ژوند د چارو

تنظیمولو لپاره ضروري لارښووني او احکام ورکړي، د دېرشو شپو لپاره غوښتل شوی وو، خو دا موده لس ورځې نوره هم اوږده شوه، موسی علیه السلام د تلو په مهال هارون علیه السلام خپل نائب وټاکو، هغه ته ئې سپارښتنه وکړه چې د اصلاح په کار بوخت وي او د مفسدينو په لار ولاړ نشي.

د قرآن داسې لارښوونو ته په پام سره به پيغمبر عليه الصلاة و السلام غزواتو ته تلو په مهال په مدينه کې خپل نائب ټاکلو، د تبوک جنګ ته د تلو په ورځ ئې غوښتل علی رضي الله عنه د نائب په توګه وټاکي، په هغه باندې دا خبره ګرانه تمامه شوه، نه ئې غوښتل له يوه ستر جهاد نه محروم پاته شي، پيغمبر عليه الصلاة و السلام ته ئې عرض وکړ چې آيا ما له ماشومانو او ښځو سره پرېږدې؟! پيغمبر عليه السلام ورته وويل: آيا نه غواړې زما لپاره داسې شې لکه هارون د موسی عليه السلام لپاره، مګر دا چې له ما نه وروسته پيغمبر نشته.

عن مصعب ابن سعد عن أبيه: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج إلى تبوك واستخلف عليا فقال أتخلفني في الصبيان والنساء؟ قال ألا ترضى أن تكون مني بمنزلة هارون من موسى؟ إلا أنه ليس نبي بعدي* رواه البخاری

متأسفانه ځينو شيعه وو په دغه حديث استناد کړی او ادعاء ئې کړې چې په دې سره علی رضي الله عنه د پيغمبر عليه السلام ځای ناستی ټاکل شوی او خلافت د ده مسلم حق وو!! د همدې لپاره د دوی ځينو ټول صحابه په دې دليل تکفير کړل چې تر علی رضي الله عنه ئې نورو ته ترجيح ورکړه، ځينو حتی علی رضي الله عنه له اسلام نه په مخالفت متهم کړ او دا اعتراض ئې پرې وکړ چې ولې ئې پر خپل حق ټينګار ونه کړ، له نورو سره ئې بيعت وکړ!! دا ادعاء ئې د علی رضي الله عنه له شهادت نه نږدې څلور سوه کاله وروسته وکړه. که څه هم دا موضوع زموږ له اصلي بحث نه وتلې ده خو دا مناسب ګڼو چې دغو جنابانو ته ووايو:

- څوک چې د صحابه وو اجماع نه مني هغه بايد دغه قرآن هم ونه مني چې نن

زموږ په لاس کي دئ، موږ خو په دې دليل دې قرآن ته د همغه قرآن په سترګه ګورو چي پر پيغمبر عليه الصلاة و السلام نازل شوی چي صحابه وو پرې اتفاق کړی!!

- صحابه هغه خلک دي چي د پيغمبر عليه السلام په لاس روزل شوي، تر هر چا زيات او ښه په قرآن پوهېدل، نه څوک د قرآن په پوهي کي هغوی ته رسېدی شي او نه په اخلاص کي، دا دوی ول چي اسلام ئې د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورساوو، موږ ته دا دين صحابه وو رارسولی، هغوی تر هر چا ښه پوهېدل چي د خلافت لپاره تر ټولو وړ او مناسب شخصيت څوک دئ، موږ د دوی پرېکړه د ابوبکر، عمر، عثمان او علی رضي الله عنهم په اړه عادلانه، اصوب او احسن ګڼو. ډېر ناپوه او په غرض او مرض مبتلا انسان به په دې اړه د دوی پرېکړه د اسلام او عدالت خلاف ګڼي.
- پيغمبر عليه السلام نور صحابه او تر علي رضی الله عنه مخکي او وروسته او څو ځلي د موقت نائب په توګه ګمارلي، ولي هغوی ته د ځای ناستي په سترګه نه ګورئ؟!

د الله تعالی د ليدو هيله

قرآن د دې قصې په ترځ کي موږ ته هغه پېښه هم رايادوي چي موسی عليه السلام د طور په غره کي او له الله تعالی سره له تکلم وروسته دا هيله وکړه چي خپل رب په خپلو سترګو وګوري، فرمايي:

ÓÍ1•? `9 A$% š• øÎ öäXR& þÎîŽ& É‘ A$% ¼çµš‘ ¼çµJ=.r $ZŽ»)ŠÜÏ 4 › qß ä!` $Š9r

è7 f ùÜ ¼çµš‘ 4@gB $J=ù ÓÍ1•? $ öq¡ ù ¼çµR$ 6 B §)GÓ$ŠÈÎù È6 f ø$’‹Î öäXR$ÇÅ»9r

Ar& $B&r š• øÎ Mö6š• Y» s 6$ A$% - $ù& $J=ù $ZÈ ¹ 4 › qß Sz r $y2 Š ¼ã#è_

ÇÎÈ ûüŽBs[illegible] الاعراف: ۱۴۳

او کله چې موسی زموږ میقات ته راغی او رب ئې ورسره خبرې وکړې، وئې ویل: اې زما ربه! ما ته (ځان) راوښیه چې درته وګورم، وئې فرمایل: هیڅکله مې لیدی نه شې، خو دې غره ته وګوره، که په خپل ځای ثابت پاته شو، نو ته به مې هم حتماً وګورې، خو کله چې د ده رب د غره په لوري تجلي وکړه، ټوټې ټوټې شو او موسی بې سده پرېووت، کله چې راپه سد شو وئې ویل: پاکي تا لره ده، تا ته مې توبه ده او زه لومړنی مؤمن او باورکوونکی یم (د دې خبرې چې هیڅوک الله تعالی په خپلو سترګو نه شي لیدی)

دلته څو ډېرې اساسي او مهمې خبرې زموږ توجه جلبوي:

- الله تعالی له موسی علیه السلام سره تکلم او خبرې کړې، موږ د دې خبرو په کیفیت او څرنګوالي نه پوهېږو، دومره ویلی شو چې موسی علیه السلام دا خبرې اورېدلې دي او پرې پوه شوی.
- خبرې په داسې حالت کې شوې چې موسی علیه السلام خپل رب نه لیدو، د لیدو تمنا ئې کړې او الله تعالی ورته فرمایلې چې زما د لیدو توان او استعداد نه لرې، ستا په څېر یو انسان خو پرېږده ستر غر هم د الله تعالی د تجلي په وړاندې مقاومت نشي کولی، که دا غر زما د تجلي په وړاندې تم شو نو ته مې هم لیدی شې.
- کله چې الله تعالی د غره په لوري تجلي کړې غر ټوټې ټوټې شوی او موسی علیه السلام بې سده شوی.
- کله چې راپه سد شو وئې ویل: پاکي تا لره ده، تا ته مې توبه ده او زه لومړنی مؤمن او باورکوونکی یم، یعنی زما نه غلطي وشوه، ته تر دې ډېر لوړ یې چې انسان دې په خپلو کمزورو سترګو ولیدی شي، تا ته مې توبه ده، زه لومړنی کس یم چې دې نتیجې ته رسېدلی چې هیڅوک الله تعالی په خپلو سترګو نه شي لیدی.

د قرآن دا وينا او هغه هم د موسى عليه السلام د قصې په ترڅ کې د يهودانو او د بايبل د هغو پلويانو په خوله سخت سوک دئ چې د بايبل دا غلطه خبره مني چې د دوی ګڼ شمېر انبياءو الله تعالی په خپلو سترګو ليدلی او ډوډۍ ئې ورسره خوړلې!!

دا آيت د ټولو هغو ټګمارانو ادعاء هم ردوي چې د (شهود) او (حضور) په نامه د الله تعالی د ليدو خبره کوي. که د موسى عليه السلام په څېر اولوالعزمه پيغمبر نشي کولی الله تعالی وګوري بل څوک به ئې څنګه وليدی شي؟!

موسى عليه السلام لومړی او وروستی شخص دئ چې الله تعالی ورسره تکلم کړی او دا ئې په خپلو سترګو ليدلي چې نه غر او نه انسان د الله تعالی د تجلي په وړاندې مقاومت کولی شي.

د تورات ورکړه

بني اسرائيلو له آزادۍ وروسته يوه داسې لارښود کتاب ته ضرورت درلود چې د دوی فردي او اجتماعي ژوند تنظيم کړي، ښه او بد، حلال او حرام وروښيي، د کفر، شرک، نفاق او ايمان تر منځ پولې او نښې په ګوته کړي، د عدل او ظلم د تفکيک لپاره واضح او څرګند معيارونه په لاس کې ورکړي، د همدې لپاره موسى عليه السلام ته تورات ورکړی شو، لکه چې قرآن فرمايي:

`ä r 7 6 ç ?#ä $B õ ä ù ' Ü »-3 Î r Ó É -»™ Í Î Ä $Z9$'?ã 7 6 ù Ü ô $'Î) ú › q 3 »ƒ A $%

W« Å ÿ ?r Z à ä q B õ « è à 2 `B Ç #q 9$'Î ¼ ç 9 $Y ó Y 2 r Ç Í É û ï Å »t 9$Šš E B

Ç Í È û ü É Å »y 9$'Š #Š 3 ƒ ré™ $'È ô ' Î r ä (Û 7 B q ã Ü r ô ã) $d õ ä ù ä õ « è 3)

الاعراف: ۱۴۴-۱۴۵

وئې فرمايل: اې موسی! ما په خپلو رسالتونو او په خپل کلام سره تا ته پر خلکو

غوره والی درکړ، نو څه چې مې درکړل واېې خله او له شکرکوونکو څخه اوسه. او ده ته مو په (ډېرینو) تختو کې د هر څه (په اړه) موعظه او د هر څه (په اړه) تفصیلي لیکنه ورکړه، نو په قوت سره ئې واخله او خپل قوم ته سپارښتنه وکړه چې په غوره توګه ئې ترلاسه کړي، ژر به د فاسقانو ټاټوبی دروښیم.

دلته څو خبرې په پام کې ولرئ:

- الله تعالی خپل پیغمبر موسی علیه السلام هغو سترو پېرزوینو ته متوجه کوي چې د ده په برخه شوې وې: رسالت ئې ورپه برخه کړی وو او د ټولو انسانانو له منځه ئې یوزاې له ده سره په استثنائي او ځانګړې توګه تکلم کړی وو او ده ته ئې په لوحو کې لیکلي هدایات ورکړي وو.
- دا لوحې څو وې؟ په دې کې ټول تورات لیکل شوی وو که ځیني اساسي احکام ئې؟ په دې اړه په قرآن او د پیغمبر علیه الصلاة و السلام په احادیثو کې واضح ځواب نشو موندلی، د مفسرینو ګڼ اقوال نقل شوي، بایبل ئې دوه ډېریني لوحې ګڼي، چې لس احکام په کې لیکل شوي وو، یهودان او مسیحیان د بایبل لومړی برخې (عهد قدیم) ته د تورات په سترګه ګوري، خو څوک چې بایبل په دقت سره مطالعه کړي پوهېږي چې دا نه یوازې په موسی علیه السلام باندې نازل شوی تورات نه دئ، بلکې له خرافاتو او تناقضاتو ډک کتاب دئ.

بایبل د دغو لوحو په اړه لیکي: خدای موسی ته امر وکړ چې ... د عهد صندوق به د سَرْو (لمنځه) له لرګي جوړوئ، اوږدوالی به ئې ۱۲۵ سانتي متره، سور او لوړوالی ئې ۷۵ سانتي متره، منځ او بهر ئې په خالصو سرو زرو وپوښه او په ژۍ ئې د سرو زرو ګاره تېره کړه، د دې صندوق لپاره د سرو زرو څلور حلقې جوړې کړه، د صندوق څلور لاندنیو کونجونو سره ئې ونښلوه، ... د صندوق د وړلو لپاره د لمنځي د لرګي دوه دستکې په سرو زرو وپوښه او په حلقو کې ئې ننباسه، کله چې د صندوق جوړول بشپړ شي هغه دوه لوحې به درکړم چې قوانین او لارښوونې مې په

کي ليکلې دي تر څو ئې په دې صندوق کي کېږدي. د صندوق سرپوښ به له خالص سرو زرو جوړوې، اوږدوالی ئې ۱۲۵ او سور ئې ۷۵ سانتي، دا سرپوښ د (رحمت تخت) دئ، ستاسو د گناهونو د کفارې لپاره!! د رحمت د تخت پر سر د فرشتې د شکل دوه مجسمې له سرو زرو نصب کړه، دا مجسمې داسي جوړي کړه چي د رحمت له تخت سره جوخت او نښتې وي، دواړه يوې بلي ته مخامخ او سترگي ئې د تخت په لوري او وزرونه ئې په تخت خواره وي، د رحمت تخت پر صندوق نصب کړه، بيا به زه هملته ملاقات درسره کوم او د دغو دواړو فرشتو له منځه به خبري درسره وکړم او بني اسرائيلو ته به اړيني لارښووني وکړم.!!

د دې خبرو په اړه د بايبل منونکو ته وايو:

- آيا ستاسو عقل دا خبره مني چي الله تعالی به موسی عليه السلام په داسي بېهوده کارونو گمارلی وي او د معبد په جوړولو کي د سرو او سپينو زرو او قيمتي ډبرو د کارولو امر به ئې کړی وي؟!! آيا د خدای له يوه مسکين او فقير بنده سره چي له لوږي او بيماری مري، مرسته به غوره وي که د معبد د تزئين او ښکلا لپاره بې دريغه مصرف؟!! که دا تاسو ته پرېښودی شي نو ستاسو پرېکړه به څه وي، کوم ته به ترجيح ورکوئ؟!!
- آيا الله تعالی د تورات لوحې د دې لپاره لېږلې وې چي د سرو زرو په صندوق کي کېښودی شي که د دې لپاره چي د خلکو د ژوند لارښود وي او عمل پرې وشي؟ څنگه ممکنه ده چي موسی عليه السلام به تورات د سرو زرو په صندوق کي ردي؟!! قرآن خو موږ ته تورات د هغه کتاب په توگه معرفي کوي چي نسخې ترې جوړي شوې او په ولس کي خورې شوې (والطور وکتاب مسطور في رق منشور)، موسی عليه السلام خو د تورات له راوړلو سره سم له بني اسرائيلو نه په دې کتاب د عمل کولو ژمنه اخيستې وه، قرآن خو موږ ته وايي چي موسی عليه السلام دا لوحې هغه وخت لري وغورځولې چي وئې ليدل د ده قوم د سامري په لاس دوکه

شوی او د خدای په ځای ئې د سخوندر د مجسمې عبادت پیل کړی، تورات هم همدغه خبره کوي، له دې نه خو معلومېږي چې د موسی علیه السلام له نظره دا لوحې نه بلکې په دې لوحو کې لیکل شوي احکام مهم ول!! د ټولو جاهلو قومونو تاریخ په دې شهادت ورکوي چې دوی له خپلو سپېڅلو کتابونو سره همدا معامله کړې ده، هغه کتاب چې په لومړي سر کې د دوی د نېکو او صالحو پلرونو لپاره لارښود کتاب وو، خو ورو ورو ترې لرې شوي، د کتاب لارښوونې ئې هېرې کړې، په جامو کې ئې نغښتی، په لوړ طاق کې ئې اېښی او د تبرک وسیله ئې ترې جوړه کړې، هندوانو او سیکانو له خپلو هغو مذهبي کتابونو سره چې سپېڅلي ئې گڼي همداسې وکړل، په درمسال کې ئې کېښود، په گڼ شمېر جامو کې ئې پټ کړ، خوا ته ئې عطر شیندي، خوشبویه لرگي دودوي، بوزی ورته وهي، د برکت ترلاسه کولو لپاره ئې تر خوا تېرېږي او تعظیم ئې کوي!! مسلمانانو د جهل او انحطاط په دوران کې له قرآن سره همدا معامله وکړه، هغه کتاب چې د یوه ستر سیاسي، اجتماعي او اقتصادي انقلاب لارښود وو، د ژوند د هري پېښې په اړه به مسلمانانو هغه ته رجوع کوله، د خپلې هرې پوښتنې ځواب به ئې له قرآنه غوښت، هره شخړه به ئې په قرآن حلوله، د هرې قضیې په اړه به ئې د قرآن لارښوونه او پرېکړه وروستی پرېکړه گڼله، هغه کتاب چې په نړۍ کې ئې ستره او ژوره تبدیلي راوسته، له خورو ورو قومونو نه ئې یو ستر او سرلوړی متحد امت جوړ کړ، د ظالمانو په ضد ئې مظلومان پاڅون ته وهڅول، اقتدار ئې له ظالمانو واخیست او مظلومانو ته ئې وسپارو، دوه ستري امپراطورۍ ئې په زوال محکومې کړې، خو آیا پوهېږئ چې څو پېړۍ وروسته، تش په نامه مسلمانانو له دغه لارښود او انقلابي کتاب سره څه وکړل؟!! هغه ئې هېر کړ، یوازې د تبرک وسیله ئې ترې جوړه کړه، په جامو کې ئې ونغاښتو، د تعظیم او احترام په نامه ئې د خپلې خونې په داسې طاق کې کېښود چې تر ټولو لوړ وي او د هیچا لاس نه وررسي، هغه وخت به ئې له لوړ

ځایه راکوزاوو چې غوښتل ئې د لوړې لپاره لاس پرې کېږدي!!

بایبل بل ځای لیکي: کله چې موسی د سینا په غره کې وو خدای ورته هغه لوحې ورکړې چې په خپلو ګوتو ئې لس احکام په کې لیکلي وو!! خو د سینا په غره کې ئې ځنډ وکړ... خلک هارون ته راغلل چې پاځه او موږ ته خدای جوړ کړه چې زموږ لارښوونه وکړي... هارون ورته وویل: د سرو زرو هغه ګاڼې ما ته راوړئ چې ستاسو د مېرمنو، لوڼو او زامنو په غوږونو کې دي، خلکو دا کار وکړ... هارون ټولې ویلې کړې، په یوه قالب کې ئې واچولې او سخوندر ئې ترې جوړ کړ، کله چې خلکو سخوندر ولید چیغې ئې کړې: اې بني اسرائیلو! دا ستاسو هغه خدای دئ چې له مصره ئې راوایستئ!! هارون د دې صحنې په لیدو سره د سخوندر مخې ته د قربانۍ ځای هم جوړ کړ او وئې ویل: سبا د خدای لپاره جشن نیسو!! سبا خلک سهار وختي پاځېدل، د سخوندر په وړاندې ئې د سوزولو او سلامتۍ قرباني وړانده کړه، کښېنستل... ښه ډېر خوراک څښاک او د بې حیایۍ کارونه ئې وکړل... خدای موسی ته وویل: په تلوار لاندې ولاړ شه چې ستا قوم فاسد شوی... پرېږده چې د خپلې غصې اور پرې بل کړم... او ټول ووژنم... خو موسی وویل: خدایه! ولې پر خپل قوم دومره غصه یې؟ سوال کوم چې خپله غصه پرېږده او د خپل قوم له مجازاته تېر شه!! ... خپله هغه لوړه درپه یاد کړه چې ابراهیم او اسحاق ته دې ویلې وو: په خپل ذات لوړه کوم چې ستاسو اولاد به د آسمان د ستورو په څېر بې شمېره کړم!! ... نو له دې کبله خدای له خپل تصمیم نه تېر شو!! ... نو موسی له غره راکوز شو... او هغه دوه ډبریني لوحې ئې په لاس کې وې چې په دواړو خواوو ئې (خدای په خپل لاس) لس احکام لیکلي وو... کله چې پنډغالي ته رانږدې شو، شور او ځوږ ئې ترغوږ شو... سترګې ئې پر طلایي سخوندر ولګېدې چې خلک ئې مخې ته په نڅا او خندا بوخت دي... داسې غصه شو چې لوحې ئې تر غره!! لاندې وغورځولې او ټوټې ټوټې شوې... بیا ئې طلایي سخوندر په اور کې ویلې کړ، وئې

ټکاوو او د هغه دوړې ئې پر اوبو وشيندلې او دا اوبه ئې پر بني اسرائيلو وڅښلې!!! ... هارون ته ئې وويل: ولې دې له قوم سره دا جفا وکړه؟.. د پنډغالي په دروازه کې ودرېدو او غږ ئې کړ: څوک چې د خدای پلوي وي زما خوا ته دې راشي... د لاوي ټول ټبر د ده خوا ته راغونډ شو... ورته وئې ويل: خدای امر کوي چې توري ترملا وتړئ، د پنډغالي له يوه سره تر بل سره ولاړ شئ، خپل ورور، دوست او ګاونډی ووژنئ...لاويانو اطاعت وکړ او په دې ورځ درې زره اسرائيليان ووژل شول... موسی لاويانو ته وويل: تاسو ثابته کړه چې د خدای د خدمت وړ ياست... نو خدای به تاسو ته برکت درکړي!!!... موسی خدای ته وويل: دې قوم لويه ګناه کړې، خو ته ئې وبخښه او يا خو زما نوم له خپل کتابه محوه کړه!! خدای ورته وويل: ستا نوم به ولې محوه کوم... چا چې ګناه کړې هغه ته سزا ورکوم...خدای د هغه بُت د لمانځنې له امله پربني اسرائيلو لويه بلا نازله کړه چې هارون جوړ کړی وو!! بيا خدای موسی ته وفرمايل: دا قوم هغې سيمې ته بوځه چې شات او شيدې په کې بهېږي!!! خو زه به په دې سفر کې ستاسو په منځ کې نه وم، ځکه چې سرکش يئ... ممکن په لارې کې مو هلاک کړم!! که يوه شېبه ستاسو په منځ کې پاته شم نو تاسو حتماً وژنم... تر څو چې ستاسو په اړه وروستۍ پرېکړه کوم هر ډول ګاڼې او جواهرات له ځانه لرې کړئ...)

که څه هم د دې وينا جمله جمله غلطه ده او هر عاقل انسان ئې په غلطۍ پوهېږي، خو د بايبل د هغو منونکو لپاره چې دا کتاب ئې له غور نه پرته منلی او هره وينا ئې ورته مقدسه برېښي، څو وضاحتونه ضروري ګڼو:

- آيا الله تعالی زموږ په څېر دئ چې د څه ليکلو لپاره بايد قلم په لاس کې واخلي او په خپلو ګوتو څه وليکي؟!! د الله تعالی په اړه داسي وينا خو يوازې هغه څوک کولی شي چې نه ئې پېژني او په يوه کمزوري او محتاج انسان ئې قياسوي، راشئ د بايبل دا ضعيفه وينا د قرآن له جامع او کاملې وينا سره مقايسه کړئ چې

فرمايي:

ÇŇËÈ ãqãŠù `ä¼µç9 Aqà/ b& $®ø© Š#'& #Œ) ÿçnèd& $JR) يس: ٨٢

يقيناً چي د ده کار له دې پرته بل څه نه دئ چي کله د کوم څه اراده وکړي نو ورته وايي: وشه، نو هغه (له ځنډه پرته ترسره) کېږي!!

- که په رښتيا دا د سرو زرو سخوندر ډوله بُت او د هغه مخي ته د قرباني ځای هارون جوړ کړی وي، نو تر ټولو سخته سزا خو بايد ده ته ورکړی شوې وی!! دا څنګه موسی عليه السلام د نورو د وژلو امر کوي، هغه هم له پوښتني او ګوېږني پرته او د پنډغالي له يوه سره تر بله سره د ټولو د وژلو امر، او هارون عليه السلام ته نه يوازي کومه سزا نه ورکوي بلکي دی او زامن ئې د معبد د ساتونکو او پالونکو په توګه پرېږدي او پرېمانه امتيازات ورته مني؟!!!
- آيا ستاسو عقل او ايمان دا مني چي الله تعالی به داسي پرېکړه کړې وي چي يوه ډله به توري له تېکو راباسي او د پنډغالي له يوه پلوه به تر بله پلوه پوري درومي او چي څوک مخې ته ورځي، که ئې ورور وي، که دوست، که ګاونډی، نو وژني به ئې؟!! پرته له دې چي وګوري د سخوندر عبادت ئې کړی وو که نه، د وژلو وړ دئ که نه؟ د عقل، عدل او دين تقاضا خو دا ده چي يوازي مجرم ته سزا ورکړی شي او يوازي بُت لمانځونکي مجازات شي!! که دا د پېټو سترګو وژنه وی نو ولي به له شپږو لکو نه يوازي درې زره وژل کېدل؟! په کار خو دا وه چي په داسي عام قتل کي د وژل شوو شمېر ډېر زيات وی، که د بايبل دا خبره رښتيا وي چي درې زره وژل شوي نو بيا خو د دې معنی دا ده چي يوازي مجرمان وژل شوي. متأسفانه زموږ ځيني مفسرين هم د دغو اسرائيلي رواياتو تر اغېز لاندي تللي او د بايبل دا غلطه او بې بنسټه وينا ئې د قرآن د دې مبارک آيت په تفسير کي رااخيستې.
- هر عقلمن انسان په دې پوهېږي چي د معبد د سينګارولو لپاره سره او سپين

زر کارول او مجاور ته ئې د نفيس ټوکر جامې جوړول او قيمتي ډبري ئې په سينه بند او ملابند کي کارول يوازي د ټګمارو مذهبي مشرانو کار کېدی شي، په اسلام کي نه خاصه مذهبي طبقه شته، نه ئې خاص امتيازات، نه ئې خاصه تبعيضي او امتيازي جامه، نه ئې په قربانيو او صدقاتو کي خاصه برخه، اسلام موږ ته وايي ټوله زمکه مسجد دئ، په هر ځای کي د الله تعالی عبادت کولی شئ، امام په خپله غوره کړئ، هغه امام مه نيسئ چي پر امامت اجوره غواړي، مسجد به مو ساده وي او له سينګارولو به ئې ډډه کوئ، د لمانځه په مهال به امام له مقتديانو نه په لوړ ځای نه ودرېږي. او دا همغه خبره ده چي د بايبل ليکونکي سهواً ليکلې وه: د قربانۍ ځای له خاورو جوړ کړئ، که ډبره کاروئ نو مه ئې تراشئ، تراشلې ډبري له ما سره نه ښايي!! په معبد کي زينه هم مه جوړوئ، خو هغه د انجيل په دغي خبري کي تحريف کړی او دا ئې پري اضافه کړې: داسي نه چي له دغو زينو د پورته تلو په مهال مو عورت بربنډ نه شي...د بايبل ليکونکی دې ته نه دئ تيار چي ووايي: زينې د دې لپاره مه جوړوئ چي د الله تعالی په وړاندي يو برابر ودرېږئ!!

- آيا ستاسو عقل دا خبره مني چي موسی عليه السلام به په بني اسرائيلو له اېرو ډکې اوبه ښنبلې وي؟! ولي به ئې دا بېهوده او بې معنی کار کاوو او د دې ګټه څه وه او څه معنی ئې درلوده؟! قرآن د بايبل دا وينا ردوي او فرمايي چي بني اسرائيلو د سوزول شوي بُت په اېرو لړلې اوبه نه وې ښنبلې بلکي د دې بُت مينه ئې ښنبلې وه!!

(qãJÕ‰$ ¸ŠÏj9 Nà6 »Z÷#ä $B (räã ‘qÜ9$# Nà6 %öqù $Zèù‘r Nä3)»V‹B $Rõ { & Œ)r

Nà2 ãæÚ $J ¡ ø@è Nìgø à6 Î Ÿ@ó è$$Nqèë ’Î (qçÒ ör $Zè ãr $Zèjœ (q8%

ÇÒÈ šú üZBsB O÷ ä bÎ Nà3ãJ ƒÎ ÿjÎ البقرة: ٩٣

او چي کله مو ستاسو ژمنه درنه واخيسته او د طور غر مو ستاسو له پاسه رااوچت

کړې، (او ومو ویل:) په هغه څه منګولي کلکې ولګوئ چې تاسو ته مو درکړی او غوږ شئ، وئې ویل: غوږ شوو خو سرغړونه کوو او د خپل کفر په سبب ئې سخوندر په زړونو کې ننه ایستی شو، ووایه: که تاسو مؤمنان یاست دا ایمان خو مو په ډېرو بدو شیانو ګماري!!

یعني دوی په داسې حالت کې له الله سره کړې ژمنې ماتې کړې چې د طور غر ئې د سر له پاسه وو، په همدغه وخت کې ئې په ژبه د منني او اطاعت الفاظ وو خو په زړونو کې ئې د عصیان هوډ او اراده، له همدې تعهد نه وروسته ئې جعلي معبود غوره کړ، دوی ته ویل شوي: چې د کفر په سبب د سخوندر مینه ستاسو د زړه تل ته کوزه شوه، که ستاسو دا ټول ناوړه اعمال د کوم ایمان په حکم او د کومې عقیدې له مخې وي نو دا خو ډېر کرغېړن ایمان او بده عقیده ده چې په داسې بدو کارونو مو ګماري.

- آیا ستاسو ایمان دا اجازه درکوي چې د بایبل دا خبره ومنئ: موسی وویل: خدایه! ولې پر خپل قوم دومره غصه یې؟ سوال کوم چې خپله غصه پرېږده او د خپل قوم له مجازاته تېر شه!! ... خپله هغه لوړه درپه یاد کړه چې ابراهیم او اسحاق ته دې ویلي وو: په خپل ذات لوړه کوم چې ستاسو اولاد به د آسمان د ستورو په څېر بې شمېره کړم!! ... نو له دې کبله خدای له خپل تصمیم نه تېر شو!! یعني دا چې خدای غصه وو، پرېکړه ئې دا وه چې بني اسرائیل هلاک کړي، خپله مخکنۍ ژمنه ئې هېره وه... موسی علیه السلام خپله ژمنه ورپه یاد کړه نو ځکه له خپل تصمیم نه منصرف شو!!
- آیا ستاسو عقل دا خبره مني چې الله تعالی به په خپلې وینا کې دومره مبالغه کړې وي او ویلي به ئې وي: دا قوم هغې سیمې ته بوځه چې شات او شیدې په کې بهېږي!!! شمېر به ئې د آسمان د ستورو په اندازه کړم!!

بایبل د (لس فرمانونه) تر عنوان لاندې لیکي: خدای له موسی سره خبرې

وکړې او دا احکام ئې ورکړل: (زه خدای، ستا خدای یم، همغه خدای چې ته ئې له اسارت او غلامۍ وژغورلې. له ما پرته به دې نور خدایان نه وي، د ځان لپاره هیڅ بُت د حیوان، مارغه او ماهي په څېر مه جوړوه، د هغه په وړاندې مه په گونډه کېږه او عبادت ئې مه کوه، دا ځکه چې زه خدای ستا خدای یم، غیور خدای یم، څوک چې له ما سره دښمني وکړي سزا ورکوم، دا سزا به د دوی د زامنو تر درېیم او څلورم پوښته پورې ورکول کېږي!! خو څوک چې له ما سره دوستي کوي او زما احکام پر ځای کوي، تر زر پوښته به پرې رحمت کوم!! ... زما له نومه غلطه استفاده مه کوه، که په بې احترامۍ سره زما نوم یاد کړې یا د درواغو قسم پرې وخورې مجازات کوم دې، ... د سبت (شنبې) ورځ په یاد لره او سپېڅلې ئې گڼه... په دې ورځ به هیڅ کار نه کوئ... دا ځکه چې خدای په شپږو ورځو کې آسمان، زمکه او... راپیدا کړل او په اوومه ورځ ئې له کاره لاس واخیست... نو ده دا ورځ د استراحت ورځ ونوموله...د پلار او مور احترام کوه ترڅو دې عمر اوږد شي... قتل مه کوه، زنا مه کوه، غلا مه کوه او درواغ مه وایه، د بل د مال او ناموس طمع مه کوه، د خپل گاونډي د مریي، وینځې، غوایي، خره او مال د لاس ته راوړو هڅه مه کوه.) ... کله چې بني اسرائیلو رعد و برق او له غره نه د لوخړو پورته کېدا ولیده او د شپېلۍ غږ ئې واورېدو ووېرېدل او ولړزېدل او له غره نه لرې ودرېدل او موسی ته ئې وویل: ته د خدای خبرې واوره، موږ ته ئې ووایه موږ اطاعت کوو، خدای دې مخامخ له موږ سره خبرې نه کوي ځکه وېرېږو چې وبه مرو!!! موسی ورته وویل: مه وېرېږئ... خدای د دې لپاره راکوز شوی چې تاسو ته خپل قدرت وښیي تر څو له دې وروسته ترې ووېرېږئ او گناه ونه کړئ!!... نو بیا خدای له موسی وغوښتل چې بني اسرائیلو ته ووایه: تاسو ولیدل چې څنگه مې له آسمانه له تاسو سره خبرې وکړې!!! نو له دې وروسته د سرو او سپینو زرو نه ځان ته بُتان مه جوړوئ او عبادت ئې مه کوئ... ما ته چې د قربانۍ کوم ځای جوړوئ باید له خاورې

جوړ شوی وي، د خپلو څارویو نه چې کومې سوزېدونکې قربانۍ او د سلامتۍ هديې وړاندې کوئ نو دلته ئې قربانۍ کوئ، ... که مو غوښتل چې د قربانۍ ځای له ډېرو جوړ کړئ نو دا ډېرې (د ځتک په څېر) وسايلو سره مه ماتوئ او مه ئې تراشئ،... داسې ډېرې زما د قربانۍ له ځای سره نه ښايي!! د قربانۍ د ځای لپاره زينه هم مه جوړوئ، داسې نه چې له دغو زينو د پورته تلو په مهال مو عورت بربنډ نه شي...)

دلته د بايبل ليکونکې ته ځو پوښتنې راجع کېږي:

- په دې کې هيڅ شک نشته چې په تورات کې به د الله تعالى لومړۍ لارښوونه دا وه چې له الله جل شأنه پرته بل معبود نشته، د انسان، حيوان، مارغه او بل څه بُت به نه جوړوئ او عبادت به ئې نه کوئ، دا د هر الهي دين اساسي او لومړنۍ خبره ده، خو د بايبل له منونکو پوښتنه کوو چې تاسو د بايبل د دغې څرګندې او پرېکنده وينا په خلاف ولې عيسى عليه السلام په الوهيت کې شريک کړی؟ ولې مو د ده او د مريمې عليهما السلام مجسمې جوړې کړې، ټولې کليساوې مو په دغو مجسمو ډکې دي؟ ولې مو د فرشتو مجسمې د رحمت د صندوق پر سر جوړې کړې؟!! دا ولې ستاسو کشيشان د د دغو مجسمو په وړاندې په ګونډه کېږي، عبادت ئې کوي او مرسته ترې غواړي؟!! د بايبل د وينا معنى خو دا ده چې چا له الله تعالى سره څوک يا څه شريک کړ، د هغه مجسمه ئې جوړه او د هغه په وړاندې په ګونډه شو له الله تعالى سره ئې دښمني کړې، داسې دښمني چې الله تعالى به ده او د ده درې او څلور پوښته ته سزا ورکوي!!
- خو د بايبل دا خبره د دين له بنيادي اساساتو سره ټکر کوي چې خدای تر درې څلور پوښته خپل دښمن ته سزا ورکوي او تر زر پوښته خپل دوست په خپل رحمت او پېرزوينو نازوي!! دا باور او نظر هم د ديني اصولو او باورونو خلاف دئ او هم د عدل او عقل خلاف، ولې به عادل خدای يو چا ته د پلار او غور نيکه په جرم سزا ورکوي؟!! او ولې به د غور نيکه په خاطر د ده کړوسيانو ته نېکه بدله ورکوي

که څه هم د الله تعالی د پېرزوینو او رحمت مستحق نه وي؟!! که داسي وی نو د آدم علیه السلام په زر پوشته اولاد به د الهي رحمت سیوری غوړېدلی وو، خو بایبل په خپله اعتراف کوي چي د آدم علیه السلام په تېرو شپېتو پوشته کي ډېر د الله تعالی له رحمته محرومه او په الهي عذاب اخته شوي!!! د بایبل د ادعاء په اساس خو باید د نوح علیه السلام، ابراهیم علیه السلام، موسی علیه السلام او نورو پیغمبرانو علیهم السلام په زر پوشته کي د الله تعالی د لعنت او عذاب مستحق اولاد نه راپیدا کېدو!!

- الله تعالی په اونۍ کي یوه ورځ د دې لپاره د تعطیل او رخصتۍ ورځ نه ده گرځولې چي ده په خپله عالم په شپږو ورځو کي پیدا کړ او اوومه ورځ ترې وزگار شو او آرام ئې وکړ!! الله تعالی عالم پیدا کړی او له پیدا کولو وروسته ئې د دې عالم چارې په خپل واک کي نیولې، د عالم تر پیدا کولو د دې عالم ساتل او پالل که گران کار نه وي نو آسان خو په هیڅ صورت کي نه دئ، قرآن فرمایي چي الله تعالی هم خالق دی او هم ئې ټولواک، مالک او حاکم، د آسمانونو او زمکي له پیدا کولو وروسته ئې د دې عالم د پاچایۍ پر عرش استوی وکړه او د مالک الملک په توگه ئې د عالم د ادارې، ساتنې او پالنې واگې په خپل اختیار کي واخیستې او په دې سره د بایبل د دغې غلطې وینا تردید شوی چي الله تعالی په انسان قیاسوي، ستومانه کېږي او استراحت ته ضرورت لري!! د انسان لپاره په اونۍ کي یوه ورځ د عبادت لپاره مختص شوې، د یهودانو لپاره هفته، د مسیحیانو لپاره یکشنبه او د مسلمانانو لپاره جمعه، پر مسلمانانو د جمعې لمونځ فرض شوی، په دې ورځ به ټول په جومات کي راغونډېږي، په جماعت سره به لمونځ کوي او د جمعې د ورځې هغه خطبه به اوري چي د امام او د هغه د نائب له لوري ورکول کېږي او په هغې کي د تېري اونۍ ټولي مهمي او اساسي مسئلې څېړل کېږي. په دې ورځ به یوازي د لمانځه لپاره خپل کارونه متوقف کوي، له لمانځه وروسته خپل کارونه د نورو ورځو

په څېر کولی شي!! د بايبل ليکونکي ته وايو: که د اونۍ آخري ورځ د عبادت لپاره ټاکل شوې وي نو آخري ورځ خو جمعه ده نه هفته!! که دا وروستۍ ورځ وګڼو نو تاسو ولي د يکشنبې ورځ د تعطيل ورځ منئ؟!! د بايبل کومه خبر د منلو ده؟

- د بايبل ليکونکی له يوې خوا دا ادعاء کوي چې خدای د اور لمبو او لوخړو کې د غره پر سر راکوز شو... او له بلې خوا ليکي چې خدای د موسی له لارې بني اسرائيلو ته وويل: تاسو وليدل چې څنګه مې له آسمانه له تاسو سره خبرې وکړې!!! نو له دې وروسته د سرو او سپينو زرو نه ځان ته بُتان مه جوړوئ او عبادت ئې مه کوئ... دې تناقض ته څه ځواب وايې؟ په دې مهال خدای په آسمان کې وو که د غره پر سر ورېځو او لوخړو کې؟!!

- که الله تعالی تاسو ته دا ويلي وي چې ما ته د قربانۍ کوم ځای جوړوئ بايد له خاورې جوړ شوی وي، د خپلو څارويو نه چې کومې سوزېدونکې قربانۍ او د سلامتۍ هديې وړاندې کوئ نو دلته ئې قربانۍ کوئ، ... که مو غوښتل چې د قربانۍ ځای له ډبرو جوړ کړئ نو دا ډبرې (د ښتک په څېر) وسايلو سره مه ماتوئ او مه ئې تراشئ،... داسې ډبرې زما د قربانۍ له ځای سره نه ښايي!! نو تاسو ولي خپل معبد او د عهد صندوق له څو زره کيلو ګرامه سرو او سپينو زرو او ... جوړ کړی؟!! الله تعالی خو تاسو ته ويلي چې د قربانۍ ځای له خاورو جوړ کړئ، که له ډبرو ئې جوړوئ نو ډبرې به نه تراشئ... او دا د ټولو جاهلو قومونو بد عادت دئ چې معبدونه ئې له معنوي لحاظه وران وي خو ظاهر ئې ډېر ښايسته او مزين، ډېر قومونه به وګورئ چې له بې وزلو او غريبو دوکه شوو ديندارانو د شکرانو او صدقو په نامه؛ سره او سپين زر راغونډوي او د قبرونو پر سر ستري ستري بنګلې جوړوي او دروازې ئې په سرو او سپينو زرو ورته سينګاروي!! که د الله تعالی د خوښې له معبد سره تراشلې ډبرې هم نه ښايي نو د سرو زرو دروازې او په سرو زرو پوشل شوی د عهد صندوق به څنګه خوښوي؟!! زموږ عظيم الشأن قرآن خو فرمايي چې

چا سره او سپین زر ذخیره کړل او د الله تعالی په لاري کي ئې خرڅ نه کړل او له مسکینانو او فقیرانو سره ئې له مرستي ډډه وکړه، د قیامت په ورځ به ئې تندی، اړخ او شا د همدغو سرو او سپینو زرو په سکو داغل کېږي!!

- آیا ممکنه ده چي الله تعالی خپل بنده په دې مأمور کړي چي څاروي د دې لپاره ذبح کړي چي بیا ئې وسوزوي؟!! د دې په ځای چي غوښه ئې د الله تعالی بې وزلو، وږو او نیستمنو بندګانو ته ورکړي د قرباني په ځای کي ئې وسوزوي؟!! آیا هیڅ عاقل انسان به داسي دین ومني چي خلک په داسي بېهوده او له عقل او انصاف نه لري امورو باندي مکلفوي؟!
- د بایبل دا خبره هم ډېره مسخره او خندونکې ده چي وایي: خدای وفرمایل: د قرباني په ځای کي زینې هم مه جوړوئ، دا ځکه چي کېدی شي پر زینو د ختلو په مهال ستاسو عورت بربنډ شي!!! ښایي په اصلي انجیل کي ویل شوي وي چي معبد باید پوړ پوړ نه وي، ټول باید د الله تعالی په وړاندي یو برابر ودرېږئ، نه دا چي ځیني لوړ او ځیني ټیټ، او دا همغه لارښوونه ده چي اسلام ئې موږ ته کوي، خو د بایبل لیکونکي دا خبره تحریف کړې او له هغې ئې داسي مسخره خبره جوړه کړې!!

د پیغمبرانو او عدالت غوښتونکو وژل

بني اسرائیلو یوازي د پیغمبرانو علیهم السلام په تکذیب بسنه ونه کړه، بلکي د هغوی او د هغوی د صادقو او عدالت غوښتونکو پلویانو په وژلو ئې لاس پوري کړ، لکه چي قرآن فرمایي:

šc qè}¯r aY m Îöî `¿ŠÌ9$ šc qè}¯r « $Ì»ƒ$«Î šc rãàõ3 ûïÏ%©!$ bÎ)

ÇËÊÈ AOŠÏ9r& A>#x‹yèÎ/ Oèd÷Åe³7sù Ä¨$Z9$# šÆÏB ÅÝó¡É)ø9$Î/ šcrâßDù'tƒ šúïÏ%©!$#

آل عمران: ۲۱

يقيناً هغه كسان چې د الله په آيتونو كافران كېږي او د الله پېغمبران په ناحقه وژني او له خلكو نه هغه كسان هم وژني چې د عدل كولو امر كوي، نو د دردناک عذاب زېرى وركړه.

هغه كافران چې د الله له آيتونو نه انكار كوي، د الله د پېغمبرانو په مخالفت كې هغه ځاى ته رسي چې د دوى د وژلو لپاره ملا تړي او آمرين بالقسط وژني، هر څوک چې د ظلم خلاف غږ اوچت كړي او عدالت ته بلنه وركړي، دوى ئې وژني، ځيني له دې انكار او د پېغمبرانو او آمرين بالقسط له وژلو نه دا طمع لري چې په دې سره به خپل مخالفين وځپي او د دوى اقتدار ته ورپېښ ګواښونه به ختم كړي او د دوى د رياست او قيادت بقاء او دوام به تضمين شي او ځيني نور ئې دا كار په دې هيله او ګومان كوي چې په دې سره له خپل (حق مذهب) نه دفاع كوي، الله به ترې راضي شي او جنت به ئې په برخه شي!! خو دوى ته د دوى د دې كاذب او غولوونكي انتظار او هيلي خلاف د دردناک عذاب زېرى وركړه، دوى دې مطمئن وي چې د خپلو هيلو د ترسره كېدو زېرى به هيڅكله وانه وري.

šú ïÎÂ»¯ Æ Ì Oß $Br í•ÅÎ‹$ $‹R‰9$ † Î óOßèJã« MÜÎm ûïÏ%©!$š• Í»9ré&

ÇËËÈ آل عمران: ٢٢

دوى هغه دي چې عملونه ئې په دنيا او آخرت كې حبط او تباه شوي او هيڅ مرستندوى ورته نشته.

نه به په دنيا كې له دې عمل نه څه ترلاسه كړى شي او نه په آخرت كې او نه به داسې څوک ومومي چې په دنيا او آخرت كې ئې له خپل شوم عاقبت نه وژغوري، دوى هيڅ مرستندوى نه لري، هيڅوک ئې له زړه نه او په اخلاص سره مرسته نه كوي، كه نن ډېر د دوى د مرستې او حمايت تيرې په سينه وهي او د دوى لپاره لاس تړلي ولاړ دي، چې د رښتيا ورځ راشي، نو يو كس به هم د دوى مرستې ته

راوړاندي نه شي او مرسته به ئې ګټه ورونه رسوي.

له (ĺ•ÅF$ $‹R‰9$ † Î óΟgèJã ΜÜÎm) نه معلومېږي چي د دوی ځينو له دې علومو نه دنيوي اهداف درلودل او ځينو ئې اخروي هيلي او طمعي.

د کتاب په ځينو برخو عمل او په ځيو نه عمل

دا هم د بني اسراسيلو يو بل انحراف وو چي قرآن ئې په دغو آيتونو کي په دې توګه بيانوي:

Nãόš Ï‹© $Ė »FÅ2 4Ĵ bqãã ôãĖ »GÅ6 $`Ï $YŠÅR (qè?ré& šú ïÏ%$'<Ĵ •? ó9&

ÇËÈ bqàÊ ìèB Nèdr óΟgΨ ×ƒÌù 4<qG ƒ ΟèO óΟgΨ÷/ آل عمران: ۲۳

آيا هغو ته دي پام نه دئ چي د کتاب څه برخه ورکړی شوې، د کتاب په لوري بلل کېږي ترڅو د دوی ترمنځ پرېکړه وکړي، خو يوه ډله ئې ډډه کوي، په داسي حال کي چي عمداً اعراض کوونکي وي.

دلته د دوی د علماءو په هکله بحث شوی، هغه چي د کتاب په څه برخي پوه شوي، د کتاب څه محدود او لږ علم ئې په برخه شوی، خو کله چي د الله کتاب ته د خپلو شخړو او منازعاتو د حل و فصل لپاره بلنه ورکړی شي او کله چي ورته وويل شي چي د الله په کتاب عمل وکړئ، له دې اعراض کوي او مخ اړوي.

$B óΟgÏ/ƒŠ 'Î Nèd‡ î r ;NºŠrß‰èB Bƒ& Wĵ â$Y9$$Y¡ J? `9 (qä$% óΟgR'Î 7Ï9Œ

ÇËÈ šc rçŸ ƒ (q$Y2 آل عمران: ۲۴

دا د دې لپاره چي وايي: مونږ ته به له څو شمېرلو ورځو پرته (د دوزخ) اور راونه رسېږي، خپلو افتراءاتو په خپل دين کي دوکه کړل.

دوی د دې لپاره د الله کتاب شا ته وغورځاوو او په هغه ئې عمل کول پرېښود

چې گومان ئې کولو جنت د دوی لپاره پيدا شوی او دوی د جنت لپاره، دوزخ ته به نه ځي مگر څو محدودي ورځي، دا د دوی ټگمارو مذهبي مشرانو ورته ويلي وو، هغوی دې خبري ته مذهبي رنگ ورکړی وو، هغوی ورته ويلي وو چې دا خبره د الله په کتاب کې راغلې، دا په رواياتو کې راغلې، پېغمبر دا خبره کړې، دغو افتراءاتو وغولول، په خپل دين له پوهېدو ئې عاجز کړل او په هغه له عمل کولو نه ئې بې پروا کړل.

همدا راز قرآن فرمايي:

[illegible]

[illegible] البقرة: ۸۵-۸۶

بيا تاسو همغه ياست چې يو بل وژنئ او خپله يوه ډله له خپل کور کلي باسئ، د دوی په ضد په گناه او تېري کې د (تېري کوونکو) مرسته کوئ او که د اسيرانو په څېر درته راشي نو فديه ئې ورکوئ، حال دا چې د دوی ايستل درباندي حرام دي، آيا د کتاب په يوې برخي ايمان راوړئ او په بلي برخي ئې کافران کېږئ؟! او له تاسو نه چې هرڅوک دا کار وکړي، نو سزا ئې په دنيا کې له سپکاوي پرته بل څه نه ده او د قيامت په ورځ به د شديد عذاب په لور گرځول کېږي او الله له هغه څه چې تاسو ئې کوئ غافل نه دی. دا همغه خلک دي چې دنيوي ژوند ئې د آخرت په بيه وپېرو، نو نه به عذاب ترې سپک کړی شي او نه به ئې مرسته وشي.

د خپل قوم پر بې وسه او بې وزلو به ئې ظلمونه کول، له خپل کور کلي نه به ئې ايستل، د دوی د وينو له تويولو ئې هم ډډه نه کوله، خو چې کله به د بل په لاس کې اسير پرېوتل نو د هغوی د ژغورنې لپاره به ئې بسپنې راټولولې، دا کار به ئې د خپل قومي تعصب په اساس کولو خو هغه ته به ئې ديني او مذهبي رنګ ورکاوو، نو ځکه الله تعالی هغوی ته فرمايي: آيا د کتاب په يوې برخې ايمان راوړئ او په بلې برخې ئې کافران کېږئ؟!

دلته دا خبره هم د زيات دقت وړ ده چې په کتاب عمل او نه عمل ئې په کتاب له ايمان او کفر سره مترادف ګڼلی، د دې معنی دا ده چې په کتاب د ايمان لومړنی او اساسي غوښتنه پر هغه عمل کول دي، په کتاب د هغه چا د ايمان ادعاء دروغجنه ده چې عمل ورباندې نه کوي.

دا آيت مونږ ته دا هم راښيي چې د يوه ديندار ولس د ذلت او سپکاوي ستر عامل دا وي چې د کتاب پر يوې برخې عمل کوي او بله ئې شا ته غورځوي.

همدا راز مونږ ته راښيي چې د الله کتاب وېشل، په يوې برخې ئې عمل او بله ئې شا ته غورځول د هغه چا کار دئ چې دين په دنيا پلوري، دوی به په دنيا او آخرت کې له الهي عذاب سره مخامخ وي، هيڅ څه به ئې له دې عذاب نه ونه ژغوري، هيڅوک او هيڅ څه به ئې مرسته ونشي کړی.

دين پلورنه

د دوی علماءو دين پلورني ته مخه کړه، د دنيا لپاره ئې دين پلورلو، فتواګانې به ئې خرڅولې، هره فتوی به ئې د دنيوي اغراضو لپاره وه، د حکامو په ګټه به ئې فتواګانې ورکولې، خو سره له دې به ئې طمعه دا وه چې خدای به ئې وبخښي!!

قرآن په دې اړه فرمايي:

Näٍ‰ gèÎ Å rèú ü Ÿ‰ëÎ (qèr ßøæ Mõè ÓE$ÓÉJè (rãæ$Ÿ@ƒ ìÂŽó Ï ÓÍ6»ƒ

ûü%. Aï& {pçqã? Ÿr Nãè B $Jÿ $]ÿü Á ã à Mø#R& $JÎ {qãB#är ÇÊÈ Èqçdö$ ‘ »ƒÎr

البقرة: ۴۰-۴۱ ÇÊÈ Èqà)?$ ‘ »ƒÎr WxŠÎ% $YY0 ÓÉ/$«Î {rçŽtô@ Ÿr ¾ÏnÎ

اې د اسرائيل زامنو! زما هغه نعمتونه درپه ياد کړئ چې پر تاسو مې پېرزو کړل او له ما سره په کړو ژمنو وفا وکړئ ترڅو زه له تاسو سره په خپلو ژمنو وفا وکړم او يوازې له ما ووېرېږئ. او په هغه څه ايمان راوړئ چې ما نازل کړی، له تاسو سره د شته (کتاب) تصديقوونکی او لومړی انکار کوونکی او کافر ئې مه کېږئ او زما آيتونه په لږه بيه مه پلورئ او يوازې له ما نه ځان ساتنه او وېره ولرئ.

له دې مبارکو آيتونو نه معلومېږي چې:

- د ديندار قوم لومړني انحرافات درې دي: د الهي پېرزوينو او نعمتونو هېرول او ناشکري، له الله سره په کړو ژمنو کې بې وفايي او له الله تعالى پرته له بل چا وېره درلودل.
- د الله ژمني مشروطي دي؛ هلته به ترسره کېږي چې ته له الله سره په خپلو کړو ژمنو وفا وکړې.
- د دين لومړني او تر ټولو خطرناک دښمنان هغه دين پلورونکي دي چې دين په ډېره ارزانه بيه خرڅوي، د دې په ځای چې دوی د هر واقعي ديني تحريک لومړني موئيدين او حاميان وي، برعکس تل به گورئ چې دين خرڅوونکي دکاندار علماء په لومړي خط کې د ديني تحريکونو مقابله کوي، دښمن به ئې په ډېره کمه بيه اخلي او په لومړي خط کې به ئې د واقعي علماءو او ديندارانو په ضد جنگوي.

oÿ4Á 9$#(qßŠÏ&r ÇÊÈ bqçè? Nçž&r ¨, s9$#(qßçG?r @ÜÇ»7$# Y s9$#(qÝû Ÿr

البقرة: ۴۲-۴۳ ÇÎÈ ûüèÏ.°9$#ì B (qã.ö$#r oŸ4. "9$#(qè#är

او حق له باطل سره مه خلطوئ، (باطل ته د حق جامه مه وراغوندئ) او حق مه

پټوئ، په داسې حال کې چې پوهېږئ. او لمونځ قائم کړئ او زکات ورکړئ او له رکوع کوونکو سره رکوع وکړئ.

دوی به کله په خپلو غلطو توجیهاتو سره حق ته د باطل جامه وراغوندي او کله به باطل ته د حق او که په خپلو غلطو او دروغجنو توجیهاتو په دې موفق نه شول چې باطل حق ثابت کړي او حق باطل، نو حق به پټوي، دا کار په داسې حال کې کوي چې پوهېږي حق کوم دئ او باطل کوم، په ناپوهۍ سره دا کار نه کوي، د غرض او مرض په وجه ئې کوي، اخیستل شوي او استخدام شوي، د خپل مزد او اجورې په مقابل کې دا کار کوي، مزد ئې هم ډېر کم: کومه چپنه، کومه سپینه پګړۍ، یو نس مړۍ او حتی یوازې یو شاباش.

په دې مبارکو آیتونو کې د بې لارو او منحرفو دین خرڅوونکو علماءو څو نوري ځانګړتیاوې بیانېږي:

- له الله سره ئې تعلق ضعیف او کمزوری وي،
- لمونځ ئې یا پرېښی او یا له حقیقي روح نه عاري او په شکلیاتو لګیا وي،
- د دې په ځای چې زکات ورکړي د زکات تر لاسه کول ئې عادت شي،
- له عام ولس سره ئې هم اړیکې سستې شي، له نورو سره یو ځای عبادت هم پرېږدي.

د همدې لپاره دوی ته د دغو څو خبرو امر شوی: لمونځ وکړئ، زکات ورکړئ او له نورو رکوع کوونکو سره یو ځای رکوع وکړئ، ستاسو د ټولو انحرافاتو علاج په همدې کې دئ.

ÇÍÏÈ bqèÉ? Ẍ ù& | = »GÅ$bqè? NFR&r Nä ¡ ã R& bö¡ Y?r ÎÉ ¨ $Y9$braÛ?&

البقرة:۴۴

آیا خلک په ښېګڼو ګمارئ او خپل ځان هېروئ، په داسې حال کې چې تاسو کتاب

لولئ! آيا تعقل نه کوئ؟

په رياء او نفاق اخته شول، نورو ته ئې د خير خيرات ورکولو او احسان او نېکي کولو بلنه ورکوله خو ځان ئې هېر کړی وو، په داسي حال کي چي دوی بايد تر نورو زيات نېک عمل درلودی او د الله په لار کي ئې تر هر چا زياته قرباني ورکولی، دا ځکه چي دوی خو په کتاب د پوهېدو دعوی کوي او ځان ته عالم او د الله د کتاب حامل او د پېغمبرانو وارث وايي!!

د قرآن د وينا له مخي د بني اسرائيلو د زوال دور هغه مهال پيل شو چي دوی د الله تعالی کتاب شا ته وغورځاوو، د دنيا لپاره ئې دين ته شا کړه، له الله تعالی سره ئې اړيکي وشلېدې، له جهاده ئې لاس واخيست، دين ئې په ارزانه بيعه خرڅ کړ، د حق او باطل، حلال او حرام توپير په کي ختم شو، د نفسي اغراضو لپاره ئې حق پټ کړ، عبادات ئې په شکلي مراسمو بدل شول، اصلي مسايل ئې هېر کړل او پر فرعي مسايلو ونښتل، د هغه لمانځه په اړه ئې اهمال او بې پروايي پيل شوه چي له يوې خوا د انسان تعلق او رابطه له الله تعالی سره ټينګوي او له بلي خوا د انسان تعلق له انسان سره، د سپېڅلو اهدافو لپاره د قربانۍ جذبه په کي وځپل شوه، ځای ئې حرص، طمعي او بخل ته تش شو، د آخرت او اخروي مکافات او مجازات په اړه ئې تصورات او انګېرني مشرکانه او جاهلانه او د دين د مبانيو او اساساتو په خلاف شوې، په دې باور شول چي کېدی شي د بل د مټ په زور او د شفاعت په طفيل له محاسبې معاف شي، له عذابه وژغورل شي او جنت ئې وړيا په برخه شي!! د تېر شوو صالح شخصيتونو لمن نيول او د دوی شفاعت ته طمعه کول ئې کافي وګڼل، د فتحي او غلبې په وخت کي مغرور او متکبر شول، په انتقام اخستلو ئې لاس پوری کړ، د ترحم، عاطفی، انکسار او خضوع په عوض په دوی کي لويي، تکبر او غرور راپيدا شو، د هجرت او جهاد د ستونزو په وړاندي ئې صبر او ثبات له لاسه ورکړ، نه ئې د الله تعالی پر وعدو باور پاته شو او نه ئې له وعيد او انذار نه وېره، د الله

تعالی له احکامو ئې سرغړاوی وکړ او له الهي آيتونو نه ئې د انکار لار غوره کړه، کفر، عصيان او بخل هغه پړاو ته ورسول چې انبياء په قتل ورسوي، د انبياءو وارثين (آمرين بالقسط) ووژني، په دوی کې ديانت او مذهب د مليت شکل غوره کړ، د دې پر ځای چې هم ئې عقايد او افکار له الهي دين نه خړوبه شي او هم ئې د ژوند تګلاره د دين په رڼا کې وټاکل شي، په عکس ئې دين په يوه قومي دود او عنعنې بدل شو، او د يوه ملي پيوند بڼه ئې غوره کړه، په دوی کې د سپېڅلو ورځو، مقدساتو او شعايرالله احترام ختم شو، علماءو ئې د الله تعالی دين تحريف کړ، د حکامو په ګټه ئې پر حق پرده واچوله، حق او باطل ئې سره خلط کړل، علاوه له تلبيس او کتمان څخه، د ځينو لپاره دين په دکان بدل شو، خاصه مذهبي طبقه په کې راپيدا شوه چې هم ئې جامه له نورو بېله او هم امتيازات تر نورو زيات، د دين په نامه ئې له خلکو نه شکرانې او نذرانې ترلاسه کولې!! عوام ئې په غرضي او مرضي ملايانو او مشايخو پسي ولاړل، له دين نه بې خبره شول، له دين نه چې په څه پوهېدل هغه يوازې څه هيلې وې او څه ګمانونه، هيلې ئې دا چې دوزخ ته به نه ځي مګر څو ورځې او ګمانونه ئې دا چې د دې او د هغه لمن نيول او شفاعت ته ئې طمعه درلودل به ئې جنت ته رسوي!! په دوی کې خپلمنځي جګړې هغې پوړې ته ورسېدې چې د کمزورو ژوند په کې خوندي نه وو، بې وزلې به ئې له کور کلي شړل، په هغوی ئې له هيڅ ظلم او تېري نه ډډه نه کوله، له خپل مؤمن به کتاب سره ئې معامله داسي شوه چې د کتاب په هغې برخې به ئې عمل کولو چې په هغې د عمل له لارې ئې څه دنيوي ګټه ترلاسه کوله او هغه برخه به ئې شا ته غورځوله چې له دوی نه ئې د قربانۍ او حق ته د غاړه اېښودو غوښتنه کوله، د الله دين ئې تجزيه کړ، د کتاب په يوې برخې ئې د ايمان او په هغې د عمل کولو دعوی کوله او د بلې برخې په نسبت ئې د کفر او انکار لار غوره کړه، په پای کې ئې د خدای کتاب په بشپړه توګه شا ته وغورځاوو، داسې لکه چې هغوی په هيح نه پوهېدل او په

ځای ئې سحر او جادو، فال او تعویذونو ته پناه یووړه، د الله تعالی د بندګۍ په ځای د خپل نفس او هوی او هوس بندګان شول، له هري هغې بلني سره ئې مخالفت کولو چې د دوی له هوی او هوس سره ئې تصادم کاوو، دا مخالفت به ډېر ځلي هغه پړاو ته ورسېدو چې د الله تعالی او حق لوري ته بلونکي او داعیان او آمرین بالمعروف ئې یا تکذیبول او یا وژل، په دوی کي له مرګ نه وېره، له ژوند سره ژوره او افراطي مینه راپیدا شوه، که څه هم دا به له ذلت او سپکاوي نه ډک ژوند وو، دا هغه اساسی او مهم عوامل وو چې دوی ئې له ذلت او سپکاوي سره مخامخ کړل.

د قائد څو ورځنی غیابت او په ټګمار مشر پسي تلل

عظیم الشأن قرآن فرمایي چې موسی علیه السلام د تورات راوړلو لپاره د طور غره ته ولاړ، لا څو ورځې نه وې تېري شوې چې په دوی کي د سامري په څېر جهل او شرک ته بلونکی راپیدا شو، دوی ته ئې د سخوندر په بڼه کي بُت جوړ کړ، د هغه خوا ته دېره شول او هغه ئې د معبود په توګه ونیو، له سرو او سپینو زرو جوړ شوی سخوندر ئې معبود شو او هغه ئې د خدای او بنده تر منځ واسطه او وسیله وګڼلو!! قرآن فرمایي:

šc qßÎi»ß bÇr ¾ÍÏ‰èt/ .`ÏB Ÿ@ôfÏèø9$# ãNè?õ‹sƒªB$# §NèO \'s#ø‹s9 `ŠÏèt/ö‘r& 4Óy›qãB $tRô‰tãºur øŒÎ)r

ÇÎÊÈ brãä3ô±n@ öNä3ª=yès9 7Ï9ºsŒ Ï‰÷èt/ .`ÏiB Nä3Ytã $tRöqxÿtã §NèO ÇÎÊÈ البقرة: ۵۱-۵۲

او بیا هغه وخت چې موسی ته مو د څلوېښتو شپو وعده ورکړه، بیا تاسو په ظالمانه توګه سخوندر (د معبود په توګه) ونیو. خو له دې سره سره مو تاسو ته عفو وکړه ترڅو شکر وکړئ.

د بني اسرائیلو او د هر جاهل قوم یوه ستونزه دا ده چې د صالح مشر او زعیم

په شته والي کي په سمه لار راشي، خو چي هغه تري لږ يوې خوا ته شي، په بې لاري او منحرف مشر راغونډ شي او سمه لار پرېږدي، بني اسرائيل خو داسي وو چي د موسى عليه السلام د دعوت په نتيجه کي ئې نه يوازي په الله ايمان راوړ، بلکي په دې لار کي د کړاوونو او ستونزو ګاللو او له مصر نه هجرت ته هم چمتو شول، خو چي څو ورځي موسى عليه السلام ميقات ته ترې ولاړ، د سامري په شا و خوا راغونډ شول، په هغه پسي ئې اقتداء وکړه او د هغه په وينا (سخوندر) ته په سجده پرېوتل، دوى د څارويو او بوده وو په څېر دي، شپون ئې په هر لوري بيولی شي. د دوی دا جرم د سختي نيوني وړ وو، که موسى عليه السلام نه وی، هغه دروغجن معبود ئې نه وی نسکور کړی او سامري ئې نه وی مجازات کړی، نو د الله ستر عذاب به وربانديي نازلېدو، خو الله تعالى د همدې په وجه ورته عفو وکړه. د دې نعمت تقاضاء خو دا وه چي تاسو تل د الله شاکر بندګان وئ او هيڅکله مو د شرک او عصيان لار نه وی غوره کړې.

لکه چي ګورئ دلته قرآن؛ شرک د ظلم په نامه ياد کړی، د دې په وړاندي بايد لږ توقف وکړو او وګورو چي دا ولي؟ او دا شرک د چا په اړه او څنګه ظلم دئ؟ دا چي انسان د خپل عقل او شعور په خلاف، داسي څه او څوک له الله تعالى سره په الوهيت او ربوبيت کي شريکوي او د الله تعالى تر څنګ د هغه ستاينه او لمانځنه کوي، دعاء ورته کوي او مرسته ترې غواړي چي بې وسه او ناتوانه مخلوق دئ، نه څه پيدا کولی شي، نه کومه ګټه رسولی شي او نه کوم ضرر دفعه کولی شي، دا په خپل عقل او شعور ستر ظلم دئ، دا چي الله تعالى ته مختص صفات د ده مخلوق ته منسوبېږي دا د الله تعالى په اړه ستر ظلم دئ. هغوی د موسى عليه السلام په څېر د ستر پيغمبر او د خپل ناجي لار پرېښوده او د مکار او ټګمار سامری په لومې کي ونښتل، سامري له سرو او سپينو زرو داسي سخوندر ورته جوړ کړ چي مخصوص غږ به ترې پورته کېدو.

قرآن مونږ ته وايي چې له سرو او سپينو زرو بُت جوړول د سامري کار دئ!! واقعاً چې د سرو زرو معبد او معبود جوړول د هغو ټګمارانو کار دئ چې د سامري په څېر وي!! هيڅ واقعي خدای پالونکی به په دې راضي نه شي چې د الله تعالی په نامه دي له غولېدلو عوامو نه سره زر ترلاسه شي او هغه دي په داسي مواردو کي مصرف شي، واقعي الهي دين هغه دئ چې خلکو ته وايي: د الله تعالی د بې وزلو بندګانو مرسته وکړئ، شتمنۍ مو د خير په کارونو کي، د وږو په مړولو کي، د بربنډو په پټولو کي، د بيمارانو په تداوي کي او د مسکينانو په لاس نيوي کي ولګوئ، سره او سپين زر مه ذخيره کوئ، چا چې ذخيره کړل ځای ئې جهنم دئ!!

له مصر نه له وتلو او د آزادۍ له لاس ته راوړلو وروسته، بني اسرائيل يوه داسي لاربنود کتاب ته اړ وو چې د دوی فردي او اجتماعي ژوند تنظيم کړي، الله ورته تورات ولېږو، چې هم ضروري احکام او قوانين پکې وو او هم د ښه او بد د پېژندو او د مفيد او مضر تر منځ د فرق کولو او تفکيک روښانه او څرګند معيارونه، د همدغه کتاب په ترڅ کي دوی ته حکم وشو چې د سامري په متابعت او له سخوندر نه ځان ته په معبود جوړولو سره مو ستر ظلم او جفا کړې، د دې لوی جرم د جبران لپاره بايد په يوه ستر جهاد لاس پوري کړئ. ځيني ګناهونه داسي وي چې په يوازي توبې سره ئې الله تعالی نه بخښي، د توبې قبلېدل ئې شرائط او لوازم لري، د بني اسرائيلو دا ګناه دومره ستره وه چې د توبې قبلېدا ئې په دې مشروط شوې وه چې وسله به اخلي او د هغو کسانو په خلاف به جهاد اعلانوي چې د شرک لار ئې غوره کړه او سخوندر ئې ځان ته معبود کړ. له دې نه معلومېږي چې په ځينو حالاتو کي يوازي ګناه کوونکی نه بلکي د ګناه ليدونکی به هم کفاره ورکوي. د هغو بني اسرائيلو لپاره چې د سخوندر د لمانځني مخنيوی ئې نه وو کړی دا کفاره وټاکل شوه چې د مشرکانو په ضد به وسله وال جهاد پيل کوي. د دې مبارک آيت واضح او څرګنده معنی همدا ده، په نورو آيتونو سره هم د دې

وضاحت شوی، لکه څنګه چې په بل آیت کې دې ته ورته الفاظ داسې راغلي: "ولاتخرجون انفسكم من دياركم": خپل ځانونه (یعني خپلوان مو) له خپلو کورونو مه شړئ، او ورپسې د دې تشریح داسې شوې: "وتخرجون فريقاً منكم من ديارهم": او خپله یوه ډله له خپلو کورونو باسئ، دا ښیي چې له "فاقتلوا انفسكم" نه مراد دا دئ چې د خپل قوم همغه مشرک کسان ووژنئ. خو د بایبل د غلطي وینا تر اغېز لاندې ځینو د انفسكم نه مراد خپل ځان وژل اخیستی!! د بني اسرائیلو دا ګناه د هغو افغانانو ګناه ته ورته ده چې د روسانو په ضد له جهاد نه وروسته امریکایانو ته تسلیم شول او پر خپل هېواد ئې د دوی سلطه او د دوی په لاس تپل شوي حکام ومنل. پرون ئې د خدای پالونکو مجاهدینو د ملګرتیا او د الله تعالی د بندګۍ دعوی کوله خو نن ئې د ډالرو د بُت په وړاندې سر ټیټ کړی او د امریکایانو تر قوماندې لاندې د خپل ولس په ضد جنګېږي!!

د قرآن په نورو آیتونو کې دا بهیر په دې توګه انځور شوی:

¾ìBöþ 4k] ö › qã ì _•ù ÇÑÎÈ “‘ ÌB$¡ 9$ãã Ê &r 8Ÿ‰è/ . `ÏB 7 Böþ $ZFù ô% $Rîù A$%

ßôè$Nà6 øæ A$Üù& $Z ¡ m #‰ãr Nã$ Nà6Ïf N9& Éö) »f A$% $yZÅ& ` »7Ò î

$Yöz & $B (q$% ÇÑÎÈ “ Ÿ‰äöB Løöz 'ù Nã$ `ÏB Ò Ö î Nãøæ @ï† b& N?Š ‘& P&

’+ø 7Ï ‹ 3ù $g»Yöx)ù Öö)$$ ÞZf‡ `ÏB #Y–r& $Zù $ZÅ9r $ZÅùJÎ 8%ãöB

ç9Ïr Nà6 ß»9Ï ‹ »d (q$)ù Öqä ¼ã©#%¡ _ Wõ ã Ng9 l •z 'ù ÇÑÐÈ “‘ ÍÉ¡ 9$

$èøR ŵr #ŭÑ Nç ã îôf ŵr Zöþ Ôgøß BÅ ö ž& b‡•f Ÿù& ÇÑÑÈ ÓÅYù Ó ›qã

ß»Hq$$Nã/‘ b]r ¾ìÎ OçFè $JR] Éö)»f @6% `ÏB ãrãd Nç A$% ô)9r ÇÑÒÈ

Ó › qã $Zø] ì Å ö Óm ûüÿÅ»ã ìøã yŽ `9 (q$% ÇÌÈ “ Ìx (þã‹Ûr ‘ Ìqã?$

طه : ۸۵-۹۸

وئې فرمايل: يقيناً چې له تا وروسته مو ستا قوم په آزمېښت کې واچاوو او سامري دوکه او بې لارې کړل، نو موسی خپل قوم ته غصه ناک او افسوس ناک ستون شو، وئې ويل: اې زما قومه! آيا الله د غوره وعدو ژمنه نه وه درسره کړې، آيا (د وعدې دا) موده درباندې اوږده شوه، يا ومو غوښتل چې د خپل رب غضب درباندې راپرېوځي، نو ځکه مو زما له وعدې تخلف وکړ، وئې ويل: موږ په خپلې خوښې او واک سره ستا له وعدې څخه نه يو په شا شوي، خو د هغه قوم د ګاڼو پېټې راپه شا شول، نو ومو غورځول او سامري هم وغورځول، نو سخوندر ته ورته مجسمه ئې ورته راوايسته چې رمباړه ئې وه او وئې ويل: دا ستاسو او د موسی معبود دئ او (حق خبره ئې) هېره شوه، آيا دې ته ئې نه کتل چې هيڅ خبره نه ورګرځوي (د خبرې ځواب نه شي ورکولی) او نه دوی ته د کومې ګټې واک لري او نه د څه تاوان، او يقيناً چې هارون تر دې د مخه ورته ويلي وو: اې زما قومه! يقيناً چې په دې سره وآزمويل شوئ او ستاسو رب خو له شکه پرته هماغه رحمن رب دئ، نو زما

متابعت وکړئ او زما د امر اطاعت وکړئ، وئې ویل: تر هغه به ئې تل اعتکاف کوو چې موسی راوګرځي، وئې ویل: اې هارونه! څه شي له دې منع کړې چې دوی دې بې لارې ومونډل او زما اطاعت دې ونه کړ؟! آیا زما له امره دې سرغړاوی وکړ؟ وئې ویل: اې زما د مور بچیه! تر ږیرې او تر سر مې مه نیسه، زه له دې ووېرېدم چې ته به (راته) ووایې: په بني اسرائیلو کې دې تفرقه راولاړه کړه او زما د وینا خیال دې ونه کړ، وئې ویل: اې سامري! ستا څه حال وو؟ وئې ویل: هغه څه مې ترسترګو شول چې د نورو ترسترګو نه شول، نو د پیغمبر له آثارو مې یو موټ ترلاسه کړل، بیا مې وغورځول، نفس مې همدا راته ښایسته کړ، وئې ویل: نو درومه او ستا لپاره به د دنیا په ژوند کې دا ویل وي چې: لاس مه راوړئ او تا ته داسې نېټه ټاکل شوې چې ترې شا ته کېدا دې نشته او خپل هغه معبود ته دې وګوره چې پرمخې ئې خوا ته پرېوتی وې، خامخا به ئې وسوزوو، بیا به ئې د ایرو په څېر په سیند کې وشیندو، خبره دا ده بله نه ده چې ستاسو معبود هغه الله دئ چې له ده پرته بل معبود نشته، علماً ئې په هرڅه احتواء کړې.

ګورئ چې قرآن (طلایي بُت) جوړول د (سامري) کار ګڼي، موږ ته د ټولو طلایي معبودانو او معبدونو حقیقت بیانوي او لارښوونه راته کوي چې که چېرې تاسو ته داسې معبد او معبود په نظر درشي چې له سرو او سپینو زرو جوړشوی نو پوه شئ چې د دې په جوړولو کې حتماً د کوم سامري لاس وو!! قرآن موږ ته سامري او د هغه ځانګړتیاوې داسې معرفي کوي: تر عامو خلکو ئې پوهه او بصیرت نسبتاً زیات دئ، یعني شیخ او ملا دئ، هم خلک ورته د پوه په سترګه ګوري او هم په خپله ځان تر نورو پوه ګڼي، د پیغمبر له لارښوونو، شعارونو او علومو نه ئې هم څه برخه ترلاسه کړې، خو په نیمې لارې کې ئې ټول شا ته غورځولي، نفس دوکه کړی او د خلکو غولولو ته ئې هڅولی. یعني د شرک بنسټ د هغو ټګمارو مذهبي مشرانو په لاس ایښودل شوی چې د پیغمبر له آثارو او د دین له ویناوو ئې څه

برخه درلوده، خو دا ئې شا ته غورځولي او د خلکو د دوکه کولو لپاره ئې ملا تړلې، د سرو زرو بُت ئې ورته جوړ کړی، هغه هم په خپله د دوی له ګاڼو او پیسو او ورته ویلي ئې دي: دا ستاسو رب دئ او په دې توګه ئې خلک د الله تعالی په ځای د (سخوندر) عبادت ته چمتو کړي!! ښايي بې مناسبته به نه وي چې د مطلب د مزید توضیح لپاره یوه قصه رانقل کړم، له یوه دوست سره له ناګمان نومي سیمې نه پېښور ته راتلم، په لاري کې مې د جونګي بابا په نامه لوحه ترسترګو شوه، پوښتنه مې وکړه چې جونګی بابا څوک وو؟ مور خو د اوښ بچې ته جونګی وایو، هغه راته وویل: څو کاله مخکې دلته د سړک په غاړه یو مړی وموندی شو، ناپېژاندو کسانو وژلی وو، کوچی وو، اوښه ورسره وه، خوا ته ئې پر زمکه چو وه، خلک راغونډ شول اوښه ئې ټومبله خو هغه له خپله ځایه نه خوځېده، په همدې حال کې چې د خلکو ګڼه ګوڼه زیاتېده، یو ملنګ راغی، دا صحنه ئې ولېده او په یوې ګوښې کې ئې خپل څادر وغوړاوو او غږ ئې کړ: واچوئ د جونګي بابا په نامه، خدای مو وبخښه واچوئ د جونګي بابا په نامه!! مړی همدلته ښخ او هغه ملنګ ئې مجاور شو او ورو ورو زیارت پرې جوړ شو!! ډېر زیارتونه د جونګي بابا په څېر جوړ شوي!! ځیني ئې د ملنګانو په لاس او ځیني ئې د ملکانو او پاچایانو په لاس!! دواړو د خلکو د غولولو او شکولو لپاره دا کار کړی.

کله چې بني اسرائیل له مصر نه وتل، د لاري په اوږدو کې د داسي قوم خوا ته تېر شول چې بُتان ئې درلودل، دوی هم له موسی علیه السلام نه وغوښتل چې همداسي کوم بُت ورته جوړ کړي، موسی علیه السلام سخت ورټل او دا ئې د یوه جاهل او ناپوه قوم غوښتنه وګڼله، سامري د قوم دا تلوسه او د ضعف نقطه درک کړه، منتظر وو چې په کوم مناسب فرصت کې ترې ګټه واخلي، پوه شو چې دا خلک تر سترګو کېدونکی خدای غواړي، د ولس جاهلانه تلوسې او د موسی علیه السلام موقت غیابت دا موقع په لاس ورکړه، په بیړه پاڅېدو، خلکو ته ئې وویل:

باید د نورو قومونو په څېر د دعاء او عبادت پر مهال د خدای انځور زموږ مخې ته ولاړ وي، سخوندر د قوت نښه ده، د خدای قدرت او ځواکمني باید د سخوندر په بڼه کې انځور کړو، که تاسو خدای منئ نو خپلې ګاڼې راوړئ، دوی ته ئې د سخوندر داسې مجسمه جوړه کړه چې کله کله به رمباړه ترې پورته کېده، قوم ته ئې وويل: دا همغه خدای دئ چې تاسو ئې له مصره وایستئ!! د ګاڼو له غونډولو معلومېږي چې ښايي په دې کار کې د ښځو ونډه تر نارينه وو زياته وه!!

- قرآن د دې قصې په ترڅ کې موږ ته وايي: جاهل قومونه ډېر ژر د ټګمارو او دوکه مارو مذهبي مشرانو په لومو کې ښکار شي، دين پلورونکي ئې د دين په نامه دوکه کړي، سامري ئې مذهبي مشر شي او د سرو زرو سخوندر ئې معبود! د خدای په ځای ئې د سخوندر په وړاندې سر ټيټولو ته چمتو کړي، هم ايمان ترې واخلي او هم ئې شتمنۍ، د سرو زرو بُت ورته جوړ کړي خو له دوی د اخيستل شوو سرو زرو له يوې وړې برخې!!

دې ته مو هم بايد پام وي چې قرآن د موسی عليه السلام عکس العمل ډېر توند، جدي او غضبناک ښيي، وايي چې د دې صحنې په ليدلو سره هغه د تورات لوحې لرې وغورځولې او هارون عليه السلام ئې د سر او ږيرې له وېښتانو ونيو، د قرآن الفاظ دا دي:

üf Ÿ‰è/ .`Ë ’Îq§Ÿõ=z $J|¡ø A$% $ZÅ& `»7Ò Î ¾ïÏBq% 4<Ï Ó›qã ì _‘ $£9r

b) PéûóA% ïø) Ÿçè† ï‹Å& Ä ùÎ ‹{&r y#q§Ÿ$’+ør Nãî •Ð& ÓçÉ ã&

ìB ÓÍ_ùèß Ÿr ä!%ãŸ$š† Î MÜ ¨ë Xù ÓÍ_Rqèõ/ (rŠ%.r ’Îq§èÒ KŠ$Pö)ø$

ãmö&|MR&r 7ïHq‘ † Î$Yùåš&r ÓÅ(r ’í ÿôø$É ‘ A$% ÇÎÈ ûüÏÎ»©9$Qö)ø$

ÇÎÈ šú üÏq9$

الاعراف: ۱۵۰ - ۱۵۱

او کله چې موسی خپل قوم ته غصه ناک او اسفناک راوګرځېدو وئې ویل: له ما وروسته مو زما ډېر بد نیابت کړی، آیا د خپل رب په کار کې مو دومره تلوار وکړ؟ (داسې ژر مو د الله تعالی په ځای د بُت عبادت پیل کړ؟) الواح ئې لرې وغورځولې او خپل ورور ئې تر سر ونیو او د ځان په لورې ئې راښکود، (ورور ئې) وویل: زما د مور بچیه! قوم کمزوری وګڼلم، نږدې وو ومې وژني، نو دښمنان مه راباندې ښادوه او د ظالم قوم له ډلې مې مه ګرځوه! وئې ویل: زما ربه! ما ته بخښنه وکړې او زما ورور ته هم او په خپل رحمت کې مو داخل کړې او ته خو یقیناً چې تر ټولو رحم کوونکو زیات رحم کوونکی یې.

دا آیتونه موږ ته وايي:

- موسی علیه السلام خپل قوم ته غصه ناک او اسفناک راوګرځېد، له یوې خوا سخت غصه وو او له بلې خوا ئې د دې ناپوه قوم په حالت تأسف کولو چې څنګه دومره ژر دوکه شول او د شرک په ګنده ډنډ کې پرېوتل.
- ورور ته ئې وویل: زما بد نیابت دې کړی.
- له ډېرې غصې ئې الواح پر زمکه وغورځولې.
- خپل ورور ئې له ږېرې او د سر له وېښتانو ونیولو او په زور ئې ځان ته راښکود.
- هارون علیه السلام د یوه مطیع او صالح ورور په توګه ورته وویل: ما خپله دنده ترسره کړې، دوی مې له دې کاره منعه کړي، خو راباندې برلاسي شول، نږدې وو ما ووژني، له ما سره دا اندېښنه وه چې ته به مې پر دې ملامتوې چې ولې دې په قوم کې اختلاف راولاړ کړ او زما تر راتلو دې انتظار ونه کړ، خو د انتظار خلاف ګورم چې ته مې رټې، دښمنان مه راباندې ښادوه، مه مې د ظالمانو له ډلې شمېره او مه مې داسې کار ته اړ کوه چې ظالمان ئې کوي!
- د هارون علیه السلام د خبرو له اورېدو وروسته حقیقت ورته جوت شوی، له

تحقيق او پوښتنې ګوېږني مخکې د هارون عليه السلام په اړه دا کار ئې خپله غلطي او اشتباه ګڼلې، د ځان او خپل ورور لپاره ئې د مغفرت او رحمت دعاء کړې.

- په دې قصې کې د موسى عليه السلام لوړ همت، جلال او ديني غيرت انځور شوی، دا ئې نشو زغملی چې د ده قوم د شرک په ډنډ کې پرېوځي، ګمان ئې کړی چې هارون عليه السلام تساهل او نرمي کړې، نو ځکه ئې له ږېري او د سر له وېښتانو ونيولو او په زور ئې ځان ته راښکود. هيبت ئې هومره چې نه ئې سامري مخې ته ودرېدی شو او نه د هغه مشرک پلويان.

7ŷ‹ .r $«R‰9$Ŝóą s ß$’Î×Ë r Ùg ĵ§ `Ï ÈÒ Î Ùg$Z•™ Ÿ@ô ë$(rä ƒB$ûïÏ%©$bÎ)

7/‘ bÎ) (þq ãZ#är $dÏ‰è/ .`Ï ¢(qç$? OèO N$«h ¡9$#(qè=Ïå ûïÏ%©$#r ÇÊÎÈ ûïÎ ŸÏ ßJø9$#“ Ì“ øgwU

ÇÊÎÈ ÒOŠÏm§‘ Ö‘qàÿtó9 $dÏ‰è/ .`Ï الاعراف: ۱۵۲-۱۵۳

يقيناً هغه چې سخوندر ئې (د معبود په توګه) ونيولو، د خپل رب په غضب به اخته او په دنيوي ژوند کې به ئې ذلت په برخه شي، افتراء کوونکو ته همداسې سزا ورکوو. او هغو چې بد کارونه ئې کړي، بيا ئې له دې وروسته توبه کړې او ايمان ئې راوړی، بې شکه چې ستا رب له دې وروسته مهربان بخښونکی دئ.

دلته د مرتد شوو سزا بيان شوې:

- د الله تعالى غضب، د بقرې په سورې کې د دې غضب وضاحت شوی، د دوی په ضد د جهاد اعلان شوی او وژل شوي. دا د موسى عليه السلام په دين کې هم د مرتد سزا وه او په اسلام کې هم.
- دنيوي ذلت، که له وژلو وژغورل شي او په تېښته برياليي شي، نو تل به په ذلت او سپکاوي کې ژوند کوي.
- خو څوک چې له هغه بد کار نه چې د ارتداد مترادف وي، توبه وکړي، بېرته ايمان راوړي، نو اميد دئ الله تعالى ورته بخښنه وکړي، ځکه چې هغه مهربان

بخښونکی دئ.

گورئ چې د موسی علیه السلام چلند جدي وو، له خپل نائب سره هم او له سامري او د سامري له پلویانو سره هم، خپل ورور د سر او ږېرې له ویښتانو نیسي، په قهر او غصې سره ئې د ځان په لوري راکاږي، ورته وايي: ولې دې د سامري او د هغه د پلویانو د شرک په وړاندې سکوت وکړ؟ کله چې دې دوی ولیدل د الله تعالی په ځای د سخوندر عبادت کوي ولې دې مخنیوی ونه کړ؟ هغه ورته وايي: ای زما د مور زویه! "ای زما وروره!" زه قوم بې وسه کړم، نږدې وو چې ما ووژني، دښمنان مه راباندې خوشحالوه! او ما د ظالمانو له جملې څخه مه گرځوه! ما مه د دوی ملگری گڼه او مه مې داسې کار ته اړ کوه چې ستا په وړاندې بې ادبي وکړم او له ظالمانو څخه شم، ورته وايي: ما تر ډېره حده د دوی مقابله وکړه، حتی له ما سره دا وېره راولاړه شوه چې ته به له راگرځېدو وروسته ما په دې ملامت کړې چې ولې دې زما تر راتلو انتظار ونه کړ؟ ولې دې په ولس کې اختلاف راولاړ کړ؟ ولې دې د ولس د وحدت او یووالي خیال ونه ساتو؟

موسی علیه السلام بُت ټوټې ټوټې کوي، بیا ئې سوزوي او ایرې ئې په اوبو کې غورځوي، او سامري ته داسې سزا اعلانوي چې هر څوک به ترې لرې گرځي او له لاس وروړو به ځان ساتي.

قوم د دې صحنې په لیدو سره توبه کوي او ندامت ښیي، الله تعالی ئې توبه قبلوي، دا د الله تعالی سنت دئ، تر څو چې په یوه قوم کې داعي وي، د خیر طرف ته بلنه وی، امر بالمعروف او نهی عن المنکر وي، په ولس کې داسې خلک وي چې دوی د خیر، صلاح او ښېگڼې په لوري بلي، په دوی کې د توبې او اصلاح امکان وي، الله تعالی خپل نهائي او ورستی عذاب نه پرې نازلوي، د توبې دروازې ورته خلاصې پرېږدي، توبه ئې قبلوي، د موسی علیه السلام د شتون له امله د شرک په څېر د ستر تېري سره سره د دوی توبه قبلوي، خو د دوی په توبه کې دا لازمي گڼې او د

توبې قبلېدا ئې له دې سره مشروطوي چې د شرک کوونکو او مفسدينو په ضد به د جهاد اعلان کوي او ټول به په دې جهاد کې برخه اخلي، دا به د دوی هغه گناه جبيره کړي او په دې توگه به ئې الله تعالی توبه قبوله کړي. قرآن په دې اړه فرمايي:

(bq¤qè @Ó èu$Nä£$/ÏkÍ$# Nä6 ¡ ÿ¨R& NÍô ß Nä3Ř Éu)» f ¼¾iBö)» 4 › qä A$% ©)r

qèÌ ¼ qRÎ Nä3øã >$Gù Nä3Íî$/ %Ÿä Nä3©Ìöz Nä3°Œ Nä3 ¡ ÿ¨R& (þqè=çGø%$$sù Nä3Íî$/ 4Î

ÇÎÈ Dšim§9$# Ü #§q9$#   البقرة: ۵۴

او کله چې موسی خپل قوم ته وويل: اې زما قومه! بې شکه چې د سخوندر په نيولو سره تاسو پر خپل ځان ظلم کړی، نو د خپل رب لوري ته مخه او توبه وکړئ او (مشرک شوي) خپلوان مو ووژنئ، دا د خپل رب په نزد کې درته غوره دئ، ستاسو توبه به قبوله کړي، بې شکه چې هغه ډېر مهربان توبه منونکی دئ.

دوی په څو ډلو وويشل شول، هغه چې د بُت عبادت او لمانحنه ئې کړې وه، هغه چې د دوی مخالفت ئې کړي وو، او هغه چې نه ئې د بُت عبادت کړی او نه ئې د بُت پالونکو مخالفت. هغه کسان چې بُت ئې نه وو لمانځلی مأمور شول چې د مشرک شوو په خلاف بايد جنگ پيل کړي، هغوی بايد په قتل ورسېږي. ذالکم خيرلکم عند بارئکم: همدا د خدای په وړاندي تاسو ته غوره دئ، په همدې سره به ستاسو توبه قبلوي، يقيناً چې هغه مهربان توبه منونکی دئ، نه يوازي توبه قبلوي بلکي د توبې منلو ترڅنگ خپله پېرزوينه او رحمت هم د توبه کوونکي په حال شاملوي.

ذلت، مسکنت او د خدای غضب ئې پايله

قرآن د بني اسرائيلو د بې صبرۍ سزا او پايله داسي انځوروي:

øMÎ.è$ÊÉ $Z9 óÌ•¯à š• /‘ $Y9 ãŠ$Î %Zh°r Ç$èÛ 4?ã ŽÉÁR¯`9 ´4› qã»ƒ ö‰Èè@r

” ÿ%$šc qãŠ%ó @& A$% $gÎÁ/r $kÅ%ãr $gÏBqèr $gÍ$V%r $gÎ)/ .`ÏB ÏÚ ö‘F$

Dûgæ M/ÎÃr Ó‰ø™ $B Nà6 9 bÎù #•ÁÏB (qäÎ7d$ Îöz qèd ” ÿ%$Î 4† Tš& qèd

ÏM»ƒ$«Î šc rãàõ3ƒ (qçR. óOg¯Î 7Ïº « $šÆ ÏB 5=Òóî râ$/r pZ 6 ó J%$r ãäÉ9$

ÇÏÈ šc r߉Fèƒ (qçY2 ¨r (qÁã $yÏ3 7Ïº ÈÛ%$Îöî `¿ŠÎ9$šc qè)Fƒr « $

البقرة: ۶۱

او هغه وخت چې تاسو وويل: اې موسی! په یوه رنګ خوراک هیڅکله صبر نه شو کولی!! نو خپل رب ته دې زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته هغه څه راوباسي چې زمکه ئې راشنه کوي: له ساګ سابه ئې، تره او بادرنګ ئې، غنم ئې، نسک ئې او پیاز ئې، وئې ویل: آیا د هغه څه په عوض کې چې غوره دئ هغه څه غواړئ چې راټیټ او ناغوره دئ، نو مصر (یا کوم ښار) ته کوز شئ، چې هلته هغه څه ترلاسه کړئ چې تاسو ئې غوښتنه وکړه، نو سپکاوی او خواري ورباندي وتپل شوه او د الله په غضب اخته شول، دا په دې خاطر چې د الله آیتونه ئې تکذیبول او پیغمبران ئې په ناحقه وژل، دا هم په دې سبب چې عصیان ئې وکړ او تیری ئې کاوو.

هر څوک چې په خپل حلال رزق قناعت ونکړي او د الله په لار کې د جهاد په سنګرونو کې صبر له لاسه ورکړي، نو له ذلت، سپکاوي او خوارۍ سره به ئې مخامخ کوي. په دوی کې به ترټولو د مخه د عصیان او د دین له حدودو نه تیری او د بل په حقوقو د تجاوز او تعدي بیماري خوریږي، دا بیماري به هغه حد ته رسي چې د پیغمبر او حق پالونکو داعیانو د مخالفت حتی وژلو لپاره به ملا وتړي او د الله له آیتونو نه به انکار وکړي. دې مطلب ته مو باید پام وي چې د آدم علیه السلام په قصې کې هم په جائز رزق عدم اکتفاء او ممنوعه شجرې ته لاس غځول له جنت نه

د وتو باعث شو او ورته وویل شو (اهبطوا) او بني اسرائیلو ته هم په همدې سبب وویل شو: (اهبطوا)، له دې نه معلومېږي چې د انسان د سقوط او له لوړو پوړو نه د راپرېوتو یوه اساسي وجه همدا بې صبري او په خپل جائز رزق قناعت نه کول دي. د بني اسرائیلو په دې قصې کې هغه مطلب په لازیات تفصیل سره راغلی چې په جنت کې د آدم علیه السلام د ځای په ځای کېدو او بیا له هغه نه د وتو په قصې کې په اختصار سره راغلی. دا قصه د هغې شرحه ده، په دې کې د شجره ممنوعه حقیقت په ډاګه شوی، دا یوه مېوه وه نه بل څه، له شجره ممنوعه نه هر بل تعبیر بې بنسټه او غلط دئ او د قرآن د دغې شرحې مخالف. شکاک ذهنیتونه د آدم علیه السلام د پیدایښت، په جنت کې ځای په ځای کېدل، شجره ممنوعه او له جنت نه کوزېدل او د دې قصې له ټولو برخو نه داسې څه جوړوي چې غیر طبیعي، خارق العاده او د ده د اولاد له هر څه سره توپیر ولري، حال دا چې قرآن د آدم علیه السلام په قصه کې موږ ته خپل ځان رامعرفي کوي، په دې هینداري کې باید مونږ خپله څېره وګورو او د انسان د عروج او زوال په عواملو پوه شو!!

د الهي احکامو په منلو او تعمیل کې لټې او تعلل

دوی د الله تعالی د صریح او څرګندو احکامو په وړاندې تعلل کاوو، په یوه او بله بهانه او په یوې او بلې توجیه سره به ئې د ځان خلاصولو او په حکم عمل نه کولو هڅه کوله، د دې انحراف یوه بېلګه ئې د هغې پېښې په ترڅ کې زموږ مخې ته ږدي چې دوی ته د یوې غوا د ذبحه کولو امر وشو، دا ځکه چې هغوی د سامري د سخوندر عبادت وکړ، د هغه مینه ئې زړه ته ولوېده، له دې نه د خلاصون لاره دا وه چې دوی هغه غوا ذبحه کړي چې سپېڅلې ئې ګڼله، خو دوی په یوې او بلې بڼې کې د دې حکم له تعمیل نه سرغړاوی کاوو، قرآن فرمایي:

A$% #ŸÎâ $RäÏ, G?& (pö$% z•)/ (qçž2õ? b& ÖNäãBù'tƒ ©!$# bÎ) ÿ¾ÏmÏBöqs)Ï9 4Óy›qãB A$% øŒÎ)

A$% ‘ïd $B $Z©ûÎ7ã 7 /‘ $Z9 ãŠ$(qã$% ÇÏÈ šú ïÎgÎ»yfø9$# z`ÏB bqä. r& ÷br& «!$$Î/ èŒqãã&

šc r&Bsê$B ‡qèù$# 7Ï9ºŒ šú ü/ B#qã ‘óßÎ ‘Ïr Öü ‘$ù ž ‡)/ $kX) Aqà)tƒ ¼çR)

Öü$ù âl•ÿ¹ ‡)/ $kX) Aqà)tƒ ¼çR) A$% $gçRqs9 $B $Y9©ûÎ6ãš• /‘ $Y9 ãŠ$(qã$% ÇÊÈ

m7»±? •)6$$bÎ) ‘ïd $B $Z©ûÎ7ã 7 /‘ $Z9 ãŠ$(qã$% ÇÏÈ šú ïÎà»Z9$•Ý? $gçRqs©

Ú öF$ŠçÏêAqãE ž ‡)/ $kX) Aqà)tƒ ¼çR) A$% ÇÐÈ br%GôgçG9 ª! a© bÎ) $R)r $ZŠã

$Br $dqç2‹ù È¦s$# M¥Å `»«$$(qã$% $g‹ï p‹Ï© ž ×J¡¡ã ^ öèø$’Åç? ŸÏr

ÇÊÉÈ šc qè=yèøÿ tƒr$%.

البقرة: ۶۷-۷۱

او کله چې موسی علیه السلام خپل قوم ته وویل: الله درته امر کوي چې یوه غوا ذبح کړئ، وئې ویل: آیا په مونږ ملنډې وهې؟ وئې ویل: الله ته له دې نه پناه وړم چې له جاهلانو څخه وم. وئې ویل: خپل رب ته زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته ئې څرګنده کړي چې دا څه ده؟ وئې ویل: هغه فرمایي: دا داسي غوا ده چې نه زړه ده، نه وړه، ځوانه د دې ترمنځ، نو په څه چې ګمارل شوي یئ هغه ترسره کړئ. وئې ویل: خپل رب ته زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته ئې څرګنده کړي چې رنګ ئې څنګه دئ؟ وئې ویل: هغه فرمایي: دا داسي تکه زېړه غوا ده چې لیدونکي ښادوي. وئې ویل: خپل رب ته زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته ئې څرګنده کړي چې دا څه ده، مونږ خو دې غوا په شک کې اچولي یو او که الله کول مونږ به حتماً هدایت موندونکي شو. وئې ویل: هغه فرمایي: دا داسي غوا ده چې نه خوارکۍ ده چې زمکه یوې کوي او نه کښت خړوبه کوي، روغه رمټه چې هیڅ ټاپې په کې نشته، وئې ویل: اوس دې سمه (د حق) خبره راوړه، نو هغه ئې په داسي حال کې ذبح کړه چې نږدې وو وئې نه کړي.

دلته د بني اسرائيلو په څېره کي د هغو خلکو حالت توضيح کېږي چي د الله د عبادت له لوړ مقام نه د سخوندر په څېر د يوه دروغجن معبود د عبادت ټيټ او پرېوتي مقام ته راپرېوځي، بيا په دې دروغجن معبود داسي کلک ودرېږي چي د هغه په ضد د پېغمبر د هغي خبري په منلو کي زړه نازړه وي چي الله ورته ويلي، دا دئ گورئ چي بني اسرائيلو د هغه (الله) په ځای چي دوی ته ئې موسی عليه السلام ولېږو او له فرعون نه ئې وژغورل، (سخوندر) غوره کړ او چي موسی عليه السلام ورته وويل: د دې خبري د اثبات لپاره چي تاسو بېرته الله ته راگرځېدلي يئ او د سخوندر عبادت مو پرېښی، نو يوه غوا ذبح کړئ، خو دوی چي له زړه نه دې کار ته چمتو نه وو نو کله به ئې ويل: په مونږ خو به ملنډې نه وهې؟ او کله دا چي عمر ئې څومره دئ، رنگ ئې څنگه دئ، څه کار ترې اخيستل کېږي؟ دا ټولي خوشې حيلې او بهانې وې، اصلي خبره دا وه چي د دوی په زړونو کي د دې دروغجن معبود احترام او مينه په خپل حال پاتې وه او پرېښودلو ته ئې چمتو نه وو. د هر جاهل او مشرک قوم وضع همداسي وي، په خپل شرک ټينگار کوي، شيطان ئې دې ته نه پرېږدي چي له خپلو (جعلي او دروغجنو معبودانو) نه لاس واخلي. د ايمان دروغجن مدعيان هم د بني اسرائيلو په څېر وي، چي کله د دين د کوم داسي څرگند او صريح حکم عملي کولو ته راوبلل شي چي د دوی له نفسي غوښتنو سره تصادم کوي نو په راز راز بهانو او حيلو لاس پوري کړي او خپلي سرغړوني ته رنگ رنگ مذهبي توجيهات برابروي.

خپل منځي قتلونه او له قاتل نه دفاع

د موسی عليه السلام له بعثت نه د مخه په بني اسرائيلو کي له دين نه د انحراف په وجه د خپلمنځي قتلونو، له قاتل نه دفاع او د بل د تورنولو لړۍ پيل شوې وه. قرآن فرمايي:

øŒqçÔÎ $Zùàù ÇÐÈ bqßJõ? NÍZä $B ÓÌè ª! $ $kŽÏù NèöŠ$ $Ts ÷Rºu Oçü %Ê ör

ÇÐÈ bqè=É)÷è? Nä3ª=yè9 ¾ÏmÏG»tƒ#äNà6 ƒÌãr 4 4ÎöJß$! $Çèø ã7ÎÏ ‹. $kÅÕèt7Î

البقرة: ۷۲-۷۳

او کله چې تاسو يو کس ووژلو او بيا د ده په اړه په اختلاف اخته شوئ او الله د هغه څه رابرسېره کوونکی وو چې تاسو پټولو. نو ومو ويل: هغه ئې په يوې برخې ووهئ، همدا راز الله مړي راژوندي کوي او خپلې نښې درښيي ترڅو تعقل وکړئ.

د موسی علیه السلام په زمانه کې يوه کس بل ووژلو، د قاتل قبيلې بل څوک په قتل تورن کړ، نږدې وه د دوو کورنيو او بيا د دوو قبيلو ترمنځ يوه بله خونړۍ جګړه پيل شي، الله تعالی اراده وکړه چې دا شخړه د موسی علیه السلام په لاس حل شي، بني اسرائيلو ته ئې د يوې غوا د ذبح کولو امر وکړ، دوی له ډېر ځنډ او ډېرو پوښتنو نه وروسته دې کار ته چمتو شول او هغه ئې ذبح کړه، ورته وويل شو چې اوس نو د دغې غوا په يوې برخې دا مړی ووهئ، همداسې ئې وکړل، هغه د څو شېبو لپاره راژوندی شو او خپل قاتل ئې وښود، په دې سره له يوې خوا د هغې خونړۍ محتملې جګړې مخه ونيول شوه او له بلې خوا بني اسرائيلو ته وښودی شوه چې ستاسو د دغه دروغجن مقدس معبود په ذبح کولو سره ستاسو لانجې حل کېږي، نه هغسې چې تاسو ګومان کولو چې معمولي بې احترامي به ئې د سترو سترو مصيبتونو راپرېوتو باعث شي. دا مبارک آيت مونږ ته دغه مطلب په ګوته کوي چې يوازې دين کولی شي د خلکو د سر او مال خوندي پاته کېدل تضمين کړي او په يوه بل د تېري مخه ونيسي، چېرته چې دين نه وي نه به د خلکو سر خوندي وي، نه مال او نه عزت. ممکنه نه ده چې له دين نه پرته په بل څه امنيت راشي او پر يوه بل د تېري مخه ونيول شي.

د الله په کتاب کي تحريف

د دوی علماءو د الله کتاب تحريف کړ، د کتاب له آيتونو نه به ئې داسي تعبير او تفسير وړاندي کاوو چي نه به ئې د آيت له الفاظو سره اړخ لګاوو او نه له محتواء سره، په غلطو تأويلونو او تعبيرونو سره ئې حرام حلالول او حلال ئې حرامول، د همدې لپاره الله تعالی مؤمنانو ته وايي چي له دوی نه څنګه د دې طمعه کوئ چي ستاسو دعوت ومني او ايمان راوړي؟! قرآن فرمايي:

½ÇR qèÈtã Oê« $N»=Ÿ2 bqãJó„ NèG÷ ×ƒÌù b%. ô%r Nä3 (qãBsãb& bqãJÒÜGù&

ÇÐÎÈ šc qßJn=ôèt Nèdr çnqè)ã $B ‰èè/ .`ÏB البقرة: ۷۵

آيا دا طمع لرئ چي دوی به ايمان درته راوړي، حال دا چي د دوی يوه ډله د الله کلام اوري خو د هغه په مطلب له پوهېدو وروسته ئې تحريفوي په داسي حال کي چي پوهېږي.

مسلمانانو ته ويل شوي چي د بني اسرائيلو له مذهبي مشرانو نه دا طمع مه کوئ چي ايمان به راوړي، له هغه چا نه چي د الله کلام ئې اوړبدلی، د الله په کتاب پوه شوی، خو سره له دې په هغه کي تحريف کوي، غلط ئې تعبيروي، غلطي او د ظالمو حکامو په ګټه فتواګاني ترې راباسي، له دوی نه د ايمان راوړو طمعه بې ځايه ده.

šÆE ÏB qèd $Br É=»GÅ6 ø9$`ÏB çnqç¡ó sGÏ9 É=»FÅ6 ø9$$ Oßgt^Å¡ø9r b¼çqù $Z)ƒÌsù öNåk÷]ÏB bÎ)r

«!$ ’?ã bqä9qà)tƒr «!$ ‰YÏã ôÏB qèd $Br «!$ ‰YÏã ôÏB qèd šc qä9qà)tƒr É=»GÅ6ø9$

ÇÐÑÈ bqßJn=ôèt Nèdr >É3ø9$ آل عمران: ۷۸

او له دوی نه يوه ډله داسي ده چي په خپلي ليکني او کتاب خپلي ژبي داسي اړوي چي ته هغه د الله د کتاب يوه برخه وبولې، په داسي حال کي چي هغه د الله د کتاب

برخه نه ده، دوی وايي: دا خبري ټولي د الله له لوري دي په داسي حال کي چي د الله له خوا نه دي، په الله پوري دروغ تړي سره له دې چي ښه پوهېږي.

ګورئ چي دا مکاره او ټګماره ډله خپلي ليکني او خپلي خبري د الله تعالی کتاب ته منسوبوي، خپل غلط او مغرضانه تفسير او تعبير ته الهي تعبير وايي، دوی دا غلطي قصداً او په لوی لاس کوي، ښه پوهېږي چي دا خبري نه د الله تعالی په کتاب کي شته او نه د الهي کتاب معنا هغه ده چي دوی ئې وايي. په دې آيت پسي له ذکر شوو نورو آيتونو نه دا په ډاګه معلومېږي چي په دې رنځ اخته کسان يا هغه خلک دي چي له دين نه ناوړه ګټه پورته کول ورته په ميراث رسېدلي او يا هغه واکمنان دي چي له دين نه د خپل زعامت او واکمنۍ د اثبات لپاره وسيله جوړوي او دين د خلکو د غلامۍ آله ګرځوي او يا هغه کسان دي چي غواړي پېغمبرانو عليهم السلام او ديني مشرانو ته د انتساب له لاري امتيازات لاسته راوړي، همدا کسان دي چي ځيني شخصيتونه د الوهيت تر مقامه پورته کوي، د الله شريکان ئې جوړوي، د علم غيب خاوند او د عالم په امورو کي د تصرف حق ورته ثابتوي، له دوی نه مرسته او پردوی توسل لازمي ګڼي او ادعاء کوي چي يوازي د دوی له لاري د الله تعالی دربار ته لار موندل ممکن دي!! دوی دا ادعاګاني له دغو درنو شخصيتونو سره د محبت او هغوی ته د درناوي له امله نه کوي، بلکي له دې نه ئې هدف خپلي ګټي وي، غواړي په همدې سره خپل مقام اوچت کړي، ځکه دوی ځان د دغو شخصيتونو د مادي او معنوي مقام وارث ګڼي، هر کرامت چي د هغوی لپاره ثابت کړي ګټه ئې دوی ته راګرځي، له همدې نه د امتيازاتو د لاسته راوړلو وسيله جوړوي.

قرآن د دوی د علماءو په باب فرمايي:

ûïÏ%$` Ì ×/Ìù ‹6R NdgèB $Jÿ ×ÌÁ Ä « $Ï%Ÿ Ä ôÌ AqÏ‘ Ndä$_ $£9r

ÇÊÉ šc qßJ=èƒ Ÿw öNåk¨Xr(. NÍdÍ qßgàß uä!‘u‘r& «!$# |=»tGÅ2 |=»tGÅ3ø9$# (qè?ré&

البقرة: ۱۰۱

او کله چې د الله له لوري داسې استازی ورغلی چې له دوی سره د شته کتاب تصدیق کوونکی وو نو د دغو خلکو چې کتاب ورکړې شوی؛ یوې ډلې د خدای کتاب داسې شا ته غورځولی لکه چې په هیح څه نه پوهېږي.

یعني د هر نوي دعوت او هر نوي دعوتګر په خلاف ئې داسې سلوک او چلند غوره کړی لکه په کتاب د نه پوهیدونکو خلکو، د خدای کتاب او کلام ئې داسې هېر کړی او شا ته ئې غورځولی چې ګواکې اصلاً د کتاب په هیڅ څه نه پوهېږي، دا د هغه چا حال وو چې څه نا څه په کتاب پوهېدل، له دوی نه ځینو د الله کتاب داسې هېر کړ لکه چې په څه نه پوهېږي، خو د دوی بله ډله داسې وه چې په خپل لاس به ئې څه ولیکل او هغه به ئې د الله تعالی له لوري ګڼل! قرآن د دوی په اړه فرمایي:

(rqä9qà)u‹ §NèO öNÍk‰Ï‰÷ƒr'Î/ |=»tGÅ3ø9$# šcqç7çFõ3tƒ šúïÏ%©#Ïj9 ×@÷ƒuqsù

bqç7Å¡õ3tƒ $£JÏiB Nçl°; ×@÷ƒurr öNÍk‰Ï‰÷ƒr& ôMt6tFx. $£JÏiB Nçl°; ×@÷ƒuqsù (WxŠÎ=s% $YYyJrO ¾ÏmÎ/

ÇÐÒÈ

البقرة: ۷۹

افسوس د هغو په حال چې کتاب په خپل لاس لیکي بیا وایي: دا د الله له لوري دئ، ترڅو ناڅیزه بیه پرې ترلاسه کړي، افسوس د دوی د لاسونو پر لیکنې او افسوس په هغه څه چې دوی ئې ترلاسه کوي.

علماء او اهل کتاب ئې داسې دي چې په خپل لاس لیکلې او له خپل غرض او مرض نه راخوټېدلې فتوی؛ الله او د هغه دین ته منسوبوي، هدف ئې دا وي چې په دې سره څه متاع، یو ټوک ډوډۍ او کومه چپنه او پګړۍ ترلاسه کړي، خو عوام ئې داسې چې په کتاب او د هغه په لاربښوونو خبر نه دي، په کتاب د ایمان دعوی

فقط دومره کړي چې په دوی کې ئې ځه دروغجني هیلي او امیدونه راولاړ کړي او ځه گومانونه ورسره راپیدا شوي، هیلي ئې دا دي چې جنت ته به درومي او گومان ئې دا چې د کتاب او الهي لاربښوونو په اړه دوی کوم تصور لري او خپلو منحرفو مذهبي مشرانو ورته ځه ویلي، همدا حقیقت دئ او د الهي حقیقي دین اصلي غوښتنه، دا دواړه ډلي (ټگمار او دین پلورونکي علماء او له دین نه بې خبره عوام) د تأسف وړ دي خو اصلي مجرمان او د ډېر تأسف وړ هغه علماء دي چې دین تحریفوي او د دنیا په متاع ئې پلوري!!

د ثمناً قلیلاً په اړه ځیني مفسرین وایي چې دوی د الله تعالی د کتاب آیتونه په داسي بیعه خرڅوي چې که ځه هم ډېره لوړه وي خو د دې آیتونو په پرتله ناڅیزه بیعه ده، خو غوره توجیه دا ده چې د دوی د فتواگانو بیعه ډېر کمه وي، ارزانه اخیستل کېږي، د خدای دین او خپل آخرت په ارزانه بیعه پلوري. خو همدا په ارزانه بیعه اخیستل شوي مفتیان به د حق په مخالفت کې په لومړي صف کې ولاړ وو او د حقپالو مقابله به ئې کوله!! نو ځکه قرآن ورته وایي: و لا تکونو اول کافر به: او لومړي کافران او منکران ئې مه کېږئ!! په کار دا ده چې تاسو لومړني مؤمنان وئ، او تر ټولو مخکي تاسو پرې ایمان راوړی وی.

دلته خطاب د اهل کتابو علماءو ته متوجه دئ، په قلیله بیعه د خدای د آیتونو له خرڅولو څخه یا مراد دا دئ چې په ډېره ارزانه بیعه او قیمت به ئې فتواگاني ورکولې، او یا ئې مراد دا دئ چې دوی د دې لپاره د الله تعالی احکام شا ته غورځول او د الله د کتاب آیتونه ئې پټول او له څرگندولو ئې ډډه کوله چې له کوم خطر سره مخامخ نشي، خپله وظیفه او معاش له لاسه ورنه کړي، له کوم مالي تاوان او زیان سره مخ نشي، قرآن همدا کار دې ته ورته بولي چې څوک په قلیله بیعه د خدای آیتونه وپلوري.

د آیت په پای کي راغلې دا فقره چې و ایای فاتقون هم دغه مطلب افاده کوي

چي د ګواښونو، خطرونو او مالي تاوان له وېري ئې دا کار کاوو نو ځکه الله تعالی ورته فرمايي چي يوازي له ما نه ووېرېږئ.

دوی به کله حق پټولو او کله به ئې له باطل سره ګډولو، په دې معنی چي باطل به ئې په داسي بڼي کي وړاندي کاوو او داسي لباس به ئې وراغوستو چي خلکو به د حق ګمان پرې راغی، او حق به ئې په داسي بڼي کي تعبير او تفسير کړ چي باطل ترې راووځي او د باطل په ګټه وي، په خپلو غلطو توجيهاتو او تعبيرونو سره به ئې حق او باطل سره خلط کړل. دين پلورونکي علماء تل او د زمانې په هر پړاو کي همدا کار کوي، يوه بېلګه ئې زموږ په ټولني کي ستاسو مخي ته ږدم: په افغانستان کي د جهاد او هجرت په لومړيو کي همدغو خلکو د قرآن د يوه آيت په نيمايي برخي استناد کاوو او له جهاد نه ئې خلک منع کول، آيت داسي دئ:

=Ïtä† ©!$# ¨bÎ) ¡(#þqãZÅ¡ômr&r ¡Ïps3è=ökJ9$# ’n<Î) ö/ä3ƒÏ‰÷ƒr'Î/ (#qà)ù=è? Ÿwr «!$# È@‹Î6y™ ’Îû (#qà)ÏÿRr&r

ÇÊÒÎÈ tûüÏZÅ¡ósßJø9$#　　　　البقرة: ۱۹۵

او د الله په لار کي انفاق وکړئ او په خپل لاس ځان په هلاکت کي مه اچوئ او احسان وکړئ چي الله محسنين خوښوي.

دا آيت وايي چي د الله په لار کي به د سر او مال له قربانۍ نه دريغ نه کوئ، که نه نو د عدم قربانۍ په وجه له تباهۍ سره مخامخ کېږئ، په خپل لاس ځان په دې تباهي کي مه غورځوئ، له جهاد نه او د الله په لار کي له قربانۍ نه ډډه د تباهي او هلاکت باعث او د دښمن په لاس د سپکاوي او تذليل سبب کېږي، په هيڅ پلمه او بهانه به له دې نه ډډه نه کوئ. عجيبه ده چي ځيني بې لاري او منحرف خلک په دې څرګند آيت په غلطه سره دا استدلال کوي چي له زورور دښمن سره مقابله، په خطر کي ځان اچول، له کم عدد او عدة سره د ځواکمن او په وسلو سنبال دښمن مخي ته ودرېدل، ځان په هلاکت کي غورځول دي او قرآن هغه تحريم کړي او يا

دا چې شهادت طلبانه عمليات روا نه دي، دا ډېر ډېر ناروا او غلط استدلال دئ، دلته عدم انفاق او له قربانۍ نه ډډه کول د هلاکت باعث معرفي شوي، له دې نه دا مفهوم اخيستل چې د زورور او ځواکمن دښمن له مقابلې نه بايد ډډه وشي او يا په دې سره د شهادت طلبانه عملياتو په ضد استدلال کول ډېر غلط او شرمناک استدلال دئ، نه د ايمان خاوند داسي استدلال کولی شي او نه د عقل او پوهي خاوند، که داسي وي نو قرآن به يو مسلمان د لسو کافرانو په مقابلې نه مکلف کولو، د مسلمانانو د ترغيب لپاره به ئې د ابراهيم عليه السلام هغه قصه نه بيانوله چې په يوازي سر ئې د نمروديانو بُتان رانسکور کړل، دا به ئې نه ويل چې: كم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَت فِئَةً كثِيرَةَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ اللَّهُ مَعَ الصبرِينَ * د الله په اذن سره څومره لږکي ټولګي په لويو ټولګيو غالب شوي، الله خو له صابرانو سره دئ. د بې صبرۍ په وجه ځان وژنه او له الله سره د کلکي ميني په وجه شهادت طلبانه عمليات کول يو له بل نه ډېر ډېر توپير لري، يو له الله نه د يأس او نااميدۍ په سبب دا کار کوي او بل په الله او آخرت د کلک باور او د الله له دين نه د دفاع په لار کي د سر قرباني کولو په جذبه دا کار کوي، يو کس چې د لسو مقابله کوي په حقيقت کي شهادت طلبانه عمليات کوي، د ده او هغه چا ترمنځ هيڅ فرق نشته چې بمونه په ځان پوري تړي او د دښمن هغه ځای ته ځان رسوي او داسي ګوزار ورکوي چې له بلې لاري ورته ممکن نه وي.

له دې آيت نه مخکې ويل شوي چې که څوک په تاسو تېری وکړي نو تاسو هم بالمثله ځواب ورکړئ (فَمَنِ اعۡتَدَىٰ عَلَيۡكُمۡ فَاعۡتَدُوا عَلَيۡهِ بِمِثۡلِ مَا اعۡتَدَى عَلَيۡكُمۡ) له دې نه معلومېږي چې په دې وروستي آيت کي له انفاق نه مراد د دښمن په ضد جهاد کي مالي او ځاني قرباني ده. که دا دواړه آيتونه يو ځای او د يوه مضمون د متصلو برخو په توګه په پام کي ولرو نو له دې نه دوه خبري معلومېږي: لومړۍ دا چې له انفاق نه په دې ځای کي د دښمن په خلاف په جهاد کي د مال انفاق مراد دئ

او دا مطلب په ګوته کوي چي د جهاد په سامان او وسايلو باندي د مال د نه مصرفولو عاقبت خطرناک او په خپل لاس ځان مرګ ته سپارل دي او دوهمه خبره دا چي له دښمن سره بالمثله معامله جائز ده.

منافقت

په دوی کي منافقتونه پيل شول، د مؤمنانو په وړاندي به ئې د ايمان دعوی کوله او د کافرانو په وړاندي به ئې کافران تر مؤمنانو غوره ګڼل، د قرآن په ګڼ شمېر آيتونو کي د دوی ډول ډول منافقتونه په ګوته شوي، دلته ئې څو بېلګي ستاسو په وړاندي ږدو:

Næq tB& (#þè% ìÙ è/ 4Ï bq3Ò è/ Ÿx z #ŒÎr $YB#ä (#þè% (q#B#ä ûïï%$!$(qà)9 #ŒÎr

bq3 èf Ÿwr& ÇÎÈ bqèÉ? Ÿxù& Nä3n %Ÿä ¾ïÎ Näq•_$s ä Nä3ø ã ª! $x Fù $JÎ

ÇÐÈ bqãè$Br šc r”Å¡ç$B Nèf ©! $b& البقرة: ۷۶-۷۷

او کله چي له مؤمنانو سره مخامخ شي وايي: ايمان مو راوړی او کله چي په خپلو کي سره ګوښه شي وايي: آيا هغه خبري ورته کوئ چي الله تاسو ته پرانيستې؟، تر څو د خپل رب په وړاندي مو پرې پړ کړي، آيا له عقل نه کار نه اخلئ. آيا په دې نه پوهېږي چي الله په هر هغه څه پوهېږي چي دوی ئې پټوي يا ئې ښکاره کوي؟

له هغو خلکو چي ځان ته (اهل کتاب او په کتاب پوه) وايي خو له دين نه ئې ځان ته دُکان جوړ کړی، دين په دنيا خرڅوي، په کتاب کي تحريف کوي، د مؤمنانو په وړاندي د ايمان دعوی کوي؛ خو تل د باطل په څنګ کي ولاړ وي او د ظالمانو ملګرتيا کوي، له دوی نه دا طمع کول چي د الله د لاري د مخلصو داعيانو او مجاهدينو ملګرتيا به وکړي او د حق په څنګ کي به مخلصانه ودرېږي، بې ځايه طمع ده. دوی خو تل خپلو ملګرو ته په خلوت کي دا وايي چي د (کتاب) له هغو

برخو څخه پرده مه اوچتوئ چي ستاسو د رسوائي باعث او د الله په وړاندي ستاسو د ملامتيا موجب ګرځي او واقعي داعيانو او مجاهدينو ته پر تاسو برلاسی ورکوي!!

الله تعالی دوی ته په ځواب کي فرمايي: آيا په دې نه پوهېږي چي الله په هر هغه څه پوهېږي چي دوی ئې پټوي يا ئې ښکاره کوي.

$YB#ä (þø$% Nåqä)9 #Œþr ¾ÏJjä É »GÅ6ø9$ bqãBÏs÷è? Nä3Rqö6Ïtä wr Nåqä7Ïtéã wr Nä3ÏR'»d

Ñ#‹Î 7Ïã ©!$b) Nä3Ïàøî (qèqã @è ÅøàÎ9$ `ÏB @ÏB$RF{$ Nä3øn (qÒã (öqz #Œþr

ÇÊÊÈ írß‰Á9$ آل عمران: ۱۱۹

دا دئ تاسو دوی ښه ايسوئ خو تاسو د دوی ښه نه ايسئ او چي درسره مخامخ شي وايي: مونږ ايمان لرو! او چي ګوښه شي نو پرتاسو د خپل غيظ او کينې له وجهي خپلي ګوتي چيچي، ورته ووايه: په خپل غيظ سره ومرئ، بې شکه چي الله د سينو په شته وو ښه پوه دئ.

تاسو ورسره محبت کوئ، خو هغوی درسره محبت نه لري، تاسو ئې دوستان ګڼئ خو هغوی مو دوستان نه ګڼي، تاسو ګومان کوئ چي دوی تر مشرکانو ښه دي، مونږ ته رانږدې دي، خو هغوی ستاسو په هکله داسي فکر نه کوي، تاسو تر مشرکينو نه ښه نه ګڼي، زړونه ئې له کينې ډک دي، مخامخ خپله دښمني نه اعلانوي، برعکس د ايمان دعوی کوي او وايي چي مونږ په ټولو هغو شيانو ايمان لرو چي تاسو ورباندي ايمان لرئ، خو په خفا کي له کينې نه ګوتي چيچي. الله ښه پوهېږي چي په خپلو سينو کي ستاسو لپاره کوم بد عزايم او څومره کينه لري.

د دوی د منافقت يوه بله بېلګه په خپلو ژمنو نه ودرېدل وو، هر ځلي ئې چي کومه ژمنه کړې يوې ډلي ئې مخالفت کړی او نورو ئې په همدې مخالفت کي د دوی ملاتړ کړی:

ÇÊÈ šc qãBsãŸ Ndä¢ø ö/ NÎgB ×ƒÌù ¼çµ 6R#%ôgã ¡r%gã $J¯ã2 r&

البقرة: ۱۰۰

او کله چې هم دوی کومه ژمنه کړې نو یوې ډلې ئې (دا ژمنه لرې) غورځولې، بلکې اکثر ئې ایمان نه راوړي.

د کفر او کافرانو په وړاندې د حساسیت کموالی

گناهونه ورو ورو انسان هغه پړاو ته رسوي چې د کفر او کافرانو په وړاندې ئې حساسیت له منځه ولاړ شي، کافرانو ته د دوستۍ لاس اوږد کړي او کافرانو ته پر مؤمنانو ترجیح ورکړي، قرآن فرمایي:

Nä$ yR& öç; MB£% $B § ûô9 ¡rãŸ2 ûïÏ%$šc öqQ©ƒ óOgB #ŽÏVŸ2 3"•?

المائدة: ۸۰ ÇÊÈ brã$Î» z Nd É#‹ è$’Îr óOgÎæ ª! $ÝÏ, ™ b&

ډېرى به ئې گورې چې له کافرانو سره به دوستي کوي، څومره بد دئ هغه چې د دوی نفسونو وروړاندې کړل، چې الله پرې په قهر شو او په عذاب کې به تلپاته وي.

دلته د اهل کتابو د انحراف یوه بله بېلگه زموږ مخې ته کېښودل شوې، چې هغه له کافرانو نه د کرکې او نفرت په ځای له هغوی سره دوستي کول دي، قرآن فرمایي چې د دغې گناه په سبب د الله تعالی له قهر او غضب او تلپاتي عذاب سره مخامخ شول، له دې نه معلومېږي چې له کافرانو سره دوستي او موالات، د الله تعالی په نزد کې څومره ستره گناه ده، حقیقت دا دئ چې انسان هغه وخت د خپل دین او عقیدې له دښمن سره دوستي ته تیارېږي چې دین او عقیده ورته بې ارزښته شي، په خپلو اغراضو پسې شي، د کافرانو تر فکري اغېز لاندې راشي او د هغوی په څنگ کې خپلو منحطو موخو ته د رسېدو امکانات په نظر ورشي.

له دې آيت نه معلومېږي چې له کافرانو سره دوستي د سقوط او ضلالت هغه مرحله ده چې هلته د انسان ټولې اړيکې له الله تعالی سره قطع کېږی، خدای ئې خپل نفس ته حواله کوي، د الله تعالی د غضب وړ شي، د هر قوم د سقوط او له دين نه د وتلو وروستۍ نښه او علامه همدا ده چې هغوی له کافرانو سره دوستي پيل کړي. قرآن وايي: هيڅ مؤمن قوم به داسې ونه مومې چې د خدای او د هغه د پيغمبر له دښمنانو سره دوستي وکړي، که څه هم هغه د ده نږدې خپلوان وي.

£Å»9r ä$Šï# Nèdrä ßB$$B ïø) Aîŕé$Br Ä_ É9$r « ‹ $Î šc qãÈsã (q$Ÿ2 öqr

ÇÑÈ šc qà)Å»ù Nåk]B #ZŽYŸ2 المائدة: ۸۱

او که دوی پر خدای، پيغمبر او هغه څه ايمان درلودی چې دوی ته نازل شوي وو نو هغوی به ئې دوستان نه نيول، خو اکثر د دوی فاسقان دي.

دا آيت په قاطع الفاظو حکم کوي چې له کافرانو سره هغه څوک دوستي کوي چې پر خدای، پيغمبر او الهي کتاب ايمان نلري، فاسق وي او خپل فسق ئې د کافرانو دوستۍ ته هڅوي.

د ګناهونو له امله نه يوازې د انسان حساسيت د کافرانو په وړاندې له منځه ولاړ شي بلکې ورو ورو ورنږدې شي او په پای کې د دوستۍ لاس وراوږد کړي، له هغوی سره ناسته پاسته کوي، دا ځکه چې ايماني خصلتونو او مواصفاتو له دښمن نه بېل کړي وو، خوکله چې په هغوی کې دښمن ته ورته مواصفات، اخلاق او خصلتونه راپيدا شول، په لومړي سر کې د دښمن په وړاندې د دوی حساسيت، کرکه او تنفر له منځه ځي، ځان د دښمن په څېر او هغه د ځان په څېر ګوري، د خيانتونو، ګناهونو او له دين څخه د فاصلې له امله دومره لاندې پرېوځي چې د دښمن په وړاندې ئې حساسيت ختم شي.

په تجارتي راکړې ورکړې کې خيانت

په دوی کې سود، رشوت، حرامه ګټه، په امانت کې خيانت، په تجارتي راکړې ورکړې کې چل ول، خپلې ژمنې تر پښو لاندې کول، دروغ او دوکه عام شول، لږ کسان ئې داسې پاته شول چې په حلال رزق قناعت وکړي او له حرامو ځان لرې وساتي، راشئ په دې اړه د قرآن ځينو آيتونو ته غوږ شو:

žw 9$Y/Ÿ‰Î ç⁄ZBÛ bÎ) ôÏB OÎgÏ Br 7ø) ÿyíÏ§sã9$ÜZÏÎ ç⁄ZBÛ bÎ) ôÏB É »GÅ3Ï9$Ée d& ôÏBr

`¿ÏBV(#$’Î $Z÷ã § ß (q$% OgR'Î 7 9Œ $VÏ$% ïøã MB $B žwÎ) 7ø) ÿyíÏ§sã

ÇÐÎÈ šc qßJ=èÿ Nèdr >É3ø$« $’?ã šc qä)ƒr ®‹Î™ آل عمران: ٧٥

او له اهل کتابو نه ځينې داسې دي چې که د کومې خزانې امين ئې کړې، بېرته به ئې درکړي او ځينې ئې داسې دي چې که په يوه دينار ئې امين کړې نو بېرته به ئې درنکړي مګر دا چې تل ورباندې (ټينګار کوونکی) ولاړ وې. دا د دې لپاره چې دوی وايي: پر مونږ د نالوستو په هکله څه الزام نشته او د الله په نسبت دروغ وايي په داسې حال کې چې پوهېږي.

اهل کتابو ته خپلو مذهبي مشرانو ويلي وو چې له غير اهل کتابو سره چې تاسو هره معامله وکړئ الله مو په دې نه نيسي، که له دوی سره خدعه کوئ يا خيانت، که دروغ ورته وايئ يا ئې مال خورئ پروا ئې نشته، د دې فتوی به ئې ورکوله، ورته ويل به ئې چې دا کارونه الله درته روا کړي، د الله د کتاب د فلان آيت معنی همدا ده، په دروغو به ئې دا فتوی ورکوله، په الله او د الله په کتاب پسې ئې افتراء کوله، قصداً او عمداً به ئې دا کار کاوو، پوهېدل چې د دوی فتوی د الله د کتاب خلاف ده، د همدې لپاره که به کوم غير يهودي يو دينار هم په امانت ورکړ بېرته ئې نه ورکاوو، خو په دوی کې مخلص او صادق اهل کتاب هم وو، په الله او

آخرت ئې له زړه نه باور وو، امين وو، که به هر چا کوم څه په امانت ورکړل له خيانت نه پرته به ئې مسترد کول، که څه هم دا به زيات مال او قيمتي شی وو، د يوې خزانې په اندازه. د اسلام له نظره ايمان او خيانت سره نه يو ځای کېږي، ځوک چې امين نه وي هغه ايمان نه لري، لا ايمان لمن لا امانة له.

$B š [û9 Mó¬ 9$Dûî ò2 &r Èr ôã Ézy $'î bqã »¡ çNåkB #Zî . 3' •?r

Dûîø&r Oøy$ DÏÏjö `ã â$7ôm ş{$ šc q$Ï /$$ Ng]ÿ Ÿwqé9 ÇÊÈ bqèJÿ {qè.

المائدة: ۶۲-۶۳ ÇÌÈ bqãÝ Á ƒ {qè. $B š [û9 Mó¬ 9$

او ډېری به ئې وګورې چې په ګناه، تېري او د حرامو په خوړلو کې تلوار کوي، څومره بد دئ هغه څه چې دوی ئې کوي. ولې ئې خدای پالونکي او علماء د ګناه له وينا او د حرامو له خوړلو څخه نه منع کوي؟! ډېر بد دئ هغه څه چې دوی ئې کوي.

دلته د ايمان منافي درې ستر ستر کارونه په ګوته شوي:

- په ګناه کې تلوار.
- د بل پر حق تېري او تجاوز کې تلوار.
- د حرامو په خوړلو کې تلوار.

له دغو بدو کړو وړو سره سره به الله تعالی څنګه د دوی د ايمان دعوی قبلوي؟

È‹î™ `ã NöÍkÁÎ r Nç; M¯=Ïmé& M»7ÍhÛ NÍköã $Y Dm {r$ d šú ïÏ%!$ `Ï B Où=Ýàù

ÈÜ»7ø9$ Ä $Z9$ A'qè Nöglîø&r pzã {qè 6%r {q/h 9$ NdË { &r ÇÊÈ #Zî . «!$

النساء: ۱۶۱ ÇÊÈ $V Šì& $/# ‹ ã NåkB ûïÌ ÿ»3ù $R ô Gã&r

نو پر يهودانو مو ځيني هغه پاکيزه شيان حرام کړل چې ورته حلال شوي وو؛ د

دوی د ظلم په وجه او د الله له لاري څخه د دوی د ډېر مخنيوی په وجه. او د دوی د سود اخيستو په وجه، په داسي حال کي چي ترې منع شوي وو او په ناحقه ئې د خلکو د مال خوړلو په وجه او دغو کافرانو ته مو دردوونکی عذاب تيار کړی.

دلته د يهودانو ځينو هغو سترو سترو ګناهونو ته اشاره شوې چي دوی ئې د الله له دردناک عذاب سره مخامخ کړل:

- ظلم ئې کاوو.
- هم ئې پخپله د الله په سمي لاري له تلو ډډه کوله او هم ئې نور منع کول.
- سود ئې خوړلو، په داسي حال کي چي الله ترې منع کړي وو.
- په ناحقه او له ناراوو لارو ئې د خلکو مالونه خوړل، دوکه، رشوت، شکراني اخيستل، فتواګاني او د جنت اسناد پلورل.

Ä $Y9$A'qB bqèÛ9 È$7d"9$r í$6ôr{ $šE Ï #ŽÏY2 bÎ) (pž$B#ä ûïÏ%$$kš»ƒ

Ÿwr pÒÏÿø9$r =d%!$šc rãÏ6õ3ƒ šú ïÏ%$r « $È‹Î™ `ã šc r‰ÝÁƒr ÈÜ»6ø9$

OZg_ ÍÎ$R 'Î $gøn 4 Jtä Pöqƒ ÇÌÍÈ 5O‹Ï9& A#‹èÎ Nd÷Åe7ù « $È‹Î™ 'Î $kXqàÿZãƒ

$B (qè%rä ù (öNä3Å¡à{ NšÏY2 $B #‹»d (Nèdâqßgßr Nåkâqãã_r Nßgèd$6Å_ $kÍ 2" q3õ

التوبه: ۳۴-۳۵ ÇÌÎÈ šc rãÏ6õ? Lä.Zä

اې مؤمنانو! د احبار (ملايانو) او رهبان (پيرانو) ډېری د خلکو مالونه په ناحقه خوري او د الله له لاري مخنيوی کوي او هغه چي سره او سپين زر ذخيره کوي او د الله په لار کي ئې نه مصرفوي نو د دردناک عذاب زېری ورکړه. هغه ورځ چي د دوزخ په اور کي به سرې شي او بيا به ئې تندي، اړخونه او شاګاني پرې وداغل شي، دا هغه څه دي چي د ځان لپاره مو زېرمه کړي وو، نو د هغه څه خوند وڅکئ چي زېرمه کول مو.

له مرگه سخته وېره او له ژوند سره افراطي مينه

همدا راز په دې قوم کي له مرگ نه سخته وېره او له ژوند سراه افراطي مينه راپيدا شوه، که څه هم دا ژوند به له ذلت او سپکاوي نه ډک ژوند وو، د شهادت تلوسه او د سپېڅلو اهدافو لپاره د قربانۍ جذبه په کي مړه شوه، خو سره له دې به ئې په جنت د ايمان دعوی کوله او ځان به ئې د جنت مستحق گڼلو، قرآن د دې متضادي انگېرني په اړه فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] البقرة: ۹۴-۹۶

ورته ووايه: که د الله په خوا کي، د آخرت کور، له خلکو نه پرته يوازي ستاسو لپاره وي نو د مرگ تمنا وکړئ که رښتيني ياست. او په خپلو لاسونو ئې چي څه وړاندي کړي د هغه په وجه به هيڅکله د مرگ تمنا ونکړي او الله په دې ظالمانو ښه پوه دئ. او دوی به تر ټولو زيات په ژوند حريص ومومې او له مشرکانو نه هم، هر يو ئې دا خوښوي چي کاش زر کاله عمر ورکړی شي، خو همدا د عمر اوږدوالی له عذاب نه د دوی ژغورونکی نه دئ او الله د هغه څه ډېر ښه ليدونکی دئ چي دوی ئې کوي.

سره له خپل ټول شرک، عصيان، له جهاد نه ډډه، د ظالمانو ملگرتيا او د پېغمبرانو او حقپالونکو مخالفت، دوی گومان کاوو او مذهبي مشرانو ئې ورته همدا ويل چي جنت يوازي ستاسو لپاره پيدا شوی او تاسو د جنت لپاره، د دوی په ځواب

کي ويل شوي: که داسي وي نو تاسو خو بايد له مرګه نه وېرېدی او د الله په لار کي د شهادت تلوسه مو په زړونو کي نه وی مړه شوې، دا ولي له مرګ نه وېرېږئ؟ دا ولي ستاسو هيڅ مذهبي مشر په سنګر کي نه دئ ليدل شوی؟ ولي مو تل خپل پېغمبران په جهاد کي يوازي پرېښي؟ له دې نه خو په ډاګه معلومېږي چي په خپلي دعوی باور نه لرئ. په دې آيتونو کي او دې ته ورته په ډېرو نورو کي له مرګ نه وېره، د ډېر اوږده ژوند تمنا او د الله په لار کي له شهادت نه ډډه، د هغه قوم نښي ګڼل شوې چي د ايمان په دعوی کي دروغجن دي، نه په آخرت او جنت باور لري او نه په دې چي د مرګ ژوند پرېکړي الله کوي.

په هر هغه قوم کي چي له مرګ نه وېره او د دنيا حب او مينه او له ژوند سره افراطي علاقه را پيدا شي، د هغه قوم معنوي شور او شوق به مري، د خپل عزت د ساتلو همت به له لاسه ورکوي، ژوند به غواړي که څه هم د پرديو تر اسارت لاندي وي، د همدې سختي وېري او افراطي ميني له امله به تل سپک او ذليل وي او د شمن به پري حکومت کوي. پيغمبر عليه السلام خپلو يارانو ته همداسي فرمايي: په تاسو باندي به داسي حالت راشي چي دښمنان به له هری خوا ستاسو د ختمولو لپاره داسي يو بل رابولي، داسي به ټول لاسونه ستاسو د خوړلو او هضمولو لپاره اوږده شوي وي، لکه څوک چي په غوړه کاسه راټولېږی. صحابه وو ويل: آيا په هغه وخت کي به موږ لږ وو؟ پيامبر عليه السلام وفرمايل: نه! تاسو به ډېر زيات وئ، خو د اوبو د ځګ او د خس او خاشاکو په څېر به وئ، په تاسو کي به وهن راپيدا شي، اصحابو وويل: ما الوهن يا رسول الله؟ دا وهن څه دئ يا رسول الله؟ هغه وفرمايل: له مرګ نه کراهيت او کرکه او له ژوند سره مينه، يعني کله چي دا دوه خصلتونه په يوه قوم کي راپيدا شي، د خسو او خاشاکو په څېر به سپک، بې ارزښته او ذليل شي، دښمن به پرې حکومت کوی او د پرديو په اسارت او محکوميت کي به شپې ورځې تېروي.

ړوند مذهبي تعصب

ړوند مذهبي تعصب يوه بله فتنه ده چې له حقيقي دين نه بې خبره ديندارا‌ن پرې مبتلا کېږي، خپل شرک لړلی محرف مذهب، ناقص علم او له دين نه غلط تعبيرات به کافي ګڼي او په هغه کې به هيڅ ډول تبديلي نه مني او د هر هغه دعوت او دعوتګر مقابله به کوي چې د دوی له غلطو عقايدو او محرف مذهب سره ټکر کوي، قرآن فرمايي:

ÇÊÈ bqãZÏB÷sã $B ¸xÎ=s)sù öNÏdÌøÿä3Î/ ª!$# ãNåks]yè©9 @t/ 7#ù=äî $uZç/qè=è% (#qä9$s%r البقرة: ۸۸

او وئې ويل: زړونه مو په پرده کې دي، نه، داسې نه ده، بلکې الله د دوی د کفر په وجه پر دوی لعنت لېږلی، نو ځکه لږ ايمان راوړي.

د دوی لجوجو علماءو به ويل: په مونږ باندې ستا تبليغات تأثير نه شي کولی، زمونږ زړونه له علومو ډک دي، زمونږ او ستا تر منځ ډېرې پردې حايل دي، د دې لجاجت او سرتمبګۍ وجه ړوند مذهبي تعصب وو، الله تعالی د همدې تعصب او د خپلو کافرانه او مشرکانه عقايدو او کړو وړو په سبب رټلي او د لعنت وړ ګرځولي وو، نو ځکه له ايمان راوړو محروم شوي وو.

šc qßsÏÿøÇtFó¡o @ö6s% `B (#qçR%x.ur öNßgyèB $yJÏj9 ×-Ïd|ÁãB «!$# ÏZÏã ô`ÏiB Ò=»tGÅ2 öNèduä!%y` $£Js9ur

šúïÍÿ»s3ø9$# ’n?tã «!$# èpuZ÷èn=sù ¾ÏmÎ/ (#rãxÿx. (#qèùtã $B Nèduä!%y` $£Jn=sù (#rãxÿx. úïÏ%©!$# ’n?tã

`B ¾Ï&Î#ôÒsù `B ª!$# tAÍit\ã b& $·øót/ ª!$# tAt“Rr& !$yJÎ/ (#rãàÿõ3tƒ br& öNåk|¦àÿRr& ÿ¾ÏmÎ/ (#÷rutIô©$# $yJ|¡ø©Î/ ÇÑÉÈ

ÑÜ ûïÍÿ»s3ù=Ï9ur 4 5=ŸÒxî 4’n?tã A=ŸÒtóÎ/ râä!$t6sù (¾ÍnÏŠ$t6Ïã ô`ÏB âä!$t±o„ `B 4’n?tã ¾ÍnÏŠ$t6Ïã ô`ÏB âä!$t±o„

ÇÒÉÈ ÑÚ ûüÎgB البقرة: ۸۹-۹۰

او کله چې د الله لخوا داسې کتاب ورته راغی چې له دوی سره د شته (کتاب)

تصديقوونکی وو او دوی د هغه (له راتلو) د مخه (د همداسي يوه کتاب په راتلو سره) پر کافرانو د بريا غوښتنه کوله، خو کله چې همغه څه ورته راغی چې ښه ئې پېژندو، په هغه کافران شول، نو په دې کافرانو دي د الله لعنت وي. څومره بد دئ هغه څه چې خپل ځان ئې پرې وپلورو، په دې چې په باغيانه توګه پر ما انزل الله کافران شول، په دې خاطر چې الله ولي له خپلو بندګانو نه (له دوی پرته په بل هغه چا) چې دی ئې غواړي له خپل فضل او پېرزويني نه څه رانازلوي، نو د الله په پر له پسې غضب اخته شول او دغو کافرانو ته سپکوونکی عذاب دئ.

دوی د پېغمبر له راتلو د مخه تل دا تلوسه کوله چې کاش يو ځل بيا په دوی کې کوم پېغمبر مبعوث شي او د کافرانو له سلطې نه ئې وژغوري، خو چې کله پېغمبر راغی او له ځان سره ئې همغه څه راوړو چې مخکنيو پيغمبرانو راوړي وو او بني اسرائيل ښه پوه شول چې دا د دوی د اصلي دين په څېر دئ، خو په دې خاطر ئې ايمان رانه وړ چې پېغمبر د دوی له قوم څخه نه وو، د دوی مذهبي قيادت او هغه ګتې چې د دين ترنامه لاندې ئې له غولېدليو مذهبي عوامو نه ترلاسه کولې په خطر کې ولوېدې، نو د پېغمبر د مخالفت لپاره ئې ملا وتړله او د الله تعالی د پرله پسې غضب وړ وګرځېدل. هم له مخکني کتاب نه د مخالفت په وجه او هم له نوي کتاب سره د مخالفت په سبب.

$JÎ šc rãŒ3/r $Zŏøã AÌR é$JÎ ßBsç (qã% ª! $A“R& $JÎ (qãB#ä Nçl; @Š% #Œ Îr

Nçlä bÎ) @è% `B « $ä$Šj R& bqè=)? Nîù @è NgèB $JÌ $]%Á ä ‘, s $qèr ¼çä‘ r

ÇÒÈ šú üZBs B   البقرة: ۹۱

او کله چې ورته وويل شي: په هغه څه چې الله نازل کړي ايمان راوړئ، وايي: په هغه څه ايمان راوړو چې پر مونږ نازل شوی او له دې علاوه په هر څه کافران کېږي، که څه هم هغه حق وي او له دوی سره د شته کتاب تصديقوونکی، ورته

ووايه: نو که تاسو مؤمنان وئ ولې مو له دې د مخه د الله پېغمبران وژل؟

يو له هغو سترو خنډونو نه چې هر صالح داعي ورسره مخامخ کېږي، هغه قومي تعصب دئ چې کله کله مذهبي ښه غوره کړي او مذهب د يوې خاصې ډلې او قوم په لاس کې د ناروا سياسي، اقتصادي او اجتماعي امتيازاتو د لاس ته راوړو وسيله شي، دغه ډله بيا د هر دعوت مقابله د مذهب په توره کوي، حتی د هغه دعوت هم چې د دوی مذهب ته ورته وي او د دوی د اصلي مذهب تائيد او تصديق کوي. د بني اسرائيلو مذهبي مشران ښه پوهېدل چې قرآن همغه څه وايي چې تورات ئې وايي او محمد عليه السلام همغه څه وايي چې موسی عليه السلام ويل، خو سره له دې ئې تر هر چا زيات د اسلام مخالفت کاوو. د دوی په ځواب کې ويل شوي: له اسلام سره ستاسو دا مخالفت نه د الله لپاره دئ، نه د تورات په خاطر او نه د موسی عليه السلام په خاطر، تاسو خو همغه خلک ياست چې تر دې د مخه مو د موسی او عيسی عليهما السلام او د تورات او انجيل مخالفت وکړ، دا کوم ايمان دئ چې تاسو ته د سخوندر د عبادت اجازه درکوي؟

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ÇËÈ šc qB=èf (qç$Ÿ2 ö9 NG¡ ã®& ÿìÎ (ř•© $B š [ô9r 9»=z ïÆ Ë

البقرة: ۱۰۱-۱۰۲

او چې کله د الله له لوري کوم داسې پېغمبر ورته راغلی چې له دوی سره د شته (کتاب) تصدیقوونکی وو، نو د اهل کتابو یوې ډلې د الله کتاب داسې شا ته وغورځاوو لکه (په هیڅ) چې نه پوهېدل. او د هغه څه متابعت ئې پیل کړ چې شیطانانو به د سلیمان علیه السلام د پاچاهۍ (په اړه) لوستل، دا په داسې حال کې چې سلیمان د کفر لار نه وه غوره کړې، بلکې په خپله دا شیطانان کافران شوي وو، خلکو ته ئې جادو او هغه څه ورښودل چې د بابل په دوو ملائکو: هاروت او ماروت نازل شوي وو، (دې ملائکو) به هیچا ته څه تعلیم نه ورکاوو مگر دا چې ورته ویل به ئې: مونږ (خو د یوه) امتحان (لپاره راغلې) یو، نو ته مه کافرکېږه، خو دوی له دې دواړو نه هغه څه زده کول چې په هغه سره نارینه او مېرمنه ئې سره بېل کړي، دا په داسې حال کې چې په دې سره دوی د الله له اذن نه پرته هیچا ته تاوان رسوونکي نه وو او په داسې حال کې چې هغه څه ئې زده کول چې تاوان ئې وررساوو او گټه ئې نه وررسوله او یقیناً په دې پوه شوي وو چې هرڅوک دا وپېري نو په آخرت کې به ئې هیڅ برخه نه وي او یقیناً چې ډېر بد دئ هغه څه چې خپل ځان ئې پرې وپلورو، کاش پوهېدلی.

دلته په اصل کې د بني اسرائیلو په څېره کې د یوه بې لارې دیندار ولس څو سترو سترو انحرافاتو ته اشاره شوې: په خپلو ژمنو نه ودرېدل، د الله کتاب داسې شا ته غورځول لکه چې په هیڅ څه ئې نه پوهېږي او د الله د کتاب په ځای کوډو، جادو او تعویذونو ته مخه کول، دا حرام کارونه نه یوازې حلال گڼل بلکې د سلیمان علیه السلام هغه ستره واکمني، چې بېلگه ئې په تاریخ کې نه ده لیدل شوې، د یوې جادوئي گوتې او د څه کوډو او منتر نتیجه گڼل، نه د ده او د ده د مجاهد پلار داؤد علیه السلام د جهادونو نتیجه، د دوی لویه مشغله دا شي چې په کوډو سره د مېړه

او مېرمني ترمنځ ئې ببېلتون راولي. بني اسرائيل هم ورو ورو له الهي دين نه لرې شول، په دوی کې فکري او اخلاقي انحرافات راپیدا شول، له اخلاقي لحاظه هومره راپرېوتل چې یو د بل ناموس ته په کمین کې کښیناستل، یو به په دې لټه کې وو چې څنګه د بل مېرمن د ځان لپاره ترې رابېله کړي، د الله کتاب ئې شا ته وغورځاوو، کوډو، جادو او تعویذونو ته ئې مخه کړه. الله تعالی د اتمام حجت لپاره دوی ته دوې ملائکې د انسانانو په څېره کې ولېږلې، ترڅو دوی له انحرافاتو، جاهلانه دودونو او کافرانه مشغلو وژغوري او دوی ته ووایي چې کوډو او جادو ته په پناه وړلو سره مه کافران کېږئ، خو دوی له ملائکو نه هم د هغه څه زده کولو هڅه کوله چې ښځه له خپل خاوند نه بېله کړی شي.

دوی په حقیقت کې هغو افتراءاتو وغولول چې په خپل لاس ئې جوړ او دین ته منسوب کړي ول، ویل به ئې زموږ په قوم کې پیغمبران مبعوث شوي، په موږ کې او لیاءالله او نېکان تېر شوي، دوی به د خدای په وړاندې زموږ شفاعت کوي، دوی به موږ تر لاس نیسي او جنت ته به مو بیایي، موږ اولیاء الله، ابناء الله او د خدای دوستان یو، موږ دوزخ ته نه ځو مګر د څو ورځو لپاره، جنت خاص زموږ لپاره پیدا شوی او موږ د جنت لپاره، عوام(له بني اسرئیلو نه پرته نور قومونه) به دوزخ ته ځی، هغوی د دوزخ د اور د سوند توکي دي، دا غلط تصورات او غلطي انګېرنې په هرهغه قوم کې راپیدا کېږي چې له اصلي دین نه لرې شي، د دین له حقیقته بې خبره وي، د ټګمارو علماءو او غولوونکو مشایخو په لومو کې ولوېږي، اصل دین هېر کړي او په شکلیاتو پسې ونښلي، او ګمان کوي چې همدا شکلیات ورته کافي او په همدې سره الله تعالی راضي کولی او جنت تر لاسه کولی شي!!

قرآن هغه مؤمنان د زېرې مستحق ګڼي چې خبره اوري او تر ټولو د غوره خبرې متابعت کوي: فَبَشرْ عِبَادِ الَّذِينَ يَستَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئک الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَ أُولَئک هُمْ أُولُوا الأَلْبَبِ: زما هغو بندګانو ته زېری ورکړه چې

خبره اوري او تر ټولو د غوره خبري متابعت کوي، دوى هغه خلک دي چي الله هدايت کړي او همدا دوى د عقل خاوندان دي.

خو د دوى په مقابل کي متعصب مذهبيان هغه کمعقله خلک وي چي وايي: بس کړه! موږ ته د دين، مذهب او د حق او حقيقت خبره مه کوه، زموږ زړونه د علم خزانې دي، تش ځاى پکي نه دئ پاته، د بل چا د خبرو اورېدو ته چمتو نه يو، يوازي په هغه څه ايمان راوړو چي پر موږ نازل شوى، يعنى موږ ته دا خپل مذهب کافي دئ، دې ته ضرورت نلرو چي ستا خبري واورو او ستا دعوت قبول کړو. د دوى دا ټولي خبري له ړانده تعصب نه راخوټېدلې دي، حقيقت دا دئ چي په هر هغه قوم کي چي دين ورته له پلار او نيکه نه په ميراث پاته عنعنه شي او له دين نه فقط اسم و رسم ورته پاته شي او بيا د دې عنعنى، اسم و رسم په نسبت په هغه کي تعصبات پيل شي، هغه بيا د حق خبري په وړاندي همداسي غبرگون ښيي، يوازي هغه څه مني چي د دوى له جاهلانه تعصب سره تصادم ونکړي، که څه هم په دې تعصب سره دوى په خرافاتوکي پرېوتي وي، له پلار نيکه نه پاتې عنعنه، دود او دستور سل په سلو کي او په بشپړه توگه د دين خلاف وي.

د روميانو او بابليانو بريدونه

هر ځل چي بني اسرائيلو د شرک، فساد او عصيان لار غوره کړې او د الله په لار کي ئې جهاد ته شا کړې، الله تعالى يو دښمن پرې مسلط کړى، په دې کي د روميانو او بابليانو دوه ستر بريدونه داسي وو چي ټول بني اسرائيل يا وژل شوي، يا اسيران شوي او يا له خپل کور کلي شړل شوي او په ټولي سيمي او نړۍ کي خواره واره شوي، عبادت ځايونه ئې وران شوي او مذهبي کتابونه ئې سوزېدلي. بيا د بل دښمن په لاس د سياسي رقابتونو په ترڅ کي دې سيمي ته راوستل شوي، لکه چي نن د انگرېزانو په لاس او د برتانوي استعمار د يوې شيطاني منصوبې په ترڅ کي په

فلسطين کې مستقر او له همغې نيتې تر ننه له مظلومو فلسطيني مسلمانانو سره په جګړو بوخت دي، تر دې د مخه هم کله د بابليانو تر سيوري لاندې دلته مستقر شوي او کله د روميانو په لاس، انګرېزانو د دې لپاره په دې سيمې کې مستقر کړل چې د اسلام، مسلمانانو او په خاصه توګه د عربو په ضد د يوې نظامي اډې د سرتېرو په توګه ترې کار واخلي، قرآن دې ته اشاره کوي او فرمايي:

5 Òóî râ$/r Ä $Y9$`Ë @öi mr « $`Ë @öi2 ž] (qàÉ $B ûü ø ö!$ŠÎ ã M/ÎãÑ

bqèÿ ƒ r « $ÏM»ƒ$«Î brãã Ÿ (qç. ÑgŸ Î š• ï ŒÎ pZ3ó J$ŠÎ ã M/ÎãÑr « $`Ë

ÇÊÊËÈ brß Gè ƒ (qç.r (qÁ ã $J Î 7 ï ŒÎ ēm Îöó Î ä$Š Î ;R F$ آل عمران: ۱۱۲

که هر ځای ومونډل شي، ذلت وربانډې تپل شوی، مګر د کومې الهي رسۍ او يا د خلکو د کومې رسۍ په سبب (له دې ذلت نه وژغورل شي) او په الهي غضب اخته شول او مسکنت وربانډې وتپل شو، دا په دې خاطر چې د الله له آيتونو نه ئې انکار کاوو او په ناحقه ئې د الله پېغمبران وژل، دا د دې لپاره چې سرغړاوی ئې وکړ او تېری ئې کاوو.

دوی به تل او په هر ځای کې ذليل وي، مګر دا چې الله پناه ورکړي او يا خلکو ته پناه وروړي، کېدی شي کله کله د نورو په پناه او حمايت کې موقتاً له ذلت نه وژغورل شي، خو تل به د الله په غضب اخته وي او د مسکنت آثار به د دوی د ژوند په ټولو برخو کې له ورايه برېښي، د دې ذلت، الهي غضب او مسکنت اسباب ئې دا دي:

- د الله له آيتونو نه انکار.
- د پېغبرانو مخالفت.
- عصيان او سرغړاوی.
- تعدي او تېری.

او په حقيقت کې دا عصيان او تعدي ده چې انسان دې مرحلې ته ورسوي چې د الله له آيتونو نه انکار وکړي او د پېغمبرانو دښمني او مخالفت ته ملا وتړي.

#ψã £èG9r È!?$B ÇÚ öF{$ ’Î bÎ) ¥y%9 É»GÅ6ø9$ ’Î @ƒÏÂuó Î_t/ 4'n<Î) !$oYøŸÒs%r

7ƒÏ‰© <¨ù'/ ’Ír!$Z6Ï$Ïã öNà6 øn=tæ $YW÷èt/ $J9ur9ré& ߊtãur !#sŒÎ*sù ÇÍÈ #ZŽÎ7Y2

öNä3»ÎR ‰tBr&ur šÏZt6 urßÏ9ºuqøB r&ÎÎ öNà6»tR÷Š y‰øBr&ur öNÍkön=tã no§x6 ø9$# ãNä3s9 $tR÷Šu‘ §NèO 4 Zwqãèøÿ ¨B ÇÎÈ #ZŽÏÿtR uŽsYò2 r&

öNä3|¡àÿRL{ óOçFY|¡ômr& óOçFY|¡ômr& bÎ) ÇÏÈ #ZŽÏÿtR uŽsYò2 r&

(qããt7ã‹Ï9ur ;o§tB tA¨rr& çnqè=yzyŠ $yJx. y‰Éfó¡yJø9$# (qè=äzô‰u‹Ï9ur öNä3ydqã_ãr (qä«ûÝ¡uŠÏ9 ÍotÅzFy$# ߊôãur uä!%y` #sŒÎ*sù 4 $ygn=sù ÷Lè?ù'y™r& bÎ)ur

ÇÐÈ #·ŽÎ6÷Ks? (#öq n=tã $tB (#rçŽÉi9tFãŠÏ9ur   الاسراء: ۴-۷

په کتاب کې مو بني اسرائيلو ته پرېکړه واوروله چې دوه ځلې به په زکمې کې فساد کوئ او ستره لويي او کبر به کوئ، نو کله چې د دوی دواړو لومړی وعده راورسېږي؛ خپل داسې بندګان به درباندې راولېږو چې شديد او پياوړي جنګيالي دي، چې (ستاسو) کورونو ته به ننوځي، او دا يوه ترسره کېدونکې وعده ده. بيا به تاسو ته پر دوی برې درکړو او په مالونو او اولادونو سره به ستاسو مدد وکړو او تاسو به د شمېر له پلوه زيات کړو. که مو ښېګڼه وکړه د خپل ځان لپاره به مو کړې وي او که مو بد وکړل د ځان لپاره به مو وي، نو کله چې دوهمه وعده راشي (موخه به ئې دا وي چې) ستاسو مخونه سپېره کړي، او مسجد الاقصی ته همغسې ننوځي لکه چې په لومړي ځل ننوتلي ول او هر هغه څه ښه نسکور کړي چې لوړ وي.

دوی د څلوېښت کلن عبرتناک او له ذ لته ډک ژوند نه وروسته د اشموئيل عليه السلام د نبوت پر مهال او د طالوت تر مشرۍ لاندې له دښمن سره وجنګېدل او بريا ئې په برخه شوه، ستره تاريخي پاچايي ئې جوړه کړه چې قرآن دا

برخه په دې توگه زموږ مخې ته ږدي:

$Z9 ô̧ è/$ãç ÓéZï (q$% óÎ é › qã ‰è/ .`Ë ŸÇfãÂŽóÎ Ûí/ .`Ë Z J$$ ’‹Î •? Ð9&

žv& ã$FÉ)$Šàè6 øæ =Ïà2 bÎ óÓ¡ã @d A$% «!$Ï‹Î™ ’Î @Ï»)ÐZ6 ÎB

$Ð=ù $ZÍ$Y/r $RÌ»fŠ `Ë $YôÌz éô%r «!$Ï‹Î™ ’Î @Ï»)çžv& $Z9 $Br (q$% (qÏ»)ê

Óg9 A$%r ÇÊÍÈ šú üÏÎ»à9$Î ØŠÎæ ª!$r óGZË WŠÎ% žvÎ (q@? ã$FÉ)$Šàgšæ =Ïä

$Zšã Û• ùB$$ã ãqã/ 4Ï& (þ$% %ZÎB šV q$Û Ðà6 9]è/ ô% ©!$bÎ ÓgŠÎR

çýÜô $©!$bÎ A$% É$J$ šÆ Ë pè™ Nsã Ð9r çZË Åz ùB$Î ‘,m& ßÐr

ª!$r ã$±„ Æ B ¼ç 6 ùã ’Îsã ª!$r ÓóÉ $r ÓùË$ ’Î pÜó 0 ¼çŠ#–r Ðà6 øæ

ÇÊÍÐÈ ÒŠÎæ ìÅ°r القرة: ۲۴۶-۲۴۷

آیا د بني اسرائیلو هغه ډله دې ونه لیده چې له موسی نه وروسته وه، کله چې ئې خپل پیغمبر ته وویل: مونږ ته یو پاچا وټاکه، تر څو د الله په لار کې وجنگیږو، ورته وئې ویل: آیا داسې خو به نه وي چې جنگېدل درباندې فرض شې نو ونه جنگیږئ؟ وئې ویل: نو په مونږ به څه شوي وي چې د الله په لار کې به نه جنگیږو، په داسې حال کې چې له خپل کور کلي او ټبر نه ایستل شوي یو؟ خو چې کله جنگېدل پرې فرض کړی شو نو ټول په شا شول غیر له لږ شمېر نه ئې او الله خو د ظالمانو په حال ښه پوه دئ. او پیغمبر ئې ورته وویل: الله خو طالوت درته پاچا ټاکلی، وئې ویل: څنگه به پر مونږ باندې ده لره پاچایي وي، حال دا چې مونږ په پاچایي کې تر ده ډېر وړ او مستحق یو او ده ته د مال پراخوالی هم نه دئ ورکړی شوی؟ وئې ویل: بې شکه چې هغه الله پرتاسو غوره کړی او په علم او جسم کې ئې پراخوالی او زیاتوالی ورکړی او الله چې چا ته وغواړي پاچایي ورکوي او الله ښه پوه واسع دئ.

له موسی علیه السلام نه وروسته او هغه وخت چې بني اسرائیل په شرک او فساد اخته او له سمې لارې منحرف شول، نو د جالوت په نامه یو ظالم او بې رحمه پاچا وربادې مسلط شو، ډېر ئې ووژل، د دوی کورونه ئې لوټ او تاراج کړل او دوی ئې له خپل کور کلي وشړل، په دې وخت کې اشموئيل علیه السلام د دوی لارښوونه کوله، هغه ته راغلل، له خپلو مخکنیو کړو وړو او د الله په لار کې د جهاد له نه کولو نه ئې ندامت وښودو او له هغه نه ئې د الله په لار کې د جهاد اجازه وغوښته، هغه مبارک د دوی مخکني حالت ته په پام سره ورته وویل: مبادا جهاد دربادې فرض شي او بیا تاسو له هغه نه ډډه وکړئ، دوی ورته وویل: په داسې حال کې چې پر مونږ ظلمونه شوي، له خپل کلي کور نه شړل شوي یو، هیڅ داسې دلیل نه ګورو چې د الله په لار کې ونه جنګېږو، خو چې ورته وویل شو چې اوس نو وسله واخلئ او له دښمن سره وجنګېږئ، یوازې محدودو کسانو تیاری وښود، نور ټول له خپلې ژمنې او د الله په لار کې له جنګېدو په ډډه شول. د الله پېغمبر ورته وویل: تاسو د یوه پاچا د ټاکلو غوښتنه کړې وه، دا دئ الله تعالی طالوت درته غوره کړی، د الله له دین نه اوښتي قوم ورته وویل: دی خو پر مونږ د مشرۍ وړ نه دئ، نه د نسب له مخې او نه د مال او شتمنۍ له مخې، د ټول ولس قیادت او زعامت خو باید داسې چا ته وسپارل شي چې قیادت او زعامت له پلار نیکه نه ورته په میراث پاته شوی وي، د کومې درنې او معتبرې کورنۍ غړی وي، ښه ډېر مال او دولت ولري!! پېغمبر د دوی په ځواب کې وایي: دی خو الله غوره کړی، د زعامت او قیادت وړتیا هغه ورکړې، ښه پوه دئ او د ښه صحت او قوي بدن خاوند دئ، د مشرتابه غوره مواصفات خو همدا دي، خو دوی دې ته تیار نه وو چې د طالوت قیادت ومني، د دوی معیارونه بدل شوي وو، د زعامت د مواصفاتو په اړه ئې همغسې انګېرله چې بې دینه او لارورکي قومونه ئې انګېري، د پېغمبر دا وینا ئې نه منله چې الله تعالی د دوی په خبر نه دئ چې نسب او مال د قیادت لپاره ضروري وګڼي او د طالوت په

څېر يو نادار او بې نوم نښانه څوک دي د دوی د مشرۍ لپاره مناسب ونه ګڼي، له پيغمبر نه ئې د ثبوت غوښتنه کوله:

Nà6 Îs `B pZŠÅ6 ™ ï‹î N q¢$G9$Nà6 ‹Ïù b& ýjïÅ6 tA p/#ä bÎ) Nß$Î R öög9 A$%r

z/y š• ÿ Œ ’Î bÎ) p3ÿ K$$áÜtB brãd Ä#är 4† › qã Ä#ä 8•? $Ü B pš;É/r

Ç Î È šú üZB÷B O Ç¢ä bÎ) Nà6 ©   البقرة: ۲۴۸

او پيغمبر ئې ورته وويل: د ده د پاچايۍ نښه دا ده چې تاسو ته به هغه صندوق راشي چې په هغه کې ستاسو د رب له لوري يوه ډاډينه او د موسی او هارون د اولادې پاته شوني دي، هغه چې ملائکې به ئې حمل کوي، په دې کې تاسو ته څرګنده نښه ده که مؤمنان ياست.

بني اسرائيلو ته له پلار نيکه نه داسې يو صندوق په ميراث پاته شوی وو چې په هغه کې څه مبارک شيان لکه د تورات لوحې او د موسی او هارون عليهما السلام د لاس څه نښې وې، دوی داسې ګڼله چې تر څو دا صندوق زمونږ په واک کې وي نو تل به بريالي وو او دښمن به پر مونږ غلبه نه شي موندلی، ناڅاپي د دوی په سيمو د بريد په ترڅ کې دا صندوق د دښمن په لاس کې پرېووت، په دې سره د دوی پاتې مېړانه او همت هم ختم شو، د دښمن له مقابلې ئې لاس واخيست او وتښتېدل، پيغمبر ئې ورته وويل: دا صندوق به الله تعالی بېرته تاسو ته مسترد کړي، ملائکې به ئې تاسو ته راوړي او دا به د دې نښه ګڼئ چې طالوت د الله له لوري تاسو ته غوره شوی، همداسې وشول. د دې قصې په ترڅ کې الله تعالی مؤمنانو ته دا لارښوونه کوي چې مبادا د جهاد له فرض کېدو وروسته ترشا شئ، مبادا د قيادت لپاره هغه معيارونه وکاروئ چې جاهلو قومونو کارولي، مبادا له علمي استعداد او جسمي پياوړتيا نه پرته د نورو مواصفاتو له مخې څانته قيادت غوره کړئ، مبادا له هغه چا سره د مخالفت لار غوره کړئ چې الله تعالی د قيادت غوره

صفات ورکړي وي. تاسو د آدم علیه السلام د خلیفه کېدو په بحث کې هم ولیدل چې الله تعالی د ده علمي استعداد او د هر څه پېژندل او مناسب نوم ورته غوره کول د خلافت د وړتیا دلیل وښودو.

§ ǒùù ç#B >ÎŸ `Jù 9gŸÎ Nà6 ‹ÎFÙä ®$žc Ĵ A$% Šqžãt ÷ß Nq$Û Ÿ@ Áù $Š=ù

WšÎ% žwĴ ç#B {qč³ù ¼çÏ‰‹Î ôMä $ŽIô$ÇB žwĴ ÓÎB ¼çRÎù çôèÖƒ öN© `Br ÓÎB

Nq$ fÎ Pöx$ $Z9 p%$Û ŸW {q$% ¼çèB {qžB#ä šú ïÏ%$ qè ¼ç-r% ` $Š=ù öNgŸB

žöŸi Å7=î ÷Ašî% ž7ï `ÏB NŸ2 «! $(qà)»=B NçR šc qZàƒ šú ïÏ%A% ¼çÏŠqžã_r

{q$% ¼çÏŠqžã_r šV q$ÚÏ {rã•/ $Š9r ÇÏÎÈ ûïÎŽÉÁ9$ìB ª! $ «! $ÈbÎ Ó•ŸY2

ÇÏÎÈ šú ïÍŸ» 6 $Ÿöö)$ ’?ã $RöÁR$ $YB#‰% ŠMÎr #Žb¹ $Zǒã žÏù $Y/‘

pJò6 ïø$ š• ùB$ ª! $ ç9?#är šV q$` ŠÃ¼#Š Ÿ@F%r «! $ Âc öÎ Nèdqã“gù

Ùß öF$ÏN% ¡ÿ©Ù è7Î OßŸè/ ¨ $Y9$ «! $ Bùš Ÿwöq9r ãt±„ $ÏB ¼çJ=ãr

ÈÉs$Î š• øã $dqèR «! $ M»ƒ#ä 7ù ÇÏÎÈ šú üÏ=»è$’?ã @Òù rŒ®$£Å6 »9r

ÇÏÎÈ šú üÎ™ö$`Ü9 7Rĵr — البقرة: ۲۴۹-۲۵۲

نو کله چې طالوت لښکري راوایستې، وئې ویل: الله په یوې ویالې سره ستاسو آزمویونکی دئ، نو چا چې ترې اوبه وڅښلې زما له ډلې نه نه دئ او چا چې (ئې خوند) ونه څکو، نو هغه زما (ملګری) دئ، مګر دا چې د خپل یوه لاس یوه لپه (اوبه) غوړپ کړي، خو د دوی له لږو کسانو نه پرته نورو هغه وڅښلې، نو چې کله دی او د ده مؤمن ملګري ترې واوښتل، وئې ویل: نن خو مونږ د جالوت او د ده د لښکرو (د مقابلې) توان نه لرو، خو هغو کسانو چې په دې ئې باور وو چې له الله

سره مخامخ کېدونکي دي وويل: څومره لږکي ټولګي د الله په اذن سره په ډېرکي ټولګيو غالب شوي، الله خو له صابرانو سره دئ. او کله چي جالوت او لښکرو ته ئې راڅرګند شول، وئې ويل: اې زمونږ ربه! پر مونږ صبر نازل کړه او ګامونه مو ټينګ کړه او پر دې کافر قوم برى را، نو د الله په حکم سره ئې دوى ته ماتې ورکړه او داؤد جالوت وواژو او الله ورته پاچايي او حکمت ورپه برخه کړ او چي څه ئې غوښتل هغه ئې وروښودل او که د الله دا د خلکو ځيني په ځينو نورو دفع کول نه وى، نو زمکه به تباه شوې وه، خو الله په نړۍ والو د فضل خاوند دئ. دا د الله آيتونه دي چې پر تا ئې لولو او يقيناً چې ته له پېغمبرانو څخه يې.

دا آيتونه مونږ ته لارښوونه کوي چي جهاد د صابرانو کار دئ، بې صبره، بې همته، بې عزمه، بې ارادې او هغه ضعيف النفسه کسان چي د کړاوونو د ګاللو همت او حوصله نه لري، جهاد نه شي کولی، د جهاد مشران بايد خپل مجاهدين وآزمويي او وګوري چي په دوى کي څوک د ستونزو او کړاوونو ګاللو ته تيار دئ، پياوړې متې، غښتلی زړه، لوړ همت، کلک عزم لري او د صبر او زغم خاوند دئ، يوازي په دغو کسانو حساب وکړئ او د همدوى په ملګرتيا بسنه وکړئ، بې همته او بې صبره کسان د نيمي لارې ملګري وي او په سختو شېبو کي له خپل صف نه بېلېږي او خپل سنګر دښمن ته پرېږدي، د داسي کسانو ملګرتيا د ګټې په ځاى تاوان کوي، د همدې لپاره طالوت خپلو ملګرو ته وويل: له ما سره هغه څوک ملګرتيا کولی شي چي د دې راتلونکي نهر اوبه ونه څښي، په تنده کي صبر وکړي، هغه هم راسره تلی شي چي په يوه غوړپ اکتفاء وکړي، خو هغه چي ډک نس اوبه څښي، زما د ملګرتيا وړ نه دي. (د طالوت دا آزموينه داسي ده لکه مونږ چي په روژې مکلف شوي يو، دا په اصل کي د روژې لپاره يو مثال او بېلګه ده، په روژې سره په انسان کي د صبر او ځان ساتني خصلت وده کوي) د ده له لوى لښکر نه يو وړوکی ټولګی په دې آزموينه کي بريالي وختل او همدغو ته الله پر هغه مغرور او ظالم دښمن برى

ورکړ. برى د صابرانو په برخه کېږي، هغه چې پر الله ئې باور وي، د هغه نصرت ته سترګي په لار وي، له الله نه په سنګر کي او د دښمن په وړاندي د صبر او استقامت غوښتنه کوي، نه د هغه چا په برخه چي د جنګیالیو شمېر ئې زیات وي. دا په وار وار لیدل شوې چي یوه وړوکي ټولګي ته الله تعالى په لوى لښکر فتح او برى ورکړى، دا ځکه چي الله د صابرانو مل دئ.

په دې نښتي کي د دښمن د فوځ سالار د داؤد علیه السلام په لاس ووژل شو او د همدغه زړه وري اتلولۍ په وجه الله تعالى داؤد علیه السلام ته د دغه ملک پاچايي او اقتدار وسپارو، علم او حکمت ئې ورکړ او د پېغمبرۍ مقام ته ئې ورساوو، د الله تعالى سنت دا دئ او په دې راضي کېږي چي د مؤمنانو قیادت د دغسي مجاهدو مشرانو په لاس کي وي.

له دې آیت نه دوه خبري په ډېر وضاحت سره معلومېږي: لومړى دا چي له تباهۍ نه د زمکي د ساتلو یوازنۍ لار دا ده چي د مؤمنانو د صالح ډلي په لاس د کافرانو د فاسدي ډلي مخنیوى وشي، الله تعالى د دوى په ذریعه د هغوى شر دفع کوي او په دې سره زمکه له تباهۍ نه ژغوري.

د دغه الهي سنت مطابق به تل د مؤمنانو یوه مجاهده ډله راپیدا کېږي، د مفسدو ځواکونو مقابله به کوي او الله تعالى به هغوى ته د شر او فساد پر ځواکونو غلبه ورکوي. په بخاري کي راغلي:

عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم « لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِى ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لاَ يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِىَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَذَلِكَ

له ثوبان رضي الله عنه نه روایت دئ چي رسول الله صلى الله علیه وسلم وفرمایل: تل به زما د امت یوه ډله داسي وي چي په حق سره به برلاسي وي، هغه څوک به ئې نه شي زیانمن کولی چي دوى یوازي پرېږدي، تر هغه چي

الله تعالی خپله پرېکړه وکړي او دوی په همدې حالت کې وي.

سُبْحَانَکَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

۱۳۸۸/۴/۵

فهرست

عنوان **صفحه**

سریزه -- ۱
د سورې معرفي -- ۵
د فرعوني نظام واکمنې ځېرې -- ۱۴
له مظلومانو سره د فرعوني نظام چلند -- ۱۵
د الله تعالی نه بدلېدونکی سنت -- ۱۶
قیادت د هر نهضت پېلامه -- ۱۸
(علم) او (حکمت) -- ۲۳
د خضر علیه السلام ځانګړی علم -- ۵۱
موسی علیه السلام له خپل عالم ملګري څه زده کړل؟ -- ۵۲
موسی او خضر علیهما السلام چېرې سره لیدلي؟ -- ۵۸
د بني اسرائیلو د آزادۍ شعار -- ۹۱
د عصا په اړه د بایبل غلطه وینا -- ۹۷
د بني اسرائیلو د قصې نورې برخې -- ۱۵۳
د فرعون د مشر زوی مړینه -- ۱۵۹
کله چې تشدد نتیجه نه ورکوي: -- ۱۶۳

د هجرت پرېکړه -- ۱۷۰
د نجات د ورځې لمانځنه -- ۱۷۵
د فرعون غرقېدا -- ۱۸۱
د فرعون له غرقېدو وروسته څه وشول؟ -- ۱۸۳
غوره امت -- ۱۸۶
ژوندی بُت او مړه بُتان -- ۱۸۷
من او سلوىٰ -- ۱۸۹
د زوال او ذلت پړاو -- ۱۹۷
مذهبي حيله -- ۲۰۵
اختلاف او تشتت -- ۲۰۸
له الله تعالی سره کړې ژمنې ماتول -- ۲۱۱
د الله تعالی د ليدو هيله -- ۲۱۶
د تورات ورکړه -- ۲۱۸
د پيغمبرانو او عدالت غوښتونکو وژل -- ۲۳۱
د کتاب په ځينو برخو عمل او په ځيو نه عمل -- ۲۳۳
دين پلورنه -- ۲۳۵
د قائد څو ورځنی غيابت او په ټګمار مشر پسې تلل -- ۲۴۰
ذلت، مسکنت او د خدای غضب ئې پايله -- ۲۵۱
د الهي احکامو په منلو او تعميل کي لټي او تعلل -- ۲۵۳
خپل منځي قتلونه او له قاتل نه دفاع -- ۲۵۵
د الله په کتاب کي تحريف -- ۲۵۷
منافقت -- ۲۶۳
د کفر او کافرانو په وړاندي د حساسيت کموالی -- ۲۶۵

په تجارتي راکړي ورکړي کي خیانت ---------------------------------- ۲۶۷
له مرګه سخته وېره او له ژوند سره افراطي مينه ------------------------- ۲۷۰
ړوند مذهبي تعصب -- ۲۷۲
د روميانو او بابليانو بريدونه -- ۲۷۷

د ملتونو
د عروج او زوال عوامل

د بني اسرائيلو
عبرتناکي قصه کي

Download from:aghalibrary.com